

urednica: Maja BEDNAŠ

SLOVENIJA: OCENA GOSPODRSKIH GIBANJ V LETU 2001
IN NAPOVED ZA LETO 2002
JESENSKO POROČILO 2001

ISBN 961-6031-34-1
ISBN 961-6030-09-0 (zbirka)

Analize, raziskave in razvoj

SLOVENIJA: Ocena gospodarskih gibanj
v letu 2001 in napoved za leto 2002
JESENSKO POROČILO 2001

Urad za makroekonomske analize in razvoj
Janez ŠUŠTERŠIČ, direktor

Urednica: Maja BEDNAŠ
Prelom strani: Tina KOPITAR
Tisk: JA Grafika

Ljubljana, November 2001

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

338(497.4)"2001"
330.3(497.4)"2001"
338.27(497.4)"2002"

SLOVENIJA. Ocena gospodarskih gibanj v letu 2001 in napoved za leto 2002 :
jesensko poročilo 2001 / [urednica Maja Bednaš]. - Ljubljana : Urad za
makroekonomske analize in razvoj, 2001. - (Jesensko poročilo / Urad za
makroekonomske analize in razvoj) (Analize, raziskave in razvoj)

ISBN 961-6031-34-1
ISBN 961-6031-09-0 (series)
1. Bednaš, Maja
115511552

© 2001, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

**OCENA GOSPODARSKIH
GIBANJ V LETU 2001
IN NAPOVED ZA LETO 2002**

JESENSKO POROČILO 2001

Pri pripravi Jesenskega poročila 2001 so sodelovali:

Maja Bednaš (*urednica, vodja projekta, povzetek, finančni tokovi*),
Branka Tavčar (*nacionalni računi*),
Lejla Fajjić (*mednarodno okolje*),
Pavle Gmeiner (*deželno tveganje*),
Slavica Jurančič (*mednarodna konkurenčnost*),
Alenka Kajzer (*politika trga delovne sile*),
Dušan Kidrič (*nameni javnega financiranja*),
Rotija Kmet (*proizvodna struktura bruto domačega proizvoda*),
Jasna Kondža (*politika javnih financ*),
Mojca Koprivnikar Šušteršič (*trgovina in gostinstvo*),
Mateja Kovač (*kmetijstvo*),
Gorazd Kovačič (*predelovalne dejavnosti*),
Saša Kovačič (*plačna politika*),
Tomaž Kraigher (*zaposlenost in brezposelnost*),
Janez Kušar (*gradbeništvo*),
Jože Markič (*izvozno-uvozni tokovi in plačilna bilanca, zunanji dolg*),
Ana Murn (*politika državnih pomoči*),
Janja Pečar (*regionalna politika in regionalni razvoj*),
Jure Povšnar (*oskrba z elektriko, plinom in vodo, rudarstvo, promet in zveze*),
Matija Rojec (*neposredne tuje investicije*),
Janez Šušteršič (*predgovor*),
Ana Tršelič (*zasebna potrošnja*),
Boštjan Vasle (*inflacija in cenovna politika, denarna politika*),
Ivanka Zakotnik (*nacionalni računi, izdatkovna in stroškovna struktura
bruto domačega proizvoda, investicije*),
Eva Zver (*nepremičnine, najem in poslovne storitve, javna uprava, obramba
in obvezno socialno zavarovanje, izobraževanje, zdravstvo in
socialno varstvo, druge javne in osebne storitve*).

Tebnična podpora (graf, statistična priloga, tabele):

Bibijana Cirman-Naglič, Marjeta Žigman, Dragica Kovač.

***Jesensko poročilo 2001 je analitična utemeljitev Jesenske napovedi
gospodarskih gibanj (oktober 2001). Upoštevani so podatki, ki so
bili na razpolago do 26. 10. 2001.***

KAZALO

1. PREDGOVOR K JESENSKEMU POROČILU	9
2. POVZETEK	13
2.1. GOSPODARSKA GIBANJA V LETU 2001 - Izvozna gibanja še vedno ugodna, rast naložb nižja od pričakovanj	13
2.2. NAPOVED GOSPODARSKIH GIBANJ V LETU 2002 - Povečana negotovost v mednarodnem okolju in upočasnitev rasti izvoza	21
3. MEDNARODNO OKOLJE - Oživljanje gospodarske rasti v mednarodnem okolju predvidoma šele proti koncu leta 2002	28
4. ANALIZA TEKOČIH GOSPODARSKIH GIBANJ IN KRATKOROČNA PROJEKCIJA	37
4.1. BRUTO DOMAČI PROIZVOD	37
4.1.1. IZDATKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA - Krepitev prispevka domačega povpraševanja h gospodarski rasti v letu 2002	37
4.1.2. PROIZVODNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA - V letu 2002 izrazitejše umirjanje rasti predelovalnih dejavnosti in ponovna krepitev v gradbeništvu	40
4.1.3. STROŠKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA- Postopna krepitev deleža davkov na proizvodnjo in uvoz v bruto domačem proizvodu	43
4.2. INFLACIJA IN CENOVNA POLITIKA - Nadaljevanje postopnega zniževanja dolgoročnih indikatorjev inflacije	45
4.3. ZAPOSLENOST IN BREZPOSELNOST - Upočasnitev rasti zaposlenosti v letu 2002	52
4.4. ZASEBNA POTROŠNJA - Letos in v prihodnjem letu postopna krepitev	56
4.5. INVESTICIJE - Po upadanju v letu 2001 ponovno bolj dinamična investicijska aktivnost v letu 2002, spodbujena z naložbami javnega sektorja	59
4.6. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO	63
4.6.1. MEDNARODNA KONKURENČNOST - Pričakovano poslabšanje stroškovne konkurenčnosti v letu 2002	63
4.6.2. IZVOZNO-UVOZNI TOKOVI IN PLAČILNA BILANCA - Vpliv poslabšanja razmer v mednarodnem okolju v letu 2002 izrazitejši	67
4.6.3. NEPOSREDNE TUJE INVESTICIJE - Višji prilivi in odlivi neposrednih tujih investicij	73
4.6.4. ZUNANJI DOLG - Upočasnjena rast zadolževanja v tujini v letu 2001	77
4.7. PREGLED GOSPODARSKIH GIBANJ IN NAPOVEDI PO DEJAVNOSTIH	79
4.8. FINANČNI TOKOVI IN TRG KAPITALA - Nadaljna krepitev varčevanja in umirjena rast bančnih kreditov prebivalstvu	91

5. GLAVNE USMERITVE EKONOMSKE POLITIKE	98
5.1. DENARNA POLITIKA - Rast denarnega agregata M3 letos nad zgornjo mejo ciljnega koridorja	98
5.2. POLITIKA JAVNIH FINANC	103
5.2.1. JAVNOFINANČNI PRIHODKI V LETIH 2001 DO 2003 - Prilivi od davka na dodano vrednost letos nižji, prilivi od trošarin pa višji od pričakovanih	103
5.2.2. JAVNOFINANČNI ODHODKI V LETIH 2001 DO 2003 - Prestrukturiranje javnofinančnih odhodkov v letu 2002 v korist investicij	106
5.2.3. JAVNOFINANČNI PRIMANJKLJAJ V LETIH 2001 DO 2003 - Letošnji javnofinančni primanjkljaj nekoliko višji od predvidenega v Proračunskem memorandumu	109
5.2.4. STRUKTURNE SPREMEMBE NAMENOV V JAVNEM FINANCIRANJU - Spremembe v strukturi namenov v prihodnjih dveh letih ne bodo velike, pomembna pa je njihova smer	110
5.2.5. DOLG OŽJE OPREDELJENE DRŽAVE - Postopno zmanjševanje dolga ožje opredeljene države v prihodnjih letih	112
5.2.5.1. Dolg države v obdobju 1993-2000	114
5.3. PLAČNA POLITIKA - Rast plač v javnem sektorju močno prehitava zmerno rast plač v zasebnem sektorju	117
5.4. POLITIKA TRGA DELOVNE SILE - Prvi koraki uresničevanja nove strategije politike zaposlovanja	121
5.5. POLITIKA DRŽAVNIH POMOČI - Od sanacij slabih podjetij k razvojnim prioritetam?	123
5.6. REGIONALNI RAZVOJ IN REGIONALNA POLITIKA - Za zmanjšanje medregionalnih razlik potrebni posebni ukrepi regionalne politike	126
STATISTIČNA PRILOGA	129
UPORABLJENA LITERATURA	174

KAZALO TABEL

Tabela 2:	Nekateri makroekonomski kazalci v obdobju 2000 – 2002	27
Tabela 3.1:	Gospodarska rast, obseg svetovne trgovine ter gibanje cen nafte in surovin (realna rast v %)	28
Tabela 3.2:	Gospodarska rast, inflacija in realna rast uvoza blaga in storitev pri najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah (v %)	29
Tabela 3.3:	Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah kandidatkah za vstop v EU (v %)	33

PREGLED VSEBINE

Tabela 4.1.1.1:	Rast komponent povpraševanja _____	37
Tabela 4.1.1.2:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda - prispevek k rasti (v odstotnih točkah) _____	39
Tabela 4.1.1.3:	Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka _____	40
Tabela 4.1.2:	Rast in struktura dodane vrednosti _____	42
Tabela 4.1.3:	Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda _____	43
Tabela 4.3.1:	Struktura in rast zaposlenih po dejavnostih _____	52
Tabela 4.3.2:	Dodana vrednost na delovno aktivnega po področjih dejavnosti _____	54
Tabela 4.4:	Razmerje med posojili in evidentiranimi mesečnimi prejemki _____	56
Tabela 4.5:	Bruto investicije v osnovna sredstva po namenu (realne stopnje rasti, v %) _____	62
Tabela 4.6.2.1:	Regionalna menjava Slovenije; delež nekaterih držav v izvozu blaga in saldo blagovne menjave _____	68
Tabela 4.6.2.2:	Stanje mednarodnih naložb Slovenije v obdobju 1994 do 2000 _____	70
Tabela 4.6.3.1:	Tokovi, stanja in spremembe NTI v Sloveniji v obdobju 1993-2000 (v mio USD) _____	73
Tabela 4.6.3.2:	Tokovi, stanja in spremembe NTI iz Slovenije v obdobju 1993-2000 (v mio USD) _____	74
Tabela 4.6.3.3:	Dodana vrednost na zaposlenega, stroški dela na zaposlenega in dodana vrednost na stroške dela v predelovalni dejavnosti Slovenije in glavnih držav investitoric v Slovenijo v 1998; podatki iz nacionalnih računov _____	75
Tabela 4.6.4:	Stanje zunanjega dolga (v mio USD) _____	78
Tabela 4.7:	Rast in struktura dodane vrednosti po dejavnostih _____	80
Tabela 4.8:	Promet po posameznih skupinah VP na Ljubljanski borzi (v mio SIT) _____	95
Tabela 5.2.2:	Struktura in delež odhodkov državnega proračuna v bruto domačem proizvodu (v %) _____	106
Tabela 5.2.3:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (deleži v primerjavi z bruto domačim proizvodom, v %) _____	110
Tabela 5.2.5.1:	Stanje in spremembe dolga RS v prvi polovici leta 2001 (v mrd SIT) _____	112
Tabela 5.2.5.2:	Plačila obresti v obdobju od leta 2001 do 2005 _____	113
Tabela 5.2.5.3:	Spremembe dolga v obdobju 1994-2000 (v mio SIT) _____	116
Tabela 5.4:	Ocene sredstev, namenjenih za programe politike zaposlovanja po posameznih stebrih (kot % bruto domačega proizvoda) _____	121
Tabela 5.5:	Struktura instrumentov državnih pomoči (v %) _____	124
Tabela 5.6:	Nekateri kazalci po statističnih regijah _____	127

KAZALO OKVIRJEV

Okvir 1:	Regulirane cene _____	48
Okvir 2:	Razpoložljivi dohodek gospodinjstev _____	57
Okvir 3:	Stanje mednarodnih naložb Slovenije _____	70
Okvir 4:	Plače kot determinanta NTI v Slovenijo _____	75
Okvir 5:	Inflacijsko ciljanje _____	99

KAZALO SLIK

Slika 1:	Medletne stopnje rasti dodane vrednosti po četrtletjih (stalne cene 1995), v % _____	41
Slika 2:	Gibanje inflacije in izbranih cenovnih agregatov od januarja 1998 do septembra 2001 _____	45
Slika 3:	Delež reguliranih cen v indeksu cen življenjskih potrebščin in njihov prispevek k inflaciji _____	48
Slika 4:	Realni efektivni tečaj tolarja relativno do pomembnejših skupnih trgovinskih partneric _____	64
Slika 5:	Slovenski tržni deleži v 15-tih najpomembnejših trgovinskih partnericah _____	65
Slika 6:	Slovenski tržni deleži na ozemlju nekdanje Jugoslavije in v Rusiji _____	66
Slika 7:	Gibanje denarnih agregatov Banke Slovenije (povprečje zadnjih treh mesecev v primerjavi s povprečjem istih treh mesecev predhodnega leta) _____	100
Slika 8:	Medletne spremembe tečaja evra, ameriškega dolarja in inflacije _____	101
Slika 9:	Namen javnega financiranja (spremembe strukturnih deležev; leto 2000=100) _____	111
Slika 10:	Dolg RS v obdobju od leta 2001 do leta 2005 _____	113
Slika 11:	Dolg ožje opredeljene države od leta 1993 do leta 2000, v primerjavi z bruto domačim proizvodom _____	115

1. PREGOVOR K JESENSKEMU POROČILU

Poglavitna razlika med Jesenskim in Pomladanskim poročilom je predvsem **nižja napoved gospodarske rasti** v letošnjem in prihodnjem letu. V letu 2001 so razlogi za poslabšanje napovedi predvsem notranji. Kljub poslabšanim gospodarskim razmeram v svetu je namreč rast izvoza še sorazmerno visoka, predvsem zahvaljujoč visokemu izvozu na Hrvaško in v Rusijo, čeprav se skladno s pomladansko napovedjo postopno umirja. Prav tako se uresničuje napoved o postopni rasti zasebne porabe v letošnjem letu. Nepričakovani pa so bili podatki o znatnem realnem padcu domačih naložb v prvih dveh četrtletjih letošnjega leta. Analiza razpoložljivih podatkov je pokazala, da so zaradi omejitev pri njihovem financiranju upadle predvsem infrastrukturne naložbe, medtem ko so se naložbe zasebnega sektorja v prvi polovici leta še povečevale. Na osnovi podatkov o okrepljenem najemanju posojil in ob upoštevanju značilne dinamike javnega financiranja vendarle pričakujemo, da se bodo investicije v drugi polovici leta nekoliko okrepile, tako da bo njihov padec na letni ravni nižji kot ob polletju.

V letu 2002 bo na gospodarsko rast v Sloveniji vplivalo predvsem poslabšanje razmer v glavnih trgovinskih partnericah. To bo bolj izrazito in dolgotrajno, kot smo pričakovali spomladi, saj je postopno okrevanje svetovnega gospodarstva verjetno šele v drugi polovici leta. Rezultat je precej nižja napoved rasti slovenskega izvoza v prihodnjem letu. Zaradi poslabšanih pričakovanj in tudi slabših letošnjih poslovnih rezultatov bo naložbena dejavnost zasebnega sektorja prihodnje leto šibkejša, tako da smo navkljub povečanju javnofinancijskih sredstev za naložbe nekoliko znižali tudi napoved rasti naložb v prihodnjem letu. Poslabšani gospodarski rezultati se bodo odrazili tudi v bolj zmerni rasti plač, zaradi česar je tudi pričakovana krepitev zasebne porabe nekoliko bolj umirjena.

Rezultat nižjega domačega povpraševanja, zlasti investicijskega, in ohranjanja sorazmerno visoke rasti izvoza je tudi skorajda izravnani **saldo tekočega računa plačilne bilance v prvih devetih mesecih letošnjega leta**. V zadnjih mesecih nanj dodatno ugodno vplivajo nizke cene nafte in umiritev tečaja dolarja. Kljub pričakovanemu poslabšanju do konca leta bo letoletni primanjkljaj verjetno še nekoliko nižji, kot smo napovedovali spomladi. Pomembna sprememba v plačilni bilanci je tudi okrepitev kapitalskih prilivov, zlasti neposrednih tujih investicij, ter bolj umirjeno zadolževanje v tujini, zaradi česar se kazalci mednarodne zadolženosti letos ne poslabšujejo tako izrazito kot lani. Podobna gibanja pričakujemo tudi v prihodnjem letu.

Napoved **inflacije** za letošnje in prihodnje leto ostaja v Jesenskem poročilu

nespremenjena. Tekoča gibanja kažejo, da je rast cen vse manj posledica zunanjih dejavnikov in da se njena letna rast, skladno s pričakovanji, od poletja postopno umirja. V naslednjem letu bo kar nekaj pomembnih dejavnikov zaviralo rast domače inflacije: pričakovana nizka raven cen nafte zaradi manjšega povpraševanja, bolj stabilno menjalno razmerje med dolarjem in evrom, zmerna realna apreciacija tolarja predvsem zaradi pričakovanih kapital-skih prilivov iz privatizacije ter umirjena rast domačega povpraševanja. K umirjanju inflacije naj bi prispevala tudi bolj koordinirana in predvidljivejša politika reguliranih cen.

Ekonomska politika se je na pričakovano poslabšanje gospodarske aktivnosti v letošnjem in prihodnjem letu odzvala z več ukrepi. Pri **javnofinančnih odhodkih** je z dopolnjenim predlogom proračuna za leto 2002 predvideno, da bi se ti ohranili na prvotno predlagani višini, v tem okviru pa so se dodatno nekoliko povečala sredstva za investicije, predvsem na račun nižjih načrtovanih sredstev za materialne stroške in plače. Umirjanje rasti plač v javnem sektorju, ki naj bi ga dosegli z več napovedanimi ukrepi, je pomembno tudi zaradi zaviranja inflacijskih učinkov. Že sklenjeni dogovor o načinu uskladitve izhodišče plače v javnem sektorju je s stališča prilagajanja plač inflaciji nekoliko restriktivnejši od letos veljavnega. S centralizacijo pogajanj o plačah na vladni strani in pospešitvijo priprave zakona o sistemu plač v javnem sektorju bi lahko preprečili neutemeljeno rast plač zaradi parcialnih dogovorov po sektorjih oziroma poklicih. Novembra so bile sprejete tudi omejitve napredovanja in dodatnih izplačil v državni upravi. V predlogu proračuna je predvidena tudi nizka rast novega zaposlovanja v javnem sektorju.

Pri **javnofinančnih prihodkih** je predvideno povišanje stopnje davka na dodano vrednost, in sicer osnovne stopnje za eno, znižane stopnje pa za pol odstotne točke. Dodatni javnofinančni prihodki (v višini med 0.4 in 0.5 odstotka bruto domačega proizvoda) naj bi omogočili realizacijo predvidenih javnofinančnih odhodkov brez povišanja primanjkljaja. Negativen demonstracijski učinek povišanja davka v času poslabševanja splošnih gospodarskih razmer naj bi odtehtalo napovedano varčevanje pri neposrednih stroških države in večje spodbujanje gospodarske aktivnosti z javnofinančnimi odhodki. Enkratno povišanje splošne ravni cen ob uveljavitvi višjih stopenj davka na dodano vrednost bo vplivalo zlasti na zasebno porabo, glede na strukturo njihovih stroškov in prihodkov pa tudi na stroške podjetij. Ker bo po povišanju stopnje davka na dodano vrednost manj fiskalnih razlogov za sprotno poviševanje trošarin (letos je bil njihov prispevek k inflaciji podoben ocenjenemu učinku povišanja stopenj davka na dodano vrednost) in zaradi prej omenjenih zaviralnih dejavnikov ocenjujemo, da so tveganja pri napovedi inflacije enakomerno porazdeljena in da je pomladanska napoved še vedno najbolj realistična.

Tekoče vodenje javnofinančne politike med letom je doslej temeljilo na zakonsko določenem najvišjem dopustnem **javnofinančnem primanjkljaju**. Takšno pravilo je gotovo pomembno prispevalo k njegovi sorazmerni stabilnosti, toda ker je realizacija prihodkov med letom praviloma odstopala od predvidene, je po drugi strani tudi spodbujalo neoptimalne načine javnofinančnega upravljanja, zlasti tekoče omejevanje porabe (ki otežuje načrtovanje in racionalnost ravnanja proračunskih uporabnikov in praviloma znižuje izdatke zlasti za investicije in subvencije, ki so pomembni za gospodarsko aktivnost), odlaganje plačil (ki povečuje negotovost in slabša likvidnost gospodarskih subjektov), neusklajenost proračunskega leta s koledarskim (ki zmanjšuje preglednost javnih financ) ter sprotno iskanje dodatnih virov (ki zmanjšuje predvidljivost davčne obremenitve poslovnih subjektov). Te težave naj bi razrešila predlagana določba zakona o izvrševanju proračuna, po kateri bi se zaradi nižje realizacije javnofinančnih prihodkov od predvidene lahko v predpisanem odstotku povečal tudi javnofinančni primanjkljaj. Tak ukrep sicer še ne pomeni uveljavitve avtomatičnih fiskalnih stabilizatorjev (s tem izrazom označujemo javnofinančne vire in odhodke, ki so določeni na tak način, da se njihova višina samodejno prilagaja gospodarskemu ciklu, tako da se na primer v obdobju počasnejše rasti samodejno zmanjšuje obremenitev dohodkov in povečuje višina transferov), bo pa z večjo predvidljivostjo javnofinančnih odhodkov in manjšo potrebo po priložnostnem prilagajanju davkov prispeval k stabilnosti pogojev poslovanja gospodarskih subjektov. Tveganje ukrepa je seveda v omilitvi pritiska za ohranjanje primanjkljaja v predvideni višini, zaradi česar bo njegova dejanska uspešnost odvisna predvsem od preglednosti javnofinančnega načrtovanja in verodostojnosti utemeljitve razlogov morebitnega "izpada" prihodkov.

V začetku prihodnjega leta bo verjetno odpravljena tudi obvezna **indeksacija kratkoročnih obrestnih mer** s TOM. Takšen ukrep je utemeljen z oceno, da je indeksacija obresti eden ključnih dejavnikov inertnosti inflacije, hkrati pa z ustvarjanjem knjigovodskih dobičkov zavira prestrukturiranje finančnega sektorja in znižuje povpraševanje po neindeksiranih oblikah varčevanja in finančnih naložb. Skupaj s privatizacijo bank bo zato prispeval k normalizaciji in učinkovitosti domačega finančnega trga. Seveda pa odprava inštitucionalizirane indeksacije obrestnih mer pomeni večjo nepredvidljivost finančnih donosov, zato jo spremlja tveganje kratkoročnega povišanja nominalnih obrestnih mer pri posojilih in zmanjšanja varčevanja v domači valuti. To tveganje je možno minimirati z usklajenim delovanjem ekonomske politike za čim večjo umiritev inflacijske negotovosti in z ustrezno opredelitvijo tržno določene referenčne obrestne mere.

Jesenska napoved gospodarskih gibanj, ki je predstavljena in utemeljena v poročilu, je bila pripravljena v oktobru kot podlaga za oblikovanje ukrepov ekonomske politike in za dopolnitev predloga državnega proračuna pred

zaključno obravnavo v državnem zboru. Osnovno izhodišče pri oblikovanju ukrepov je bilo, da znižanje napovedi gospodarske rasti v letu 2002 za 0.6 odstotne točke še ne opravičuje ocene o nastopu recesije in zato tudi ne more biti osnova za bistveno aktivnejši državni intervencionizem in povečanje javnofinančnega primanjkljaja. Vsekakor pa je bilo napovedano poslabšanje gospodarske rasti in naložbene aktivnosti ob oceni o umirjanju inflacijskih pritiskov razlog, da se je osrednja **pozornost ekonomske politike preusmerila** od inflacije (ki je bilo osrednje v letu 2000 in 2001) k spodbujanju domače gospodarske aktivnosti zaradi blaženja učinkov poslabšanega mednarodnega.

Opisani splet ukrepov torej temelji na scenariju zmernega in ne dlje kot leto dni trajajočega umirjanja gospodarske aktivnosti. Vendar nekatere nove napovedi mednarodnih inštitucij, ki v oktobrskih izračunih še niso mogle biti upoštevane, govorijo celo o večjem poslabšanju gospodarskih razmer v svetu. Ti popravki odsevajo nepredvidljivost gospodarskih razmer, ki se je po septembrskih dogodkih še povečala. Prav mednarodno okolje zato predstavlja glavno negotovost tudi pri napovedovanju domačih gospodarskih gibanj v prihodnjem letu. Dodatno poslabšanje razmer v trgovinskih partnericah bi seveda negativno vplivalo na izvoz, verjetno pa tudi na domače poslovne naložbe in dinamiko zaposlovanja, kar bi povzročilo nižjo gospodarsko rast od napovedane ter potrebo po dodatnem prilagajanju ekonomske politike in večje posege za zmanjšanje odhodkov za plače in transfere prebivalstvu v javnem financiranju. Vsekakor pa glede na informacije, razpoložljive ob njenem oblikovanju, jesenska napoved predstavlja v tem času najverjetnejši scenarij gospodarskih gibanj.

2. POVZETEK

2.1. GOSPODARSKA GIBANJA V LETU 2001 – Izvozna gibanja še vedno ugodna, rast naložb nižja od pričakovanj

Za leto 2001 pričakovana upočasnitev gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah je po razpoložljivih podatkih za prvih devet mesecev še nekoliko izrazitejša, kot je kazalo spomladi, poslabšali so se tudi obeti za prihodnje leto. **Napovedi gospodarskih gibanj v svetu za leti 2001 in 2002 so se** v času od priprave Pomladanskega poročila 2001 tako **precej znižale, zlasti** je opazno znižanje napovedane gospodarske rasti **v EU in Nemčiji**. Mednarodni denarni sklad (IMF) je v septembrskem poročilu napoved gospodarske rasti v ZDA popravil za 0.2 odstotne točke navzdol v letu 2001 in za 0.3 odstotne točke v letu 2002, precej večji pa so popravki gospodarske rasti v državah EU (za 0.6 odstotne točke navzdol v letu 2001 in 2002) in še bolj v Nemčiji (za 1.1 oziroma 0.8 odstotne točke navzdol). Podobni, ponekod celo še večji, so tudi popravki napovedi drugih mednarodnih institucij, ki pa vse ostajajo izjemno previdne pri napovedovanju posledic terorističnih napadov na ZDA in vojne v Afganistanu. Tudi IMF-ove septembrske napovedi gospodarskih gibanj v mednarodnem okolju, ki so predpostavka za jesensko napoved gibanja agregatov bruto domačega proizvoda v Sloveniji, so bile pripravljene še pred 11. septembrom in ne upoštevajo morebitnih posledic terorističnih napadov. Ocenjujemo pa, da še vedno predstavljajo dovolj realno podlago za pripravo napovedi, saj je za ocenjevanje posledic terorističnih napadov in vojne v Afganistanu zaradi prekratke časovne distance in velike negotovosti glede nadaljnega razvoja dogodkov še pre zgodaj.

Narava vplivov iz mednarodnega okolja v letu 2001 se je v primerjavi s preteklim letom spremenila, med dejavniki gibanja agregatov potrošnje pa so se relativno okrepili nekateri izključno notranji dejavniki. Zaradi ohlajanja mednarodnega okolja je tuje povpraševanje letos začelo upadati, kar se je odrazilo v postopnem upadanju medletnih stopenj rasti izvoza. Kljub temu se je **dinamika izvoza** v prvih osmih mesecih letos **ohranjala na visoki ravni**. To je bila na eni strani posledica značilnega (empirično ugotovljenega) približno polletnega zamika med upočasnitvijo rasti izvoznih trgov in dejanskim zmanjšanjem tujih naročil. Na drugi strani pa je na ohranjanje razmeroma dinamične izvozne aktivnosti vplivalo tudi povečevanje izvoza na trge nekdanje Jugoslavije in Rusije, ki je bilo le delno posledica tamkajšnjih ugodnih gospodarskih gibanj, v enaki ali morda še večji meri pa posledica aktivnejšega pristopa slovenskih podjetij ter prehoda na razvitejše in trajnejše oblike medna-

rodnega poslovanja, zlasti v obliki neposrednih tujih naložb. Podobno večjo angažiranost izvoznikov pri prodaji na tuje trge in ne le odzivanje na tamkajšnje spremenjene razmere odraža tudi rast slovenskih tržnih deležev na nekaterih trgih razvitih držav prav v obdobju njihovega ohlajanja. Hiter odziv slovenskih podjetij na spremenjene razmere v mednarodnem okolju, ki so določen del izpada dohodkov na evropskih trgih tako nadomestila s povečanim izvozom v države nekdanje Jugoslavije in Rusijo, je kljub navzdol popravljenim napovedim gospodarske rasti v svetu vplival na **le majhen popravek realne rasti izvoza v primerjavi z napovedjo iz Pomladanskega poročila (s 7.5% na 7.2%)**. Tuje povpraševanje bo tako tudi letos glavni dejavnik gospodarske rasti, neto prispevek mednarodne menjave k rasti bruto domačega proizvoda pa bo zaradi znižane napovedi uvoza celo višji, kot smo ocenjevali spomladi.

Večji vpliv na **znižanje napovedi letošnje gospodarske rasti s 4.4%** iz Pomladanskega poročila na **3.7%** so imeli notranji dejavniki, zlasti na podlagi razpoložljivih podatkov ocenjena **investicijska aktivnost** v prvi polovici leta, ki je bila **močno pod pomladanskimi pričakovanji**. To je vplivalo na znižanje napovedi rasti investicij v osnovna sredstva v letu 2001, ki naj bi letos tako realno upadle za 1.4% (pomladanska napoved je bilo skromno realno povečanje za 2.6%). Na podlagi razpoložljivih podatkov je razlogov za znižanje pomladanske ocene več. Investicije, ki so neposredno ali posredno povezane z javnim sektorjem, so v prvi polovici leta upadale, kar je deloma povezano tudi z javnofinančnim omejitvami v obdobju začasnega financiranja. V primerjavi s preteklim letom so letos nominalno nižje investicije v gospodarsko infrastrukturo in stanovanja, nižja od prvotno načrtovanih so tudi vlaganja v telekomunikacije (koncesija za UMTS, za katere izkoriščanje bi bile potrebne posebne dodatne naložbe, še ni bila oddana). Zadolženost nekaterih javnih podjetij se je glede na možnost vračanja posojil po oceni približala zgornji meji, zato se je znižal obseg neto kreditov iz tujine, kar se je odražalo tudi v plačilnobilančnih podatkih o dinamiki zadolževanja v tujini. V tržnih dejavnostih sta upadanje izvoznega povpraševanja in povečana negotovost povzročila upočasnitev investicijskega ciklusa, vendar ostaja ocena investicij v tržne dejavnosti (brez infrastrukture) letos pozitivna. Poleg tega letos narašča obseg sredstev, ki jih podjetja namesto za domače naložbe v osnovna sredstva namenjajo za finančne naložbe v domače in tuje vrednostne papirje ter neposredne investicije v tujino. Na podlagi dinamike najemanja posojil iz tujine, ki v drugem četrtletju ponovno naraščajo, naraščanja obsega dolgoročnih posojil, ki jih podjetja najemajo v domačih bankah, in značilne dinamike javnofinančnih izdatkov za investicije, ki se navadno okrepijo v drugi polovici leta, ocenjujemo, da je v drugem četrtletju padec investicij najbrž dosegel dno. V zadnjem četrtletju je zato možno že pričakovati realno rast investicij na medletni ravni.

Tudi napovedi realne rasti zasebne in državne potrošnje v letu 2001 sta nekoliko nižji kot spomladi (napoved realne rasti zasebne potrošnje je popravljena z 2.1% na 1.9%, državne s 4.2% na 3.7%), pri čemer so bili upoštevani razpoložljivi kratkoročni kazalci njenega gibanja in tudi nekatere metodološke spremembe pri izračunu realnih stopenj rasti¹. **Pri zasebni potrošnji**, ki se je v prvem četrtletju na medletni ravni realno ohranjala približno na lanski ravni, **je** v drugem četrtletju **prišlo do pričakovanega postopnega ožvjljanja**, ki je deloma sezonskega značaja, deloma pa je povezano tudi s postopnim izplačevanjem dolgoročnih kreditov, najetih leta 1999, kar razbremeni prejemke prebivalstva. Nadaljevanje takšnega trenda v tretjem četrtletju potrjujejo tudi podatki o gibanju vrednosti prodaj v trgovini na drobno, kakor tudi podatki o nekoliko močnejšem kratkoročnem zadolževanju prebivalstva v bankah v poletnih mesecih. Kljub postopnemu ožvjljanju potrošnje pa **struktura porabe razpoložljivega dohodka kaže, da se** podobno kot lani **varčevanje prebivalstva v bankah krepi relativno hitreje**, zato se povečuje tudi njegov delež v razpoložljivem dohodku gospodinjstev oziroma se krepi nagib gospodinjstev k varčevanju². Napoved realne rasti državne potrošnje v letu 2001 temelji na sprejetem državnem proračunu 2001, poleg metodoloških sprememb pa je na popravek glede na pomladansko oceno vplivala tudi spremenjena struktura trošenja, zlasti v zdravstvu in občinah.

Kljub spremenjenim predpostavkam zunanje okolja in povečani negotovosti ostaja napoved rasti cen v letu 2001 nespremenjena. Zunanji dejavniki, predvsem naraščajoče cene naftnih derivatov in surovin na svetovnem trgu, relativna krepitev ameriškega dolarja ter naraščajoča inflacija v državah EU, ki so v največji meri zaznamovali tudi rast cen v letu 2000, so zaradi časovnega odloga še vplivali na rast cen v prvem polletju letos, v naslednjih mesecih pa so **za dinamiko gibanja cen** postajali **vse pomembnejši notranji dejavniki**. Ob zmanjšanju zunanjih dejavnikov inflacije je bila hkrati v drugem in tretjem četrtletju dosežena tudi boljše koordinacija na področju politike reguliranih cen, omejena so bila tudi povišanja cen komunalnih storitev in spremenjen pravilnik o oblikovanju cen zdravil. V zadnjem četrtletju leta 2001 pričakujemo nadaljevanje postopnega padanja dolgoročnih indikatorjev inflacije, ob hkratnem nadaljevanju relativno visokega nihanja mesečnih stopenj rasti cen. Po oceni večine tujih analitikov cena nafte do konca leta 2001 še ne bo pričela naraščati, kar bo poleg nadaljevanja umirjanja tujih cen ugodno vplivalo tudi na rast domačih cen. Nadaljevanje zmerno restriktivne denarne politike ter predvideni plačilnobilančni tokovi bodo vplivali tudi na upočasnjeno naraščanje deviznih tečajev v primerjavi s preteklim letom. Ob nadaljevanju

¹ Pri državni potrošnji je namesto indeksa cen življenjskih potrebščin kot deflator uporabljena ocena deflatorja državne potrošnje po metodologiji SURS.

² Po močnem izboljšanju z 12.2% v letu 1999 na 14.3% v letu 2000 naj bi se letos povzpел na 15.3%.

zmernega naraščanja reguliranih cen iz tretjega četrletja ter pričakovanem gibanju plač bi takšna kombinacija denarne politike in politike deviznega tečaja pripomogla k nadaljnjemu zniževanju inflacijskih pritiskov. V takšnih razmerah **povprečna rast cen življenjskih potrebščin v letu 2001 ne bo presegla 8.5%**.

Za **realni sektor gospodarstva**, ki se odziva na spremenjena gibanja v mednarodnem in domačem okolju in hkrati povratno vpliva na posamezne agregate potrošnje, sta bila v prvi polovici leta 2001 značilna predvsem postopno umirjanje rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih zaradi upočasnitve izvoza in močno upadanje aktivnosti v gradbeništvu, povezano z realnim padcem investicij v osnovna sredstva. Rast dodane vrednosti se je postopno krepila v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo, med storitvenimi dejavnostmi pa najbolj v gostinstvu ter dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez. Nadpovprečna je bila tudi rast dodane vrednosti v finančnem posredništvu, povezana z ohranjanjem dobrih poslovnih rezultatov bank v prvi polovici leta, nadaljnjo konsolidacijo bančnega sistema in krepitvijo drugih oblik finančnega posredništva. Nasprotno je bila rast v kmetijstvu, rudarstvu in trgovini podpovprečna in tudi nižja kot lani. V drugi polovici leta 2001 se bo ob ohlajanju tujega povpraševanja nadaljevalo postopno umirjanje rasti dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti, ki bo po ocenah izrazitejše šele v zadnjem četrletju (realna rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih bo v povprečju leta 4.5-odstotna, kar je za eno odstotno točko nižja napoved od pomladanske). Aktivnost v gradbeništvu bo v drugi polovici leta po oceni še vedno šibkejša kot v enakem obdobju lani, tako da bo v povprečju leta realno padla za 2.5% (pomladanska napoved 2.2-odstotna rast), čeprav naj bi proti koncu leta začela postopno ponovno trendno naraščati. Ob takšnih gibanjih bo rast dodane vrednosti industrije in gradbeništva letos zaostajala za lansko rastjo (7%) za skoraj 4 odstotne točke, storitvene dejavnosti pa naj bi v povprečju ohranile dinamiko rasti iz lanskega leta (malo nad 4%). Skupna **dodana vrednost bo letos tako realno za 3.6% višja kot lani**, kar je za 1.5 odstotne točke nižje od rasti v letu 2000.

Napoved rasti uvoza za leto 2001, ki je za 1.2 odstotne točke nižja kot spomladi, temelji na skromni rasti uvoza v prvih osmih mesecih letos in nižji napovedi rasti agregatov domače potrošnje. Ohranjanje uvoza na ravni, ki realno le malo presega lansko v prvih osmih mesecih, je predvsem posledica manjše investicijske aktivnosti, saj se je letos v strukturi po ekonomskem namenu najbolj zmanjšal uvoz investicijske opreme, medtem ko se je skladno s proizvodno aktivnostjo predelovalnih dejavnosti povečal delež uvoza proizvodov za vmesno porabo. Upoštevajoč postopno pričakovano oživiljanje domače potrošnje do konca leta, se bo postopno krepila tudi medletna **realna stopnja rasti uvoza**, ki pa v povprečju leta **ne bo presegla 3.3%**.

Ugodna izvozna gibanja in ohranjanje uvoza na relativno nizki ravni v prvih osmih mesecih sta kljub rahlemu poslabšanju pogojev menjave s tujino vplivala na precejšnje znižanje blagovnega primanjkljaja s tujino v primerjavi z enakim obdobjem lani (za 424 milijonov USD), ki je po eni strani posledica večjega zunanjetrgovinskega presežka z državami bivše Jugoslavije in Rusije, po drugi strani pa nižjega zunanjetrgovinskega primanjkljaja z državami EU. Prav tako se je v istem obdobju povečal presežek v menjavi storitev s tujino (bistveni vpliv na njegovo izboljšanje so imeli povečani neto prilivi od turizma), kar je kljub večjemu primanjkljaju v bilanci faktorskih dohodkov vplivalo na ohranjanje skoraj uravnoteženega tekočega računa plačilne bilance v prvih osmih mesecih. Čeprav se bo v preostalih mesecih leta 2001 izvoz po oceni izraziteje umiril, uvoz pa okrepil, bodo ugodna osemmesečna gibanja vplivala na precej nižji primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance v primerjavi s preteklim letom. Upoštevajoč reinvestirane dobičke tujih investitorjev, ki se metodološko med odhodki od kapitala prikazujejo ob koncu leta (letos naj bi bili nekoliko višji kot lani in bi znašali okoli 120 milijonov USD), bi **letošnji primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance znašal okoli 1.1% bruto domačega proizvoda** (lani 3.4% bruto domačega proizvoda).

Struktura skupne menjave s tujino letos še izraziteje kaže **osredotočenost na menjavo blaga**. Dinamika realne **rasti storitvene menjave** v prvih osmih mesecih 2001 namreč precej (bolj kot v preteklem letu) **zaostaja za dinamiko realne rasti blagovne menjave**, kar je zlasti opazno na izvozni strani. Poleg nizke dinamike skupne rasti izvoza storitev ostaja njegova glavna slabost majhen delež t.i. ostalih storitev, to so predvsem storitve z visoko dodano vrednostjo, kot so komunikacijske, finančne, računalniške in različne poslovne storitve. Prav te storitve pa lahko zaradi svojih lastnosti (visoka intenzivnost uporabe znanja in informacij) v največji meri izkoristijo prednosti vedno pomembnejšega elektronskega načina poslovanja v mednarodni menjavi storitev. Delež ostalih storitev v skupnem izvozu storitev se giblje okoli 22% celotnega storitvenega izvoza, kar je malo, ne le v primerjavi z razvitimi državami³, pač pa tudi z nekaterimi državami na prehodu, v katerih ostale storitve zavzemajo vsaj tretjino celotnega izvoza storitev. Nasprotno pa na uvozni strani omenjene ostale storitve naraščajo najbolj dinamično in predstavljajo že približno tretjino skupnega storitvenega uvoza.

Zunanje neravnotežje, ki se je leta 1999 naglo povečalo zaradi visokega domačega trošenja in se predvsem zaradi poslabšanih pogojev menjave tudi v letu 2000 ohranjalo na visoki ravni, se je v letu 2001 tako precej zmanjšalo, **bistveno pa se je izboljšala tudi struktura prilivov na kapitalnem in**

³ Po podatkih Svetovne trgovinske organizacije (WTO, 2000) je delež izvoza ostalih storitev, ki so najbolj dinamična kategorija storitvenega izvoza v EU, v letu 1999 predstavljal 48% celotnega storitvenega izvoza EU.

finančnem računu, tako da vzdržnost tekočega računa plačilne bilance tudi v primeru večjega primanjkljaja ne bi bila ogrožena. Letošnji neto pritok kapitala v Slovenijo je bil v osmih mesecih sicer nižji v primerjavi z enakim lanskim obdobjem, vendar se je v tem okviru močno povečal priliv neposrednih tujih naložb, zmanjšalo pa se je zadolževanje zasebnega sektorja v tujini, kar je vplivalo na **izboljšanje nekaterih kazalcev zunanje zadolženosti**. Izraziteje so se letos povečevali tudi odlivi kapitala v tujino, poleg izplačila državnih evroobveznic iz leta 1996 so to večji obseg neto komercialnih kreditov tujini, večji odliv neposrednih tujih naložb iz Slovenije ter večji odliv portfolio naložb, povezan s postopno liberalizacijo kapitalskih tokov. Ukinitve skrbniških računov 1. julija 2001 še ni povzročila večjih nakupov vrednostnih papirjev s strani tujcev, saj je bil v osmih mesecih pri portfolio prilivih iz tujine zabeležen negativen rezultat (obsežnejše prodaje slovenskih vrednostnih papirjev v lasti tujcev). Glede na skoraj izravnani saldo na tekočem računu plačilne bilance so letošnji neto kapitalski prilivi omogočili povečanje skupnih deviznih rezerv, ki so konec septembra znašale že blizu 5 milijard USD in so zadoščale za pokritje 5.1-mesečnega uvoza.

Na izboljšanje dostopa domačih podjetij na tuje kapitalske trge in povečanje razpoložljivosti kapitala za podjetniški razvoj vpliva tudi izboljšanje ocene deželne tveganja Slovenije. Seveda pa je za slednje pomembno tudi izboljšanje institucionalnega ogrožja, dvig ugleda in prepoznavnosti Slovenije v svetu ter izboljšanje razmer, ki opredeljujejo socialno kohezijo, kar je pokazala tudi posebna analiza indikatorjev nacionalne konkurenčnosti⁴.

Povečani devizni prilivi so letos zaznamovali tudi gibanja deviznih tečajev. Banka Slovenije je pri tem nadaljevala z vodenjem politike uravnavanja nihanja deviznega tečaja, tako da je zaradi upočasnitve rasti tečaja evra, ki se je začela v drugem četrtletju in nadaljevala tudi v poletnih mesecih, septembra posegla na devizni trg z določitvijo najnižjega tečaja, po katerem so banke, podpisnice dogovora o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja, zavezane odkupovati devize. Ugodna gibanja v tekočem računu plačilne bilance ter finančni prilivi, povezani s prodajami kapitalskih deležev, so vplivali tudi na naraščanje širše opredeljenih denarnih agregatov. Rast denarnega agregata M3 kot bližnjega cilja denarne politike je že v januarju 2001 dosegla zgornjo mejo koridorja denarnega cilja za leto 2001 (rast med 11% in 17%), v naslednjih mesecih 2001 pa jo je presegla, v septembru že za 3.9 odstotne točke. Pri tem je najbolj dinamično naraščalo izdajanje preko deviznih transakcij. Med posameznimi komponentami M3 so najbolj dinamično naraščale devizne vloge prebivalstva in podjetij ter vezane tolarske vloge. V razmerah, ko je prioriteta naloga Banke Slovenije ohranjanje ravni deviznega tečaja, se **možnost vplivanja centralne banke na rast denarnega agregata M3 zmanj-**

⁴ Tehtano po metodi Euromoneyja. (UMAR, september 2001).

šuje. Ker se povečani pritoki kapitala iz tujine pričakujejo tudi v prihodnosti, se ponovno odpira vprašanje ustreznosti ciljanja denarnega agregata M3, saj bi neizpolnjevanje denarnega cilja v daljšem časovnem obdobju zmanjšalo kredibilnost centralne banke in s tem otežilo doseganje njenega cilja, da zniža inflacijo na raven, primerljivo z državami članicami EU.

Cenovna konkurenčnost slovenskega gospodarstva, merjena z realnim efektivnim tečajem tolarja, se je kljub omenjenemu gibanju tečaja v prvih devetih mesecih rahlo poslabšala. K temu je predvsem prispevalo gibanje tečaja dolarja, saj realna vrednost tolarja do pomembnejših valut EMU (upoštevajoč rast relativnih cen) septembra ni bistveno odstopala od decembrske ravni. Ob predpostavljani realni krepitvi tolarja v zadnjih mesecih leta 2001 bo **cenovna konkurenčnost** letos tako ostala **nespremenjena**, saj se bo tolar do košarice valut realno ohranil na približno enaki ravni kot lani. Predvsem zaradi umirjanja rasti produktivnosti dela kot posledice nižje rasti proizvodnje zaradi pričakovanega zmanjšanja tujega povpraševanja in zaradi relativnega gibanja cen in tečajev v primerjavi s tujimi trgi pa se bo letos **poslabšala stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti** (relativni stroški dela na enoto proizvoda v košari valut naj bi se povečali za okoli 1.7%).

Rast zaposlenosti, ki se je začela že leta 1999, se je letos nadaljevala. Povprečno število delovno aktivnih je bilo v prvih osmih mesecih za 1.2% višje kot v enakem obdobju lani, od tega število zaposlenih v podjetjih in organizacijah za 1.7%. Najvišja rast števila zaposlenih v primerjavi z lanskim povprečjem je bila zabeležena na področju poslovnih storitev in javne uprave, ugodna so bila tudi gibanja v predelovalnih dejavnostih. V prvi polovici leta se je povečalo tudi število delovno aktivnih po podatkih anket o delovni sili, vendar z nekoliko počasnejšo dinamiko kot lani. Čeprav septembrski podatki o tokovih registrirane brezposelnosti tega še ne nakazujejo, se bo rast zaposlenosti do konca leta po oceni upočasnila glede na vplive umirjanja gospodarske rasti v mednarodnem okolju na domačo aktivnost. Rast števila delovno aktivnih v povprečju leta 2001 bo tako ostala približno na ravni okoli 1.2%. **Rast zaposlenosti** v ekvivalentu polnega delovnega časa bo po oceni **v letu 2001** precej nižja **(0.7%)⁵**. Ob ocenjeni rasti bruto domačega proizvoda (3.7 %) bi to pomenilo **okoli 3-odstotno rast produktivnosti dela**, kar je manj kot pretekla leta. **Število registriranih brezposelnih**, ki upada že tretje leto zapored, bo v povprečju leta padlo na **11.5% aktivnega prebivalstva**. Še naprej upada tudi število anketnih brezposelnih, **stopnja anketne brezposelnosti** bo letos v povprečju **6.3-odstotna**.

⁵ Zaradi poslabšanih gospodarskih pogojev se bo po eni strani nadaljevalo v prvi polovici leta začeto zmanjševanje neformalne delovne aktivnosti, po drugi strani pa se bo povečal delež delovne aktivnosti s krajšim delovnim časom od polnega.

V prvem četrtletju letos je bila realna rast bruto plače na zaposlenega na medletni ravni visoka (5%), pri tem je bila v javnem sektorju 8.2-odstotna, v zasebnem pa 3.4-odstotna. V naslednjih dveh četrtletjih (upoštevajoč ocene za september) se je medletna rast plač postopno upočasnjevala, še vedno pa je bila v javnem sektorju višja kot v zasebnem. V letu 2001 sta bila prvič v veljavi dva usklajevalna mehanizma za plače, različna za javni in zasebni sektor. V javnem sektorju je bil že decembra 2000 podpisan Dogovor o načinu usklajevanja plač v javnem sektorju v letu 2001. Upoštevan je bil nov način usklajevanja plač, in sicer s predvideno rastjo cen življenjskih potrebščin. Na gibanje bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju pa še bolj kot povečanje iz naslova usklajevanja vpliva povečanje dodatkov iz kolektivnih pogodb in uredbe ter povečanje plač zaradi izrednih napredovanj zaposlenih in novo zaposlenih. Upoštevajoč vse uskladitve in za leto 2001 dogovorjene dodatke bo **realna rast bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju letos 4.4-odstotna**. V zasebnem sektorju je pri januarjski uskladitvi še veljal Dogovor o politiki plač za obdobje 1999-2001, v maju pa je bil dogovorjen aneks k dogovoru, na osnovi katerega je bil sprejet dvostopenjski usklajevalni mehanizem, ki pomeni prehod na enak način usklajevanja kot v javnem sektorju pri uskladitvi januarja 2002. Pri tem je problem indeksacije plač v zasebnem sektorju manjši, saj so dejanska povišanja plač znotraj okvirov, določenih z dogovori o usklajevanju plač, odvisna od poslovne uspešnosti. Upoštevajoč gibanja v prvih treh četrtletjih, visoko raven v zadnjem lanskem četrtletju in pričakovani manjši obseg izplačil plač na osnovi poslovnega uspeha ob koncu leta 2001 zaradi upočasnitve gospodarske aktivnosti, se bo bruto plača na zaposlenega **v zasebnem sektorju** v letu 2001 **realno povečala za 1.5%**. **Bruto plača na zaposlenega v slovenskem gospodarstvu** se bo letos tako **realno povečala za 2.5%** in bo za ocenjeno produktivnostjo dela zaostajala za pol odstotne točke.

Skladno z nižjo napovedjo gospodarske rasti (nominalni bruto domači proizvod bo po jesenski napovedi za 30.7 milijarde SIT nižji, kot smo napovedovali spomladi), tudi dejanska **gibanja javnofinančnih prihodkov** odstopajo od predvidenih ob pripravi proračuna za leto 2001. Odstopanja navzdol so predvsem pri davku na dodano vrednost, ki je zlasti v začetku leta zaradi skromnega domačega trošenja in uvoza beležil zelo skromne prilive. Prav tako je bila v prvih letošnjih mesecih dinamika rasti izvoza bistveno višja od pričakovane, kar v davčnem smislu pomeni večja vračila vstopnega davka na dodano vrednost. Prihodki od davka na dodano vrednost bodo letos zato nižji od predvidenih. Na drugi strani bodo gibanja javnofinančnih prihodkov, ki se oblikujejo na osnovi plač, upoštevajoč letošnjo rast plač, ugodna. Prihodki od trošarin pa bodo celo višji od predvidenih v državnem proračunu, saj so se trošarine letos povečevale bolj, kot je bilo prvotno predvideno. Kot rezultat teh sprememb bo delež javnofinančnih prihodkov glede na bruto domači proizvod celo nekoliko višji od predvidenega in bo znašal okoli 43.1%. Na

strani **javnofinančnih odhodkov** bo pri odhodkih državnega proračuna dosežena realizacija po oceni nižja od predvidene ob pripravi proračuna, nižji bo tudi njihov delež v bruto domačem proizvodu (za 0.3 odstotne točke glede na sprejeti proračun). Višji od predvidenih pa bodo javnofinančni odhodki v pokojninskem in zdravstvenem sistemu ter občinah. Delež konsolidiranih javnofinančnih prihodkov v bruto domačem proizvodu bo zato višji, kot je bilo predvideno v proračunskem memorandumu. Po oceni (konsolidacija v skladu z metodologijo Ministrstva za finance) bo ta delež okoli 44.5-odstoten, javnofinančni primanjkljaj pa bo znašal okoli 1.4% bruto domačega proizvoda.

2.2. NAPOVED GOSPODARSKIH GIBANJ V LETU 2002 – Povečana negotovost v mednarodnem okolju in upočasnitev rasti izvoza

Neugodna gibanja v mednarodnem okolju bodo po novih napovedih prisotna dalj časa, kot se je predvidevalo spomladi, tako da je oživljanje gospodarske rasti v ZDA in posledično EU, ki je bilo v pomladanskih ocenah predvideno proti koncu leta 2001, pričakovati **približno šest mesecev kasneje**, to je najverjetneje v drugi polovici leta 2002. Zaradi vpliva mednarodnega okolja na domačo izvozno aktivnost je pomladanska **napoved gospodarske rasti popravljena navzdol s 4.2% na 3.6%**. Realna stopnja rasti v letu 2002 tako odraža manjše izvozno povpraševanje kot posledico močnega umirjanja gospodarske rasti v večini najpomembnejših izvoznih partneric. Po drugi strani naj bi se naložbena dejavnost, ki je bila letos glavni vzrok za znižanje pomladanske napovedi gospodarske rasti, v prihodnjem letu precej okrepila. Gospodarska rast naj bi tako v letu 2002 v povprečju ohranila približno dinamiko letošnjega leta, precej pa se bo spremenila njena struktura, predvsem se bo v primerjavi z letom 2001 relativno okrepil prispevek domačega povpraševanja h gospodarski rasti.

Upoštevajoč **kasnejše oživljanje gospodarske rasti v najpomembnejših zahodnoevropskih partnericah** se bo realna rast izvoza blaga in storitev v letu 2002 upočasnila še nekoliko izraziteje (4.8%), kot smo pričakovali spomladi (5.9%). Rast izvoza na trge nekdanje Jugoslavije in Rusije se bo tudi upočasnila, deloma zaradi višje osnove, deloma zato, ker bo ohlajanje svetovnega gospodarstva prizadelo tudi povpraševanje v teh državah. Umirjanje izvoza se bo odrazilo tudi na upočasnjeni domači proizvodni aktivnosti, zlasti v predelovalnih dejavnostih. Prav zaradi slednjega se uvoz v letu 2002 še ne bo okrepil tako izrazito, kot smo pričakovali spomladi (relativno manjši uvoz reprovmateriala), in se bo po oceni realno povečal za 4.7%. Višja realna rast uvoza v primerjavi z letom 2001 bo tako predvsem posledica **postopne**

krepite domače potrošnje, ki se bo v povprečju leta realno povečala za 3.5%, najizrazitejša naj bi bila krepitev **investicijske aktivnosti (realna rast 4.6%)**. K temu bo prispevala predvidena hitrejša rast investicij v telekomunikacije, državne storitve (onkološki inštitut, pediatrična klinika, druge bolnišnice, študentski domovi), stanovanjsko izgradnjo in energetiko, višje od letošnjih bodo tudi investicije v prometno infrastrukturo. Zaradi večje negotovosti v tujem in domačem poslovnem okolju in posledično nižje ocenjenih investicij v tržne dejavnosti (zasebne podjetniške naložbe) glede na pomladanska pričakovanja pa je ocena realne rasti investicij v letu 2002 precej nižja od spomladi predvidene (6.6%). **V prihodnjem letu** se bo ciklično še naprej krepila tudi realna rast zasebne potrošnje, ki pa ne bo preseгла 3%. Napoved temelji na predpostavki uresničevanja zastavljene plačne in socialne politike in je v skladu z rastjo bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev in premikom v strukturi njegove porabe, ugodno pa naj bi na trošenje vplivalo tudi nadaljnje razbremenjevanje prejemkov prebivalstva s posojili, najetimi v letu 1999. Državna potrošnja bo po ocenah ohranila dinamiko rasti iz leta 2001, ki bo približno na ravni realne rasti bruto domačega proizvoda.

Realna rast skupne dodane vrednosti v naslednjem letu **bo približno enaka letošnji (3.5-odstotna)**, zaradi spremenjenih vplivov domačega in tujega okolja pa se bo spremenila njena struktura. V letu 2002 se bo ob pričakovanem nadaljnjem poslabševanju razmer v svetovnem gospodarstvu v prvi polovici leta še poglobilo umirjanje rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih (na 3.3%), hkrati pa naj bi se ob pričakovani ponovni krepitvi aktivnosti v gradnji infrastrukture ter v stanovanjski gradnji okrepila rast dodane vrednosti v gradbeništvu, ki bo okoli 3-odstotna. Rast industrije in gradbeništva skupaj bi se tako ohranila približno na letošnji ravni (okoli 3%). V okviru storitvenih dejavnosti se bo po oceni nekoliko upočasnila rast dodane vrednosti v prometu, skladiščenju in zvezah, pa tudi nekaterih javnih storitvenih dejavnosti, kar je povezano predvsem z napovedanim omejevanjem rasti števila zaposlenih v okviru javne uprave. Na drugi strani se bo postopna krepitev zasebne porabe odrazila v višji dinamiki rasti v trgovinski dejavnosti, nekoliko višja naj bi bila tudi rast gostinstva, predvsem zaradi izboljševanja turističnih rezultatov izven glavne sezone. Realna rast dodane vrednosti storitvenih dejavnosti bo tako tudi ostala približno na letošnji ravni (okoli 4%).

Upočasnitev realne rasti izvoza blaga in storitev v letu 2002 zaradi pričakovane upadanja tujega povpraševanja bo izrazita predvsem v prvi polovici leta, saj ocenjujemo, da se bo izvoz blaga v tretjem in četrtem četrtletju leta 2002 začel postopno krepiti ob pričakovanem oživljanju rasti izvoznih trgov v drugi polovici leta. Kljub temu pa bo povprečna letna rast skupnega izvoza (4.8%) precej zaostajala za letošnjo. Tudi pričakovano nadaljevanje relativno hitrejše rasti izvoza v države na ozemlju bivše Jugoslavije, Rusijo in tudi države CEFTA v primerjavi z izvozom v EU ne bo moglo nadomestiti izpada

uvoznega povpraševanja v državah EU, zlasti še, ker se bo tudi rast izvoza na te trge postopno upočasnila. Glede na višjo napoved rasti zasebne in investicijske potrošnje v letu 2002 se bo realna rast uvoza blaga in storitev okrepila na 4.7%, relativno se bo ponovno okrepil delež uvoza investicijskih dobrin in dobrin za široko porabo. Glede na pričakovano dinamiko izvoznih in uvoznih tokov v letu 2002 in predvidoma nespremenjene pogoje menjave v letu 2002 se bo **primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance** v prihodnjem letu nekoliko povečal in bo znašal okoli 253 milijonov USD oziroma **1.2% bruto domačega proizvoda**.

Zaradi ohlajanja gospodarske aktivnosti v svetu se bodo zunanji pritiski na rast cen tudi v prihodnjem letu še zmanjševali. Oviro za zmanjševanje rasti cen v naslednjem letu bi lahko predstavljalo morebitno povečevanje razkoraka med rastjo plač, tako znotraj sektorjev kot med posameznimi sektorji, še posebej če bi se takšna dinamika spreminjanja plač v večjem obsegu kot letos odrazila na povečani potrošnji prebivalstva. Za nadaljnji proces zniževanja inflacije bo ključnega pomena tudi nadaljevanje strukturnih reform, predvsem na področju uporabe indeksacijskih mehanizmov, trga delovne sile, privatizacije ter nadzorovanih cen, saj sedanje razmere na teh področjih otežujejo nadaljnje zniževanje inflacije. V letu 2002 bo na rast cen vplivalo tudi predvideno usklajevanje trošarin pri posameznih proizvodih (predvsem alkoholnih pijačah in tobaku) z ravni v državah članicah EU. Izpolnitev naštetih predpostavk bi omogočila nadaljevanje procesa **zmanjševanja povprečne inflacije na 6.4% leta 2002**. Ob tem so tveganja, da bi inflacija značilno odstopala od napovedane, enakomerno porazdeljena. V primeru, da bi počasnejša gospodarska rast v tujini povzročila nadaljnji padec cen surovin (sodčka nafte Brent pod 20 USD), hkrati pa bi se povečali finančni pritoki iz tujine (tako zaradi že napovedanih prodaj državnega premoženja kot zaradi prodaj kapital-skih deležev v zasebnem sektorju), kar bi lahko povzročilo počasnejšo rast deviznega tečaja, bi bila inflacija nižja od sedaj napovedane za približno 0.5 odstotne točke. Na drugi strani pa bi lahko makroekonomski ukrepi (predvsem na področju fiskalne politike), namenjeni oživljanju gospodarske rasti, povzročili dodatne pritiske na rast cen, zaradi česar bi bila inflacija ob koncu leta za približno 0.5 odstotne točke višja od sedaj napovedane.

Tolar bo v prihodnjem letu realno relativno stabilen do pomembnejših valut EU oziroma se bo kljub pričakovani presežni ponudbi deviz na deviznem trgu zaradi povečanih kapitalskih prilivov, povezanih s privatizacijo, le postopno krepil (zaradi pričakovanih intervencij Banke Slovenije). Gibanje realnega učinkovitega tečaja tolarja bo tudi odvisno od gibanja ameriškega dolarja⁶. V

⁶ Glede na veliko negotovost in dejstvo, da so se nihanja ameriškega dolarja ob septembrskih in oktobrskih dogodkih doslej izkazala za kratkoročna, pri oceni gibanja tečaja dolarja ohranjamo predpostavko postopnega padanja vrednosti ameriškega dolarja do evra.

razmerah povečanih pritiskov na tečaj s strani presežne ponudbe deviz na deviznem trgu bo **realni efektivni tečaj tolarja po oceni tako apreciral** (merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin) za približno 1%. Zelo verjetno se bo **nadaljeval tudi trend poslabševanja mednarodne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti**. Rast produktivnosti dela bo kljub nadaljnjemu umirjanju proizvodnje sicer nekoliko višja kot v letu 2001 (2.6-odstotna) in bo po presegala rast realnih stroškov dela na zaposlenega. Kljub temu pa se bodo ob predpostavljeni 3.6-odstotni nominalni rasti deviznega efektivnega tečaja relativni stroški dela na enoto proizvoda v košari valut v slovenskih predelovalnih dejavnosti povečali za 2.2%.

Na področju zaposlovanja se bosta v letu 2002 **nadaljevala rast zaposlenosti** in zmanjševanje brezposelnosti, **vendar z nekoliko upočasnjeno dinamiko**. To temelji na predpostavki, da se bodo podjetja na slabše gospodarske razmere prilagajala predvsem z zmanjševanjem stroškov (nižje naložbe, nižja rast plač) in ne z odpuščanjem zaposlenih. Ob nižji rasti bruto domačega proizvoda in približno enaki rasti produktivnosti dela v letu 2002 bo **rast zaposlenosti** v ekvivalentu polnega delovnega časa **nekoliko nižja kot letos** in bo znašala **okoli 0.6%**. Ob predvideni rasti zaposlenosti se bo **brezposelnost** leta 2002 še naprej **zniževala** in bo v povprečju leta znašala okoli **11.2%** aktivnega prebivalstva, pri čemer bi se nadaljevalo počasno ponovno povečevanje aktivnosti delovno sposobnega prebivalstva. Stopnja anketne brezposelnosti naj bi se po oceni že približala 6%.

Ocena realne rasti bruto plače na zaposlenega v letu 2002 se giblje **okoli 2.5% letno** in temelji na že dogovorjenih povišanih plač v letu 2002, restriktivnejši dohodkovni politiki v javnem sektorju ter predvideni relativno hitrejši rasti plač v zasebnem sektorju glede na leto 2001 (postopno zmanjševanje zaostajanja rasti plač v zasebnem sektorju za rastjo produktivnosti). Poleg usklajevalnega mehanizma naj bi na gibanje plač v zasebnem sektorju tako vplivala tudi pričakovana postopna krepitev gospodarske rasti v drugi polovici leta. Poleg tega je leto 2002 po delovnih dnevih daljše kot leto 2001, kar bo tudi vplivalo na mesečno dinamiko rasti plač. Bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju naj bi se v prihodnjem letu tako realno povečala za okoli 2%. V javnem sektorju bi se ob upoštevanju usklajevalnega mehanizma, ki izhaja iz proračuna, ter z upoštevanjem dodatka v javni upravi, bruto plača na zaposlenega realno povečala za 3.6%. Realna rast bruto plače na zaposlenega v letu 2002 bo na osnovi gibanj plač v obeh sektorjih zaostajala za rastjo produktivnosti dela za okoli pol odstotne točke.

Skupni obseg **proračunskih prihodkov v letu 2002** je v dopoljenem predlogu proračunov za leti 2002 in 2003 ocenjen na 1,223.3 milijarde SIT (24.4% bruto domačega proizvoda), kar je za 3.4 milijarde SIT več kot v predlogu proračunov. Za leto 2002 je predlagano, da se bo povečala prispevna

stopnja prispevkov delodajalcev za zdravstveno zavarovanje, in sicer za 0.2 odstotne točke. V letu 2002 sse bo dvignila spodnja meja obdavčitve plač ter se nekoliko znižala stopnja obdavčitve plač v posameznih razredih pri davku na izplačane plače. V letu 2002 bosta tudi povečani stopnji davka na dodano vrednost. Tudi v letih 2002 in 2003 se bo, glede na predvidena makroekonomska gibanja, nadaljevala tendenca zmanjševanja deleža obveznih dajatev v bruto domačem proizvodu. Okrepiti bo treba nedavčne prihodke iz domačih in tujih donacij ter iz drugih kapitalskih in koncesijskih prihodkov. Ocenjujemo, da bodo po konsolidaciji v skladu z metodologijo Ministrstva za finance **konsolidirani javnofinančni prihodki** v letu 2002 (brez podaljšanja proračunskega leta za prihodke iz januarja 2003) znašali okoli 42.5%, v letu 2003 pa okoli 43.5% bruto domačega proizvoda.

Po predlogu državnega proračuna je za **leto 2002** predvideno povečanje deleža **odhodkov državnega proračuna** na 26.9% bruto domačega proizvoda v letu 2002. Zaradi močnih pritiskov, ki jih v letu 2002 na odhodke državnega proračuna še vedno predstavljajo plače javnega sektorja, se bo delež teh sredstev povečal. V strukturi odhodkov državnega proračuna se bo skladno s predvideno pospešeno naložbeno dejavnostjo povečal tudi delež sredstev za investicije in investicijske transfere. Počasnejšo rast od celotnih odhodkov državnega proračuna pa bodo v letu 2002 zabeležili izdatki za blago in storitve ter subvencije. Transferi sredstev v pokojninsko blagajno se bodo v letu 2002 zadržali na enakem deležu kot v letu poprej, prav tako domače in tuje obresti ter transferi posameznikom in gospodinjstvom. Predvidoma v letu 2003 bo s sprejetjem novega zakona, ki bo urejal plače v javnem sektorju, zmanjšan pritisk na odhodke za plače iz državnega proračuna. V letu 2003 je tudi predvideno realno zmanjšanje plačil obresti, izdatki za blago in storitve pa se bodo povečali realno le za dober odstotek. Glede na leto 2002 bo v letu 2003 upočasnjena tudi realna rast transferov posameznikom in gospodinjstvom. Skupaj se bodo predvideni odhodki državnega proračuna v letu 2003 realno povečali za 2.6%; njihov delež pa bo ponovno na približno enaki ravni kot leta 2001. Ocenjujemo, da bo delež **celotnih javnofinančnih odhodkov** (po konsolidaciji po metodologiji Ministrstva za finance) leta 2002 nekoliko višji od letošnjega, leta 2003 pa bo ponovno padel na dobrih 44% bruto domačega proizvoda.

Za približevanje cilju uravnoteženih javnih financ bo treba v letih 2002 in 2003 nadaljevati z ukrepi na strani javnofinančnih prihodkov (zagotavljanje čimbolj stabilnih virov financiranja), predvsem pa z ukrepi za omejevanje in zmanjševanje javnofinančnih odhodkov. V letu 2002 je s predlogom državnega proračuna predvideno, da se uskladi proračunsko leto s koledarskim, kar pomeni, da se bodo letošnji odhodki državnega proračuna realizirali s prihodki enajstih mesecev (brez januarjskih prihodkov leta 2003). Zato se bo leta 2002 izkazani tekoči proračunski primanjkljaj povečal za tako imenovali

izravnalni primanjkljaj, tako da bo skupni **javnofinančni primanjkljaj** v letu 2002 dosegel okoli 2.5% bruto domačega proizvoda. V letu 2003 bo tekoči primanjkljaj nižji kot leta 2002 in bo po predvidevanjih znašal okoli 0.7% bruto domačega proizvoda.

POVZETEK

Tabela 2: Nekateri makroekonomski kazalci v obdobju 2000-2002

	2000	2001		2002	
		napoved			
	SURS	Pomladansko poročilo 2001	Jesensko poročilo 2001	Pomladansko poročilo 2001	Jesensko poročilo 2001
BDP - realne stopnje rasti v %	4.6	4.4	3.7	4.2	3.6
INFLACIJA (XII / XII predh. leta)	8.9	7.7	7.7	5.7	5.7
INFLACIJA (I - XII / I - XII povprečje leta)	8.9	8.5	8.5	6.4	6.4
TEČAJ USD (BS)	222.7	243.1	241.0	247.8	245.2
TEČAJ EURO (BS)	205.0	217.0	217.2	225.3	225.4
ZAPOSLENOST (po SNA)	1.1	0.7	0.7	0.7	0.6
STOPNJA REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI	12.2	11.7	11.5	11.3	11.2
STOPNJA BREZPOSELNOSTI ILO	7.0	6.7	6.3	6.5	6.1
PRODUKTIVNOST	3.5	3.7	3.0	3.5	3.0
BRUTO PLAČA NA ZAPOSLENEGA	1.6	2.3	2.5	2.7	2.5
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNOBILANČNA STATISTIKA					
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	12.7	7.5	7.2	5.9	4.8
- izvoz blaga	12.8	8.2	8.0	6.1	5.1
- izvoz storitev	11.8	4.1	3.5	5.1	3.3
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	6.1	4.5	3.3	6.2	4.7
- uvoz blaga	6.1	4.4	3.2	6.3	4.8
- uvoz storitev	6.0	4.8	4.1	5.4	4.3
SALDO tekočega računa plačilne bilance v mio USD	-611	-330	-215	-407	-253
- delež v BDP v %	-3.4	-1.8	-1.1	-2.0	-1.2
Saldo blaga in storitev v mio USD	-703	-340	-225	-407	-253
- delež v BDP v %	-3.9	-1.8	-1.2	-2.0	-1.2
DOMAČE POVPRASEVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV					
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	0.2	2.6	-1.4	6.6	4.6
- delež v BDP v %	26.7	26.2	25.1	26.8	25.1
ZASEBNA POTROŠNJA	0.8	2.1	1.9	3.2	3.0
- delež v BDP v %	54.9	53.7	53.9	53.2	53.7
DRŽAVNA POTROŠNJA	3.1	4.2	3.7	4.2	3.7
- delež v BDP v %	20.8	20.8	21.0	20.8	21.3

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

3. MEDNARODNO OKOLJE – Oživljanje gospodarske rasti v mednarodnem okolju predvidoma šele proti koncu leta 2002

Napovedi svetovnih gospodarskih gibanj za letošnje in prihodnje leto so se zaradi hitrejšega ohlajanja ameriškega gospodarstva in gospodarstev Evropske unije od pomladi poslabšale, septembrski teroristični napadi v ZDA pa so še dodatno povečali negotovost glede nadaljnje dinamike svetovne gospodarske aktivnosti. Mednarodni denarni sklad (IMF) je v septembrskem poročilu, ki je bilo pripravljeno še pred terorističnimi napadi, znižal napovedi gospodarske rasti v skoraj vseh regijah sveta. Do popravkov navzdol je prišlo zaradi večjega vpliva upočasnjene rasti v ZDA na druge svetovne regije. Hkrati se kupna moč prebivalstva v posameznih državah ni izboljšala v skladu s pričakovanji, deloma je bil pri tem podcenjen vpliv lanske rasti cen energentov, še dodatno pa so kupno moč slabile višje cene prehrabnenih izdelkov, zlasti v državah EU. Revizije pričakovanih poslovnih rezultatov so sprožile val popravkov prenapihnenih borznih indeksov navzdol, kar je oslabilo zaupanje investitorjev in potrošnikov v gospodarstvo, najprej v ZDA in nato še v Evropi. Po septembrski napovedi IMF bo rast svetovnega bruto domačega proizvoda letos 2.6-odstotna, kar je za 0.6 odstotne točke manj od predhodne napovedi. Bolj dinamično gospodarsko aktivnost v svetu pričakujejo ponovno v letu 2002, ko bo rast svetovnega bruto domačega proizvoda 3.5-odstotna (za 0.4 odstotne točke nižja od pomladanske ocene).

Cene nafte so od januarja do avgusta 2001 nihale znotraj OPEC-ovega ciljnega razpona, med 22 in 28 USD za sodček. Zgornjo mejo so dosegle v začetku leta in ponovno ob koncu maja, pod vplivom upočasnjene svetovne gospodarske rasti pa so se junija in julija približale spodnji meji. Takoj po 11. septembru so cene za kratek čas poskočile, nato pa padle, tako da je nafta sredi oktobra dosegla najnižjo ceno v zadnjih dveh letih. Članice OPEC-a so se na spremenjena gibanja med letom odzivale s spreminjanjem količine dnevno

Tabela 3.1: Gospodarska rast, obseg svetovne trgovine ter gibanje cen nafte in surovin (realna rast v %)

	1999	2000	2001		2002	
			Sept. 2001	Popravek ¹	Sept. 2001	Popravek ¹
Gospodarska rast - svet	3.5	4.8	2.6	-0.6	3.5	-0.4
Obseg svetovne trgovine	5.3	12.4	4.0	-2.7	5.7	-0.8
Svetovna cena nafte ²	37.5	56.9	-5.0	4.6	-8.6	3.2
Svetovne cene surovin	-7.0	2.6	-2.6	-3.1	4.5	0.0

Vir podatkov: IMF, maj 2001, LINK, september 2001.

Opomba: ¹ Razlika med septembrsko in majsko napovedjo (v odstotnih točkah) ² Tehtano povprečje glede na deleže v svetovnem izvozu.

Tabela 3.2: Gospodarska rast, inflacija in realna rast uvoza blaga in storitev pri najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah (v %)

	Delež v izvozu, v %		Realna rast bruto domačega proizvoda				Inflacija (povprečje leta)				Realna rast uvoza blaga in storitev					
	2000	2000	2001		2002		2000	2001		2002		2000	2001		2002	
			Sept. 2001	Popravek	Sept. 2001	Popravek ¹		Sept. 2001	Popravek ¹	Sept. 2001	Popravek ¹		Sept. 2001	Popravek ¹	Sept. 2001	Popravek ¹
EU	63.9	3.4	1.8	-0.6	2.2	-0.6	2.3	2.6	+0.3	1.8	0	10.8	3.8	-3.5	4.7	-1.3
Nemčija	27.2	3.0	0.8	-1.1	1.8	-0.8	2.1	2.5	+0.5	1.3	0	10.0	2.7	-5.7	4.5	-0.9
Italija	13.6	2.9	1.8	-0.2	2.0	-0.5	2.6	2.6	+0.4	1.6	0	8.3	4.5	-0.9	4.9	-1.0
Hrvaška	7.9	3.7	4	+1.5	3.0	+0.5	6.2	6.0	+0.5	5.5	+0.5	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Avstrija ²	7.5	3.3	1.6	-0.6	2.6	0.0	2.0	2.3	+0.6	2.0	+0.4	7.4	4.5	0.0	4.5	-0.5
Francija	7.1	3.4	2.0	-0.6	2.1	-0.5	1.8	1.8	+0.3	1.1	-0.3	15.2	1.8	-7.0	2.6	-3.4
BIH ³	4.3	8.0	6	n.p.	6.0	n.p.	1.2	1.0	n.p.	1.0	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
ZDA	3.1	4.1	1.3	-0.2	2.2	-0.3	3.4	3.2	+0.6	2.2	0	13.7	7.2	0	7.1	0
Poljska	2.6	4.0	1	-1	0	-4	10.1	6	-2	7	+1	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.

Vir podatkov: IMF- World Economic Outlook oktober 2001 (EU, Nemčija, Italija, Avstrija, Francija, ZDA); WIIW- Monthly Report, oktober 2001(Hrvaška, BIH, Poljska).

Opombi: ¹ Popravki se nanašajo na predhodno napoved iste institucije in so izraženi v odstotnih točkah;

² Realna rast uvoza blaga in storitev po napovedih WIFO

³ Inflacija - Federacija BIH (povprečne stopnje za Republiko Srpsko so 13.% v letu 2000, 5% v letu 2001, 3% v letu 2002).

načrpane nafte, ki je bila oktobra tako za 13% nižja kot v začetku leta. Po oceni IMF naj bi bile cene nafte v letu 2001 v primerjavi z letom 2000 v povprečju nižje za 5%, v letu 2002 pa naj bi v povprečju padle še za 8%. Zaradi padajočih cen nafte lahko pričakujemo, da bodo v drugi polovici letošnjega leta, še bolj pa prihodnje leto, popustili tudi inflacijski pritiski v državah uvoznicah nafte. Poleg padca cen nafte se pričakuje, da bodo v letu 2001 za 2.6% padle tudi svetovne cene surovin, ki pa bi v letu 2002 ponovno začele naraščati.

Na valutnem trgu je prvo polovico leta zaznamoval še vedno močan dolar, evro in jen pa sta ostala relativno šibka. Ob poslabšanju izgledov glede ameriške gospodarske rasti avgusta in septembra pa je dolar nekoliko depreciral v primerjavi z vsemi pomembnejšimi valutami. V povprečju naj bi bila vrednost evra do dolarja letos pod povprečno ravniyo preteklega leta (0.92 evra za 1 USD) in bi znašala okoli 0.90 evra za 1 USD.

Po restriktivni monetarni politiki v ZDA in na območju evra, značilni za drugo polovico leta 1999 in leto 2000, je leto 2001 zaznamovalo zniževanje ključnih obrestnih mer. V prvi polovici novembra 2001 je bila ključna obrestna mera v ZDA tako 2%, na evro območju 3.25%, v Veliki Britaniji 4% in na Japonskem 0.1%. Nadaljnje znižanje, čeprav nekoliko manj izrazito, je možno tudi do konca leta in v letu 2002.

Gospodarska aktivnost v **ZDA** se letos naglo umirja, po lanski 4.1-odstotni gospodarski rasti bo letošnja rast bruto domačega proizvoda med 1.1 in 1.3% (OECD 2001, IMF 2001), kar je še manj, kot so napovedovali spomladi. Potem ko je bila rast bruto domačega proizvoda v prvem četrtletju na medletni ravni 2.5-odstotna in v drugem 1.2-odstotna, se v tretjem in četrtem četrtletju pričakuje nadaljnje upadanje gospodarske rasti. Industrijska proizvodnja se je septembra znižala že dvanajsti mesec zapored, leto pa so zaznamovali tudi številni popravki pričakovanih dobičkov navzdol. Brezposelnost v ZDA je oktobra že presegla 5%. Napoved IMF o 1.3-odstotni gospodarski rasti v letu 2001 še ne upošteva posledic terorističnih napadov 11. septembra. Za njihovo resnejšo oceno je še prezgodaj, vsekakor pa bodo neposredne učinke najbolj občutili v sektorjih finančnega posredništva, letalskega prevoznitstva in v turizmu. Po velikih nihanjih borznih indeksov in tečaja dolarja v dneh po napadih v ZDA so se razmere na finančnih in denarnih trgih v oktobru postopno stabilizirale. Posredni vplivi bodo zlasti posledica slabšega zaupanja investitorjev in potrošnikov. Slednje se je kljub znakom hitrega umirjanja gospodarske aktivnosti vse do napadov ohranjalo na relativno visoki ravni. Povrnitev zaupanja potrošnikov in z njim večje potrošnje gospodinjstev bo odvisna tudi od občutka osebne varnosti in ne le od nižjih davkov. Ameriške oblasti v boju z recesijo posegajo po instrumentih monetarne, v vedno večji meri pa tudi fiskalne politike, kar jim omogočajo javnofinančni presežki po

letu 1998. Poleg znižanja obrestnih mer dajejo spodbudo domači aktivnosti tudi znižanja davčnih obveznosti (tax cuts), na gospodarsko rast pa bo vzpodbudno vplivalo tudi povečano trošenje države (večji izdatki za obrambne namene, odobrene subvencije letalski industriji). Ukrepi naj bi omogočili postopno krepitev ameriške gospodarske rasti v drugi polovici leta 2002, ko naj bi bila spet pozitivna, na letni ravni naj bi dosegla 2.2% (IMF 2001). Nekoliko manj optimističen je OECD, ki napoved za leto 2002 popravil s 3.1% na 1.3%.

Ohlajanje ameriškega gospodarstva je prizadelo tudi gospodarstva **Evropske unije**, še najizraziteje Nemčijo. Poleg manjšega izvoznega povpraševanja je na upočasnitev gospodarske rasti vplivalo tudi upadanje domače kupne moči zaradi višjih cen energije in prehrabnenih izdelkov. Petnajsterica naj bi po jesenskih ocenah IMF letos dosegla 1.8-odstotno in ne 2.4-odstotne rasti, kot so napovedovali spomladi. IMF-ove napovedi gospodarske rasti v EU v letu 2002 v višini 2.2% temeljijo na predpostavkah, da bodo cenovni šoki nafte in prehrabnenih izdelkov popuščali, da se bo evro postopno krepil in da bo ameriško gospodarstvo v prihodnjem letu postopno začelo oživljati. Pričakovati je tudi precejšnje znižanje napovedi Evropske komisije o letošnji gospodarske rasti, ki je spomladi znašala 2.8%.

V primerjavi z ZDA imajo države EU manj manevrskega prostora pri ekonomski politiki, ker jih zavezuje dogovor o rasti in stabilnosti (Growth and Stability Pact). Nekatere države EMU kljub temu pritiskajo na Evropsko centralno banko, naj zniža stroške najemanja posojil ter z vnovičnim znižanjem ključne obrestne mere (s sedanjih 3.75%, do zadnjega znižanja je prišlo 17. septembra) poskuša pospešiti gospodarsko rast, vnesti več optimizma v poslovno okolje in obnoviti zaupanje potrošnikov. Ker se inflacija EU in evro območja na medletni ravni znižuje, nekateri analitiki vseeno napovedujejo, da bo ECB obrestne mere še nekoliko znižala, takšna so tudi priporočila IMF. Na področju fiskalne politike Evropska komisija pričakuje, da bodo zaradi vpliva upočasnitve gospodarske rasti v državah EU začeli delovati avtomatski stabilizatorji, kar bo pomenilo rast javnofinančnih primanjkljajev, ne zavzema pa se za ukrepe fiskalne politike po vzoru ZDA. Nadaljnje spodbujanje gospodarske rasti z zniževanjem davkov ali povečevanjem javne porabe bi po mnenju Komisije namreč lahko resno zožilo manevrski prostor Evropske centralne banke za morebitno znižanje obrestnih mer, saj povečanje javnofinančnega primanjkljaja vpliva na rast dolgoročnih obrestnih mer. Poleg tega bo po mnenju Evropske komisije bistveno težje ponovno zaostri javnofinančno politiko (zvišati davke, zmanjšati državno potrošnjo), potem ko bi se gospodarstvo stabiliziralo. Tudi IMF glede fiskalne politike Evropski komisiji priporoča, naj javnofinančne prihodke prepustijo gibanju v skladu s ciklom, javnofinančne izdatke pa naj ohranijo na ravneh, kot so načrtane v srednjeročnih nacionalnih dogovorih o rasti in stabilnosti. Stališče Evropske komisije glede spodbujanja

gospodarske rasti naj bi temeljilo tudi na dejstvu, da so temeljna makroekonomska neravnotežja v državah EU bistveno manjša v primerjavi z ZDA (manjši primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance, višje stopnje varčevanja, v povprečju manjša zadolženost prebivalstva), kar bo tem državam omogočilo relativno hitrejše oživljanje gospodarske rasti.

Primerjava treh največjih gospodarstev Unije kaže, da se je v največjih težavah znašla **Nemčija**, kjer se je zmanjšala aktivnost v gradbeništvu, v letu 2001 naj bi se investicije po ocenah IMF realno skrčile za 3.2% (2.7% po napovedi šestih nemških inštitutov) in v letu 2002 še za 1.2% (po napovedi šestih nemških inštitutov naj bi se investicije prihodnje leto realno povečale za 0.6%). Po zadnjih podatkih Eurostata je proizvodnja v nemškem gradbenem sektorju v drugem četrtletju 2001 v primerjavi s prvim četrtletjem letošnjega leta padla za 5.4%, v primerjavi z drugim četrtletjem lanskega leta pa kar za 12.3%. Številke najverjetneje kažejo na zaključek desetletnega pospešenega obnavljanja nekdanje vzhodne Nemčije. Zaradi manjše investicijske dejavnosti in upadanja izvoznega povpraševanja slabi tudi industrijska proizvodnja. Z lanskimi 6.2% naj bi letos padla na 0.2%, v letu 2002 pa dosegla 2.8-odstotno rast. Že od sredine leta 2000 upada tudi kazalec poslovne klime, nemški podjetniki pa so še pred terorističnimi napadi v ZDA izrazili pričakovanja, da bodo njihova naročila še upadala in posledično na kratek rok tudi proizvodnja. Najnovejša IMF-ova napoved nemške gospodarske rasti za leto 2001 je v primerjavi s pomladansko nižja za kar 1.1 odstotne točke in znaša 0.8% (Evropska komisija je Nemčiji spomladi napovedala 2.2-odstotna rast). V letu 2002 se pričakuje, da bo najprej okreval izvoz in nato še domače povpraševanje, ki naj bi bilo po napovedih šestih nemških inštitutov letos celo negativno (-0.1), po 2-odstotni rasti v letu 2000 in 2.6-odstotni rasti v letu 1999. Gospodarska rast naj bi bila med 1.3 in 1.8% (skupna napoved šestih nemških inštitutov 2001, IMF 2001).

Tudi v **Italiji in Franciji** se gospodarska rast letos upočasnjuje, čeprav počasneje kot v Nemčiji. Nadaljnja dinamika gospodarske rasti bo v obeh državah po oceni podobna kot v Nemčiji (umirjanje letos in postopno oživljanje v drugi polovici prihodnjega leta), pri tem bosta Italija in Francija v letu 2002 v povprečju dosegali nekoliko višje stopnje rasti bruto domačega proizvoda (Italija 2% in Francija 2.2%), ki bo v večji meri spodbujena z domačo potrošnjo.

Zaradi upočasnitve svetovne gospodarske rasti tudi **Avstrija** od sredine leta 2000 izgublja zagon. Avstrijski Inštitut za ekonomske raziskave (WIFO) je navzdol popravil napovedi rasti izvoza in industrijske proizvodnje, ki sta podvržena močnim vplivom mednarodnega okolja. Največjega popravka napovedi so bile deležne investicije, ki se bodo letos skrčile za 0.9% in ne povečale za 1.3%, kot so ocenili spomladi. Tako kot v Nemčiji je tudi v

Tabela 3.3: Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah kandidatkah za vstop v EU (v %)

	Realna rast bruto domačega proizvoda					Inflacija					Tekoči račun plačilne bilance, glede na BDP				
	2000	2001		2002		2000	2001		2002		2000	2001		2002	
		Sept. 2001	Predh. napov.	Sept. 2001	Predh. napov.		Sept. 2001	Predh. napov.	Sept. 2001	Predh. napov.		Sept. 2001	Predh. napov.	Sept. 2001	Predh. napov.
Bolgarija	5.8	4.0	4.0	4.0	4.0	10.3	5.0	6.0	4.0	4.0	-5.9	-4.7	-3.6	-4.5	-3.3
Češka	2.9	3.7	3.0	3.0	3.5	3.9	4.9	3.7	3.5	3.0	-4.5	-5.5	-3.9	-5.5	-4.2
Madžarska	5.2	4.3	5.0	4.5	5.0	9.8	9.0	8.5	6.5	6.5	-3.3	-4.1	-4.4	-3.9	-4.2
Poljska	4.0	1.0	2.0	0.0	4.0	10.1	6.0	8.0	7.0	6.0	-6.3	-4.6	-6.5	-5.3	-6.5
Romunija	1.6	4.0	3.0	2.0	1.0	45.7	40	40.0	35	35.0	-3.8	-6.6	-4.1	-4.3	-3.2
Slovaška	2.2	3.0	3.0	3.0	4.0	12.0	8.0	10.0	6.0	6.0	-3.7	-8.2	-2.3	-8.8	-2.0
Estonija	6.9	4.5	5.5	5.0	5.5	4.0	5.7	5.0	3.8	2.8	-6.4	-7.2	-7.2	-6.8	-6.7
Latvija	6.6	6.0	6.0	6.0	6.0	2.6	2.3	2.1	3.0	3.0	-6.8	-6.3	-6.6	-5.8	-5.5
Litva	3.3	3.6	3.2	4.7	3.8	1.0	0.6	1.3	2.8	2.6	-6.0	-6.7	-6.7	-6.6	-6.3
Ciper	5.1	4.2	4.5	4.0	4.0	4.1	2.2	2.7	2.5	2.7	-5.0	-3.6	-5.3	-3.0	-4.6
Malta	4.7	4.1	4.3	4.3	3.3	2.4	1.8	2.5	2.0	2.5	-14.5	-5.9	-3.7	-5.1	-3.7
Turčija	7.5	-4.3	-2.6	5.9	4.9	54.9	51.9	48.4	32.7	28.4	-4.9	3.0	0.4	-0.4	0.1

Vir podatkov: IMF- World Economic Outlook, oktober 2001 (Estonija, Latvija, Litva, Ciper, Malta, Turčija); WIIW- Monthly Report, oktober 2001 (Bolgarija, Češka, Madžarska, Poljska, Romunija, Slovaška).
Opomba: Predhodna napoved: pri IMF-u World Economic Outlook, maj 2001; pri WIIW-u Research Reports, februar 2001.

Avstriji močno upadla aktivnost zasebnega gradbenega sektorja in tudi gradnja cest in železnic, ki jo financira država. Padec proizvodnje v gradbeništvu (-3% v letu 2001) naj bi se nadaljeval še v letu 2002 (-2%). Najnovejša WIFO-ova ocena gospodarske rasti v Avstriji za leti 2001 in 2002 (1.3% in 1.9%) je tako še nekoliko nižja od ocene IMF (tabela 3.2).

V **državah kandidatkah za članstvo v EU** naj bi bil vpliv ohlajanja svetovnega gospodarstva po ocenah IMF manjši kot v EU. Po 3.8-odstotni rasti v letu 2000 (brez Turčije) je napoved za leto 2001 3.4% in za leto 2002 4.2%. Izvoz v države EU, ki za vse države kandidatke predstavljajo najpomembnejši izvozni trg, se bo letos zmanjšal, vendar pa se bo prispevek domačega povpraševanja relativno krepil, kar bo prispevalo k ohranjanju razmeroma dinamične gospodarske rasti do konca letošnjega in v prihodnjem letu. Podjetja v teh državah, ki proizvajajo tehnološko zahtevne proizvode in so del mreže transnacionalnih podjetij, bodo po oceni Dunajskega inštituta za mednarodne primerjave (WIIW) najmanj prizadeta; sprememba poslovne klime v Evropi naj bi glede na raven tehnološkega razvoja in integriranosti v svetovno gospodarstvo še najmanj vplivala na Slovenijo in Madžarsko, nekoliko bolj na Češko in Slovaško; večje težave pa bi lahko prinesla Poljski, ki se sooča tudi z notranjimi gospodarskimi težavami, in drugim kandidatkam.

WIIW hkrati opozarja na verjetnost visokih prilivov tujega kapitala v te države, kar naj bi slonelo tudi na pričakovanem gibanju obrestnih mer v državah srednje in vzhodne Evrope, ki se bodo v prihodnjem letu po oceni zniževale počasneje kot v državah Evropske unije. Takšna ocena temelji na predpostavki postopnega zmanjševanja splošne negotovosti v mednarodnem okolju, kar bi lahko spodbudilo selitev dela kapitala iz varnejših, a nizko donosnih naložb (npr. v švicarskih bankah) v donosnejše, čeprav bolj tvegane naložbe v državah kandidatkah.

Češki je v prvi polovici letošnjega leta še uspelo ohraniti močno povpraševanje in gospodarsko aktivnost. Bruto domači proizvod se bo po najnovejših napovedih WIIW v letu 2001 povečal za 3.7% (po napovedih IMF za 3.3%), v letu 2002 se pričakuje, da bo gospodarska rast 3-odstotna (po IMF 3.9%). **Poljska** gospodarska rast se bo letos močno upočasnila, saj se nadaljuje trend padanja vseh komponent domačega povpraševanja, ki se je začel v drugem četrtletju lani, narašča tudi brezposelnost. Zaradi negotovosti glede ekonomske politike nove vlade se napovedi mednarodnih inštitucij za letošnje in prihodnje leto precej razlikujejo. Po napovedih WIIW naj bi Poljska gospodarska rast z lanskimi 4% v letu 2001 tako padla na 1%, kar je za 1 odstotno točko manj od predhodne napovedi (IMF za letos napoveduje 2.5-odstotno rast, kar je za 1.5 odstotne točke slabše od majske napovedi). Po WIIW so izgledi še slabši za leto 2002, saj so bile spomladanske napovedi popravljene s 4% na 0% (višja rast bi bila možna le v primeru večjih prilivov iz skladov EU). Nasprotno

IMF v letu 2002 pričakuje izboljšanje glede na letos, vendar je pomladanske napovedi znižal s 4.5% na 3.7%. **Madžarska** gospodarska rast ostaja relativno močna, v letu 2001 naj bi po ocenah WIIW dosegla 4.3% in 4.5% v letu 2002. Da bi preprečili nezaželene posledice, ki bi jih lahko povzročila globalna recesija, je madžarska vlada že napovedala ukrepe za spodbujanje gospodarstva, in sicer s pomočjo povečanja naložb, predvsem pri gradnji novih stanovanj in širitvi prometne infrastrukture (cestnega omrežja).

Po oceni WIIW bo **Hrvaška** letos dosegla 3.5- do 4-odstotno, po oceni Hrvatske narodne banke celo 4.2-odstotno gospodarsko rast. Glavni dejavnik gospodarske rasti na Hrvaškem je letos domača poraba (zasebna in investicijska), ki je vplivala na visok uvoz. Domače prebivalstvo je v sedmih mesecih letos kupilo za okoli 40% več cestnih vozil kot v enakem obdobju lani, saj so bile junija ukinjene olajšave vojnim veteranom pri uvozu avtomobilov. Industrijska proizvodnja prav tako dinamično narašča (realna rast dodane vrednosti na medletni ravni je bila v prvem četrtletju 3.9-odstotna, v drugem pa 4.9-odstotna). Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance narašča in bo kljub visokim prihodkom od turizma letos po oceni WIIW znašal 4.6% bruto domačega proizvoda (lani 2.8%). Zaradi izostanka nekaterih večjih privatizacijskih poslov bodo neposredne tuje investicije letos manjše od pričakovanih, v prvi polovici leta so znašale 380 milijonov USD. Podobna gibanja naj bi se nadaljevala tudi v prihodnjem letu, le da bo dinamika rasti zasebne in investicijske potrošnje nekoliko nižja, s tem pa tudi gospodarska rast, ki naj bi bila 3-odstotna.

Gospodarstvo **Bosne in Hercegovine** ostaja močno odvisno od zunanje podpore. Uvoz še vedno močno presega izvoz; v letu 2000 je bila pokritost uvoza z izvozom le 28.2-odstotna, podoben je tudi rezultat po prvem četrtletju letošnjega leta. Ob tem se soočajo z okoli 40-odstotno brezposelnostjo. Po napovedih WIIW naj bi se 5-odstotna gospodarska rast v letu 2000 ohranila tudi v letih 2001 in 2002.

Povečana javna poraba, ki so jo omogočili večji davki in mednarodna pomoč (junjska donatorska konferenca), ter za okoli 20% višja proizvodnja v agrarnem sektorju sta glavna generatorja gospodarske rasti v **Zvezni republiki Jugoslaviji (ZRJ)**, saj je industrijska proizvodnja v prvih osmih mesecih nazadovala za 3%. Po oceni WIIW bo bruto domači proizvod letos za 5% večji od lanskega, kar je skromna rast glede na nizko osnovo. Kupna moč prebivalstva je močno prizadeta zaradi skokovitega naraščanja cen (maloprodajne cene se bodo po napovedi WIIW v letu 2001 povišale za 80%, v letu 2002 za 50%), kar vpliva na skromno rast zasebne potrošnje, poleg tega tudi večina obljubljenih sredstev mednarodne pomoči še ni bila sproščena. Spodbudo gospodarski rasti bi v prihodnjem letu lahko dale neposredne naložbe

tujih investitorjev, med katerimi pomembno mesto zavzemajo tudi podjetja iz Slovenije.

Nedavni konflikti so zavrli gospodarsko rast v **Makedoniji**, ki je že začela uspešno izvajati strukturne reforme. Letošnji bruto domači proizvod se bo po oceni WIIW skrčil za 4%, industrijska proizvodnja pa za 10%. Gospodarska rast v letu 2002 bo odvisna od nadaljnega razvoja političnih in vojaških dogodkov, k oživljanju gospodarstva naj bi pomembno prispevala tudi sredstva mednarodnih organizacij in finančnih institucij. Do sredine leta 2002 naj bi Svetovna banka Makedoniji namenila 35 milijonov USD pomoči in 15 milijonov USD iz sredstev Mednarodne banke za obnovo in razvoj.

V letu 2001 se še poslabšuje tudi gospodarska situacija na **Japonskem**, ki se je znašla že pred četrto recesijo v zadnjih desetih letih. Čeprav je lani še kazalo, da se bo gospodarska rast letos nadaljevala oziroma celo okrepila, so se razmere tudi zaradi naglega padca izvoznega povpraševanja ponovno poslabšale. Po oceni IMF bo letošnji japonski bruto domači proizvod kljub zniževanju obrestnih mer in povečevanju javnofinančnega primanjkljaja padel za 0.5% (spomladi je bila napovedana 0.6-odstotna rast), v letu 2002 pa naj bi sledila skromna 0.2-odstotna gospodarska rast. Dogajanja na Japonskem so pomembna predvsem zaradi njihovih vplivov na **države vzhodne Azije** preko trgovine, borze in bančnega sektorja.

Gospodarska rast »**azijskih tigrov**»⁷ naj bi po napovedih IMF z lanskih 8.2% v letu 2001 padla na 1.0%, v letu 2002 pa naj bi spet pridobila na dinamiki (4%). Gre za zelo odprta gospodarstva, ki so obenem močno izpostavljena nihanjem tujega povpraševanja po visokotehnoloških dobrinah. Članice **ASEAN**⁸ so nekoliko manj odprte in podvržene zunanjim šokom (z izjemo Malezije), njihova gospodarska rast pa bo z lanskih 5% v letu 2001 padla na 2.4% in bo za 1 odstotno točko nižja od spomladi pričakovane, v letu 2002 pa naj bi se bruto domači proizvod povečal za 4.1%. **Kitajska in Indija** sta relativno izolirani od svetovnih gospodarskih gibanj. Kitajska bo tudi v letu 2001 ohranila visoko 7.5-odstotno gospodarsko rast (lani 8%), nekoliko večji padec gospodarske rasti **v Indiji**, z lanskih 6.0% na 4.5% v letu 2001, pa je posledica notranjih vzrokov (suša, potres). **V Rusiji**, ki je prav na račun izvoza dražje nafte in ob deprecirani valuti lani dosegla 8.6-odstotno gospodarsko rast in visok presežek na tekočem računu, se bo gospodarska rast v letih 2001 in 2002 zaradi padca cen nafte preplopolovila na 4% letno.

⁷ Hong Kong, Južna Koreja, Singapur, Tajvan.

⁸ Malezija, Filipini, Indonezija, Tajska.

4. ANALIZA TEKOČIH GOSPODARSKIH GIBANJ IN KRATKOROČNA PROJEKCIJA

4.1. BRUTO DOMAČI PROIZVOD

4.1.1. IZDATKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Krepitev prispevka domačega povpraševanja h gospodarski rasti v letu 2002

V prvi polovici leta 2001 je bil bruto domači proizvod realno za 2.9% nad primerljivim lanskim. Podatki o dinamiki bruto domačega proizvoda v drugem četrtletju letos, ki jih je konec septembra objavil SURS, kažejo nadaljnje postopno umirjanje gospodarske rasti. Ta je še v lanskem tretjem četrtletju na medletni ravni znašala 5.5%, v četrtem četrtletju 3.5%, v prvem četrtletju letos 3.2%, v drugem četrtletju pa le še 2.7%. Upočasnjena rast bruto domačega proizvoda v obeh letošnjih četrtletjih je predvsem posledica upada investicijske porabe, ki je z realnim zmanjšanjem za 4% na medletni ravni v drugem četrtletju upadala že tretje zaporedno četrtletje. Rast izvoza proizvodov in storitev je bila v drugem četrtletju letos (6% glede na enako obdobje lani) skoraj za polovico nižja kot v prvem (11.1%). Umirila se je tudi dinamika rasti uvoza proizvodov in storitev; v drugem četrtletju je bil za 2.6% (v prvem za 3.4%) večji kot v enakem obdobju lani. Po dveh četrtletjih skromne rasti se je dinamika rasti izdatkov gospodinjstev v drugem četrtletju letos nekoliko okrepila (na 2.8%). Zasebna potrošnja je v drugem četrtletju letos rasla celo hitreje od bruto domačega proizvoda.

Tabela 4.1.1.1: Rast komponent povpraševanja

	Realne stopnje rasti v %			
	1999	2000	2001	2002
			Napoved	
Skupno agregatno povpraševanje	5.6	5.2	3.6	3.9
v tem:				
Tuje povpraševanje (izvoz)	1.7	12.7	7.2	4.8
Domače povpraševanje	6.6	3.2	2.6	3.6
- Reprodukcijsko	4.6	5.1	3.7	3.7
- Izdatki za zasebno porabo	6.0	0.8	1.9	3.0
- Izdatki za državno potrošnjo	4.6	3.1	3.7	3.7
- Investicijsko	19.1	0.2	-1.4	4.6

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

V skladu s pričakovano dodatno upočasnitvijo gospodarske aktivnosti v najpomembnejših slovenskih zunanjetrgovinskih partnericah (Nemčija, Italija, Avstrija) je napoved letošnje letne rasti tujega povpraševanja po blagu nižja, kot smo predvidevali v času pomladanske napovedi (znižanje s 7.5% na 7.2%), vendar je popravek majhen, saj je po drugi strani izvoz na Hrvaško in v Rusijo presegel pričakovanja. Kljub temu bo tuje povpraševanje letos realno raslo znatno hitreje kot domače (2.6%) in tako ohranilo vlogo glavnega dejavnika gospodarske rasti. V okviru domačega povpraševanja bosta letos po oceni nadpovprečno rasla reprodukcijsko povpraševanje in izdatki za državno potrošnjo. Zaostajanje letošnje rasti reprodukcijskega povpraševanja za lansko (letos 3.7%, lani 5.1%) je v veliki meri posledica nižje rasti izvoza (letos 7.2%, lani 12.7%). Realna rast državne potrošnje⁹ bo letos prav tako okoli 3.7-odstotna. Napoved realne rasti državne potrošnje v letu 2001 temelji na sprejetem državnem proračunu 2001, glede na pomladansko napoved (4.2%) pa se je znižala zaradi spremenjene strukture trošenja (zdravstvo, občine) in sprememb v metodologiji (namesto indeksa cen življenjskih potrebščin je kot deflator uporabljena ocena deflatorja državne potrošnje po metodologiji SURS).

Rast zasebne porabe se bo, ob predvidenem gibanju plač, zaposlenosti in postopnem zmanjševanju bremena odplačevanja posojil, najetih leta 1999, letos nekoliko okrepila (1.9-odstotna realna rast, lani 0.8-odstotna; gl. poglavje 4.4.). Razpoložljivi podatki o investicijski aktivnosti kažejo, da je le-ta letos v upadanju, naložbe v osnovna sredstva bodo letos v povprečju leta po oceni realno padle za 1.4% (gl. poglavje 4.5.). Čeprav je v drugi polovici leta predvidena hitrejša dinamika naložb iz javnofinančnih virov, je relativni pomen javnofinančnih virov naložb premajhen, da bi v celoti odtehtale negativne učinke poslabšanih pričakovanj glede izvoznega povpraševanja. Ta vplivajo na investicijsko dejavnost podjetniškega sektorja, ki se bo najverjetneje umirila zaradi nujnosti zmanjševanja stroškov. Upoštevajoč gibanja agregatov domače potrošnje bo v letu 2001 skromnejša tudi realna rast uvoza (3.3%). Ob predvidenih uvozno-izvoznih gibanjih bo blagovno storitveni primanjkljaj nižji glede na pomladansko napoved za okoli 115 milijonov USD, posledično bo nižji tudi primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance, ki bo letos znašal 1.1% bruto domačega proizvoda (lani 3.4% bruto domačega proizvoda; gl. tudi poglavje 4.6.2.2.). Na podlagi omenjenih gibanj posameznih agregatov potrošnje je napoved **realne rasti bruto domačega proizvoda letos 3.7%**.

⁹Državno potrošnjo sestavljajo individualni izdatki države za netržne storitve države na področju izobraževanja, zdravstva, socialnega skrbstva, kulture, športa in za tržne proizvode in storitve, kot so zdravila, ortopedski pripomočki, koncesijske pravice zasebnemu sektorju, storitve zdravilišč in podobno, ter kolektivni izdatki države za upravne, administrativne, obrambne, ekonomske, razvojno-raziskovalne in druge skupne netržne storitve države.

BRUTO DOMAČI PROIZVOD

Upoštevajoč predvideno kasnejše oživljanje gospodarske rasti v najpomembnejših evropskih partnericah v primerjavi s pomladanskimi napovedmi (gl. poglavje 3), se bo realna rast izvoza blaga in storitev v letu 2002 upočasnila nekoliko izraziteje (4.8%) kot smo pričakovali spomladi (5.9%). Umirjanje izvoza se bo odrazilo tudi v upočasnjeni domači proizvodni aktivnosti, zlasti v predelovalnih dejavnostih. Glede na posledično relativno manjši uvoz repro-materiala se tudi skupni uvoz blaga in storitev v letu 2002 še ne bo okrepil tako izrazito (rast 4.7%), kot smo pričakovali spomladi (6.2%). Blagovnostoritveni primanjkljaj in primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance, merjeno v odstotku bruto domačega proizvoda, bosta ostala približno na ravni letošnjega leta (primanjkljaj tekočega računa 1.2% bruto domačega proizvoda). V letu 2002 se bo investicijska aktivnost okrepila (realna rast 4.6%); k oživljanju bo prispevala hitrejša rast investicij v telekomunikacije, državne storitve, stanovanjsko izgradnjo in energetiko. Ob predvideni rasti plač in zaposlenosti in razbremenitvi prejemkov prebivalstva zaradi odplačila večjega dela posojil, najetih leta 1999, se bo v naslednjem letu okrepila tudi zasebna poraba (3-odstotna realna rast). Kljub pričakovani krepitvi so napovedi zasebne in zlasti investicijske porabe nižje od pomladanskih, kar je dodatni razlog za nijo pričakovano rast uvoza. Državna potrošnja bo po ocenah ohranila dinamiko rasti iz leta 2001. **V letu 2002 bo tako gospodarska rast 3.6-odstotna.**

Skromnejše trošenje prebivalstva in upočasnjena rast investicijske porabe sta že lani znižali **investicijsko-varčevalno vrzel** na 3.2% bruto domačega proizvoda. V letu 2001 se bo delež zasebne porabe v bruto domačem proizvodu po oceni znižal za 1 odstotno točko (gl. poglavje 4.4.). Zaradi manjšega

Tabela 4.1.1.2: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda - prispevek k rasti (v odstotnih točkah) ¹

	Prispevek k rasti BDP v odstotnih točkah ¹			
	1999	2000	2001	2002
			Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	5.2	4.6	3.7	3.6
Izvoz blaga in storitev	1.0	7.4	4.7	3.1
Uvoz blaga in storitev	-5.3	-4.0	-2.2	-3.1
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	-4.2	3.4	2.4	0.0
Domača potrošnja skupaj	9.4	1.2	1.3	3.6
- Zasebna potrošnja	3.4	0.4	1.0	1.6
- Državna potrošnja	0.9	0.6	0.7	0.7
- Investicije v osnovna sredstva	5.1	0.1	-0.4	1.2
- Spremembe zalog	0.0	0.1	0.0	0.1

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.
Opomba: ¹ Pri bruto domačem proizvodu rast v %

Tabela 4.1.1.3: Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka

	Struktura v %, tekoče cene			
	1999	2000	2001	2002
			Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0
Neto primarni dohodki s tujino	-0.2	-0.4	-0.7	-0.7
BRUTO NACIONALNI DOHODEK	99.8	99.6	99.3	99.3
Neto tekoči transferji s tujino	0.6	0.7	0.7	0.7
BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK	100.5	100.3	100.1	100.0
Končna potrošnja	76.0	75.8	75.0	75.0
BRUTO VARČEVANJE	24.5	24.6	25.1	25.0
Saldo tekočih transakcij s tujino	-4.0	-3.2	-1.1	-1.2
BRUTO INVESTICIJE	28.4	27.8	26.2	26.2
v tem: investicije v osnovna sredstva	27.4	26.7	25.1	25.0
NETO INVESTICIJE	11.1	10.3	8.8	8.9

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

trošenja prebivalstva se bo letos bruto varčevanje realno povečalo za 7.2%; delež bruto varčevanja v bruto domačem proizvodu se bo tako povečal na 25.1%. Po drugi strani se bo zaradi upadanja investicij njihov delež v bruto domačem proizvodu znižal za 1.6 odstotne točke (na 26.2%). Kot rezultat povečanega varčevanja in manjše investicijske porabe bo letos investicijsko varčevalna vrzel mnogo nižja kot lani, po oceni bo znašala okoli 1.1% bruto domačega proizvoda.

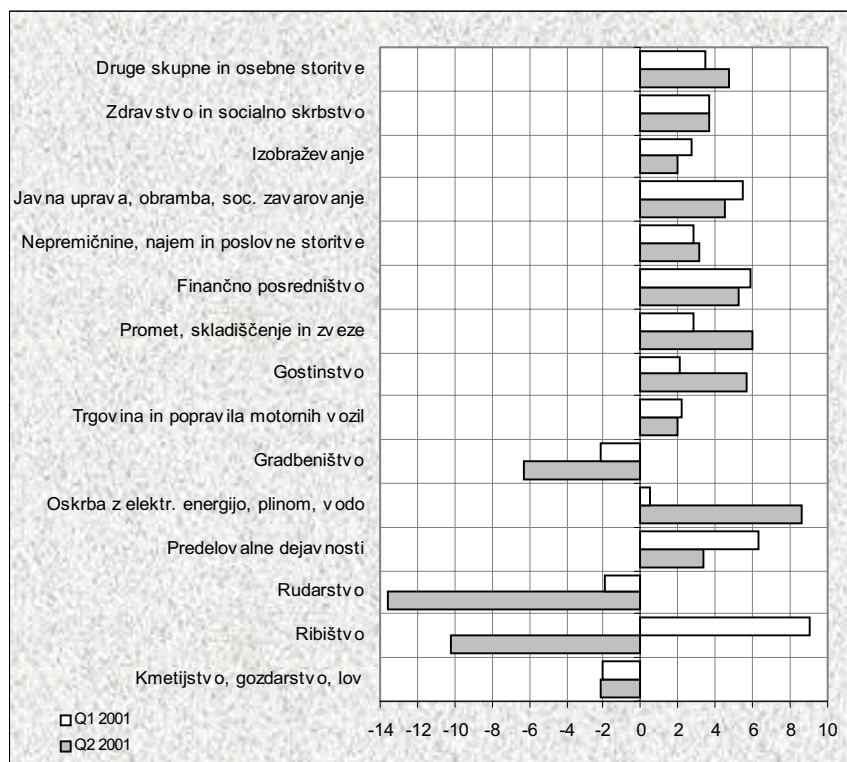
4.1.2. PROIZVODNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – V letu 2002 izrazitejše umirjanje rasti predelovalnih dejavnosti in ponovna krepitev v gradbeništvu

Po podatkih SURS se je rast dodane vrednosti po 3.5-odstotni realni rasti v **letošnjem prvem četrletju** umirila na 2.7% v **drugem četrletju** (glede na enako obdobje predhodnega leta). K umirjanju rasti so največ doprinesle osnovne industrijske dejavnosti (od A do F), ki so v drugem četrletju zabeležile le 1.3-odstotno realno rast, v storitvenih dejavnostih pa je bila dodana vrednost za 3.7% višja kot v enakem obdobju lani. V okviru industrijskih področij se je ob upočasnjevanju izvozne aktivnosti izraziteje umirila rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih (od 6.3% v prvem na 3.3% v drugem četrletju).

BRUTO DOMAČI PROIZVOD

Nadaljevalo se je tudi upadanje aktivnosti v gradbeništvu, ki predstavlja skoraj polovico celotne investicijske aktivnosti. Realni padec dodane vrednosti v gradbeništvu na medletni ravni se je tako od 2.2% v prvem četrletju povečal na 6.3% v drugem četrletju; po podatkih SURS se je najbolj znižala vrednost opravljenih gradbenih del v nizkih gradnjah, kar je v veliki meri povezano z javnofinančnim omejevanjem in s tem povezano upočasnitvijo izgradnje avtocestnega križa. Kot posledica neugodnih vremenskih razmer se letos že tretje leto zapored nadaljuje tudi krčenje aktivnosti v kmetijstvu. Rast dodane vrednosti se je v drugem četrletju izraziteje okrepila v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo (od 0.5% v prvem na 8.6% v drugem četrletju na letni ravni), kar povezujemo s povečano proizvodnjo električne energije v termoelektarnah in nuklearni elektrarni. Med storitvenimi dejavnostmi se je najbolj okrepila rast dodane vrednosti v gostinstvu (od 2.1% v prvem na 5.7% v drugem četrletju na letni ravni), kar je povezano s povečevanjem števila nočitev (zlasti tujih gostov), višjo dinamiko rasti pa je zabeležila tudi

Slika 1: Medletne stopnje rasti dodane vrednosti po četrletjih (stalne cene 1995), v %

Vir podatkov: SURS.

dejavnost prometa, skladiščenja in zvez (6%; v prvem četrletju 2.8%). Druge storitvene dejavnosti so približno ohranjale dinamiko rasti iz prvega četrletja.

V drugi polovici leta 2001 se bo ob ohlajanju tujega povpraševanja nadaljevalo postopno umirjanje rasti dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti, ki bo po ocenah izrazitejše šele v zadnjem četrletju, saj podatki o rasti števila zaposlenih (gl. poglavje 4.3.), izvozni aktivnosti (gl. poglavje 4.6.2.) ter obsegu proizvodnje v predelovalnih dejavnostih kažejo, da v tretjem četrletju še ni prišlo do izrazitejšega umirjanja rasti proizvodne aktivnosti. Letos bo dodana vrednost predelovalnih dejavnosti tako po oceni realno presegla lani doseženo za 4.5%. Aktivnost v gradbeništvu bo v drugi polovici leta po oceni še vedno šibkejša kot v enakem obdobju lani, zmanjševanje aktivnosti na medletni ravni pa naj bi se proti koncu leta ustavilo (gl. poglavje 4.7), tako da bi se dodana vrednost letos realno zmanjšala za 2.5%. Ob takšnih gibanjih bo rast dodane vrednosti industrije in gradbeništva (od C do F) letos zaostajala za lansko rastjo za skoraj 4 odstotne točke, storitvene dejavnosti (od G do O) pa bodo v povprečju ohranile dinamiko rasti iz lanskega leta (gl. tabelo 4.1.2). Skupna **dodana vrednost bo letos tako realno za 3.6% višja kot lani**, kar je za 1.5 odstotne točke nižje od rasti v letu 2000.

V letu 2002 se bo ob pričakovanem nadaljnjem poslabševanju razmer v svetovnem gospodarstvu v prvi polovici leta (gl. poglavje 3) umirjanje rasti dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih še poglobilo (od 4.5% v letu 2001 na 3.3% v letu 2002), hkrati pa lahko ob pričakovani ponovni krepitvi aktivnosti v gradnji infrastrukture ter v stanovanjski gradnji (gl. poglavje 4.7.) pričakujemo povečanje dodane vrednosti v gradbeništvu (po oceni okoli 3-odstotna realna rast v letu 2002). Rast industrije in gradbeništva skupaj (od C do F) bi se tako ohranila približno na letošnji ravni. V okviru storitvenih

Tabela 4.1.2: Rast in struktura dodane vrednosti

	Realne stopje rasti v %, stalne cene 1995			Struktura v %, tekoče cene		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
		Napoved			Napoved	
SKUPAJ DODANA VREDNOST	5.1	3.6	3.4	100.0	100.0	100.0
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	-1.0	-1.0	3.0	3.3	3.2	3.2
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	7.0	3.1	2.8	38.3	37.4	36.7
- industrija (C+D+E)	7.8	4.2	2.8	32.1	31.7	31.1
3. Storitve (G...O)	4.2	4.1	3.9	60.6	61.7	62.4
4. Pripisane bančne storitve	1.9	1.0	2.0	-2.2	-2.2	-2.2

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

BRUTO DOMAČI PROIZVOD

dejavnosti pričakujemo rahlo upočasnitev rasti v prometu, skladiščenju in zvezah, povezano z upočasnjevanjem celotne gospodarske aktivnosti, poleg tega bodo na aktivnost v prometu, zlasti v zračnem in pomorskem, najverjetneje dodatno neugodno vplivali tudi septembrski dogodki v ZDA. V naslednjem letu pričakujemo tudi postopno upočasnjevanje rasti nekaterih javnih storitvenih dejavnosti, zlasti dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja, povezano z napovedanim omejevanjem rasti števila zaposlenih v okviru javne uprave (gl. poglavje 4.7.). Na drugi strani se bo postopna krepitev zasebne porabe odrazila v višji dinamiki rasti v trgovinski dejavnosti (G), nekoliko višjo rast pričakujemo tudi v dejavnosti gostinstva, predvsem zaradi izboljševanja turističnih rezultatov izven glavne sezone. Realna rast dodane vrednosti storitvenih dejavnosti bo po oceni tako skoraj 4-odstotna, kar je približno toliko kot v letu 2001. Ob takšnih gibanjih bo **realna rast skupne dodane vrednosti** v naslednjem letu **približno enaka letošnji (3.4%)**.

4.1.3. STROŠKOVNA STRUKTURA BRUTO DOMAČEGA PROIZVODA – Postopna krepitev deleža davkov na proizvodnjo in uvoz v bruto domačem pšroizvodu

V letu 2001 se bodo **sredstva za zaposlene** predvidoma realno povečala za 4%, njihov delež v bruto domačem proizvodu pa za 0.2 odstotne točke (privatni sektor 1.5%, javni sektor 4.4%). V letu 2002 bodo sredstva za zaposlene realno porasla za 3.6% (plače in prejemki za 3.4%, delodajalčevi socialni

Tabela 4.1.3: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

	Struktura v %, tekoče cene			
	1999	2000	2001	2002
			Napoved	
1. SREDSTVA ZA ZAPOSLENE	51.8	52.6	52.8	52.7
2. DAVKI NA PROIZVODNJO IN UVOZ	18.3	17.3	17.4	17.6
2a Davki na proizvode in storitve	16.2	14.9	14.9	15.0
2b Drugi davki na proizvodnjo	2.1	2.4	2.5	2.6
3. SUBVENCIJE	2.2	1.9	1.8	1.8
4. BRUTO POSLOVNI PRESEŽEK IN RAZNOVRSTNI DOHODEK (4=5+6)	32.1	32.0	31.6	31.4
5. Poraba stalnega kapitala	17.4	17.5	17.4	17.4
6. Neto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	14.7	14.5	14.2	14.0
7. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (7 = 1+2-3+4)	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

prispevki za 4.7% zaradi predvidenega povečanja stopnje za obvezno zdravstveno zavarovanje).

Projekcija **trošarin in davka na dodano vrednost** za naslednji dve leti izhaja iz pričakovane dinamike končne potrošnje oziroma ocen pričakovanega gibanja količinske porabe proizvodov, od katerih se obračunavajo trošarine (mineralna olja in plin, alkohol in alkoholne pijače, tobačni izdelki), ter upošteva veljavni sistem trošarin skupaj s predlaganimi dodatnimi povečanji trošarin za trošarinske izdelke, ki imajo negativen vpliv na zdravje (alkohol in tobak). **Delež carin in drugih uvoznih dajatev** se bo letos znižal za nadaljnjih 0.2 odstotne točke na samo 0.7% bruto domačega proizvoda (od 3.5% bruto domačega proizvoda leta 1995); enak delež carin in drugih uvoznih dajatev se bo predvidoma ohranil tudi v prihodnjem letu. Z letom 2001 se namreč zaključuje petletno obdobje zniževanja carin in drugih uvoznih dajatev na osnovi sprejetih obveznosti Slovenije do EU in izvajanja prostocarinskih sporazumov z državami EU, državami EFTA, CEFTA, baltskimi državami ter Hrvaško in Makedonijo. Delež **drugih davkov na proizvode in storitve**¹⁰ naj bi se letos in v prihodnjih dveh letih ohranil na ravni preteklega leta (0.8% bruto domačega proizvoda). Predvsem na račun predvidenih sprememb na področju koncesijskih dajatev od prirejanja iger na srečo se bo delež drugih davkov na proizvodnjo letos in prihodnjih dveh letih povečal letno za 0.1 odstotne točke bruto domačega proizvoda (lani je znašala stopnja davka od klasičnih in posebnih iger na srečo 15.5%, leta 2001 16%, leta 2002 16.5%, leta 2003 17.0%). Delež **subvencij** bo v navedenem obdobju znašal 1.8% bruto domačega proizvoda (lani 1.9% bruto domačega proizvoda).

Glede na predvideno prilagajanje podjetij upadanju izvoznega povpraševanja, ki ga spremljajo močni pritiski za znižanje cen, bo delež **bruto poslovnega presežka** v bruto domačem proizvodu letos in v prihodnjem letu na nekoliko nižji ravni kot lani. Predvsem zaradi nadaljnega padanja deleža kmetijstva v dodani vrednosti v povezavi z liberalizacijo kmetijskih trgov naj bi relativni delež **bruto raznovrstnega dohodka gospodinjestev** v bruto domačem proizvodu letos in v naslednjem letu nadalje upadal za 0.2 odstotne točke letno.

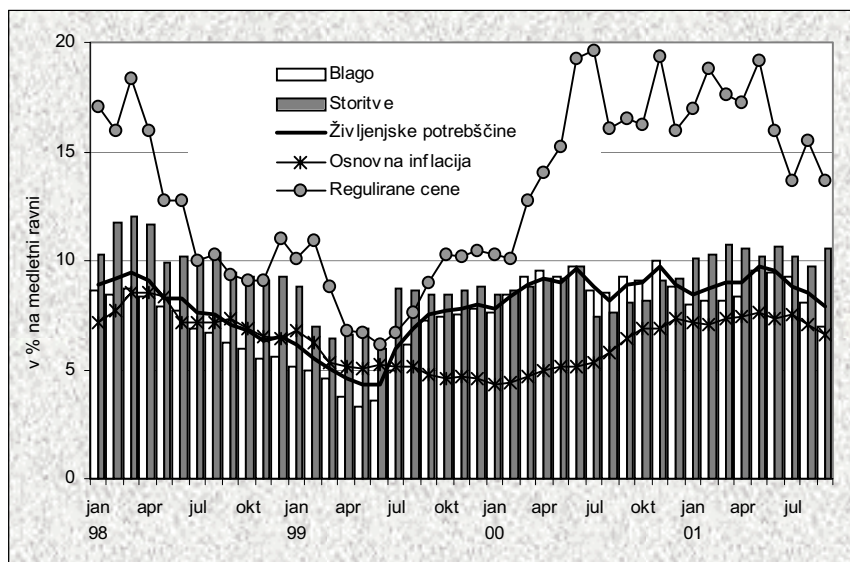
¹⁰ Drugi davki na proizvode in storitve vključujejo takse na obremenitev zraka, davek na promet motornih vozil, posebne takse na igralne avtomate, davek od prometa zavarovalnih poslov, davek na promet nepremičnin, turistično takso.

4.2. INFLACIJA IN CENOVNA POLITIKA – Nadaljevanje postopnega zniževanja dolgoročnih indikatorjev inflacije

Po relativno hitrem naraščanju cen življenjskih potrebščin v letu 2000, ki je bilo predvsem posledica povišanih cen nafte in drugih primarnih surovin, je inflacija vztrajala na relativno visoki ravni tudi v prvi polovici letošnjega leta, v tretjem četrtletju pa se kažejo **prvi znaki umirjanja rasti cen**. Inflacija, ki je v prvem četrtletju znašala 2.6%, se je v drugem znižala na 2.4%, v tretjem četrtletju pa so se cene povišale za 1.1%. V primerjavi z decembrom lani so bile cene življenjskih potrebščin v septembru višje za 6.0%, medletna rast cen je dosegla 7.9%, povprečna rast cen pa je znašala 8.9%.

Zunanji dejavniki, predvsem naraščajoče cene naftnih derivatov in drugih primarnih surovin na svetovnem trgu, relativna krepitev ameriškega dolarja ter naraščajoča inflacija v državah EU, ki so v največji meri zaznamovali rast cen v letu 2000, so zaradi časovnega odloga še vplivali na rast cen v prvem polletju letos, v naslednjih mesecih pa so za dinamiko gibanja cen postajali vse pomembnejši notranji dejavniki.

Slika 2: Gibanje inflacije in izbranih cenovnih agregatov od januarja 1998 do septembra 2001

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Razčlenitev skupnega povišanja cen na posamezne skupine pokaže, da so v **devetih mesecih leta 2001 k inflaciji največ prispevale** podražitve blaga in storitev v skupini hrana in brezalkoholne pijače, prevoz in stanovanje. V prvem četrtletju so k inflaciji tako največ, 36.7%, prispevale podražitve proizvodov iz skupine hrana in brezalkoholne pijače, sledijo podražitve proizvodov iz skupine prevoz, ki so k skupnemu povišanju prispevale 27.9%, ter skupine stanovanje s 13.6 odstotnim prispevkom. V drugem četrtletju so k inflaciji največ prispevale podražitve proizvodov in storitev, na katere so imele podražitve energentov največji vpliv, torej iz skupine prevoz (31.6-odstotni prispevek) in stanovanje (6.7-odstotni prispevek), sledijo pa podražitve proizvodov in storitev iz skupine hrana in brezalkoholne pijače s 25.7-odstotnim prispevkom. V tretjem četrtletju se je prispevek proizvodov iz skupine hrana in brezalkoholne pijače povečal na 45.8%, predvsem ker je bilo sezonsko znižanje cen relativno neizrazito.

Gibanje cen kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih, s tem pa tudi cen hrane in brezalkoholnih pijač v življenjskih potrebščinah, tudi letos ni prispevalo k znižanju inflacije, kot je bilo predvideno s Programom reforme kmetijske politike. Na višjo rast cen od pričakovane sta letos, podobno kot lani, močno vplivala predvsem dva dejavnika. Huda poletna suša je že drugo leto zapored močno zmanjšala količine poljščin in posredno vplivala na višje cene kruha in izdelkov iz žit. Hkrati so epidemije živalskih bolezni v državah Evropske unije posredno vplivale na podražitev mesa in rib (slednje zaradi večjega povpraševanja). Čeprav so bile pri pridelovalcih cene sadja in zelenjave nižje kot v enakem obdobju lani, so se njihove maloprodajne cene povišale zaradi dražjega uvoza, od katerega smo zaradi nizke samooskrbe razmeroma močno odvisni.

Povišane cene nafte vplivajo predvsem na hitrejšo rast cen blaga in le v manjši meri, predvsem posredno, na rast cen storitev. Tako je ob koncu lanskega leta rast cen **storitev** presegla rast cen blaga za 0.4 odstotne točke (decembra 1999 je bila rast cen storitev višja za 1 odstotno točko), letos pa se ob zmanjševanju inflacijskih pritiskov cen nafte razlika med rastjo cen storitev in blaga povečuje, tako da je bila rast cen storitev v septembru za 3.6 odstotne točke višja od rasti cen blaga. Med **posameznimi skupinami storitev** se je v devetih mesecih letošnjega leta v primerjavi z enakim obdobjem lani najbolj povečal prispevek cen gostinskih storitev (s 3.7% na 7.2%), telefonskih storitev (z 0.1% na 2.4%), storitev za rekreacijo, kulturo in šport (z 2.3% na 4.3%) ter komunalnih storitev (s 3.1% na 4.7%).

Povečevanje razkoraka med rastjo cen storitev in cen blaga je delno posledica odloženega prilagajanja cen storitev cenam blaga, ki so se relativno hitreje povečevale v predhodnih mesecih, delno povečanega povpraševanja v posameznih sektorjih, delno pa nedokončanih strukturnih reform na področjih,

kjer so cene še regulirane. Delno pa je relativno hitrejša rast cen storitev posledica različne dinamike rasti faktorske produktivnosti med sektorji, ki so pri svojem poslovanju podvrženi mednarodni konkurenci in tistimi, ki poslujejo predvsem na notranjem trgu. Povišanja plač v pretežno nemenjalnih sektorjih namreč ne omogoča izboljšana produktivnost (kot v pretežno menjalnih sektorjih), ampak predvsem poviševanje cen storitev, ki jih ti sektorji ponujajo (Balassa Samuelsonov efekt, glej tudi Pomladansko poročilo 2001, str. 97).

Nabor proizvodov in storitev, ki so pod **različnimi režimi vladne regulacije**, se v letošnjem letu ni spremenil, zaradi nekoliko spremenjenega sistema ponderacije indeksa cen življenjskih potrebščin pa je njihov delež nekoliko nižji in znaša približno 13% (lani 14%). Podobno kot v predhodnih letih je tudi letos rast reguliranih cen višja od rasti splošne ravni cen. Razlika med medletnima stopnjama rasti, ki je v januarju znašala 8.5 odstotne točke, se je v septembru zmanjšala na 5.8 odstotne točke. Povprečna rast reguliranih cen v zadnjih dvanajstih mesecih v primerjavi s povprečno rastjo v predhodnih dvanajstih mesecih pa je septembra znašala 16.6%, kar je za 7.7 odstotne točke več kot povprečna rast cen življenjskih potrebščin.

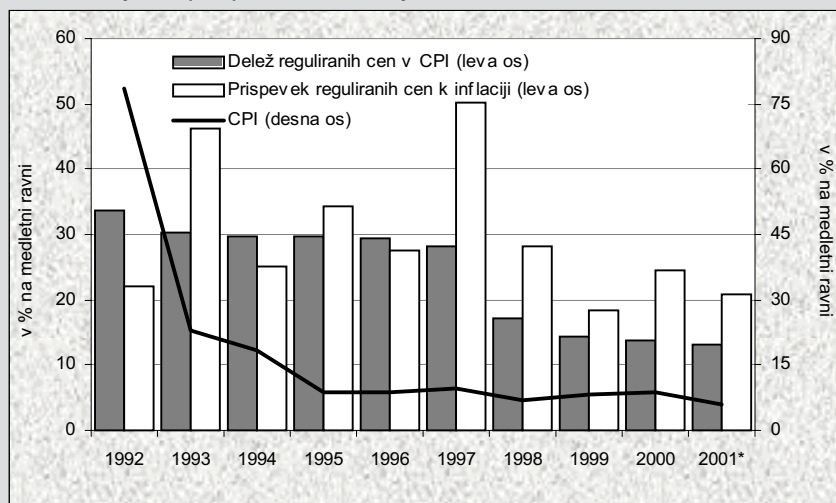
V devetih mesecih 2001 so se mesečne spremembe reguliranih cen gibale med -0.2 in 2.8 odstotki. V prvem četrtletju so se **regulirane cene** povišale za 5.8% in prispevale približno 30% k skupnemu povišanju cen. K rasti reguliranih cen so največ prispevale komunalne storitve (58% skupnega povišanja reguliranih cen) ter cene goriv za prevoz in ogrevanje (40% skupnega povišanja reguliranih cen). Zaradi povečanega pritiska rasti cen komunalnih storitev je vlada junija sprejela Uredbo o predhodni prijavi cen komunalnih storitev, v skladu s katero je potrebno za vsako povišanje cen komunalnih storitev, katerih cene se oblikujejo v skladu s predpisano metodologijo (odvoz smeti, voda za gospodinjstva ter kanalščina), ki presega inflacijo za več kakor 28% (pri storitvah zbiranja čiščenja in distribucije vode) oziroma 39% (pri vseh ostalih komunalnih storitvah, ki so pod nadzorom vlade), pridobiti predhodno soglasje vlade. Rast cen komunalni storitev se je v naslednjih mesecih nato umirila in po 19.4-odstotni rasti v prvem četrtletju v tretjem četrtletju znašala 0.5%. V drugem četrtletju je rast reguliranih cen je znašala 5.1%, njihov prispevek k inflaciji pa je ostal na ravni iz prvega četrtletja. K naraščanju reguliranih cen so največ prispevale povišane cene goriv za prevoz in ogrevanje (69% skupnega povišanja reguliranih cen), povišane cene telefonskih storitev pa so k povišanju reguliranih cen prispevale 25%. Za razliko od zadnjega četrtletja leta 1999 ter leta 2000, ko so cene goriv za prevoz in ogrevanje naraščale predvsem zaradi naraščanja cen nafte na svetovnem trgu, pa je njihova rast letos v veliki meri posledica povišanih trošarin. Goriva za prevoz in ogrevanje so tako k inflaciji v devetih mesecih letošnjega leta prispevala 0.6 odstotne točke, od tega 0.4 odstotne točke zaradi povišanih trošarin. V tretjem četrtletju

OKVIR 1: REGULIRANE CENE

Delež cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije, je v letih 1992 do 1997 znašal približno 30% indeksa cen, njegovo spreminjanje pa je bilo v tem obdobju povezano predvsem s spremembami ponderacijskega sistema indeksa, ki sledi spremembam v strukturi potrošnje. V letu 1998 se je delež reguliranih cen zmanjšal na približno 17%, predvsem zaradi liberalizacije cen prehrabnenih izdelkov, energije za ogrevanje in zavarovanj ter tudi zaradi sprememb v indeksu cen, v naslednjih letih pa se je še zmanjšal na približno 13%, kolikor znaša tudi v letu 2001.

V obdobju do leta 1997 je bil prispevek reguliranih cen k inflaciji približno usklajen z njihovim deležem v indeksu cen (to pomeni, da so regulirane cene naraščale približno enako kot povprečne cen). Pomembnejši izjemi sta leti 1993 in 1997, ko je na povečan prispevek reguliranih cen k inflaciji vplivalo predvsem povišanje cen nafte, ter tudi leto 1992, ko je bil precej nižji prispevek reguliranih cen k inflaciji instrument protiinflacijske politike. Za obdobje po letu 1997 je značilno, da je prispevek reguliranih cen k inflaciji v vsakem letu značilno presegal njihov delež v indeksu cen, pri čemer so na povečan razkorak v zadnjih dveh letih vplivale predvsem višje cene nafte in drugih surovin, prej pa predvsem odpravljanje cenovnih nesorazmerij v reguliranih sektorjih. Ob nespremenjenem naboru proizvodov in storitev, ki so pod režimom regulacije, se je v zadnjih dveh letih spremenil način oblikovanja njihovih cen.

Slika 3: Delež reguliranih cen v indeksu cen življenjskih potrebščin in njihov prispevek k inflaciji

Vir podatkov: SURS, ocene in preračuni UMAR.

Opomba: * do konca septembra 2001.

OKVIR 1: REGULIRANJE CENE - nadaljevanje

Cene naftnih derivatov in zemeljskega plina se tako oblikujejo na podlagi vnaprej določenega modela, ki upošteva cene surovin na svetovnih trgih, gibanje deviznega tečaja ter maržo prodajalcev. Zaradi pretežno monopolnega položaja ponudnikov energentov se je poudarek prenesel z regulacije cen na regulacijo monopolnih dobičkov ponudnikov. Čeprav se je po uvedbi modelov za oblikovanje cen energentov povišalo njihovo nihanje, pa bo takšen način oblikovanja cen pripomogel k hitrejšemu odpravljanju disparitet na področju reguliranih cen.

Osnovni cilj na področju regulacije cen je izenačitev prispevka reguliranih cen k inflaciji z njihovim deležem v indeksu cen. V letu 2001 naj prispevek reguliranih cen k inflaciji tako ne bi presegel 20%, v naslednjih letih pa bi se nadaljevalo njegovo postopno zmanjševanje. Postopnost zmanjševanja naj bi omogočila odpravo preostalih cenovnih neskladij v reguliranih sektorjih. Zmanjševanje prispevka reguliranih cen k inflaciji in tudi njihovega deleža v indeksu cen (z liberalizacijo oblikovanja posameznih cen) bo prispevalo k zmanjševanju inflacijskih pritiskov, tako neposrednih kot posrednih, ki se zaradi relativno večjega deleža storitev v reguliranih cenah kažejo preko Balassa-Samuelsonovega učinka.

Poleg tega pa predvidene spremembe zakonske ureditve delovanja Banke Slovenije predvidevajo, da bo skrb za raven cen določena kot cilj denarne politike. Da bi monetarni politiki olajšali doseganje tega cilja, je treba jasno opredeliti usmeritev glede gibanja reguliranih cen, predvsem pa zmanjšati obseg cen, ki so pod režimom regulacije, ter razkorak med njihovim deležem in njihovim prispevkom k inflaciji.

se je ob umirjanju cen energije nadaljevala rast cen storitev, tako da je njihova rast prvič po letu 1999 presegla rast cen energentov.

Cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih so, podobno kot cene življenjskih potrebščin, pričele naraščati v zadnjem četrtletju leta 1999. Takšen trend se je nadaljeval v letu 2000 in v prvi polovici letošnjega leta, ko so dosegle 10-odstotno medletno rast. V tretjem četrtletju so se pokazali prvi znaki njihovega umirjanja, kar je predvsem posledica znižanja uvoznih cen, ki z zamikom zmanjšujejo inflacijske pritiske na domače cene. Septembra je medletna rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih znašala 8%, kar je 1.2 odstotne točke manj kot v istem mesecu lani, njihova povprečna rast (9.4%), pa je bila od decembrske višja za 1.8 odstotne točke.

Med posameznimi skupinami proizvodov so lani, podobno kakor v predhodnih letih, najbolj stabilno rast izkazovale cene proizvodov za investicije. Njihova medletna rast je septembra znašala 3.5%. Cene proizvodov za vmesno porabo, ki so v januarju naraščale po medletni stopnji 13.1%, so se v naslednjih mesecih umirjale, septembra je bila njihova medletna rast nižja za 5.5 odstotne točke. Njihova rast v tretjem četrtletju je bila tako prvič po letu 1999 manjša od rasti cen proizvodov za široko porabo, ki je septembra znašala 9.6%.

Po naraščanju **osnovne inflacije** v letu 2000 z ravni 5% na 7% se je trend njene rasti letos ustavil. Osnovna inflacija se je v prvih devetih mesecih gibala na ravni okoli 7.5%, s tem pa se je zmanjšal tudi razkorak do merjene inflacije. Takšno gibanje kaže, da se zunanji pritiski na rast cen umirjajo ter da za nadaljevanje vzdržnega procesa disinflacije ne bo več dovolj samo omejevanje prenos tujih cen v domače okolje z ukrepi nadzora cen in prilagajanjem trošarin, ampak bo predvsem potrebno voditi protiinflacijsko naravnano denarno politiko ob usklajenih ukrepih na področju dohodkovne in fiskalne politike.

V zadnjem četrtletju leta 2001 pričakujemo nadaljevanje postopnega zniževanja dolgoročnih indikatorjev inflacije. V skladu s prevladujočim mnenjem tujih analitikov namreč pričakujemo, da cena nafte do konca letošnjega še ne bo pričela naraščati, kar bo poleg nadaljevanja umirjanja tujih cen ugodno vplivalo tudi na rast domačih cen v naslednjih mesecih. Nadalje predpostavljamo, da ne bo prišlo do pomembnejših sprememb na področju makroekonomske politike. Ob nadaljevanju zmerno restriktivne denarne politike na eni strani ter ohranjanju plačilnobilančnih razmerij na drugi se bo nadaljevalo upočasnjeno naraščanje deviznih tečajev, hkrati pa ne bo prihajalo do pritiskov na zniževanje obrestnih mer. Ob nadaljevanju zmerne naraščanja reguliranih cen iz tretjega četrtletja ter pričakovanem gibanju plač bi takšna kombinacija denarne politike ter politike deviznega tečaja pripomogla k nadaljnjemu zniževanju inflacijskih pritiskov. Zato v zadnjem četrtletju leta 2001 pričakujemo nadaljevanje postopnega padanja dolgoročnih indikatorjev rasti cen ob hkratnem nadaljevanju relativno visokega nihanja mesečnih stopenj rasti cen. **V takšnih razmerah povprečna rast cen ob koncu letošnjega leta ne bi presegla 8.5%.**

Tudi v letu 2002 pričakujemo, da se bodo zunanji pritiski na rast cen zmanjševali predvsem zaradi ohlajanja svetovne gospodarske aktivnosti. **Rast cen v letu 2002 bo zato v največji meri odvisna od ukrepov na področju denarne politike** in v omejenem obsegu politike deviznega tečaja. Banka Slovenije bo do priključitve Slovenije v EU ohranila možnost uravnavanja gibanja deviznega tečaja, s tem pa tudi možnost posrednega vplivanja na gibanje cen. V primeru, da bi Banka Slovenije natančneje opredelila nivo inflacije, ki je konsistenten z njenim denarnim ciljem, ter ukrepe za njegovo

dosego, bi v večji meri vplivala na oblikovanje umirjenih inflacijskih pričakovanj.

Za nadaljnji proces disinflacije bo pomembno tudi nadaljevanje strukturnih reform, predvsem na področju uporabe indeksacijskih mehanizmov, trga delovne sile, privatizacije ter nadzorovanih cen, saj sedanje razmere na omenjenih področjih otežujejo nadaljnje zniževanje inflacije (Balassa-Samuelsonov učinek).

Dodatno oviro za zmanjševanje rasti cen v naslednjem letu bi predstavljalo tudi morebitno povečevanje razkoraka med **rastjo plač**, tako znotraj sektorjev kot med posameznimi sektorji, še posebej če bi se takšna dinamika spreminjanja plač v večjem obsegu kot letos odrazila na povečani potrošnji prebivalstva. Z ohranjanjem veljavnih mehanizmov in stopenj indeksacije, tako pri prejemkih prebivalstva kot na finančnem področju, pa bi povečevali vztrajnost inflacije in s tem upočasnjevali proces disinflacije.

Ob predpostavki, da primanjkljaj državnega proračuna tudi v naslednjih dveh letih ne bo bistveno odstopal od primanjkljajev, ki smo jih beležili po letu 1996 (pri čemer upoštevamo primanjkljaje, ki se nanašajo na koledarsko leto), bo z vidika fiskalne politike na inflacijo vplivalo predvsem predvideno usklajevanje trošarin (predvsem alkoholnih pijačah in tobaku) z ravniyo v državah članicah EU ter predviden dvig veljavnih stopenj davka na dodano vrednost. Ocene vpliva dviga stopenj davka na dodano vrednost na raven cen se razlikujejo zaradi različnih metodologij in predpostavk in se gibljejo med 0.3 in 0.6 odstotne točke.

Izpolnitev naštetih predpostavk, tako v domačem okolju kot v tujini, bi ob upoštevanju predstavljenih omejitev omogočila nadaljevanje procesa zmanjševanja rasti cen. Dolgoročnejši indikatorji inflacije bi se ob koncu leta 2002 zaradi tega lahko znižali na nivo, ki so ga dosegli pred davčno reformo v letu 1999 ter naraščanjem uvoznih cen. **Povprečna inflacija v prihodnjem letu bi tako znašala 6.4%.** Ob tem so **tveganja, da bi inflacija značilno odstopala od napovedane**, enakomerno porazdeljena. V primeru, da bi počasnejša gospodarska rast v tujini povzročila nadaljnji padec cen surovin (sodčka Brent nafte pod 20 USD), hkrati pa bi se povečali finančni pritoki iz tujine (tako zaradi že napovedanih prodaj državnega premoženja kot zaradi prodaj kapitalskih deležev v zasebnem sektorju), kar bi lahko povzročilo počasnejšo rast deviznega tečaja, bi bila inflacija nižja od sedaj napovedane za približno 0.5 odstotne točke. Na drugi strani pa bi lahko makroekonomski ukrepi (predvsem na področju fiskalne politike), namenjeni oživljanju gospodarske rasti, povzročili dodatne pritiske na rast cen, zaradi česar bi bila inflacija ob koncu leta za približno 0.5 odstotne točke višja od sedaj napovedane.

4.3. ZAPOSLENOST IN BREZPOSELNOST – Upočasnitev rasti zaposlenosti v letu 2002

Tudi letos se je v prvi polovici leta nadaljevala rast zaposlovanja, ki se je začela leta 1999. Po zmanjšanju decembra lani in januarja letos se je število delovno aktivnih od februarja do junija povečalo za okrog 2%, v poletnih mesecih pa je, kot vsako leto, stagniralo. Tako je bilo povprečno število delovno aktivnih v obdobju januar-avgust za 1.2% višje kot v enakem obdobju lani oziroma za 1% višje od lanskega celoletnega povprečja. Tudi letos najhitreje narašča število zaposlenih pri samozaposlenih osebah, vendar relativno počasneje kot v prejšnjih letih. Le malo nižjo rast je imelo število zaposlenih v podjetjih in organizacijah (1.7% za obdobje januar-avgust v primerjavi z istim obdobjem lani). Število kmetov se je od decembra do avgusta sicer povečalo za slabe 3%, v povprečju pa je še vedno za 3.6% nižje od lanskega celoletnega povprečja. Število samostojnih podjetnikov posameznikov letos stagnira in je bilo avgusta za 0.3% nižje kot decembra, število samostojnih poklicev pa narašča, v povprečju za okrog 2% v primerjavi z lanskim celoletnim povprečjem.

Tabela 4.3.1: Struktura in rast zaposlenosti po dejavnostih

	Letna rast, v %		Struktura, v %	
	2000 / 1999	I-VIII 2001 / I-VIII 2000	2000	I-VIII 2001
Skupaj	1.3	1.2	100.0	100.0
A+B Kmetijske dejavnosti	-5.3	-5.3	5.6	5.3
C:F Industrijske dejavnosti	0.2	0.6	40.2	39.9
C Rudarstvo	-18.0	-4.8	0.7	0.7
D Predelovalne dejavnosti	0.0	1.3	30.5	30.5
E Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	-2.2	-0.8	1.5	1.5
F Gradbeništvo	4.1	-1.2	7.5	7.3
G:O Storitve skupaj	2.8	2.4	54.2	54.7
G Trgovina, popravila motornih vozil	3.4	1.4	12.7	12.7
H Gostinstvo	3.0	0.4	3.8	3.7
I Promet, skladiščenje in zveze	1.0	1.4	6.2	6.2
J Finančno posredništvo	3.6	3.0	2.5	2.5
K Nepremičnine, najem in posl. storitve	3.1	4.6	6.0	6.2
L Javna uprava, obramba, soc. zavarov.	3.2	3.9	5.7	5.9
M Izobraževanje	1.7	2.0	6.9	6.9
N Zdravstvo in socialno varstvo	3.3	3.1	7.1	7.2
O Druge skupne in osebne storitve	3.8	2.2	3.4	3.4

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Število delovno aktivnih po podatkih anket o delovni sili tako kot lani narašča tudi letos, vendar z nekoliko počasnejšo dinamiko. V prvih dveh četrletjih je bilo v povprečju za 2.5% višje kot v enakem obdobju lani oziroma za 1.1% višje od lanskega celoletnega povprečja. Anketna stopnja delovne aktivnosti, merjena po metodi SURS, to je v prebivalstvu starem 15 let in več¹¹, je bila v drugem četrletju letos (54.4%) višja kot v enakem obdobju lani in tudi višja od lanskega celoletnega povprečja (53.9%). Stopnja delovne aktivnosti žensk (51.3%) ostaja višja tako glede na enako obdobje lani kot lansko celoletno povprečje, ravno tako tudi stopnja delovne aktivnosti moških, ki se je povečala kar na 64.8%. Tudi po mesečnih evidencah se delovna aktivnost moških povečuje hitreje, delovna aktivnost žensk pa ostaja približno na enaki ravni kot lani.

Z izjemo rudarstva ter zimskega sezonskega zmanjšanja v gradbeništvu se je število zaposlenih povečevalo od februarja do junija na vseh področjih dejavnosti. Absolutno se je najbolj povečalo v predelovalnih dejavnostih¹², poslovnih storitvah, trgovini in gradbeništvu, relativno pa predvsem v poslovnih storitvah. Julija in avgusta se je nadaljevala nezmanjšana rast zaposlenosti v poslovnih storitvah, državni upravi, prometu in gradbeništvu, na večini drugih področjih dejavnosti pa je število zaposlenih upadlo, najbolj (sezonsko) na področju izobraževanja. Zmanjšalo se je tudi v predelovalnih dejavnostih. V prvih osmih mesecih 2001 je bilo poleg rudarstva število zaposlenih v povprečju še vedno nižje od lanskega celoletnega povprečja tudi v kmetijskih dejavnostih, oskrbi z električno energijo, plinom in vodo ter tudi v gradbeništvu. Najvišjo rast v primerjavi z lanskim povprečjem imata področji poslovnih storitev in javne uprave, v tem obdobju je bila rast zabeležena tudi na področju predelovalnih dejavnosti.

Glede na vplive umirjanja gospodarske rasti v mednarodnem okolju na domačo aktivnost lahko predvidimo, da bo rast zaposlenosti do konca leta upočasnjena ali celo ustavljena, čeprav septembrski podatki o tokovih registrirane brezposelnosti tega še ne nakazujejo (sicer večja odpuščanja, zaposlovanje brezposelnih pa se septembra še ni zmanjšalo). Zato predvidevamo, da bo rast števila delovno aktivnih do konca leta ostala na sedanji ravni, to je okrog 1.2% letno. **Rast zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa bo po oceni precej nižja (0.7%).** Pričakujemo lahko, da se bo zaradi poslabšanih možnosti po eni strani nadaljevalo v prvi polovici leta začeto

¹¹ Stopnja delovne aktivnosti, merjena pri prebivalstvu v starosti 15-64 let (kar je primerljivo z metodologijo Eurostata), je v prvem letošnjem četrletju znašala 63.3% (lansko povprečje 62.9%). Stopnja aktivnosti žensk po metodi Eurostata je bila v prvem četrletju letos 58.5-odstotna (lansko povprečje 58.5%), moških pa 68.0-odstotna (lansko povprečje 67.2%).

¹² Od teh se je v obdobju februar-junij zaposlenost najbolj povečala v kovinski industriji ter proizvodnji gume in plastičnih mas, najbolj zmanjšala pa v usnjarski in tekstilni industriji.

Tabela 4.3.2: Dodana vrednost na delovno aktivnega po področjih dejavnosti

	Indeks : Slovenija = 100			Letna rast, v %	
	2000	I. četrtnje 2001	II. četrtnje 2001	I. četrtnje 2001	II. četrtnje 2001
Skupaj	100.0	100.0	100.0	2.5	1.4
A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	55.4	68.5	61.9	5.7	3.9
B Ribištvo	54.5	62.9	64.9	25.5	-9.1
C Rudarstvo	132.6	141.3	148.1	2.7	-9.1
D Predelovalne dejavnosti	82.7	100.1	100.0	4.9	1.9
E Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	151.2	194.4	177.5	1.1	9.6
F Gradbeništvo	71.5	69.3	80.7	-1.3	-5.0
G Trgovina, popravila motornih vozil	79.1	92.2	94.9	0.9	0.6
H Gostinstvo	68.4	71.2	82.6	1.7	5.1
I Promet, skladiščenje in zveze	106.2	126.5	126.9	1.8	4.8
J Finančno posredništvo	141.8	172.3	168.3	2.6	2.2
K Nepremičnine, najem in posl. storitve	161.1	193.9	183.4	0.8	-2.0
L Javna uprava, obramba, soc. zavarov.	88.6	105.2	101.9	1.1	0.7
M Izobraževanje	66.8	78.8	77.3	0.6	0.0
N Zdravstvo in socialno varstvo	64.6	76.8	75.9	0.4	0.8
O Druge javne, skupne in osebne storitve	87.2	104.8	102.9	1.2	2.4

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

rahlo zmanjševanje neformalne delovne aktivnosti, po drugi strani pa povečal delež delovne aktivnosti s krajšim delovnim časom od polnega. Ob ocenjeni rasti bruto domačega proizvoda (3.7%) bi to pomenilo rast produktivnosti dela le okrog 3%, kar je manj kot pretekla leta. Nizko rast produktivnosti nakazujejo tudi razpoložljivi četrtni podatki o bruto dodani vrednosti po področjih dejavnosti. Ob še nižji rasti bruto domačega proizvoda in približno enaki rasti produktivnosti dela **v letu 2002** lahko pričakujemo tudi **nižjo rast zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa (okrog 0.6%)**. Rast števila delovno aktivnih po mesečnih virih bi leta 2002 še vedno nekoliko presejala rast števila zaposlenih v ekvivalentu polnega delovnega časa, za okrog 0.3 odstotne točke.

Tudi letos se že tretje leto zapored nadaljuje tendenčno **upadanje števila registrirano brezposelnih oseb**. Letos do septembra jih je bilo za 8.4% več kot v enakem obdobju lani. Slaba četrtna črtanj je zaradi upokojitev, dobra desetina pa zaradi ponovnega rednega šolanja brezposelnih. Še naprej pa se poslabšuje zaposlovanje brezposelnih, ki je bilo v prvih devetih mesecih letos kar za 12% manjše kot v enakem obdobju lani, priliv brezposelnih zaradi izgube dela pa je bil za 6.1% višji kot v enakem obdobju lani. Skoraj po-

lovica tega priliva je zaradi izteka zaposlitve za določen čas. Priliv iskalcev prve zaposlitve pa je bil do konca septembra letos za 6.2% večji kot v enakem obdobju lani.

Število registriranih brezposelnih je v obdobju januar-september upadalo v vseh mesecih, razen januarja, julija in septembra, tako da se je od decembra 2000 do septembra 2001 zmanjšalo s 104.583 na 99.834. Stopnja registrirane brezposelnosti se je zmanjšala od 12% v decembru 2000 na 11.1% avgusta 2001, pri tem je stopnja registrirane brezposelnosti žensk ostala precej višja (avgusta 12.6%) od stopnje registrirane brezposelnosti moških (9.9%). Ob upoštevanju običajne sezonske dinamike bi bilo ob koncu **leta 2001** ponovno nekaj čez 100 tisoč **registriranih brezposelnih** ali 11.4% aktivnega prebivalstva, **v povprečju** pa 101.300 ali **11.5% aktivnega prebivalstva**. Ob predvideni rasti zaposlenosti se bo **brezposelnost leta 2002 še naprej zniževala** (98.800 ali 11.2% aktivnega prebivalstva), pri čemer bi se nadaljevalo počasno ponovno povečevanje aktivnosti delovno sposobnega prebivalstva.

Tudi **strukturni problemi brezposelnosti ostajajo** kljub zniževanju števila brezposelnih in visokim črtanjem iz evidenc bolj ali manj **nespremenjeni**. Delež brezposelnih, starejših od 40 let, še vedno presega polovico vseh brezposelnih, delež brezposelnih, starejših od 50 let, pa četrtino. Strukturni delež dolgotrajno brezposelnih ostaja nekaj čez 60%, delež brezposelnih brez izobrazbe pa na ravni okrog 47%. Med temi je ponovno več kot 72% takšnih, ki so brezposelni že dlje kot eno leto (lani 70%). Več kot polovico brezposelnih predstavljajo ženske.

Letos še naprej **upada tudi število anketno brezposelnih**. Stopnja anketne brezposelnosti je bila v prvem četrletju 6.7-odstotna, v drugem pa le še 5.9-odstotna (lansko povprečje 7.0%, zadnje četrletje pa 6.6%). Stopnja anketne brezposelnosti žensk (v drugem četrletju 6.3%) ostaja višja od stopnje brezposelnosti moških (5.6%). Število registriranih brezposelnih, ki niso brezposelni po merilih anketne brezposelnosti, ostaja še vedno več kot 50 tisoč oseb. Med njimi je že več kot 80% (lani v povprečju 76.8%) takih, ki niso zajeti med brezposelne po mednarodnih merilih, ker v zadnjih štirih tednih niso iskali dela. Anketna brezposelnost mladih je v prvem četrletju letos (17.8%) sicer nižja kot v istem obdobju lani (19.0%). Pri tem brezposelnost mladih žensk (v prvem četrletju letos 19.4%) ostaja višja kot pri moških (16.5%).

Število prostih delovnih mest je letos v povprečju **nekoliko nižje kot lani**, tako da se je razmerje med brezposelnimi in prostimi delovnimi mesti v primerjavi z lani celo nekoliko poslabšalo: 8.4 brezposelnih na eno prosto delovno mesto, v primerjavi z 8.3 lani. Izboljšalo se je le, ko gre za prosta delovna mesta z visoko izobrazbo (z 2.4 lani na 2.2 letos), pri prostih delovnih

mestih s srednjo (s 7.5 na 7.7) in nižjo izobrazbo (z 12.6 na 13.1) pa se je ponovno poslabšalo.

4.4. ZASEBNA POTROŠNJA – Letos in v prihodnjem letu postopna krepitev

Zasebna potrošnja je bila v letošnjem **prvem polletju** realno za 1.8% večja glede na lansko prvo polletje (preračun na podlagi SURS-ovih podatkov o rasti bruto domačega proizvoda v prvih dveh četrletjih). Po nizki medletni realni rasti v lanskem zadnjem in letošnjem prvem četrletju (0.8%) se je v drugem četrletju letos okrepila (2.8-odstotna realna rast) in rasla celo hitreje od bruto domačega proizvoda. **Dohodek gospodinjstev** se je po podatkih Agencije za plačilni promet v prvem polletju na medletni ravni realno povečal za 2.4%, od tega je najhitreje rasla masa neto plač prebivalstvu (5.1%), masi transferov gospodinjstvom in drugih prejemkov pa sta na medletni ravni ostali realno skorajda nespremenjeni. Gospodinjstva so v prvem polletju na račun povečevanja dohodka, ki ga niso potrošila v celoti, povečevala svoje prihranke. **Obseg varčevanja** v bankah je bil konec junija glede na december lani realno večji za 7.7%, na medletni ravni pa kar za 15.3%, in je delno posledica višjih pasivnih obrestnih mer (tolarske dolgoročne vloge rastejo letos najhitreje), potrjuje pa tudi določen premik v strukturi porabe razpoložljivega dohodka, k čemur so prispevali razpisi nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (pomembna z vidika dolgoročnega varčevanja) in postopno spreminjanje sistemov socialne varnosti, ki skupaj zahtevajo krepitev različnih oblik varčevanja gospodinjstev (pokojninsko, zdravstveno in življenjsko zavarovanje).

Tabela 4.4: Razmerje med posojili in evidentiranimi mesečnimi prejemki prebivalstva

Obdobje	Povprečno mesečno stanje posojil poslovnih bank prebivalstvu (v mlrd SIT)	Povprečni evidentirani mesečni prejemki prebivalstva (v mlrd SIT)	Posojila / prejemki
1995	123.9	88.9	1.39
1996	192.9	106.4	1.81
1997	224.6	119.8	1.87
1998	272.7	131.8	2.07
1999	390.2	146.5	2.66
2000	472.1	164.3	2.87
2001 (julij)	506.1	179.3	2.82

Vir podatkov: Banka Slovenije.

OKVIR 2: RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK GOSPODINJSTEV

Ocenjujemo, da se bo razpoložljivi dohodek gospodinjstev letos povečal realno za **3.0%**. Skladno z umirjeno dinamiko rasti potrošnje se bo letos varčevanje gospodinjstev še povečalo, kar bo povečalo tudi nagib gospodinjstev k varčevanju (po močnem izboljšanju z 12.2% v letu 1999 na 14.3% v letu 2000 naj bi se letos povzpел na 15.3%). V strukturi virov dohodka letos ni prišlo do nobene bistvene spremembe. Bruto plača na zaposlenega se bo po oceni povečala za 2.5%, kar naj bi skupaj z 1.5-odstotno rastjo števila oseb v delovnem razmerju povečalo sredstva za zaposlene za približno 4%. Ta ostajajo s 84-odstotnim deležem najpomembnejši vir generiranja razpoložljivega dohodka gospodinjstev (masa neto plač predstavlja 48.7% razpoložljivega dohodka). Transferi za socialno varnost iz proračunskih blagajn bodo letos večji za realno 3.2%. Masa pokojnin, ki je zelo pomemben vir dohodka gospodinjstev, saj je okrog ene četrtine prebivalstva upokojencev, bo po oceni realno večja za 2.1%, kar je posledica 1.2% večjega števila upokojencev (letos se je zelo povečalo predvsem število upravičencev do državnih pokojnin) in veljavnega mehanizma valorizacije pokojnin. Družinski prejemki in starševska nadomestila (z novelo Zakona o družinskih prejemkih iz leta 1999, ki je na novo uredila sistem otroških dodatkov, prejemajo materialno ogrožene družine višje otroške dodatke) se bodo po oceni realno povečali za 2.7%, nadomestila za čas brezposlenosti pa bodo že četrto leto zapored nižja (po oceni za 8.6% realno) kot posledica zniževanja števila upravičencev. S spremembo zakona o socialnem varstvu¹³ se bodo povišale denarne socialne pomoči, in sicer na raven, ki bo krila minimalne življenjske stroške, torej ta oblika socialne pomoči ne bo več vezana na zjamčeno plačo. S tem bo zagotovljeno poenotenje z zakonodajo EU ter večja varnost socialno in materialno ogroženim. Na račun večjega varčevanja se bodo povečali tudi prilivi gospodinjstev iz naslova obresti in prejete zavarovalnine iz neživljenjskih zavarovanj. Na strani odlivov naj bi v skladu z višjo rastjo bruto plače davki na dohodke (dohodnina) letos rasli nekoliko hitreje kot lani, pričakujemo pa tudi precejšen porast raznovrstnih tekočih transferov¹⁴ in obresti na posojila. **V letu 2002** bo ob uresničitvi sedaj zastavljene dohodkovne, socialne in fiskalne politike realna rast razpoložljivega dohodka okoli **3-odstotna**.

Skladno z dinamično rastjo varčevanja prebivalstva lani in letos ter z manjšim povpraševanjem prebivalstva po bančnih posojilih (gl. poglavje 4.8) se vse od konca leta 1999 počasi, a vztrajno znižuje tudi **neto zadolženost prebival-**

¹³ Spremembe dopolnitve Zakona o socialnem varstvu se pričnejo uporabljati 1.10. 2001, s tem da se bo višina denarne socialne pomoči za samsko osebo postopoma (do 1.1. 2003) izenačila z višino minimalnega dohodka, določenega s tem zakonom.

¹⁴ Sodne, državne, upravne in občinske komunalne takse, kazni, članarine, cestnine ter tekoči transferi v tujino

stva pri bankah (razmerje med posojili in vlogami; z 0.42 konec leta 1999 na 0.38 konec leta 2000, v juliju letos je znašala 0.35).

Relativno nižji obseg novo odobrenih dolgoročnih posojil v letošnjem prvem polletju kaže na manjše trošenje gospodinjstev, hkrati pa so njihovi prejemki še vedno dokaj visoko obremenjeni z odplačevanjem kreditov, najetih večinoma leta 1999. **Razmerje med povprečnim stanjem bančnih posojil prebivalstvu in povprečnimi evidentiranimi mesečnimi prejemki** se je leta 1999 izrazito povišalo (sicer postopno narašča od leta 1995, sorazmerno velik skok je bil zabeležen tudi že leta 1996), v pomladanskih mesecih leta 2000 je prehodno nekoliko upadlo, v drugi polovici leta pa ponovno začelo naraščati, tako da je bilo v povprečju leta višje kot leta 1999 (2.9, gl. tabelo 4.4). V drugem četrtletju leta 2001 je vrednost tega kazalca ponovno začela upadati, kar je bilo pričakovano glede na ročnost leta 1999 najetih posojil in letošnje nizko povpraševanje po novih bančnih posojilih.

Na dokaj umirjeno rast zasebne potrošnje v prvem polletju kaže tudi rast prodaje v trgovini na drobno (po podatkih raziskave TRG 15; gl. poglavje 4.7), ki je v tem obdobju na medletni ravni ostala realno približno nespremenjena (izraziteje se je povečala predvsem v kategoriji živil, pijač in tobaka). Zaloge proizvodov za široko potrošnjo so letos iz meseca v mesec naraščale, še posebej zaloge trajnih dobrin, ki so bile konec junija že za 28% večje kot v lanskem prvem polletju. Nekateri kazalci pa so že potrdili postopno krepitev zasebne potrošnje v drugem četrtletju (v skladu s podatki SURS-a). Registracija novih osebnih vozil je bila v drugem četrtletju letos za 10.8% večja kot v prvem, kar kaže na krepitev prodaje avtomobilov v tem obdobju, ob polletju pa je še vedno zaostajala za lanskoletno primerljivo za 16%. Dinamika davka na dodano vrednost končnim potrošnikom, ki naj bi postal eden od kazalnikov zasebne potrošnje, se je v drugem četrtletju letošnjega leta prav tako nekoliko izboljšala, ob polletju je bil obračunani DDV končnim potrošnikom na medletni ravni večji za 9.2%, realno pa za 0.2%. Uvoz proizvodov za široko potrošnjo se je v prvem polletju prav tako nekoliko povečal (realno za 1.2%). Slovenska gospodinjstva pa so v prvem polletju (po podatkih BS) namenila tudi več sredstev za potovanja v tujino kot v istem obdobju lani, prav tako je bilo višje tudi povprečno število njihovih nočitev (SURS, Anketa o turističnih potovanjih domačega prebivalstva).

Kazalec zaupanja potrošnikov (odraža mnenje potrošnikov o sedanjem in pričakovanem stanju v gospodinjstvih, gospodarstvu ter vsebuje tudi oceno primernosti trenutka za nakup trajnih dobrin), ki se je po mesecih gibal zelo različno, je letos doživel tri večje padce, in sicer v marcu, maju in avgustu. Tem so vsakič sledili vzponi, tako da se kazalec kljub zadnjemu oktobrskemu padcu še vedno nahaja na nadpovprečni ravni (obdobja marec 1996 - oktober 2001). Zato lahko pričakujemo še rahlo krepitev trošenja prebivalstva do

konca leta. K temu bo po oceni prispevalo tudi nadaljnje razbremenjevanje prejemkov prebivalstva z odplačili posojil, najetih pred dvema letoma.

V skladu z gibanjem zasebne potrošnje v prvem polletju letošnjega leta, s predvideno rastjo plač, zaposlenosti in bruto razpoložljivega dohodka do konca leta ter upoštevajoč pričakovana cenovna gibanja in trend varčevanja in odplačil posojil bo **realna rast zasebne potrošnje letos po oceni 1.9-odstotna**. Čeprav bo tako rast zasebne potrošnje skoraj za polovico manjša od rasti bruto domačega proizvoda, pa to glede na lansko 0.8-odstotno rast vseeno pomeni znatno krepitev zasebne potrošnje.

V prihodnjem letu se bo realna rast zasebne potrošnje še nekoliko okrepila, vendar ne bo preseгла 3%. Napoved temelji na predpostavki uresničevanja zastavljene plačne in socialne politike in je v skladu z rastjo bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev (gl. okvir 3) in premikom v strukturi njegove porabe, ugodno pa naj bi na trošenje vplivalo tudi nadaljnje razbremenjevanje prejemkov prebivalstva s posojili, najetimi v letu 1999.

4.5. INVESTICIJE – Po upadanju v letu 2001 ponovno bolj dinamična investicijska aktivnost v letu 2002, spodbujena z naložbami javnega sektorja

Pri analizi skromne rasti investicij v letih 2000 in 2001 ne gre prezreti visoke ravni investiranja v preteklih letih. Povprečna letna rast investicij v osnovna sredstva v letih 1995-1999 (13.5%) je znatno presegala povprečno letno realno rast bruto domačega proizvoda (4.2%). Rast bruto naložb v osnovna sredstva je bila izredno živahna zlasti v letu 1999, saj so se le-te realno povečale kar za 19.1%, njihov strukturni delež v bruto domačem proizvodu (27.4%) pa je kar za 2.8 strukturne točke presegel doseženega v predhodnem letu. V istem letu se je primanjkljaj v tekočem računu plačilne bilance povečal za 3.4 strukturne točke bruto domačega proizvoda, kar kaže na to, da je bila relativno visoka investicijska aktivnost v Sloveniji v tem letu financirana pretežno z zadolževanjem v tujini. Zaradi poslabšanih pogojev menjave (padca kupne moči dohodkov) se je v letu 2000 rast naložb upočasnila (na 0.2%). Vendar tudi tako nizka rast pomeni, da je bil ob zmanjšanju primanjkljaja na tekočem računu in poslabšanih pogojih menjave ohranjen obseg investicij na visokem nivoju iz predhodnega leta.

Upočasnitev investicijske aktivnosti se je letos še okrepila. Zadolženost nekaterih javnih podjetij se je glede možnosti vračanja posojila približala zgornji meji, zato je v prvi polovici letošnjega leta močno upadlo financiranje podjetij s tujimi posojili. Manjše neto kredite iz tujine v primerjavi s preteklim

letom imajo za letos med drugimi predvidene Slovenske železnice, DARS in Elektrogospodarstvo Slovenije. V primerjavi s preteklim letom bodo letos po oceni tako realno nižje investicije v gospodarsko infrastrukturo (energetika, promet brez komunikacij), prav tako tudi v stanovanja (gl. tudi gradbeništvo v poglavju 4.7). Glede na to, da koncesija za opravljanje storitev tretje generacije mobilne telefonije UMTS-IMT-2000 konec oktobra 2001 še vedno ni bila oddana, bodo letos nižja od spomladi načrtovanih tudi vlaganja v telekomunikacije. V tržnih dejavnostih so težave zaradi upadanja izvoznega povpraševanja sicer povzročile upočasnitev investicijskega ciklusa, vendar pa ocena rasti investicij v tržne dejavnosti (brez infrastrukture) ostaja pozitivna. Na podlagi dinamike najemanja posojil iz tujine, ki v drugi polovici leta ponovno naraščajo, naraščanja dolgoročnih posojil, ki jih podjetja najemajo v domačih bankah, in značilne dinamike javnofinančnih izdatkov za investicije, ki se navadno močno okrepijo v zadnjem četrletju (letos bo ta cikel še izrazitejši, saj je bil proračun sprejet šele aprila), ocenjujemo, da je v drugem četrletju padec investicij najbrž dosegel dno. V zadnjem četrletju je zato možno že pričakovati realno rast investicij na medletni ravni. Predvsem zaradi upadanja investicijske aktivnosti v prvi polovici leta pa bodo bruto investicije v osnovna sredstva letos v povprečju leta realno za 1.4 % nižje kot lani.

Dinamična rast je bila v preteklem srednjeročnem obdobju značilna predvsem za **investicije v gospodarsko infrastrukturo**, zlasti v sektor prometne infrastrukture. V sklopu navedenega sektorja so se najbolj okrepile naložbe v telekomunikacije; njihov delež v skupnih vlaganjih je leta 2000 kar za 2.6 strukturne točke večji kot leta 1995. Nadaljevanje investicijskega cikla telekomunikacij, ki bo pretežno financiran iz zasebnih virov, pričakujemo tudi v prihodnjih letih. Za izgradnjo prometne infrastrukture (brez komunikacij) je bilo v letih 1995-2000 povprečno letno namenjenih 2.5% bruto domačega proizvoda oziroma 10.2% skupnih naložb. Med investicijami v prometno infrastrukturo so bile v preteklem srednjeročnem obdobju najpomembnejše naložbe v cestno omrežje. Zanje je bilo v letih 1995-2000 povprečno letno namenjeno 2.1% bruto domačega proizvoda oziroma 8.3% skupnih naložb; pri tem delež naložb v cestno omrežje že od leta 1997 pada in bo letos po oceni znašal le še 1.4 % bruto domačega proizvoda oziroma 5.7% vseh naložb (leta 1996 je znašal še 2.4% bruto domačega proizvoda in 10.6% skupnih naložb). Drugi večji segment naložb v gospodarsko infrastrukturo so naložbe v oskrbo z elektriko, plinom, paro in toplo vodo; njihov delež v bruto domačem proizvodu je v preteklem srednjeročnem obdobju znašal 1.2%, kar predstavlja 4.7% vseh naložb. Po izjemno hitri rasti v letu 1999 pa je v tem segmentu naložb v letu 2000 in 2001 opaziti strmo upadanje. V nasprotju s sektorjema prometa ter energetike pa naložbe v infrastrukturo varstva okolja, ki so v letu 1999 še stagnirale, v letih 2000 in 2001 realno hitro naraščajo. Zlasti v zvezi z doseganjem evropskih okoljskih standardov pričakujemo, da bodo investicije v infrastrukturo varstva okolja tudi v prihodnjih letih rasle po pov-

INVESTICIJE

prečni letni stopnji, ki bo znatno presegala povprečno stopnjo rasti celotnih investicij; v financiranje navedenih naložb bodo predvidoma v pomembnem deležu vključeni zasebni viri in viri EU.

Sprejeti proračun za leto 2001 je, upoštevajoč realne **javnofinančne okvire**, predvidel precejšnje zmanjšanje javnofinančnih virov investicij glede na sredstva, predvidena v nacionalnih programih (za 36 milijard)¹⁵. Delež javnofinančnih virov za te investicije, ki izhaja iz sprejetega proračuna za leto 2001, je tako za 0.8% bruto domačega proizvoda nižji od predvidenega po nacionalnih programih. Ker je v kratkem roku in v okvirih obstoječe regulative težko zagotoviti nadomestne vire (bodisi iz zadolževanja bodisi iz zasebnih vlaganj na osnovi koncesij), bo to letos pomenilo tudi relativni padec vlaganj v infrastrukturo glede na preteklo leto (od 5.9% bruto domačega proizvoda v letu 2000 na 5% bruto domačega proizvoda v letu 2001). Izpad proračunskih sredstev bo v letu 2001 zato vplival na ustrezno zmanjšanje uresničevanja nacionalnih programov na področju gospodarske infrastrukture.

Obstoječi mehanizmi sprejemanja nacionalnih programov ne zagotavljajo *ex-ante* uskladitve sprejetih obveznosti z agregatnimi možnostmi financiranja, zato bodo v naslednjih letih glede na razpoložljive finančne vire na podlagi proračunskih aktov potrebne nadaljnje spremembe in dopolnitve nacionalnih programov, s katerimi bo bodisi odloženo oziroma upočasnjeno izvajanje programov bodisi nadomeščen izpad javnofinančnih virov z zadolžitvijo na domačem in tujem trgu ter z neposrednimi tujimi naložbami (s pritegnitvijo zasebnega kapitala iz tujine v koncesijski način financiranja izgradnje infrastrukture). V pripravi je že sprememba nacionalnega programa razvoja Slovenske železniške infrastrukture, ki predvideva zmanjševanje finančnih sredstev za izvedbo programa, kar bo pomenilo časovni zamik pri izvajanju programa. Zaradi spremembe pogojev in dinamike izgradnje avtocest se predvideva tudi rebalans nacionalnega programa izgradnje avtocest v RS. Po vstopu v EU bo mogoče pridobiti tudi vire evropskih strukturnih skladov in kohezijskega sklada, kar predvideva tudi predlog Državnega razvojnega programa 2001-2006.

V letu 2002 se bo realna **rast bruto investicij v osnovna sredstva** predvidoma okrepila in bo znašala **okoli 4.6%**. Po področjih investiranja naj bi

¹⁵ Osnovni vir za financiranje nacionalnega programa izgradnje avtocest so namenska sredstva (bencinski tolar). Nacionalni program izgradnje avtocest za leto 2001 predvideva iz tega naslova priliv v višini 58, 970 mio SIT. Proračun za leto 2001 je omejil priliv iz tega vira na 28,122 milijonov SIT. Zmanjšan priliv namenskih sredstev bo vplival na zmanjšan obseg graditve avtocest v primerjavi z letom 2000 in predvidenim obsegom del v NPIA. Vrednost del na avtocestah v višini 52.6 milijarde SIT, ki je planirana za letos pomeni samo 78% obsega del, ki so bila dejansko izvedena leta 2000. V skladu z dopolnjenim predlogom proračuna je v letu 2002 predviden 18.7-odstoten nominalen porast namenskih sredstev za gradnjo avtocest.

naslednje leto hitreje kot letos naraščale investicije v telekomunikacije (nadomestitev letošnjega izpada, nadaljnja liberalizacija trga in vstop novega ponudnika mobilne telefonije), investicije v državne storitve (pediatrična klinika, onkološki inštitut, številne druge bolnišnice, študentski domovi), stanovanjsko izgradnjo (letos realni padec) in energetiko (letos zelo strm padec). Nekoliko višje kot letos naj bi bile tudi investicije v prometno infrastrukturo (realna 9.7-odstotna rast, letos po oceni realno za četrtno manjši obseg kot leta 2000). Javnofinančni viri, ki predstavljajo okoli 16% skupnih investicij, se bodo v letu 2002 realno povečali za 9.5% (letos po oceni 2-odstotna realna rast).

Realna rast bruto nacionalnega varčevanja, ki je bila lani 4.1-odstotna, se bo letos predvsem zaradi visoke rasti varčevanja prebivalstva (gl. poglavje 4.4 in 4.8) še okrepila in bo okoli 7.2-odstotna, tako da se bo delež bruto nacionalnega varčevanja povečal na 25.1% bruto domačega proizvoda. "Investicijsko-varčevalna vrzel", financirana s tujim varčevanjem, se bo letos in v naslednjih letih predvidoma znižala (negativni saldo tekočih transakcij s tujino bo letos predvidoma znašal 1.1% bruto domačega proizvoda). Z umiritvijo investicijskega povpraševanja v letošnjem in lanskem letu se bo tako investicijsko-varčevalna vrzel znižala za približno toliko kot se je leta 1999 (ob izjemnem porastu investicij) povečala.

Tabela 4.5: Bruto investicije v osnovna sredstva po namenu, (realne stopnje rasti, v %)

	2000	2001	2002
		Napoved	
SKUPAJ	0.2	-1.4	4.6
1. GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA	-0.2	-10.7	13.8
Oskrba z elektriko, plinom, paro, toplo vodo	-23.1	-25.0	3.4
Infrastruktura varstva okolja	12.1	15.5	5.3
Promet brez komunikacij	12.9	-24.2	9.7
Komunikacije	-1.0	14.9	25.9
2. TRŽNE DEJAVNOSTI (brez gospodarske infrastrukture)	2.4	3.6	1.1
3. NETRŽNE DEJAVNOSTI	-4.0	-3.9	5.0
Stanovanjska izgradnja	-4.1	-4.7	2.8
Državne storitve	-4.0	-2.8	8.0

Vir podatkov: Banka Slovenije.

4.6. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

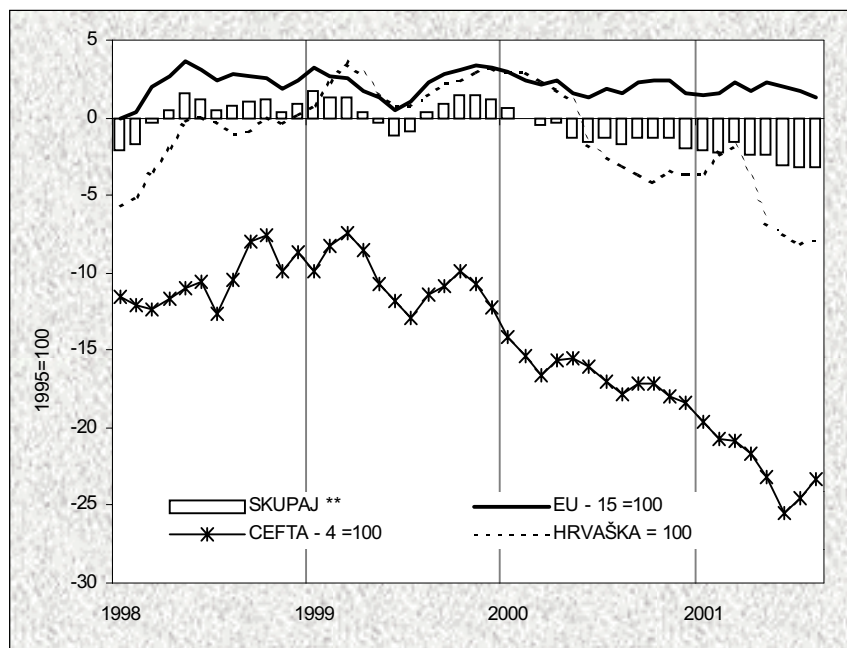
4.6.1. MEDNARODNA KONKURENČNOST – Pričakovano poslabšanje stroškovne konkurenčnosti v letu 2002

Po izboljšanju cenovne in stroškovne konkurenčnosti v letu 2000 se bo v **letu 2001 mednarodna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti poslabšala**. Ob realno relativno stabilnem tečaju tolarja bo poslabšanje rezultat rasti stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut. Rast realnih stroškov dela na zaposlenega bo v primerjavi s produktivnostjo dela višja, še posebej na tujih trgih, saj bo nominalna rast deviznega efektivnega tečaja v primerjavi z domačo inflacijo precej nižja. Rast produktivnosti se bo po lanskem izraziti rasti, povezani z visoko dinamiko proizvodnje, v letu 2001 upočasnila zaradi umirjanja rasti proizvodnje, pa tudi zaradi naraščanja zaposlenosti. Slovenski tržni delež na mednarodnih trgih se bo v letu 2001 kljub temu ponovno povečal po dveletnem upadanju.

V prvih devetih mesecih leta 2001 se je nominalna deprecijacija tolarja do evra postopno umirjala pod vplivom presežne ponudbe deviz na deviznem trgu, ki je izhajala iz ugodne trgovinske bilance in iz prilivov na kapitalnem in finančnem računu plačilne bilance (gl. poglavje 5.1.). Kljub temu realna vrednost tolarja do pomembnejših valut EMU do septembra ni bistveno odstopala od decembrske ravni, ker se je istočasno postopno umirjala tudi rast relativnih cen. Nominalna in realna deprecijacija tolarja do košarice sedmih valut OECD (upoštevajoč cene življenjskih potrebščin) med januarjem in julijem in apreciacija, ki ji je sledila v avgustu in septembru, je bila tako v največji meri posledica okrepitve oziroma padca ameriškega dolarja na mednarodnih valutnih trgih. Ob 3.2-odstotni nominalni deprecijaciji je bil efektivni tečaj tolarja (merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin) septembra realno za 0.8% višji kot decembra, če upoštevamo rast relativnih cen industrijskih izdelkov pri proizvajalcih, pa za 1.3%. **Realni padec efektivnega tečaja tolarja** za 0.8% oz. realna rast za 0.5% v prvih devetih mesecih skupaj glede na primerljivo lansko obdobje **kaže na relativno stabilnost tolarja tudi na medletni ravni**. Ob ohranjanju cenovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti v primerjavi z državami EU-15 na lanski ravni pa se je lansko izboljševanje cenovne konkurenčnosti v primerjavi z državami CEFTA-4 (Češko, Madžarsko, Poljsko, Slovaško) in Hrvaško letos nadaljevalo. Do valut CEFTA-4 je bil tolar v prvih osmih mesecih realno za 5.9% nižji kot decembra, do hrvaške kune za 4.5%, glede na lansko primerljivo obdobje pa je bil nižji za 7.6% oz. 5.7%.

Na **poslabšanje mednarodne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti v prvih osmih mesecih leta 2001** kažeta trendna (2-odsto-

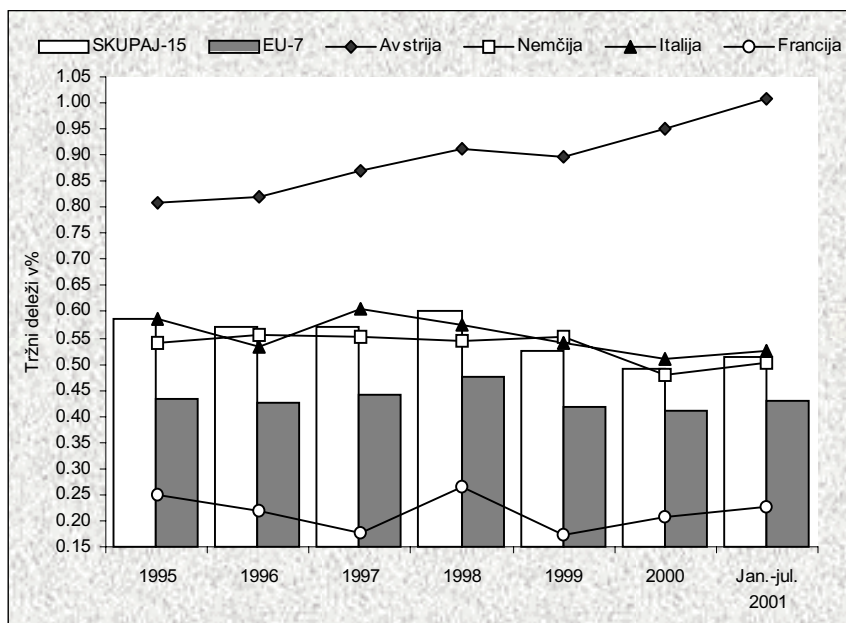
Slika 4: Realni efektivni tečaj tolarja relativno do pomembnejših skupin trgovinskih partneric *

Vir podatkov: OECD, WIIW, SURS, preračuni UMAR.

Opomba: * deflator CPI; ** skupaj z ZDA in Švico. (padec pomeni izboljšano konkurenčnost).

tna) ter medletna (1.2-odstotna) rast stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut. Za trendno poslabšanje stroškovne konkurenčnosti na tujih trgih je bila ob umirjanju nominalne rasti deviznega efektivnega tečaja odločilna poletna rast stroškov dela na zaposlenega. Produktivnost dela je po lanskem decembru trendno bolj ali manj stagnirala, saj je bila skromna rast proizvodnje nevtralizirana s povečevanjem zaposlenosti. Na medletni ravni je bila produktivnost dela po umirjanju v drugem četrtletju (na 0.2% glede na 4.1-odstotno rast v prvem četrtletju) v prvih osmih mesecih za 2.6% višja (pod vplivom živahnjšega naraščanja proizvodnje v juliju in avgustu na eni in upočasnjene rasti zaposlenosti na drugi strani). Rast realnih stroškov dela na zaposlenega, deflacionirana z domačo inflacijo, je bila ob podobni dinamiki v primerjavi s produktivnostjo dela v prvih osmih mesecih nekoliko nižja (za 0.3-odstotne točke) zaradi realnega padca drugih prejemkov iz dela (1.6-odstotnega). Realne plače na zaposlenega so bile v prvih osmih mesecih za 2.6% višje kot pred letom, povečala pa se je tudi davčna obremenitev plač (po oceni za 0.3%) na račun progresivnosti nominalno določene lestvice davka na izplačane plače ob sicer nespremenjenih prispevnih stopnjah. Stroški dela na enoto proizvoda so se na tujih trgih (v košari valut) kljub rahlemu zaostajanju dina-

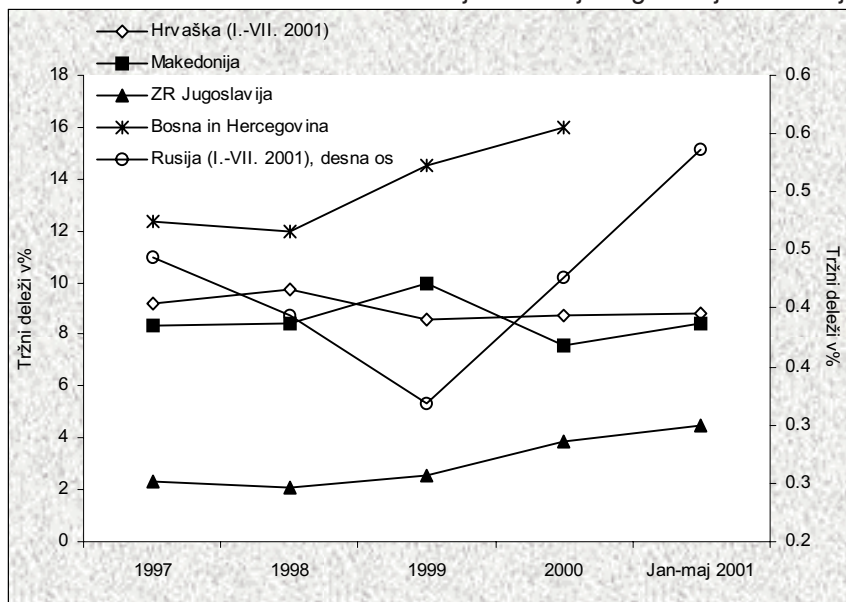
Slika 5: Slovenski tržni deleži v 15 najpomembnejših trgovinskih partnericah

Vir podatkov: SURS, WIIW, preračuni UMAR.

mike stroškov dela za produktivnostjo povečali zaradi počasnejše nominalne rasti deviznega efektivnega tečaja v primerjavi z domačo inflacijo (za 1.8-odstotne točke). V nasprotju s tem pa podatki za prvih šest mesecev kažejo, da se je lanski trend izboljševanja stroškovne konkurenčnosti v primerjavi s CEFTA-4 letos nadaljeval, v celoti pa je bil posledica šibkejšega dolarja. Letni padec relativnih stroškov dela na enoto proizvoda je bil v prvi polovici leta 4.5-odstoten, ob enaki dinamiki realnih bruto plač, rast produktivnosti dela v slovenskih predelovalnih dejavnostih v primerjavi s povprečjem čeških, madžarskih, poljskih in slovaških pa je bila za 3.1 odstotne točke nižja.

Slovenski tržni delež v državah najpomembnejših trgovinskih partnericah¹⁶ se je od 0.490% v povprečju leta 2000 povečal na 0.520% v povprečju prvih sedmih mesecev leta 2001. Za letošnje povečanje je bila odločilna ponovna rast slovenskega tržnega deleža na nemškem in italijanskem trgu (po lanskem padcu) ter nadaljevanje rasti na francoskem, avstrijskem in ruskem trgu. Na Hrvaškem je bilo letošnje povečanje tako kot lani relativno

¹⁶ Nemčiji, Avstriji, Italiji, Franciji, Veliki Britaniji, Belgiji in Nizozemski (EU-7) ter ZDA in Švici; Češki, Madžarski, Poljski, Slovaški (CEFTA-4), Hrvaški in Ruski Federaciji.

Slika 6: Slovenski tržni deleži na ozemlju nekdanje Jugoslavije in v Rusiji

Vir podatkov: SURS, WIIW, NB Makedonije in ZR Jugoslavije, preračuni UMAR.

skromno, v državah CEFTA-4 pa se je upadanje slovenskega tržnega deleža upočasnjeno nadaljevalo. Upadanje slovenskega tržnega deleža v državah najpomembnejših trgovinskih partnericah v letih 1999 (na 0.520% od 0.581% v letu 1998) in 2000 (na 0.490%) je bilo le deloma posledica preusmerjanja slovenskega izvoza blaga v države Bosno in Hercegovino, Makedonijo in ZR Jugoslavijo, ki v preračun agregatnega deleža sicer niso zajete. Z rastjo slovenskega tržnega deleža v teh državah je mogoče v letu 1999 pojasniti približno tretjino padca agregatnega tržnega deleža, v letu 2000 pa polovico. Podatki za prvih pet mesecev leta 2001 kažejo na nadaljevanje rasti slovenskega tržnega deleža v ZR Jugoslaviji, pa tudi Makedoniji (po lanskem padcu), s podatki za Bosno in Hercegovino za letos pa še ne razpolagamo.

Upočasnjeno nominalno padanje tolarja do evra se bo po oceni do konca leta 2001 nadaljevalo. Banka Slovenije je že sredi septembra zaradi vpliva presežne ponudbe deviz na tečajna gibanja posegla na devizni trg z določitvijo najnižjega tečaja (gl. poglavje 5.1.). Ob predpostavljene realni krepitvi tolarja v zadnjih mesecih bo **v celem letu 2001 tolar do košarice valut nominalno depreciiral za 5.7%, realno pa se bo ohranil na približno lanski ravni.** Poslabšanje stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti na mednarodnih trgih v letu 2001 pa bo nekoliko izrazitejše v primerjavi z osem mesečnimi podatki na medletni ravni. Do konca leta 2001 se bo medletna rast produktivnosti dela postopno umirila na okoli 2% zaradi umirjanja rasti

proizvodnje kot posledice pričakovanega zmanjšanja tujega povpraševanja po slovenskem blagu (gl. poglavje 4.6.2.2. in 4.7.). Rast realnih stroškov dela na zaposlenega, deflacionirana s cenami življenjskih potrebščin, bo v primerjavi s produktivnostjo dela nekoliko višja (za 0.2-odstotne točke), na tujih trgih pa jo bo dodatno pospešilo zaostajanje nominalne rasti deviznega efektivnega tečaja za domačo inflacijo (za 2.4 odstotne točke). Ob okoli 0.8-odstotni nominalni rasti stroškov dela na enoto proizvoda pri pomembnejših trgovinskih partnericah bo **rast relativnih stroškov dela na enoto proizvoda v košari valut v letu 2001 okoli 1.7-odstotna.**

V letu 2002 se bo trend poslabševanja mednarodne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti zelo verjetno nadaljeval. V razmerah povečanih pritiskov na tečaj s strani presežne ponudbe deviz na deviznem trgu (tudi zaradi privatizacijskih prilivov) bo **realni efektivni tečaj tolarja po oceni apreciral** (merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin za približno 1%). Rast produktivnosti dela bo ob nadaljnjem umirjanju proizvodnje sicer nekoliko višja kot v letu 2001 (2.6-odstotna) na račun ponovnega zmanjšanja zaposlenosti. Tudi če bo rast realnih stroškov dela na zaposlenega, ki bo (deflacionirana s cenami življenjskih potrebščin) okoli 2-odstotna, zaostajala za produktivnostjo dela, se bodo ob predpostavljeni 3.6-odstotni nominalni rasti deviznega efektivnega tečaja relativni stroški dela na enoto proizvoda v košari valut v slovenskih predelovalnih dejavnosti povečali za 2.2%.

4.6.2. IZVOZNO-UVOZNI TOKOVI IN PLAČILNA BILANCA – Vpliv poslabšanja razmer v mednarodnem okolju v letu 2002 izrazitejši

Dinamiko izvoznih tokov v letošnjih osmih mesecih je določalo še vedno relativno ugodno tuje povpraševanje, ki pa se je sredi leta začelo postopno zmanjševati zaradi upočasnjene rasti najpomembnejših izvoznih trgov (gl. poglavje 3). Na dinamiko uvoznih tokov pa je v veliki meri vplivala umirjena rast domače potrošnje. Skupni obseg menjave blaga in storitev se je v primerjavi z istim obdobjem lani realno povečal za 5.5%. Ob tem se je skupni izvoz realno povečal za 8.4% (izvoz blaga za 9.1%), skupni uvoz pa za 2.7% (uvoz blaga za 2.4%). Blagovni pogoji menjave so se v primerjavi z enakim lanskim obdobjem rahlo izboljšali (indeks 100.3).

Podatki o izvozno-uvoznih tokovih **v prvih dveh četrletjih kažejo na postopno umirjanje izvoza in ohranjanje rasti uvoza na relativno nizki ravni.** Izvoz proizvodov in storitev se je v letošnjem drugem četrletju v primerjavi z enakim obdobjem leta 2000 realno povečal za 6%, kar je za skoraj polovico nižja rast kot v prvem četrletju letos (11.1%). Pri tem se je izvoz blaga v drugem četrletju realno povečal za 6.5% (v prvem četrletju letos za

Tabela 4.6.2.1: Regionalna menjava Slovenije; delež nekaterih držav v izvozu blaga in saldo blagovne menjave

	Delež v izvozu blaga Slovenije, v %		Saldo zunanjetrgovinske menjave Slovenije, v mio USD	
	I-VIII 2000	I-VIII 2001	I-VIII 2000	I-VIII 2001
EU	64.7	63.0	-845.5	-679.9
Nemčija	28.2	26.8	337.6	354.6
Italija	13.5	12.7	-371.5	-402.4
Francija	7.0	6.8	-304.9	-308.8
Hrvaška	7.9	8.7	157.4	267.2
BIH	4.2	4.2	205.1	215.6
ZRJ	1.6	2.3	66.4	111.2
Makedonija	1.8	1.3	84.5	65.9
Rusija	1.9	2.7	-41.8	-20.3
ZDA	3.1	2.7	-26.8	-34.2

Vir podatkov: SURS.

12.5%). Medletna realna rast uvoza blaga in storitev je bila v drugem četrtletju 2.6-odstotna, v prvem pa 3.4-odstotna (uvoz blaga 2.2% oziroma 2.9%). V juliju in avgustu so se realne stopnje rasti izvoza še ohranjale na precej visoki ravni, postopno pa se je ponovno začel krepiti tudi uvoz.

V strukturi blaga po ekonomskem namenu se je v osmih mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani **v izvozu blaga povečal delež proizvodov za investicije**, in sicer za 1.2 strukturne točke (na 13.8%), znižal pa se je delež proizvodov za široko porabo (za 1.1 strukturne točke na 36.9%). Delež proizvodov za vmesno porabo je ostal na približno enaki ravni kot lani (49.3%). **V strukturi uvoza** se je rahlo povečal delež proizvodov za široko porabo, zlasti zaradi uvoza tekstilnih izdelkov, in sicer za 0.3 strukturne točke (na 23%). Pešanje domače investicijske aktivnosti je vplivalo tudi na uvoz proizvodov za investicije. Delež le-teh se je znižal za 0.7 strukturne točke. V skladu z rastjo obsega industrijske proizvodnje se je nekoliko **povečal delež proizvodov za vmesno porabo**, in sicer za 0.4 strukturne točke (na 59.9%).

Regionalna struktura blagovnih tokov v letu 2001 kaže **večjo razpršenost** v primerjavi s preteklimi leti, kar je posledica intenzivnejšega preusmerjanja dela izvoza na trge nekdanje Jugoslavije in Rusije, deloma povezanega z upadanjem naročil v državah EU, v veliki meri pa tudi s povečano naložbeno aktivnostjo slovenskih podjetij v obliki neposrednih tujih naložb (to velja zlasti za države nekdanje Jugoslavije; gl. poglavje 4.6.3). V izvozu na ruski trg, ki se je letos realno povečal za 57.2%, najhitreje narašča izvoz naprav za telekomunikacije in izvoz medicinskih farmacevtskih proizvodov. Pri izvozu na trge držav na ozemlju nekdanje Jugoslavije (16.2-odstotna realna rast v

prvih osmih mesecih letos) pa je prevladoval izvoz električnih strojev in naprav, papirja in izdelkov iz celuloze ter medicinskih farmacevtskih proizvodov. Slovenija je na teh trgih letos povečala tržni delež (glej poglavje 4.6.1); višji kot v enakem lanskem obdobju pa je bil tudi zunanjetrgovinski presežek z omenjenimi državami. Zaradi umirjanja gospodarske aktivnosti v EU in posledično izvoznih naročil pa je **stopnja rasti realnega izvoza v države EU** v omenjenem obdobju **(6%) zaostajala za rastjo skupnega blagovnega izvoza za 3.1 odstotne točke**. V izvozu v države EU so imela največji delež cestna vozila, električni stroji in naprave, pohištvo, obleke in barvne kovine.

Dinamika izvoznih in uvoznih tokov v osmih mesecih letošnjega leta je vplivala na nižji skupni blagovni primanjkljaj v primerjavi z enakim obdobjem lani (za 424.1 milijona USD), kar je posledica tako večjega zunanjetrgovinskega presežka z državami bivše Jugoslavije in Rusije kot tudi nižjega zunanjetrgovinskega primanjkljaja z državami EU.

Dinamika realne rasti storitvene menjave v prvih osmih mesecih 2001 **zaostaja za dinamiko realne rasti blagovne menjave**, kar je **zlasti** opazno **na izvozni strani**. Izvoz storitev se je v primerjavi z enakim obdobjem lani realno povečal za 4.1%. Ob ugodnih kazalcih o nočitvah tujih gostov, zlasti v juliju in avgustu (gl. poglavje 4.7.) so se turistični dohodki realno povečali za 5.5%. Izvoz transportnih storitev se je v primerjavi z enakim obdobjem lani realno zmanjšal za 0.5%, v skladu z upočasnjeno dinamiko celotne blagovne menjave. Glede na postopno ureditev razmer v državah nekdanje Jugoslavije in intenzivnejši izvoz na to območje se je v strukturi izvoza transporta najbolj povečal delež cestnega transporta (za 3.9 strukturne točke na 36.7%). Zaradi okrepljenega investiranja Slovenije v državah na ozemlju nekdanje Jugoslavije kot tudi boljše plačilne sposobnosti investitorjev na ruskem trgu se je v letošnjih osmih mesecih močno povečal izvoz konstrukcijskih storitev, realno kar za 16.9%. Poleg nizke dinamike skupne rasti izvoza storitev ostaja njegova glavna slabost majhen delež ostalih storitev, to so predvsem storitve z visoko dodano vrednostjo, kot so komunikacijske, finančne, računalniške in različne poslovne storitve. Te storitve lahko zaradi svojih lastnosti (visoka intenzivnost uporabe znanja in informacij) v največji meri izkoristijo prednosti elektronskega načina poslovanja v mednarodni menjavi storitev. Delež ostalih storitev v skupnem izvozu storitev je v letu 1999 predstavljal 22.3%, v letu 2000 23.1% in v prvih osmih letošnjih mesecih 22.1% celotnega storitvenega izvoza, kar je malo, ne le v primerjavi z razvitimi državami¹⁷, pač pa tudi z nekaterimi državami na prehodu, v katerih ostale storitve zavzemajo vsaj tretjino celotnega

¹⁷ Po podatkih Svetovne trgovinske organizacije (WTO, 2000) je delež izvoza ostalih storitev, ki predstavljajo najbolj dinamično kategorijo storitvenega izvoza v EU, v letu 1999 predstavljal 48% celotnega storitvenega izvoza EU.

OKVIR 3: STANJE MEDNARODNIH NALOŽB SLOVENIJE**Tabela 4.6.2.2: Stanje mednarodnih naložb ¹ Slovenije v obdobju 1994 do 2000**

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
NETO POZICIJA	777.1	497.3	-499.9	-297.3	-975.6	-2,002.6	-2,339.2
IMETJA	5,899.1	6,798.0	7,125.4	7,719.7	8,458.2	7,787.5	8,213.7
Neposredne naložbe v tujini	354.0	489.9	459.5	459.4	608.3	605.0	794.0
Naložbe v vrednostne papirje	62.1	106.4	93.9	56.0	49.1	62.8	70.7
Ostale naložbe ²	3,883.9	4,380.8	4,274.6	3,889.6	4,162.2	3,951.6	4,152.9
Rezervna imetja	1,499.1	1,820.9	2,297.5	3,314.8	3,638.6	3,168.1	3,196.1
OBVEZNOSTI	5,121.9	6,300.7	7,625.3	8,017.0	9,433.8	9,790.0	10,552.9
Neposredne naložbe tujcev v Sloveniji	1,325.9	1,763.4	1,998.1	2,207.3	2,765.8	2,656.5	2,808.5
Naložbe v VP	88.9	104.1	1,138.2	1,276.6	1,420.5	1,643.9	1,769.6
Ostale naložbe ²	3,707.1	4,433.2	4,489.0	4,533.0	5,247.5	5,489.6	5,974.9

Vir podatkov: Banka Slovenije.

Opomba: ¹ Stanje mednarodnih naložb države izraža vrednost finančnih terjatev in obveznosti rezidentov do nerezidentov na določen dan. Neto pozicija stanja mednarodnih naložb je razlika med finančnimi terjatvami in obveznostmi. Spremembe stanja mednarodnih naložb Slovenije so posledica transakcij na kapitalnem in finančnem računu plačilne bilance kot tudi cenovnih, tečajnih in ostalih sprememb, ² Komercialni krediti in posojila, gotovina in vloge, ostala imetja in obveznosti.

V obdobju 1994 -2000 je neto pozicija Slovenije prešla iz neto terjatev v letih 1994 in 1995 v neto obveznosti v naslednjih letih. Neto obveznosti so ob koncu leta 2000 znašale 2,339 milijonov USD in so se v primerjavi z letom 1999 nominalno povečale za 17% (337 milijonov USD). Osnovni razlog za povečevanje neto obveznosti oz. odpiranje neto pozicije je rast zadolževanja bančnega in ostalih sektorjev (410 milijonov USD) ter države z emisijo evroobveznic (za 132 milijonov USD). Stanje posojil, ki jih je najela država, je bilo v primerjavi z letom 1999 manjše za 48 milijonov USD in se zmanjšuje od leta 1998 naprej. Od konca leta 1994 pa do konca leta 2000 se je namreč povečal delež zasebnega negarantiranega dolga za 18 strukturnih točk v strukturi zunanjega dolga (od 37% na 55%) oziroma za več kot 3 milijarde USD. V enakem obdobju pa se je delež javnega in javnogarantiranega dolga zmanjšal za 16 strukturnih točk.

Na stanje mednarodnih naložb, izraženih v tekočih USD, vplivajo tudi medvalutne spremembe. Večina terjatev in obveznosti je namreč izkazana v evropskih valutah. Stanje neto obveznosti v USD se je v letu 2000 povečalo za 17%, zaradi okrepitve USD do košarice valut pa se je stanje neto obveznosti, izkazano v evrih, povečalo za 26%.

izvoza storitev. Uvoz storitev se je v prvih osmih mesecih letos realno povečal za 5%. Med temi se je najbolj povečal uvoz ostalih storitev (realno za 8.9%), k temu je v največji meri prispeval uvoz komunikacijskih, računalniških in ostalih poslovnih storitev. Nadpovprečen je bil v prvih osmih mesecih letos tudi uvoz potovanj, ki se je realno povečal za 6%. Presežek v menjavi storitev se je v primerjavi z enakim obdobjem lani povečal za 28 milijonov USD, bistveni vpliv na njegovo izboljšanje pa so imeli povečani neto prilivi od turizma.

V primerjavi z enakim lanskim obdobjem so se v prvih osmih mesecih precej povišala plačila obresti na najeta tuja posojila in slovenske vrednostne papirje v tuji lasti, in sicer bolj kot so se zaradi višjih deviznih rezerv (gl. poglavje 4.6.4) povečali prihodki od obresti iz tujine. To je vplivalo na nastanek primanjkljaja v bilanci faktorskih dohodkov v višini 3 milijonov USD (v enakem obdobju lani presežek 35 milijonov USD). Presežek v bilanci tekočih transferov (88 milijonov USD) je bil za 15 milijonov USD višji kot v enakem lanskem obdobju, povečali so se neto transferi nevladnemu sektorju. Predvsem zaradi ugodnih gibanj v blagovno-storitveni menjavi je bil **tekoči račun plačilne bilance v prvih osmih mesecih letos skoraj uravnotežen** (primanjkljaj v višini 17 milijonov USD; v enakem lanskem obdobju 446 milijonov USD).

Letošnji **neto pritek kapitala v Slovenijo** (vključuje tudi statistično napako) v osmih mesecih je bil **nižji v primerjavi z enakim lanskim obdobjem** (574.4 milijona USD letos, 693 milijonov USD lani). **Čeprav se je** v tem obdobju **močno povečal priliv neposrednih tujih naložb** (200 milijonov USD; v enakem lanskem obdobju 44 milijonov USD, gl. poglavje 4.6.3), država pa je februarja izpela dodatno izdajo evroobveznic (»reopening« v višini 100 milijonov evrov) in aprila novo izdajo desetletnih evroobveznic (450 milijonov evrov), je bilo **zadolževanje zasebnega sektorja letos manjše, zlasti to velja za banke**, ki so letos visoko likvidne (gl. poglavji 4.6.4 in 4.8). Poleg tega se je letos povečalo neto komercialno kreditiranje tujine (142 milijonov USD v prvih osmih mesecih, v enakem obdobju lani 80 milijonov USD), avgusta pa je država odplačala evroobveznice iz leta 1996, kar je vplivalo na odliv kapitala v višini 325 milijonov USD. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem se je v prvih osmih mesecih letos povečal tudi odliv portfolio (76 milijonov USD, lani 28 milijonov USD) in neposrednih tujih naložb iz Slovenije (41 milijonov USD v prvih osmih mesecih, lani 24 milijonov USD), po ukinitvi skrbniških računov 1. julija 2001 pa tudi še ni prišlo do večjih nakupov vrednostnih papirjev s strani tujcev, saj je bil v osmih mesecih pri portfolio prilivih iz tujine zabeležen negativen rezultat (obsežnejše prodaje slovenskih vrednostnih papirjev v lasti tujcev; državne obveznice pri tem niso upoštevane). Glede na skoraj izravnani saldo tekočega računa plačilne bilance so letošnji kapitalski prilivi omogočili povečanje skupnih deviznih rezerv (gl. poglavje 4.6.4.).

Na osnovi predvidenih gospodarskih razmer do konca leta 2001, tako domačih (postopna krepitev domače potrošnje ter umiritev rasti obsega industrijske aktivnosti) kot zunanjih (umiritev dinamike tujega povpraševanja, izraziteje zlasti v zadnjem četrtletju) bo medletna rast izvoza do konca leta še naprej upadala, uvoz pa naj bi se postopno krepil. Kljub temu bo dinamika izvoznih tokov v povprečju leta precej višja v primerjavi z uvoznimi. Skupni izvoz v letu 2001 bi se tako realno povečal za 7.2% (izvoz blaga za 8.0%, izvoz storitev za 3.5%), skupni uvoz pa za 3.3% (uvoz blaga za 3.2%, uvoz storitev za 4.1%). Zaradi upadanja cen nafte in ostalih primarnih surovin ter rahle krepitve evra naj bi se pogoji menjave v letu 2001 v povprečju izboljšali za 0.1 odstotne točke v primerjavi z letom 2000. Presežek v storitveni menjavi bo po oceni nekoliko višji kot lani in bo znašal okoli 465 milijonov USD, k temu bo prispeval predvsem večji neto dohodek od turizma. Pričakovani večji reinvestirani dobički tujih vlagateljev, ki so metodološko zajeti med izdatki od kapitala ob koncu leta, in plačila obresti na zunanji dolg, ki jih večinoma plačujejo domača podjetja, bodo vplivali na povišanje primanjkljaja v bilanci faktorskih dohodkov v vrednosti okoli 130 milijonov USD. Saldo tekočih transferov bo, upoštevaje tako večje neto ostale prejemke kot predvidene prilive iz predpristopne pomoči, izkazoval presežek v vrednosti 140 milijonov USD. **Saldo tekočega računa plačilne bilance** bo po napovedanih saldih posameznih podbilanc letos zabeležil **primanjkljaj v višini 215 milijonov USD ali 1.1% bruto domačega proizvoda** (lani 611 milijonov USD ali 3.4% bruto domačega proizvoda).

V letu 2002 se bo realna rast izvoza blaga in storitev v povprečju upočasnila zaradi pričakovanega upadanja tujega povpraševanja (gl. poglavje 3), ki bo na prodajo slovenskih izdelkov v tujino izraziteje vplivalo zlasti v prvi polovici leta. Ob pričakovanem postopnem oživljanju rasti izvoznih trgov v drugi polovici leta se bo izvoz blaga v tretjem in četrtem četrtletju leta 2002 začel postopno krepiti, kar pa ne bo moglo dvigniti povprečne dinamike izvoza na letošnje raven. Tudi pričakovano nadaljevanje relativno hitrejše rasti izvoza v države na ozemlju bivše Jugoslavije, Rusijo in tudi države CEFTA ne bo moglo nadomestiti izpada uvoznega povpraševanja v državah EU. Napoved realne rasti celotnega izvoza v letu 2002 je tako 4.8-odstotna (napoved izvoza blaga 5.1-odstotna). Glede na pričakovano višjo rast domače zasebne in investicijske potrošnje v letu 2002 se bo realna rast uvoza blaga in storitev okrepila na 4.7% (uvoz blaga 4.8%). Glede na pričakovano dinamiko izvoznih in uvoznih tokov v letu 2002 in predvidoma nespremenjene pogoje menjave se bo **primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance v letu 2002** nekoliko povečal in bo znašal **okoli 253 milijonov USD oziroma 1.2% bruto domačega proizvoda**.

4.6.3. NEPOSREDNE TUJE INVESTICIJE – Višji prilivi in odlivi neposrednih tujih investicij

Hitra rast svetovnih tokov neposrednih tujih investicij (NTI) se je nadaljevala tudi leta 2000. Prilivi NTI so znašali 1,271 milijard USD oziroma 18.2% več kot leto poprej. Porast NTI je bil precej večji kot porast drugih makroekonomskih agregatov (svetovna proizvodnja, bruto investicije, izvoz), kar kaže na nadaljnjo rast pomena mednarodne proizvodnje v svetovnem gospodarstvu. Pričakuje pa se, da se bodo tokovi NTI v letu 2001 znižali. Razlogi so predvsem v pričakovanem zmanjšanju obsega čezmejnih združitvev in prevzemov, ki so bili daleč najpomembnejši element povečevanja NTI v zadnjih letih. Vrednost čezmejnih združitvev in prevzemov v prvi polovici leta 2001 se je glede na enako lansko obdobje zmanjšala za 17% (na 300 milijard USD) (UNCTAD 2001).

Leta 2000 se je nadaljevala tudi rast prilivov NTI v države srednje in vzhodne Evrope. S 27 milijardami USD prilivov NTI so te države obdržale 2-odstotni delež v svetovnih prilivih NTI. Glavna determinanta prilivov NTI so bile transakcije, povezane s privatizacijo; izjemi sta le Madžarska, kjer je privatizacija v glavnem končana, in Skupnost neodvisnih držav, kjer se privatizacija velikih podjetij, ki bi vključevala tuje investitorje, še niti ni začela. Čeprav glavne prejemnice NTI med temi državami še vedno ostajajo Poljska (z 10 milijard USD prilivov v letu 2000), Češka (4.6 milijarde USD), Madžarska (2 milijardi USD) in Rusija (2.7 milijarde USD), je v letu 2000 prišlo do nekaterih

Tabela 4.6.3.1: Tokovi, stanja in spremembe stanj NTI¹ v Sloveniji v obdobju 1993-2000 (v mio USD)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
VREDNOSTI, v mio USD								
Stanje konec leta - skupaj ²	954.3	1,325.9	1,763.4	1,998.1	2,207.3	2,765.8	2,656.5	2,808.5
Lastniški kapital in reinvestirani dobički	709.7	966.5	1,203.5	1,274.9	1,559.4	2,011.6	1,893.9	1,883.2
Neto obvez. do tuj. invest.	244.4	359.4	559.8	723.1	647.9	754.2	762.6	925.3
Sprememba stanja - vrednost skupaj ²	n.p.	371.6	437.5	234.7	209.2	558.5	-109.3	152.0
Letni priliv - skupaj	112.6	128.1	177.4	194.0	375.2	247.9	181.2	181.0
Prilivi iz tujine	112.6	128.1	176.0	185.5	320.8	165.4	83.4	83.4
Reinvestirani dobički	n.p.	n.p.	1.4	8.5	54.4	82.5	97.8	97.6
STOPNJE RASTI, v %								
Stanje konec leta - vrednost skupaj ²	n.p.	38.9	33.0	13.3	10.5	25.3	-4.0	5.7
Letni priliv - skupaj	1.4	13.7	38.5	9.4	93.4	-33.9	-26.9	0.0

Vir podatkov: Banka Slovenije.

Opombe: ¹Podjetja, v katerih ima posamezni tuji investitor 10-odstotni ali višji delež v kapitalu; ²Vrednost skupaj = lastniški kapital + obveznosti do tujega investitorja - terjatve do tujega investitorja; n.p. - ni podatka.

sprememb. Predvsem so se močno povečali prilivi NTI na Poljsko in Slovaško (2.1 milijarde USD), prilivi v Češko in Rusijo pa so se močno zmanjšali (UNCTAD 2001). Preliminarni podatki za leto 2001 za omenjeno skupino držav kažejo na stagnacijo prilivov NTI. V prvi polovici leta 2001 so neto prilivi NTI v Češko, Madžarsko in Poljsko, ki so glavne prejemnice NTI med državami srednje in vzhodne Evrope, namreč ostali na ravni iz leta 2000 (Newton Holding, a.s. 2001).

Ob koncu leta 2000 so NTI v Sloveniji znašale 2,808.5 milijona USD. To je sicer za 152 milijonov USD več kot leto poprej, vendar pa le za 42.7 milijona USD več kot konec leta 1998. Padec stanja NTI, izraženega v USD, v letu 1999 je bil predvsem posledica velike apreciacije USD do tolarja (stanje NTI, merjeno v evrih, se je v letu 1999 dejansko povečalo za 317.8 milijona evrov). Ne glede na to prilivi NTI v Slovenijo vse od leta 1997 naprej vztrajno padajo in so v letih 1999 in 2000 padli na komaj 181 oziroma 176 milijonov USD letno. Negativen trend je še posebej očiten, če prilive razdelimo na dejanske prilive NTI iz tujine in na reinvestirane dobičke obstoječih tujih investitorjev v Sloveniji. Reinvestirani dobički se sicer iz leta v leto povečujejo oziroma vsaj ohranjajo na enaki ravni, vendar pa je bilo za prilive novih NTI iz tujine značilno vztrajno in močno upadanje.

Leto 2001 pomeni precejšnjo pozitivno spremembo, saj so se prilivi NTI precej povečali. V razdobju januar-avgust 2001 so namreč znašali 199.8 milijona USD, v istem razdobju leta 2000 pa so znašali le 44 milijonov USD. Večji prilivi so predvsem posledica nekaterih za slovenske razmere velikih tujih akvizicij. Vprašanje, v kolikšni meri ta pozitivna sprememba dejansko odraža izboljšanje percepcije Slovenije v očeh tujih investitorjev, v kolikšni meri pa je le posledica bolj ali manj občasnih priložnosti za ugodne akvizicije, sicer ostaja odprto, kljub temu pa lahko do konca leta 2001 pričakujemo nadaljnjo rast prilivov NTI v Slovenijo. Nekateri že realizirani in napovedani projekti nakazujejo letošnje prilive NTI v višini okrog 500 milijonov USD.

Tabela 4.6.3.2: Tokovi, stanja in spremembe stanj NTI¹ iz Slovenije v obdobju 1993-2000 (v mio USD)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stanje konec leta - vrednost skupaj	280.6	354.0	489.9	459.5	459.4	608.3	605.0	794.0
Lastniški kapital in reinvest.dobički	241.7	342.4	366.2	342.9	324.7	367.8	359.6	466.2
Neto obveznosti do tujih invest.	38.9	11.7	123.7	116.5	134.7	240.5	245.4	327.8
Sprememba stanja - vrednost skupaj	n.p.	73.4	135.9	-30.4	-0.1	148.9	-3.3	189.0
Letni odliv ²	-1.3	2.9	5.1	-6.3	-35.6	1.7	-37.5	-47.6

Vir podatkov: Banka Slovenije.

Opombe: ¹ podjetja, v katerih ima posamezni tuji investitor 10-odstoten ali višji delež v kapitalu; ² Predznak "-" pomeni odliv v tujino.

OKVIR 4: PLAČE KOT DETERMINANTA NTI V SLOVENIJO

Analiza motivov tujih investitorjev v Sloveniji kaže, da je na področju delovne sile kvaliteta tista, ki motivira tuje investitorje (kot motiv jo je navedlo 26.9% vprašanih tujih investitorjev) in ne cena delovne sile (kot motiv jo je navedlo le 1.8% anketiranih) (Dedek & Novak 1998). To potrjuje tudi sektorska porazdelitev NTI, za katero je značilna tendenca, da se usmerjajo bolj v kapitalno kot pa v delovno intenzivne panoge predelovalnih dejavnosti. Poleg tega podjetja s tujim kapitalom tudi znotraj posameznih panog predelovalnih dejavnosti uporabljajo precej bolj kapitalno intenzivne tehnike kot domača podjetja. Tuji investitorji med svojimi motivi za investiranje v Sloveniji tudi ne omenjajo dejavnikov, kot so ugodne razmere na trgu dela ali industrijski odnosi. Takšni motivi na področju delovne sile so pričakovani glede na to, da so stroški dela v Sloveniji daleč najvišji med tranzicijskimi državami ter da so razmere na trgu dela in industrijska razmerja precej rigidni.

Podjetja s tujim kapitalom v predelovalnih dejavnostih v povprečju uporabljajo 2.33-krat toliko strojev in opreme na zaposlenega kot domača podjetja, imajo pa v povprečju le za 17% višje stroške dela na zaposlenega. Podobno je v veliki večini posameznih panog znotraj predelovalne dejavnosti. Kljub bistveno višji tehnični opremljenosti dela v podjetjih s tujim kapitalom kvalifikacijska struktura delovne sile v teh podjetjih torej skoraj ne odstopa od tiste v domačih podjetjih. Bolj kapitalno intenzivne proizvodne tehnike, ki jih uporabljajo podjetja s tujim kapitalom, so namreč precej standardizirane in načeloma ne zahtevajo bolj kvalificirane delovne sile. Podjetja s tujim kapitalom tako uporabljajo bolj ali manj kvalificirano delovno silo kot domača podjetja, ki pa ji plačujejo nekoliko višje plače, s čimer so ob boljši tehnični opremljenosti dela sposobna dosegati precej višjo produktivnost dela (merjeno z dodano vrednostjo zaposlenega) kot domača podjetja.

Tabela 4.6.3.3: Dodana vrednost na zaposlenega, stroški dela na zaposlenega in dodana vrednost na stroške dele v predelovalni dejavnosti Slovenije in glavnih držav investitoric v Slovenijo v 1998; podatki iz nacionalnih računov

	Dodana vrednost na zaposlenega (eur)	Stroški dela ¹ na zaposlenega (eur)	Dodana vrednost na stroške dela (Razmerje)
EU - 15	48,800	33,400	1.46
Avstrija	58,072	34,736	1.67
Nemčija	56,120	39,078	1.44
Italija	38,552	27,722	1.39
Francija	62,952	38,744	1.63
Slovenija	16,680	10,624	1.57
Podjetja s tujim kapitalom ² v Sloveniji	22,565	11,784	1.92

Vir podatkov: Eurostat 2000; SURS 1999.

Opomba: ¹ Stroški dela po statistiki nacionalnih računov; ² Izračunano z apliciranjem razmerja podjetja s tujim kapitalom / vsa podjetja iz zaključnih računov na podatke za celoten slovenski podjetniški sektor iz nacionalnih računov.

OKVIR 4: PLAČE KOT DETERMINANTA NTI V SLOVENIJO - nadaljevanje

To kaže tudi razmerje med dodano vrednostjo in stroški dela - z 1 SIT stroškov dela so podjetja s tujim kapitalom v predelovalnih dejavnostih sposobna proizvesti 1.84 SIT dodane vrednosti, kar je 33% več kot domača podjetja (podatki za leto 1999).

Tabela 4.6.3.3 kaže, da ni mogoče sprejeti odločitve o relokaciji dejavnosti z investiranjem v tujini le na osnovi primerjave stroškov dela na zaposlenega. Slovenija ima res bistveno nižjo ceno dela (stroške dela na zaposlenega) kot katerakoli izmed glavnih držav investitoric, vendar glede produktivnosti (dodane vrednosti na zaposlenega) zaostaja še bolj. Edina možna osnova za odločitev je primerjava med produktivnostjo in ceno dela, merjeno z razmerjem med dodano vrednostjo in stroški dela. *Ex ante* in z vidika potencialnega tujega investitorja to pomeni, da mora biti prepričan, da bo z dano proizvodno tehniko dosegal podobno produktivnost kot doma, vendar ob nižjih stroških dela. *Ex post* se seveda uspešna odločitev tujega investitorja o relokaciji proizvodnje v tujino odraža v višjem razmerju med dodano vrednostjo in stroški dela v tuji podružnici kot pa doma. Primer Slovenije potrjuje to logiko. Razmerje med dodano vrednostjo in stroški dela v podjetjih s tujim kapitalom v slovenskih predelovalnih dejavnostih je precej višje kot v predelovalnih dejavnostih katerekoli med glavnimi državami investitoricami v Sloveniji (Rojec & Stanojevič 2001).

Če bo država realizirala napovedovano privatizacijo državnega premoženja, ki tako iz razvojno strateških kot iz finančnih razlogov ne more potekati brez pomembne vloge tujih investitorjev, lahko tudi v prihodnjih letih pričakujemo vsaj enake, verjetno pa še večje zneske letnih prilivov NTI. To bi, ob ustrezni podpori politike spodbujanja NTI, pozitivno vplivalo tudi na zaznavo Slovenije kot lokacije za NTI, s tem pa na povečanje prilivov NTI nasploh. V takem kontekstu bi svojo pozitivno vlogo lahko odigral tudi Program Vlade RS za spodbujanje tujih neposrednih investicij 2001-2004, ki se osredotoča na odpravo administrativnih ovir za investicije, izboljšanje ponudbe stavbnih zemljišč za industrijo in na vzpostavitev mednarodno primerljivega sistema nepovratnih spodbud za investicije (podrobneje glej Pomladansko poročilo 2001), če bodo nosilci aktivnosti iz programa razpolagali z ustreznimi sredstvi in če bo obstajala politična volja za njegovo realizacijo.

Leta 2000 je bil zabeležen tudi doslej najvišji odliv slovenskih NTI v tujino v višini 47.6 milijona USD, stanje slovenskih NTI v tujini pa je konec leta 2000 znašalo 794 milijonov USD. V letu 2001 smo zabeležili nadaljnjo rast slovenskih NTI v tujino. V razdobju januar-avgust 2001 so odlivi NTI v tujino znašali

40.6 milijona USD, v istem razdobju lanskega leta pa so znašali le 24.1 milijona USD. Postopno povečevanje investiranja slovenskih podjetij v tujini je povezano predvsem z njihovo aktivnostjo v državah nekdanje Jugoslavije in v državah v tranziciji, saj se med slovenskimi podjetji postopno širi zavedanje o nujnosti internacionalizacije njihove dejavnosti tudi s pomočjo neposrednega investiranja v tujini. Države nekdanje Jugoslavije in tranzicijske države so nekakšen logičen prvi korak v tej smeri. V prihodnje lahko pričakujemo intenziviranje teh trendov. Pobuda za formiranje regionalnega naložbenega sklada za jugovzhodno Evropo kaže, da se država zaveda strateškega pomena teh aktivnosti in problemov podjetij na tem področju.

4.6.4. ZUNANJI DOLG – Upočasnjena rast zadolževanja v tujini v letu 2001

V prvih osmih mesecih leta 2001 se je zunanji dolg Slovenije povečal za 501 milijon USD in je konec avgusta znašal 6,718 milijonov USD. **Delež dolgoročnega dolga je predstavljal 96.9% celotnega zunanjega dolga** in se je v primerjavi z letom 2000 znižal za 1.5 strukturne točke. V okviru tega se je spreminjala struktura zasebnega ter javno garantiranega dolga, saj se je slednji zaradi dodatne izdaje lanskih evroobveznic v februarju in izdaje novih evroobveznic v aprilu (gl. poglavje 4.6.2.2.) konec julija povečal na 45.1% (2.3 strukturne točke več kot konec leta 2000), po odplačilu evroobveznic iz leta 1996 v avgustu letos (325 milijonov USD) pa ponovno padel na 42% celotnega zunanjega dolga, kar je za 0.9 strukturne točke manj kot konec leta 2000. Glede na to, da so bile odplačane evroobveznice nominirane v dolarjih, se je z njihovim izplačilom še dodatno znižal delež dolarskega zunanjega dolga (od 13.1% konec julija na 8.7% konec avgusta 2001). Takšna sprememba valutne strukture dolga bo še bolj povečala občutljivost izračuna stanja dolga v tekočih USD na spremembe medvalutnih razmerij¹⁸. Tako je odplačilo evroobveznic v avgustu v višini 325 milijonov USD k neto znižanju stanja neodplačanega zunanjega dolga, izraženega v USD, prispevalo le v omejenem obsegu (28 milijonov USD), saj je v tem mesecu dolar do evra oslabil.

Povečanje obveznosti iz naslova posojil je bilo v osmih mesecih letošnjega leta skromnejše, saj je neto tok tujih posojil znašal 393 milijonov USD (v enakem obdobju lani 508 milijonov USD). V strukturi zadolževanja se krepi delež podjetij, ki so v prvih osmih mesecih prispevala okoli 83% neto toka tujih posojil (v enakem obdobju lani 66%), upada pa zlasti delež bank (10%, v enakem obdobju lani 23%), pa tudi države (7%, lani 11%). V podjetniškem

¹⁸ V razmerah, ko se ameriški dolar krepi v primerjavi s košarico valut, je takšna valutna struktura za zunanji dolg, izražen v USD, ugodna; nasprotno je v primeru padca vrednosti dolarja do košarice valut.

Tabela 4.6.4: Stanje zunanjega dolga (v mio USD)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	31.8. 2001
CELOTNO STANJE DOLGA	2,970	3,981	4,123	4,915	5,400	6,217	6,718
Dolgoročni dolg	2,916	3,931	3,988	4,805	5,283	6,118	6,507
Javni, javno garantirani dolg	1,437	1,996	2,014	2,326	2,451	2,665	2,824
Zasebni negarantirani dolg	1,479	1,935	1,974	2,479	2,832	3,453	3,683
Uporabljena sredstva IMF	4	1	-	-	-	-	-
Kratkoročni dolg	50	49	135	110	117	99	211

Vir podatkov: Banka Slovenije.

sektorju je bila v prvih letošnjih mesecih opazna sprememba ročnosti posojil, saj je bila v opazovanem obdobju tretjina odobrenih tujih posojil kratkoročnih (v enakem obdobju lani so podjetja kratkoročne tuje kredite neto odplačevala), vendar je v poletnih mesecih ponovno začelo hitreje naraščati dolgoročno zadolževanje podjetij v tujini. Kljub umirjeni rasti zadolževanja v tujini v prvi polovici leta so večji prilivi v zasebni sektor v juliju in avgustu že prispevali k temu, da je osemmesečno financiranje podjetij iz tujine realno preseglo primerljiv obseg iz leta 2000¹⁹.

Povprečni pogoji novo odobrenih kreditov so se v prvih osmih mesecih letošnjega leta v primerjavi z letom 2000 nekoliko poslabšali pri uradnih kreditorjih, izboljšali pa pri zasebnih kreditorjih. Večina zunanjega dolga je odobrena s spremenljivo obrestno mero. Pri razporeditvi zunanjega dolga glede na kreditorja je opazno nadaljnje zniževanje deleža zunanjega dolga pri mednarodnih finančnih organizacijah (od 12% v letu 1999 na 10.6% v prvih osmih mesecih leta 2001), največ kreditov pa je bilo prejetih iz naslova drugi dolgoročni krediti razen kreditov MFO, refinanciranih in reprogramiranih kreditov.

Konec septembra 2001 so skupne devizne rezerve Slovenije znašale 4,940 milijonov USD in so se v primerjavi z letom 2000 povečale 564 milijonov USD²⁰. Zadoščale so za kritje 5.1 mesečnega uvoza blaga in storitev. Nominalna rast skupnih deviznih rezerv v prvih osmih mesecih je bila večja od nominalne rasti zunanjega dolga, zato se je konec avgusta 2001 **pokritost zunanjega**

¹⁹ Ocena realnega obsega financiranja podjetij iz tujine v osmih mesecih: ARC, Denarni pregled, oktober 2001.

²⁰ Med povečane pritoke ni vključena pridobitev dela premoženja nekdanje SFRJ v BIS, ker to ne spada med plačilno-bilančne transakcije. Avgusta je država odplačala evroobveznice iz leta 1996, nominirane v USD, v višini 325 milijonov USD. Ta transakcija je po podatkih BS vplivala na znižanje skupnih deviznih rezerv za 243 mio USD.

4.7. PREGLED GOSPODARSKIH GIBANJ IN NAPOVEDI PO DEJAVNOSTIH

Po področjih dejavnosti je največji del dodane vrednosti ustvarjen v storitvenih dejavnostih (v letu 2000 so 60.6% dodane vrednosti ustvarili v dejavnostih od G do O), njihov delež pa se z leti še povečuje, tako na račun zmanjševanja deleža industrijskih področij v skupno ustvarjeni dodani vrednosti (od C do E) kot zaradi zmanjševanja gospodarskega pomena dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in ribištva. Gre za običajno prestrukturiranje, značilno za vse razvijajoče se države. Po scenariju Strategije gospodarskega razvoja Slovenije naj bi se tako v naslednjem srednjeročnem obdobju (do leta 2006) delež industrijskih področij v dodani vrednosti zmanjšal pod 31%, delež kmetijstva, gozdarstva in ribištva pa pod 3% dodane vrednosti. V nadaljevanju sledi podroben pregled gospodarskih gibanj po posameznih področjih dejavnosti v letošnjem letu ter napoved rasti dodane vrednosti v letošnjem ter prihodnjem letu.

Realna rast dodane vrednosti v dejavnosti **kmetijstva, gozdarstva in lova (A)** bo letos že tretjič zapored negativna. Po podatkih SURS za prvo in drugo četrtletje je bila v prvem polletju v primerjavi z enakim obdobjem lani nižja za dobra 2%. Nadaljevanje negativnih trendov v kmetijstvu je posledica vrste naravnih nesreč, ki so letos prizadele to dejavnost: najprej spomladanska pozeba, ki je povzročila škodo predvsem sadjarstvu, nato toča, poleti pa že drugo leto zapored huda suša, ki je največje posledice pustila predvsem pri koruzi, sladkorni pesi in travinju. Zaradi izpada dela košnje ter strniščnih posevkov se bodo tudi živinorejci soočali s težavami pri zagotovitvi zadostnih količin krme. Vrednost odkupa poljedelskih pridelkov je bila v prvem polletju letos realno kar za 28% nižja kot v enakem obdobju lani, nasprotno pa se je povečala vrednost odkupa v živinoreji. Odkupljena je bila večja količina vseh vrst živali za zakol, najbolj se je po lanskih težavah (povezanih z zmanjšanjem porabe zaradi pojava bolezni BSE) letos, tudi s pomočjo državnih finančnih spodbud, povečala količina odkupljenega goveda²¹.

Zaradi zmanjšanja kmetijske pridelave kot posledice neugodnih vremenskih razmer in s tem nevarnosti ekonomske in socialne ogroženosti kmetijskih gospodarstev je bil v oktobru sprejet Zakon o državni pomoči za odpravo posledic suše, pozebe in neurij s točo v kmetijstvu za leto 2001. Skupna ocenjena potrjena škoda znaša 12.4 milijarde SIT, za odpravo posledic pa je namenjenih 5.5 milijarde SIT. Pridelovalcem, ki jim je bila potrjena škoda po tem zakonu, bodo poleg tega tudi odpisani prispevki za zdravstveno, pokojninsko

²¹ V prvem polletju letošnjega leta je bila v primerjavi z enakim obdobjem lani količina odkupljenih govedi večja za 37%, telet za 56%, pitanih prašičev za 32% in perutnine za 7%.

Tabela 4.7: Rast in struktura dodane vrednosti po dejavnostih

		Realne stopnje rasti v %, stalne cene 1995			Struktura v %, tekoče cene		
		2000	2001	2002	2000	2001	2002
			Napoved			Napoved	
A	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-1.0	-1.0	3.0	2.9	2.7	2.7
B	Ribištvo	-3.5	0.0	2.0	0.0	0.0	0.0
C	Rudarstvo	-1.4	-5.0	-3.0	0.9	0.8	0.8
D	Predelovalne dejavnosti	8.6	4.5	3.3	24.0	23.8	23.4
E	Oskrba z elektr. energijo, plinom, vodo	2.9	4.0	0.0	2.8	2.7	2.6
F	Gradbeništvo	2.8	-2.5	3.0	5.3	4.9	4.8
G	Trgovina, popravila motornih vozil	2.5	3.0	3.5	10.0	10.1	10.1
H	Gostinstvo	9.8	4.5	5.0	2.8	2.8	2.9
I	Promet, skladiščenje in zveze	4.7	4.5	4.0	7.0	7.2	7.2
J	Finančno posredništvo	5.9	6.5	6.0	3.9	4.0	4.2
K	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	3.0	3.5	3.5	10.5	10.6	10.6
L	Javna uprava, obramba, soc. zavarov.	5.7	5.5	4.5	5.0	5.2	5.3
M	Izobraževanje	3.7	2.5	2.5	5.1	5.1	5.1
N	Zdravstvo in socialno varstvo	4.2	4.0	3.5	4.8	4.9	4.9
O	Druge skupne in osebne storitve	4.5	4.5	4.5	3.3	3.4	3.4
	Pripisane bančne storitve (PBS)	1.9	1.0	2.0	-1.9	-1.9	-1.9
1.	DODANA VREDNOST (A ... O + PBS) v osnovnih cenah	5.1	3.6	3.4	86.4	86.3	86.2
2.	Neto korekcijske postavke (davki na proizvode in storitve - subvencije)	1.9	4.2	4.3	13.6	13.7	13.8
3.	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3 =1+2)	4.6	3.7	3.6	100.0	100.0	100.0

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

in invalidsko zavarovanje ter davki od dohodka od kmetijstva. Podobni interventni zakoni so bili v pomoč pridelovalcem sprejeti tudi v prejšnjih sušnih letih, vendar pa tokratni zakon uvaja novost: pridelovalcem, ki jim kmetovanje pomeni edino ali glavno dejavnost, bo povrnjena za 10% višja odškodnina kot drugim. S tem je prvič narejena razlika med pridelovalci, ki od kmetijstva živijo, in tistimi, ki jim kmetijstvo pomeni le dopolnilno dejavnost.

Ob predpostavki, da bodo v drugi polovici letošnjega leta gibanja v kmetijski dejavnosti nekoliko ugodnejša kot v prvi polovici, ocenjujemo, da se bo **le-tos dodana vrednost v dejavnosti kmetijstva, lova in gozdarstva (A) realno zmanjšala za približno 1%**. Rast dodane vrednosti dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in lova naj bi v naslednjih letih, ob predpostavki, da v prihodnje naravne nesreče ne bodo v tolikšnem obsegu kot zadnja leta ogrožale kmetijstva, postopno nadoknadila negativno rast zadnjih treh let. Tako naj bi bila v letu **2002** okoli **3-odstotna**.

V okviru **rudarstva (C)** okoli dve tretjini dodane vrednosti ustvarijo gospodarske družbe pri pridobivanju lignita in rjavega premoga. Letos naj bi bila proizvodnja rjavega premoga za 7%, proizvodnja lignita pa za 4.4% nižja od lanske (Energetska bilanca RS, september 2001). Po podatkih SURS se je v prvem četrtletju glede na isto lansko četrtletje dodana vrednost v rudarstvu realno znižala za 2%, v drugem četrtletju pa za 13.6%. Na osnovi devetmesečnih podatkov o proizvodnji slovenskih premogovnikov ter ob predpostavki zaustavljenega upadanja proizvodnje v neenergetskem delu rudarstva v drugi polovici leta (takšna gibanja že potrjujejo podatki za julij in avgust) bo dodana vrednost v rudarstvu po oceni tudi v tretjem četrtletju nižja od primerljive lanske. V zadnjem četrtletju pa naj bi zaradi višje proizvodnje rjavega premoga (ciljno približevanje planiranim količinam odkopa) v rudarstvu zabeležili rast. Skupaj bi se tako v letu **2001 dodana vrednost v rudarstvu realno znižala za okoli 5%**. V letu **2002 napovedujemo 3-odstotno znižanje dodane vrednosti**, ki bo posledica nadaljnega zniževanja obsega rudarjenja v Rudniku Trbovlje-Hrastnik, kakor je določeno z zakonom o postopnem zapiranjju tega (zadnjega še delujočega) rudnika rjavega premoga.

Lanski trendi v mednarodnem ekonomskem okolju, katerih ugoden učinek na poslovno aktivnost v **predelovalnih dejavnostih²² (D)** se je odrazil v 8.6-odstotnem realnem povečanju dodane vrednosti v letu 2000, so se letos pričeli umirjati in so posledično vplivali na skromnejšo rast dodane vrednosti v prvi polovici leta. Tako je 6.3-odstotnemu realnemu povišanju v prvem četrtletju glede na enako obdobje predhodnega leta sledilo le 3.3-odstotno povišanje v drugem četrtletju. Relativno nizko rast v primerjavi z letom 2000 lahko delno pojasnjujemo z visoko izhodiščno osnovo zaradi izredno pospešene dinamike rasti v enakem lanskem obdobju, sicer pa je letošnja umiritev stopenj rasti rezultat padajoče izvozne dinamike, predvsem rasti izvoza blaga (gl. poglavje 4.6.2.) in poslabševanja stroškovne konkurenčnosti (gl. poglavje 4.6.1.).

Podobno dinamiko kot pri rasti dodane vrednosti zasledimo tudi pri gibanju obsega proizvodnje v predelovalnih dejavnostih. V prvih osmih mesecih letos se je obseg proizvodnje glede na enako obdobje lani povečal za 4.1%. Skladno s pojemanjem podjetniškega optimizma²³ je v drugem in tretjem

²² Deset od štirinajstih področij predelovalnih dejavnosti več kot polovico svojih poslovnih prihodkov ustvari s prodajo na tujih trgih, celotna panoga pa v povprečju z izvozom realizira 55.9% svojih poslovnih prihodkov.

²³ Septembrska anketa SURS o poslovnih tendencah v predelovalnih dejavnostih kaže na nizko raven podjetniškega optimizma. Skupni kazalec zaupanja (sestavljeno iz ravni skupnih naročil, ravni zaloga in pričakovane proizvodnje) dosega negativno vrednost že peti mesec zapored; število anketiranih podjetij, ki pričakujejo poslabšanje gospodarske klime, tako v septembru 2001 za 4 odstotne točke presega število podjetij, ki pričakujejo njeno izboljšanje. V primerjavi z letošnjim junijem, ko je dosegel najnižjo vrednost v dvoletnem obdobju (-8), se je septembrski nivo sicer nekoliko izboljšal, še vedno pa za dobrih 10 odstotnih točk zaostaja za povprečjem lanskega leta.

četrletju vse izraziteje prisotno umirjanje letnih stopenj rasti obsega proizvodnje, kar se odraža v trendni dinamiki - po zmernem naraščanju v prvi polovici leta se je obseg proizvodnje v avgustu že drugi mesec zapored trendno zmanjšal²⁴. Takšna gibanja potrjuje nadaljevanje nekaterih tendenc obsega zalog, ki so se pojavile v drugem četrletju. Obseg zalog je od januarja do avgusta letos za 6.2% presešel nivo iz leta 2000, zaloge na enoto proizvodnje pa so bile višje za 2% (lani so v enakem obdobju zabeležile 6.3-odstoten padec).

Slovenska podjetja so se na spremenjene razmere v tujem okolju uspela hitro odzvati in določen del izpada dohodkov na trgih EU nadomestila s povečanim izvozom v države nekdanje Jugoslavije in Rusijo. Zato ne preseneča, da so pretežni izvozniki²⁵ v prvih osmih mesecih leta 2001 (v primerjavi z enakim obdobjem lani) povišali obseg proizvodnje za 5.7% in tako za 1.6 odstotne točke preseglji povprečje dejavnosti. Pri drugih, pretežno na domači trg usmerjenih proizvajalcih, se je obseg proizvodnje v enakem obdobju znižal za 0.5%. Gibanja znotraj skupine pretežnih izvoznikov so podobna kot v preteklih letih. Tako so najvišje stopnje rasti obsega proizvodnje v prvih osmih mesecih letos in hkrati najmanjše znižanje dinamike glede na enako lansko obdobje zabeleženi v panogah, za katere sta značilni nadpovprečna dodana vrednost na zaposlenega ter nadpovprečna donosnost sredstev in prodaje (v proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov za 7.2%; v proizvodnji strojev in naprav za 16.5%, v proizvodnji električne in optične opreme za 8.1%; do največjega preobrata je prišlo v proizvodnji pohištva in drugih predelovalnih dejavnostih, kjer se je po lanskem 0.4-odstotnem padcu obsega proizvodnje leta v prvih osmih mesecih povišal za 11%). Najslabše rezultate med pretežno izvezno usmerjenimi podpodročji (zmanjšanje obsega proizvodnje) sta dosegli delovno intenzivni panogi z relativno nizko dodano vrednostjo na zaposlenega in nadpovprečnim deležem stroškov dela v dodani vrednosti (proizvodnja tekstilnih izdelkov ter pridelava in obdelava lesa). V okviru celotnih predelovalnih dejavnosti sta v prvih osmih mesecih padec obsega proizvodnje glede na enako lansko obdobje zabeležili še dve podpodročji, ki pa sta pretežno usmerjeni na domači trg, in sicer proizvodnja vlaknin in papirja ter založništvo in tiskarstvo (-2.6%) in proizvodnja koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva (- 72.3%).

²⁴ Obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih je bil trendno avgusta za 0.1% nižji kot julija (izračun UMAR na podlagi metode TRAMO-SEATS).

²⁵ Med pretežne izvoznike smo uvrstili podpodročja predelovalnih dejavnosti, ki na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in uspeha (APP) s prodajo na tujih trgih v povprečju ustvarijo več kot 50% svojih poslovnih prihodkov (proizvodnja tekstilij, tekstilnih in krznenih izdelkov, proizvodnja usnja in usnjenih izdelkov, obdelava in pridelava lesa, proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov in umetnih vlaken, proizvodnja gume in plastičnih mas, proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov, proizvodnja strojev in naprav, proizvodnja električne in optične opreme, proizvodnja vozil in plovil ter proizvodnja pohištva).

Izrazit trend upadanja zaposlenosti v predelovalnih dejavnostih, ki je bil značilen za obdobje zadnjih let, se je v letu 2001 umiril. V prvih osmih mesecih letos se je v primerjavi z enakim obdobjem lani število zaposlenih povešalo za 0.1%. Najbolj se je povečalo v proizvodnji električne in optične opreme (4.8%) in proizvodnji strojev in naprav, kjer je bila zabeležena tudi nadpovprečna dinamika rasti obsega proizvodnje. Podobno kot v letu 1999 pa se je zaposlenost v prvih osmih mesecih leta 2000 najbolj znižala v nekaterih delovno intenzivnih panogah, in sicer v proizvodnji tekstilnih izdelkov (-4.1%) ter v pridelavi in obdelavi lesa (-5.6%). Tudi po kriteriju gibanja zaposlenih je daleč najslabši rezultat zabeležen v proizvodnji koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva, kjer se je število zaposlenih znižalo za 15.1%. Glede na to, da gre za panogo v odmiranju, bi bilo dobro, če bi se proizvodni viri čim prej realocirali v nove dejavnosti z novimi proizvodnimi programi.

Po relativno visoki realni rasti dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti v prvem četrtletju letos in umiritvi v drugem pričakujemo v drugem polletju stabilizacijo povprečne medletne rasti pri 4%, kar je konsistentno s podatki o obsegu proizvodnje v juliju in avgustu in poslovnimi pričakovanji podjetniškega sektorja. Ocenjujemo, da se bo **v letu 2001 dodana vrednost realno povečala za 4.5%**. Takšen razvoj dogodkov bo v precejšnji meri posledica nadaljnega trendnega umirjanja obsega proizvodnje, razporeditve števila delovnih dni v jesenskih in zimskem mesecu in dinamike izvoznega povpraševanja v drugi polovici leta 2001 (gl. poglavje 4.6.2.).

V letu 2002, predvsem v prvi polovici leta, naj bi se rast tujega povpraševanja in posledično domačega izvoza blaga še dodatno upočasnili, vendar že dosegli dno cikla, kar se bo odrazilo na dinamiki proizvodne aktivnosti predelovalnih dejavnosti. V tretjem, predvsem pa v četrtem četrtletju leta 2002 že pričakujemo ponovno oživljanje, medletne realne stopnje rasti pa naj bi se gibale med 5 in 6%. Skladno s četrletno dinamiko bi se na letni ravni **dodana vrednost realno povečala za 3.3%**.

V dejavnosti **oskrbe z elektriko, plinom in vodo (E)** največji delež dodane vrednosti ustvarijo »energetske« gospodarske družbe, med njimi več kot 60% tiste, ki oskrbujejo z električno energijo. Po podatkih ELES se je proizvodnja električne energije (merjeno v GWh) v letošnjih prvih devetih mesecih glede na primerljivo lansko obdobje povečala za 10.7%, kar je tudi za 2.5% več, kot je bilo predvideno s količinsko elektroenergetsko bilanco RS. Po podatkih SURS se je v prvem četrtletju dodana vrednost pri oskrbi z elektriko, plinom in vodo na medletni ravni povečala za 0.5%, v drugem četrtletju pa za 8.6%. V tretjem četrtletju letos se je skupna proizvodnja elektrarn povečala za 2.2%. Ob predpostavkah, da bosta letos raba zemeljskega plina in oskrba z vodo po obsegu približno tolikšni kot v letu 2000, da se bo raba daljinske toplote povečala za dobrih 13% (kot v energetske bilanci RS za leto 2001) in da

bo proizvodnja elektrike do konca leta enaka predvideni v količinski elektroenergetski bilanci RS, lahko tudi v tretjem in četrtem četrtletju pri oskrbi z elektriko, plinom in vodo računamo z zmerno rastjo dodane vrednosti. Skupaj bi se tako **dodana vrednost** v dejavnosti **oskrbe z elektriko, plinom in vodo** v letu **2001** realno **povečala za 4%**. Količinska elektroenergetska bilanca RS za obdobje 2002 do 2006 ne napoveduje večjih sprememb v obsegu skupne proizvodnje električne energije v naslednjih nekaj letih, zato napovedujemo, da bo dodana vrednost oskrbe z elektriko, plinom in vodo v letu **2002** realno **ostala na ravni preteklega leta**.

Po visoki realni rasti dodane vrednosti v **gradbeništvu (F)** leta 1999 (15.8%) in pričakovani umiritvi v letu 2000 (na 2.8%) je bila dodana vrednost v prvi polovici leta nižja kot v istem obdobju leta 2000. V prvem četrtletju letošnjega leta je bila za 2.2%, v drugem pa za 6.3% nižja kot v primerljivem obdobju lani. Vrednost opravljenih gradbenih del v podjetjih in organizacijah, ki zaposlujejo 10 ali več oseb, je bila v prvi polovici letošnjega leta realno za 10.8% nižja kot v istem obdobju lani. Po vrsti gradbenih objektov se je po oceni vrednost opravljenih del povečala le v visoki gradnji, in sicer realno za 1.1%. V okviru visoke gradnje pa je bila višja kot v enakem lanskem obdobju le vrednost del v nestanovanjski visoki gradnji, in sicer realno za 3.8%. Vrednost del v stanovanjski gradnji je bila za 9.8% nižja kot v preteklem letu²⁶. V nizki gradnji je bilo v prvi polovici leta zabeleženo precejšnje zmanjšanje aktivnosti; vrednost opravljenih del je bila za 22.1% nižja kot v prvih šestih mesecih lani. Krčenje aktivnosti v nizki gradnji je v veliki meri povezano z javnofinančnim omejevanjem in posledično upočasnitvijo dinamike izgradnje avtocestnega križa. Znižanje gradbene aktivnosti v prvi polovici leta se odraža tudi v podatkih o zaposlenosti. Število delovno aktivnih v gradbeništvu je bilo v prvi polovici leta za 1.1% nižje kot v istem obdobju lani, kar je predvsem rezultat 2.2-odstotnega znižanja števila zaposlenih v podjetjih in drugih organizacijah. Število zaposlenih pri samozaposlenih je ostalo približno na enaki ravni, število samozaposlenih pa se je povečalo za 1.3%.

Pričakujemo, da se bo v tretjem četrtletju zniževanje aktivnosti v gradbeništvu začelo umirjati. Po predhodnih podatkih je bila vrednost opravljenih del v juliju in avgustu realno za 7.8% nižja kot v teh dveh mesecih leta 2000, kar je manjše znižanje kot v drugem četrtletju (12.9-odstoten realni padec). V zadnjem četrtletju bo na medletno stopnjo rasti ugodno vplivalo tudi dejstvo, da se je v enakem lanskem obdobju aktivnost v gradbeništvu že umirjala, zato lahko pričakujemo nadaljnjo krepitev stopnje rasti. Ob takšnih predpo-

²⁶ Nizko aktivnost v stanovanjski gradnji potrjujejo podatki o številu izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanja. Leta 2000 je bilo po predhodnih podatkih izdanih 5,815 dovoljenj, kar je za 8.4% manj kot leta 1999 oziroma za 4.8% manj kot leta 1998. Površina v teh stanovanjih je bila za 10.4% manjša kot leta 1999 oziroma za 10.1% manjša kot leta 1998.

stavkah bi bila dodana vrednost v tretjem četrtletju še nižja od primerljive lanske (realno za okoli 3.5%), v zadnjem pa bi zabeležila 1.5-odstotno medletno realno rast. To bi pomenilo **2.5-odstotno realno zmanjšanje dodane vrednosti gradbeništva v letu 2001**. Leta 2002 pričakujemo postopno okrepitev v gradnji infrastrukture (večji investicijski transferi v komunalno in prometno infrastrukturo) in večjo dinamiko pri gradnji stanovanj (pričakovano povečanje povpraševanja, povezano z Nacionalno stanovanjsko varčevalno shemo). Dodana vrednost naj bi se tako **leta 2002 realno povečala za 3%**.

Na podlagi podatkov SURS o rasti dodane vrednosti v prvih dveh trimesečjih letos je dejavnost **gostinstva (H)** v prvi polovici letošnjega leta v primerjavi z enakim obdobjem lani zabeležila skoraj 4-odstotno realno rast dodane vrednosti. Po 2.1-odstotni realni rasti v prvem se je v drugem četrtletju realna stopnja rasti okrepila na 5.7%, kar lahko povezujemo z letošnjo dobro turistično sezono. Število prenočitev se je predvsem na račun povečanja prenočitev tujih turistov²⁷ v prvem četrtletju letos povečalo za 1.4%, v drugem pa za 6.4% glede na primerljivo obdobje lani. Povečanje števila prenočitev se je odrazilo tudi v povečanju prihodka v gostinstvu, predvsem v podjetjih, ki se v glavnem ukvarjajo z nastanitvami in z njimi povezanimi storitvami, ter v podjetjih, ki pripravljajo in servirajo jedi. Prihodek v podjetjih z glavno dejavnostjo točenja pijač pa se je realno znižal²⁸. Prihodek v gostinstvu se je tako v prvem četrtletju leta 2001 realno povečal za 2.7%, v drugem pa realno za 7.0% glede na isto lansko obdobje. Ugodna gibanja na področju turizma so se po oceni nadaljevala tudi v letošnjem tretjem četrtletju (6.4% več nočitev kot v enakem lanskem obdobju), podatki za julij in avgust pa kažejo tudi na nadaljevanje dinamične rasti prihodka v gostinstvu (julija realno za 7.6% ter avgusta realno za 10.2% višji kot istega meseca lani). Ob nadaljevanju ugodnih gibanj do konca leta bo rast dodane vrednosti v drugi polovici leta po oceni višja kot v prvem. **Realna rast dodane vrednosti v letu 2001 naj bi tako dosegla 4.5%**. V letu 2002 pričakujemo nadaljevanje pozitivnih trendov v gostinstvu. Povprečna letna zasedenost ležišč kaže, da se lahko število prenočitev še povečuje, predvsem izven glavne sezone. Skupaj s povečanjem nočitev ter dvigom pestrosti in kakovosti storitev je napoved **realne rasti dodane vrednosti okoli 5-odstotna%**.

²⁷ Število prenočitev tujih turistov je bilo v prvem četrtletju letos za 8.9% višje (domačih za 4.2% manj), v drugem četrtletju pa za 10.3% višje (domačih za 1.8% več) kot v istem lanskem obdobju.

²⁸ Delež prihodkov podjetij, ki se ukvarjajo z nastanitvami in z njimi povezanimi storitvami, je v celotni dejavnosti gostinstva približno 40-odstoten, delež prihodkov podjetij, ki pripravljajo in servirajo jedi, pa približno 50-odstoten; najnižji je delež podjetij z glavno dejavnostjo točenja pijač.

V prvi polovici letošnjega leta se je glede na enako lansko obdobje dodana vrednost v dejavnosti **trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe (G)** realno povečala za okoli 2.1% (po podatki SURS za 2.2% v prvem četrtletju, v drugem pa za 2.0%). Gibanje dodane vrednosti v trgovinski dejavnosti precej dobro pojasnjujejo rezultati četrtletne raziskave TRG-15²⁹, po kateri se je prihodek v trgovini na drobno v prvem polletju letos na medletni ravni nominalno povečal za 8.5% (v prvem četrtletju nominalno za 5.6%, v drugem četrtletju za 11%). Znotraj trgovine na drobno se je v tem obdobju prihodek najbolj povečal v trgovini z živili (nominalno za 16.5%), ki ima v skupnem prihodku tudi največji delež (33.9%). Prihodek se je povečal tudi v trgovini z motornimi vozili in gorivi (nominalno za 7.6%) in v trgovini z neživili (nominalno za 7.3%). Prihodek v trgovini na debelo je bil v prvem polletju letos nominalno za 12.7% višji od prihodka v istem obdobju lani (v prvem četrtletju za 13.5%, v drugem pa za 12%). Znotraj trgovine na debelo se je v tem obdobju najbolj povečal prihodek v trgovini z živili (nominalno za 15.2%) ter v trgovini z neživili (nominalno za 14.5%)³⁰. Gibanje števila delovno aktivnih v trgovini v letošnjih prvih šestih mesecih potrjuje dinamiko rasti dodane vrednosti v tem obdobju³¹, hkrati se tudi letos nadaljuje proces zmanjševanja števila manjših podjetij ob vzporedni krepitvi pomena večjih podjetij, saj se je najbolj povečalo število zaposlenih v podjetjih in drugih organizacijah, število samozaposlenih pa se je znižalo.

Trošenje prebivalstva naj bi se v drugi polovici leta še nekoliko okrepilo, na kar že kažejo tudi julijski in avgustovski podatki o rasti prihodka v trgovini na drobno in prodaji motornih vozil³² (realno za 12.6% in 10.4% višji kot istega meseca lani). Ocenjena **realna rast dodane vrednosti v letu 2001 naj bi tako dosegla 3%**. Ob pričakovani krepitvi zasebne porabe (gl. poglavje 4.4.) napovedujemo **v naslednjem letu** nadaljnjo krepitev rasti dodane vrednosti v trgovinski dejavnosti. Realna rast dodane vrednosti v trgovini naj bi bila tako v letu **2002** okoli **3.5-odstotna**.

²⁹ Podatki raziskave TRG-15 se nanašajo le na tisti del dejavnosti poslovnega subjekta, ki se ukvarja s trgovinsko dejavnostjo, in tako vključujejo tudi trgovino v okviru netrговinskih podjetij.

³⁰ Struktura prihodka v trgovini na debelo v prvem polletju je bila naslednja: trgovina z živili je imela 22.2-odstotni delež, trgovina z neživili 47.9-odstotni delež, trgovina z motornimi vozili in gorivi 20.7-odstotni delež, preostanek pa pokriva postavka "drugo".

³¹ Število delovno aktivnih v trgovini se je v prvem četrtletju letos na letni ravni povečalo za 1.3%, v drugem pa za 1.4%.

³² Podatki se nanašajo na mesečno raziskavo TRG-10, ki zajema prihodke za podjetja, ki so po glavni dejavnosti razvrščena v dejavnost trgovina na drobno, prodaja goriva in motornih vozil ter vzdrževanje in popravila motornih vozil, pri čemer se podatki nanašajo na celo podjetje, tudi na morebitno stransko dejavnost, ki ni povezana s trgovino.

Po podatkih SURS se je dodana vrednost v dejavnosti **prometa, skladiščenja in zvez (I)** v prvi polovici leta 2001 na medletni ravni realno povečala za 4.4% (v prvem četrtletju 2.8%, v drugem pa za 6.0%). Letos (podatki SURS do avgusta) se poleg javnega avtobusnega prevoza potnikov znižujejo tudi letalski potniški prevozi ter promet potnikov na letališčih. Nazadovanje v zračnem in letališkem prometu je bilo tako opazno že pred terorističnim napadom v ZDA in ga povezujemo z znaki recesije v teh dejavnostih, s povečano konkurenco (uvedba zelo konkurenčnih letalskih linij s tržaškega letališča) kakor tudi z zmanjševanjem števila čarterskih letov s ciljem doseganja večje ekonomičnosti poslovanja. Prevozi potnikov po železnici so letos, po visoki lanski rasti, spodbujeni z uvedbo novih vlakov, ostali na ravni preteklega leta. V okviru blagovnega prometa se je v letošnjih prvih osmih mesecih glede na enako lansko obdobje najbolj, za 7.2%, znižal pretovor blaga v pristaniškem prometu, prevozi blaga po železnici (merjeno v tonskih kilometrih) pa so se znižali za 0.8%. Obe dejavnosti lahko do konca leta še izboljšata omenjene kazalce, če bodo uspešno uresničeni nekateri predvideni posli, dosedanje znižanje obsega poslovanja pa je povezano zlasti z upadom prevozov živine, madžarskega žita in avtomobilov, namenjenih v Grčijo in Turčijo. Na drugi strani pa se je letos močno, za 12.7%³³, povečal obseg cestnega blagovnega prometa ter obseg prekladalne dejavnosti v vseh vrstah prometa, za 8.1%, z ugodnimi poslovnimi rezultati in rastjo prometa pa se letos lahko pohvalijo tudi špedicijska podjetja. Upoštevajoč še poštno dejavnost, kjer se je letos do avgusta obseg sprejetih in oddanih pisemskih in paketnih pošilk v primerjavi z lanskim primerljivim obdobjem povečal za 13.9%, in rastočo telekomunikacijsko dejavnost, kjer se povečuje predvsem pomen mobilne telefonije, lahko v **letu 2001** napovedujemo **4.5-odstotno rast dodane vrednosti v prometu, skladiščanju in zvezah**. Za leto **2002** predvidevamo nekoliko nižjo, to je **4-odstotno** realno **rast dodane vrednosti**, saj bodo nekatere dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez (na primer pomorski in zračni promet, potovalne agencije) gotovo čutile posledice umirjanja proizvodne aktivnosti in izvoza ter letošnjih dogodkov v ZDA.

V prvi polovici leta je bila dodana vrednost v dejavnosti **nepremičnine, najem in poslovne storitve (K)** realno približno za 3% višja kot v istem obdobju lani, kar pomeni ohranitev umirjene dinamike rasti te dejavnosti iz leta 2000 (3-odstotna realna rast). Po 2.8-odstotnem povečanju v prvem četrtletju se je v drugem četrtletju realna rast dodane vrednosti okrepila na 3.1%. Dinamiko gibanja rasti dodane vrednosti potrjuje dinamika rasti števila delovno aktivnih³⁴ (v prvem četrtletju 2-odstotna medletna rast, v drugem trimesečju pa 5.2-odstotna). Pospešena rast števila zaposlenih se je nadaljevala tudi julija in avgusta, ko sta bili doseženi letos najvišji stopnji rasti (7.3% in

³³ Po predhodnih podatkih SURS, ki ne vključujejo samostojnih avtoprevoznikov in prevoza za lastne potrebe.

7.6% na medletni ravni). V prvih osmih mesecih je bila rast števila delovno aktivnih na medletni ravni tako 4.6-odstotna (lani v povprečju leta 3.1-odstotna). Bolj kot v preteklih letih se je v letošnjih prvih osmih mesecih število delovno aktivnih povečalo v skupini davčno, pravno in podjetniško svetovanje (za 6.6%; lani se je v povprečju leta zmanjšalo za 3.1%), na visoki ravni se je rast zaposlenosti ohranila na področju obdelave podatkov in podatkovnih baz (15.9%; lani se je v povprečju leta povečala za 17.4%), v skupini projektiranja in tehničnega svetovanja pa se je letos nadaljevala upočasnjena rast števila delovno aktivnih (le 2-odstotno povečanje v prvih osmih mesecih), kar povezujemo z močno umiritvijo aktivnosti v gradbeništvu.

Upošteva se lansko dinamiko rasti dodane vrednosti (upočasnitev v drugem polletju) in letošnja gibanja zaposlenosti je napoved realne rasti dodane vrednosti v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve **v letu 2001 3.5-odstotna**. V naslednjih dveh letih bi se po oceni nadaljevala dinamična rast oddelka poslovanje z nepremičninami, spodbujena z izvajanjem nacionalnega stanovanjskega programa. V povezavi s tem naj bi se ponovno okrepila tudi aktivnost na področju projektiranja in tehničnega svetovanja. V računalniških dejavnostih je letos prisotna umiritev dinamike rasti iz preteklih let, ki naj bi se v naslednjih dveh letih ponovno okrepila, spodbujena tudi s projektom informatizacije uprave. Glede na omenjena gibanja naj bi se realna stopnja rasti dodane vrednosti **v letu 2002** ohranila na ravni **3.5%**.

V dejavnosti **javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja (L)** se medletna stopnja realne rasti dodane vrednosti po četrletjih letos postopno umirja (v prvem četrletju 5.5-odstotna, v drugem 4.5-odstotna; lani 5.7%). Po drugi strani se je rast plač in zaposlenosti v tej dejavnosti letos močno povečala. V prvih osmih mesecih je bila povprečna bruto plača na zaposlenega realno za 5.3%, število delovno aktivnih pa za 3.9% višje kot v enakem obdobju lani (v letu 2000 so se povprečne realne bruto plače na zaposlenega v povprečju leta povečale za 0.4%, število delovno aktivnih pa za 3.1%). Do konca leta 2001 naj bi se stopnja rasti delovno aktivnih predvidoma še okrepila, v naslednjem letu pa lahko pričakujemo rahlo umiritev rasti števila zaposlenih. Na osnovi navedenih podatkov bo **v letu 2001** realna rast dodane vrednosti v dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja po oceni **5.5-odstotna, leta 2002 pa** naj bi se nekoliko upočasnila in znašala **4.5%**.

³⁴ Pomembnejše deleže delovno aktivnih v tem sektorju imajo dejavnost projektiranje in tehnično svetovanje (23.8%), sledijo skupina pravno, davčno in podjetniško svetovanje (21.3%), skupina čiščenje stavb (12.5%), oddelek raziskovanje in razvoj (10.6%), oddelek obdelava podatkov, podatkovne baze (9.0%) ter skupina poizvedovalne dejavnosti (8.7%).

Dodana vrednost v dejavnosti **izobraževanja (M)** se je v prvi polovici letošnjega leta na medletni ravni realno povečala za 2.3% (2.7% v prvem in 2% v drugem četrtletju). Rast povprečne bruto plače na zaposlenega v tej dejavnosti je letos visoka; v prvih osmih mesecih je bila za 6.1% višja kot v enakem lanskem obdobju (gl. poglavje 5.3). Tudi število delovno aktivnih se letos povečuje nekoliko hitreje kot lani (v prvih osmih mesecih za 2% višje kot v enakem obdobju lani, lanska povprečna letna rast je bila 1.6-odstotna). Spodbudno je, da najhitreje narašča število delovno aktivnih na področju izobraževanja odraslih, kjer se je v prvih osmih mesecih zaposlenost na medletni ravni povečala kar za 12% (lani za 6.2%). To lahko kaže na pozitivne premike na področju, na katerem Slovenija najbolj zaostaja za razvitimi državami, čeprav gre najverjetneje predvsem za prilagajanje ponudbe naraščajočemu povpraševanju po jezikovnem in računalniškem izobraževanju. Programi, namenjeni spodbujanju izobraževanja obrobni skupin in manj izobraženih, se sicer uvajajo³⁵, vendar pa še vedno niso dovolj podprti z javnimi sredstvi. Po predlogu proračuna MŠZŠ za leto 2002 naj bi se realna višina sredstev, namenjena izobraževanju odraslih, celo nekoliko znižala, kar je tudi posledica dejstva, da Nacionalni program izobraževanja odraslih za obdobje do leta 2010, ki sicer predvideva postopno znatno povečanje javnih sredstev za izobraževanje odraslih, še vedno ni sprejet. Na področju višješolskega in visokošolskega izobraževanja se hitra rast števila delovno aktivnih letos nadaljuje, v prvih osmih mesecih letos je bila za 3.4% višja kot v enakem obdobju lani. S hitro rastjo zaposlenosti v višjem in visokem šolstvu se je v zadnjih dveh letih izboljšalo razmerje med polno zaposlenim pedagoškim osebjem in številom rednih študentov. Po podatkih SURS se je to razmerje s 15.8 v letu 1999 popravilo na 12 študentov na enega pedagoškega delavca v letu 2000.

Upošteva se rast dodane vrednosti v prvi polovici leta ter ocenjeno gibanje zaposlenosti in plač bo realna rast dodane vrednosti v dejavnosti izobraževanja letos **2.5-odstotna**. V naslednjem letu naj bi se rast na področjih višješolskega in visokošolskega izobraževanja ter izobraževanja odraslih še naprej krepila, hkrati pa se bo v letu 2002 približno ohranjala dinamika rasti na področju predšolskega, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, ki ima največji delež v dejavnosti izobraževanja³⁶. Za **leto 2002** tako napovedujemo **2.5-odstotno realno rast**.

³⁵ Programi, ki jih je uvedel Andragoški center Slovenije, so: projektno učenje mlajših odraslih, svetovalna središča, centri za samostojno učenje, študijski krožki ter usposabljanje za življenjsko uspešnost.

³⁶ Delež predšolskega, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja v skupni dodani vrednosti dejavnosti izobraževanja je bil v letu 1999 74-odstoten.

V **dejavnosti zdravstva in socialnega varstva (N)** je bila po podatkih SURS dodana vrednost v prvi polovici leta realno za 3.7% višja kot v enakem lanskem obdobju. Od januarja do avgusta je bila povprečna bruto plača na zaposlenega glede na enako obdobje lani realno višja za 6.1%, število delovno aktivnih pa za 3.1%, kar pomeni ohranjanje dinamike rasti zaposlenosti iz lanskega leta. Podobno kot lani tudi letos narašča predvsem število delovno aktivnih na področju socialnega varstva, predvsem v dejavnosti invalidskih podjetij (za 11.9%), ki ima že skoraj 20-odstotni delež delovno aktivnih celotne dejavnosti zdravstva in socialnega varstva. Delež tržnih dejavnosti v dodani vrednosti sektorja se v zadnjih letih tako v veliki meri krepi (leta 1999 je bil 20.5-odstoten ter leta 1995 17-odstoten) zaradi hitre rasti števila invalidskih podjetij³⁷ in ne le zaradi širitve zasebne zdravstvene dejavnosti. Upošteva se omenjena gibanja plač in zaposlenosti ocenjujemo, da bo **realna rast dodane vrednosti** v dejavnosti zdravstvo in socialno varstvo **v letu 2001 4-odstotna. Leta 2002** bodo zlasti nadaljnje aktivnosti na področju socialnega varstva³⁸ ohranile **realno rast dodane vrednosti** na relativno visoki ravni, to je **okoli 3.5%**.

V dejavnosti **druge javne, skupne in osebne storitve (O)** se je v letošnjem prvem četrtletju nadaljevalo umirjanje stopnje rasti dodane vrednosti (3.4-odstotna realna rast na medletni ravni), značilno že za leto 2000. V drugem četrtletju se je rast dodane vrednosti nekoliko okrepila in na medletni ravni realno dosegla 4.5-odstotno rast. Podobna so bila gibanja v zaposlenosti. Po umiritvi rasti števila delovno aktivnih v letu 2000 (3.6-odstotna rast; v letu 1999 je bila kar 8.1-odstotna) se je letos rast zaposlenosti v tem sektorju zmanjševala vse do junija, ko se je trend rasti rahlo obrnil navzgor. Tako je bilo v prvih osmih mesecih na letni ravni doseženo le 1.9-odstotno povečanje števila delovno aktivnih. Največji delež dodane vrednosti celotnega sektorja ustvarijo rekreacijske, kulturne in športne dejavnosti³⁹, v katerih umiritev rasti lani in letos potrjuje nizka zasebna potrošnja (gl. poglavje 4.4). Tudi na področju storitev javne higiene⁴⁰, ki so v zadnjih letih beležile hitro rast dodane vrednosti in števila zaposlenih, se je v letošnjih prvih osmih mesecih

³⁷ Po statističnih podatkih iz bilance stanja in bilance uspeha gospodarskih družb so gospodarske družbe v dejavnosti invalidskih podjetij k celotni dodani vrednosti sektorja zdravstvo in socialno varstvo leta 1995 prispevale 5.2%, leta 2000 pa že 12.1%, število invalidskih podjetij se je v obdobju 1995 - 2000 povečalo z 81 na 140 ter povprečno število zaposlenih s 3,787 v letu 1995 na 10,112 v letu 2000 oz. za 167%.

³⁸ Pospešena gradnja mreže domov za starostnike in centrov za pomoč na domu, podeljevanje koncesij za programe stanovanjskih skupin na področju duševnega zdravja, materinskih domov in zavetišč za brezdomce ter socialne rehabilitacije zasvojenih.

³⁹ Gospodarske družbe oddelka rekreacijskih, kulturnih in športnih dejavnosti so v letu 2000 ustvarile 67.9% dodane vrednosti vseh gospodarskih družb področja dejavnosti O oziroma 38.8% dodane vrednosti celotnega področja O.

število delovno aktivnih na medletni ravni povečalo le za 1.3%. Upošteva je podatke o ponovno živahnejši rasti števila delovno aktivnih področja dejavnosti druge javne, skupne in osebne storitve od junija dalje pričakujemo, da se bo v drugi polovici leta medletna rast dodane vrednosti še nekoliko okrepila, tako da bo v celem **letu 2001** dosegla okoli **4.5%**. **V letu 2002** bi bila ob pričakovani ohranitvi rasti zaposlenosti na letošnji ravni realna rast dodane vrednosti ponovno **4.5-odstotna**.

4.8. FINANČNI TOKOVI IN TRG KAPITALA – Nadaljnja krepitev varčevanja in umirjena rast bančnih kreditov prebivalstvu

V letu 2001 se **nadaljuje dinamična rast vlog prebivalstva v bankah**. Konec julija je bil obseg **varčevanja prebivalstva v bankah** realno za 8.7% večji kot decembra 2000 (primerljiva stopnja rasti v letu 2000 je bila 8.4-odstotna). V valutni in ročnostni strukturi bančnih vlog prebivalstva se je nadaljeval trend podaljševanja ročnosti vlog, saj so najbolj dinamično naraščali dolgoročni tolarski in devizni prihranki, hkrati se je v povprečju daljšala tudi ročnost kratkoročnih tolarskih vlog.

Delež tolarskih prihrankov v celotnih sredstvih prebivalstva v bankah se je letos okrepil, konec julija je znašal 56.3% (decembra 2000 55.6%). **Tolarsko varčevanje** je v prvih sedmih mesecih letos zabeležilo 9.6-odstotno realno rast, pri tem je bila realna rast **kratkoročnih vlog** (brez vpoglednih) 8.3-odstotna, realna rast **dolgoročnih vlog** pa 23-odstotna. Bolj dinamična rast dolgoročnih tolarskih vlog se je odrazila tudi v povečanju njihovega deleža v skupnih tolarskih prihrankih prebivalstva (z 11% konec leta 2000 na 12.2% konec julija 2001). Med kratkoročnimi vlogami so podobno kot lani najhitreje naraščale vezane vloge od 90 dni do 1 leta, ki imajo tudi najvišji strukturni delež v skupnih tolarskih vlogah (konec julija 29.3%, konec leta 2000 28%, konec leta 1999 pa 23.8%). Takšna gibanja so bila v veliki meri povezana tudi z letošnjim ohranjanjem TOM-a na visoki ravni. K rasti dolgoročnega varčevanja je prispevala rast prihrankov v okviru nacionalnih stanovanjskih varčevalnih shem (po okvirni oceni Stanovanjskega sklada so ti prihranki decembra 2000 predstavljali približno 1.5% celotnega tolarskega varčevanja in okoli 11% dolgoročnega tolarskega varčevanja).

⁴⁰ Gospodarske družbe oddelka storitev javne higiene so v letu 2000 ustvarile 20.4% (17.7% v letu 1995) dodane vrednosti vseh gospodarskih družb področja dejavnosti O oziroma 7.1% (5.7% v letu 1995) celotne dodane vrednosti področja dejavnosti O.

Obseg deviznega varčevanja je v prvih sedmih mesecih letos naraščal nekoliko manj dinamično od tolarskega, realna rast v prvih sedmih mesecih je bila 7.6-odstotna. K še vedno precej visoki rasti je **največ prispevala rast obsega dolgoročnih deviznih vlog**. Obseg je bil namreč realno za 15% večji kot decembra 2000. Delež dolgoročnih vlog v deviznem varčevanju, ki je konec julija znašal 14.5%, se je tako okreplil za 0.9 odstotne točke glede na december 2000, dolgoročne devizne vloge pa so predstavljale približno polovico (48%) skupnih dolgoročnih vlog prebivalstva v bankah. Spremembe strukture in ročnosti bančnih vlog so zaznamovale tudi dinamiko rasti denarnih agregatov (gl. poglavje 5.1).

Skladno z dinamično rastjo varčevanja se je neto zadolženost prebivalstva pri bankah (razmerje med posojili in vlogami) letos znižala (s 0.38 konec leta 2000 na 0.35 konec julija 2001), saj so bančna posojila prebivalstvu v prvih sedmih mesecih naraščala bistveno počasneje kot vloge prebivalstva v bankah. **Kreditiranje prebivalstva v prvih sedmih mesecih leta 2001 je bilo zelo umirjeno**, zlasti v primerjavi z letom 1999, saj je bilo stanje bančnih posojil prebivalstvu konec julija realno za 3.4% nižje kot konec decembra 2000 (lani 3.6-odstotna, leta 1999 pa kar 34-odstotna realna rast). V strukturi najetih bančnih posojil s strani prebivalstva močno prevladujejo dolgoročna posojila (več kot 80%), vendar pa so se v prvih sedmih mesecih letos neto povečevala le kratkoročna posojila (realno 7.1% glede na december 2000). Stanje dolgoročnih posojil je bilo konec julija realno za slab odstotek nižje kot konec leta 2000, kar predvsem kaže na odplačevanje posojil, najetih v preteklih letih.

Obseg domačih bančnih kreditov gospodarstvu se je v prvih sedmih mesecih leta 2001 realno povečal za 13% glede na december 2000, kar je nekoliko počasnejša rast v primerjavi z enakim obdobjem lani. Realna rast **tolarskih kreditov** v prvih sedmih mesecih je bila 6.9-odstotna, realna rast **deviznih kreditov**, ki so jih odobrile slovenske banke, pa 24.5-odstotna (devizni krediti so konec julija 2001 predstavljali okoli 22.6% vseh bančnih posojil podjetjem, njihov delež se je v primerjavi z decembrom 2000 povečal za 1.7 odstotne točke). V prvih sedmih mesecih leta 2001 so **kratkoročni tolarski krediti podjetjem naraščali hitreje** (10.1-odstotna realna rast glede na december 2000) kot dolgoročni (1.5-odstotna realna rast glede na lanski december), vendar se je rast dolgoročnih kreditov v primerjavi z enakim lanskim obdobjem letos krepila relativno hitreje (kratkoročni krediti so se v enakem lanskem obdobju realno povečali za 9%, dolgoročni pa so realno padli za 6.2% glede na december predhodnega leta). Med vzroki za obsežnejše najemanje kratkoročnih kreditov lani in letos je med drugim tudi izognitev prisilni poravnavi, saj Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju podjetij, ki je začel veljati 31.12.1999, ne dopušča daljšega vztrajanja nelikvidnih podjetij na trgu. Na hitrejšo rast kratkoročnega zadolže-

vanja, zlasti v prvi polovici leta, pa sta vplivali tudi dinamika rasti deviznih tečajev, ki je kratkoročno slabšala pogoje zadolževanja v tujini in restriktivnejša proračunska politika v obdobju začasnega financiranja (do aprila 2001) ter z njo zaostala plačila države.

Skupni **neto tokovi bančnih posojil gospodarstvu in drugim finančnim organizacijam** (DFO) so se **v prvih osmih mesecih** okrepili **glede na enako obdobje lani**, znašali so 135.8 milijard SIT, kar je realno za skoraj polovico več kot v enakem obdobju lani. Tudi ti podatki kažejo na relativno močnejšo rast dolgoročnih in deviznih bančnih kreditov v primerjavi s kratkoročnimi. Tako se je **relativno** v tem obdobju **najbolj povečal tok dolgoročnih tolarskih posojil**, ki je lani v prvih osmih mesecih znašal le 344 milijonov SIT, v enakem obdobju letos pa 27.7 milijarde SIT (tok dolgoročnih posojil podjetjem in DFO se je začel krepiti že lani septembra). Slednje je omogočila tudi visoka rast virov sredstev bank (zlasti vlog nebančnega sektorja in zadolževanje preko vrednostnih papirjev) in njihova izboljšana ročnostna struktura. Tok kratkoročnih tolarskih posojil podjetjem in DFO je bil v prvih osmih mesecih sicer precej višji od dolgoročnih (znašal je 66 milijard SIT), vendar je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem naraščal precej manj dinamično kot dolgoročna bančna posojila gospodarstvu. V prvih osmih mesecih se je močno povečal tudi tok deviznih posojil iz domačih bank (realno za 46% upoštevajoč efektivni tečaj tolarja v tem obdobju), kar je povezano z visoko devizno likvidnostjo bank v tem obdobju.

Zadolževanje podjetij v tujini je bilo v prvih sedmih mesecih letos manjše v primerjavi z enakim obdobjem lani, vendar **se je v poletnih mesecih začelo ponovno intenzivneje krepiti**. Neto tok posojil, ki so jih podjetja najela v tujini in med katerimi prevladujejo dolgoročna posojila, je v prvih sedmih mesecih realno zaostajal za primerljivim tokom v letu 2000 le še za 4%⁴¹, po plačilnobilančnih podatkih o zadolževanju podjetij v tujini v avgustu pa je osemmesečno financiranje podjetij iz tujine realno že preseglo primerljivo raven v letu 2000. Razlogi za dolgoročno zadolževanje v tujini ostajajo podobni kot lani. Na eni strani gre za še vedno ugodnejše pogoje kreditiranja v tujini, na drugi strani pa kljub visoki letošnji likvidnosti bank omejuje odobravanje večjih posojil gospodarstvu tudi nizek kapital bank zaradi predpisa o dovoljeni kreditni izpostavljenosti pri odobravanju posojil posameznemu posojilojemalcu⁴².

⁴¹ Preračunano v tolarje po povprečnih mesečnih deviznih tečajih (vir: Tabela finančnih tokov Slovenije, BS, september 2001) in deflacirano z efektivnim tečajem tolarja.

⁴² Izpostavljenost banke do posamezne osebe ne sme presegati višine 25% kapitala banke, pri izpostavljenosti banke do oseb, ki jih obvladuje, ali pa do osebe, ki jo obvladuje ista oseba kot banko, ne sme preseči 20% kapitala banke; izpostavljenost banke do osebe, ki je v posebnem razmerju z banko (član uprave banke, član nadzornega sveta banke, pravna oseba, katere član uprave ali NS je član uprave banke in podobno), pa zakon omejuje na 10% kapitala banke.

Nihanje nominalnih obrestnih mer je bilo tudi letos v največji meri povezano z gibanjem temeljne obrestne mere (TOM), ki se je zaradi načina izračuna skladno s cenovnimi gibanji gibal med 8.56% in 10.18% na letni ravni (najvišja je bila junija), v povprečju pa je bila v prvih desetih mesecih (9.08%) približno na ravni povprečja preteklega leta (9.06%). Povprečne **obrestne mere nad TOM** za kratkoročna **posojila** so bile v drugem četrtletju v povprečju nižje za 0.12 odstotne točke glede na prvo četrtletje in so se do oktobra ohranile na ravni okoli 5.7%. Povprečne obrestne mere nad TOM za dolgoročna posojila pa so se v drugem četrtletju rahlo povišale in se ustalile na ravni okoli 7.9%. Sicer pa so se povprečne obrestne mere za kratkoročna in dolgoročna posojila nad TOM **letos v povprečju gibale na nekoliko nižji ravni kot v povprečju preteklega leta.**

Na gibanje pasivnih obrestnih mer, ki je za vezane vloge nad 30 dni prav tako pogojeno z gibanjem TOM, so vplivali še nekateri dejavniki. Potem ko so februarja letos banke uradno odstopile od priporočila Združenja bank o najvišji pasivni obrestni meri, ki je sooblikovalo gibanje pasivnih obrestnih mer v preteklih dveh letih (po prenehanju veljave medbančnega dogovora o najvišji pasivni obrestni meri februarja 1999), so se marca povprečne **obrestne mere nad TOM za kratkoročne vloge** zvišale (za vloge nad 31 dni marca in aprila za po 0.1 odstotne točke; za vloge nad 91 dni marca za 0.1 odstotne točke, za vloge od 181 dni do 1 leta junija za 0.1 odstotne točke), za dolgoročne vloge pa so ostale nespremenjene.

Zaradi **ugodne tolarske likvidnosti bank** kot posledice deviznih prilivov **se je medbančna obrestna mera** letos **postopno zniževala**. Potem ko je v prvih sedmih mesecih še presegala 7%, se je v avgustu znižala na 6.8% in v naslednjih dveh mesecih v povprečju še upadala, v prvi polovici novembra se je gibala okoli 6%.

Na **gibanja tečajev delnic na Ljubljanski borzi** v letu 2001 vplivajo predvsem konsolidacijske aktivnosti, v precej manjši meri pa tudi splošna gibanja tečajev delnic na tujih trgih kapitala, odprava kapitalskih omejitev za tuje porfelnjske investitorje in uspešnost poslovanja podjetij. Tečaji delnic na Ljubljanski borzi se gibljejo zelo neodvisno od dogajanj na tujih trgih kapitala⁴³. Ključni razlog sta še vedno nizka aktivnost tujih investitorjev ter velik vpliv tranzicijskih dejavnikov.

⁴³ V letih visoke splošne rasti tečajev delnic v svetu (obdobje 1998–1999) so tečaji delnic na Ljubljanski borzi realno upadali, letos, ko je vrednost svetovnega borznega indeksa MSCI World do konca septembra, merjeno v evrih, padla za 21.8% pa je bil slovenski trg kapitala eden najbolj donosnih trgov (bolje rečeno, najmanj nedonosnih) na svetu.

Tabela 4.8: Promet po posameznih skupinah vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi (v mio SIT)

Obdobje	Delnice	Obveznice	(Pooblaščne) investicijske družbe	Kratkoročni VP	Pokojninski boni	Skupaj
1998	133,757	22,070	10,036	7,512	0	165,863
1999	168,422	35,298	53,802	6,446	1,701	265,670
2000	145,323	56,441	62,824	3,187	1,841	269,617
1.1.2001 - 30.9.2001	155,903	32,641	40,766	646	977	230,933

Vir podatkov: Ljubljanska borza.

V prvih devetih mesecih je bil na Ljubljanski borzi dosežen rekordni promet z vrednostnimi papirji, saj je znašal 231 milijard SIT ali 86% vrednostnega prometa v vsem letu 2000 (oziroma 33% več kot v enakem obdobju lani). Promet se je povečal le z delnicami podjetij, z obveznicami in delnicami investicijskih družb pa je stagniral oz. celo nekoliko upadel. Kljub rekordnemu prometu pa ne moremo govoriti o izboljšani likvidnosti slovenskega trga kapitala, saj znaša vrednostni obrat prometa na letni ravni (razmerje med prometom in tržno kapitalizacijo) še vedno zelo nizkih 0.25. Poleg tega se je letos število sklenjenih poslov zmanjšalo. Do upada števila poslov je prišlo predvsem na segmentu delnic investicijskih družb, kjer se je stopnja konsolidacije lastništva glede na leto 2000 precej upočasnila (do podobnega pojava je v letih 1999 in 2000 že prišlo na segmentu delnic podjetij). Likvidnost slovenskega trga kapitala je bila tako tudi v prvih devetih mesecih letos na podoben nizki ravni kot lani, k rasti obsega prometa pa so prispevali predvsem večji prenosi lastništva v zvezi s prevzemnimi aktivnostmi pri nekaterih podjetjih. Tudi v prvih devetih mesecih tega leta se je podobno kot lani s svežnji (večjimi posli, ki potekajo mimo organiziranega trga) sklenilo približno 60% celotnega prometa.

Splošni tečaji delnic na Ljubljanski borzi so se, merjeno z indeksom SBI 20, v prvih devetih mesecih letos povišali za 10%. Do dviga tečajev je v celoti prišlo v tretjem četrtletju. Kljub temu tudi v letu 2001 ne moremo govoriti o splošnem porastu tečajev delnic v pravem pomenu besede, saj je bil dvig indeksa predvsem rezultat visokih povišanj tečajev delnic nekaterih srednje velikih in večjih javnih delniških družb, ki so bile bodisi neposredno bodisi posredno vključene v prevzemne aktivnosti⁴⁴. Tečaji delnic največjih štirih javnih delniških družb (Krka, Lek, Mercator in Petrol) so se v povprečju nominalno povečali le za 5%, realno pa ostali na enakih ravneh kot konec leta 2000. Poleg tega so stagnirali oziroma celo realno upadli tudi tečaji delnic

⁴⁴ Gre predvsem za delnice Banke Koper, Istrabenza, Pivovarne Union in SKB banke.

investicijskih družb in splošni tečaji delnic na prostem trgu. K stagnaciji tečajev delnic na Ljubljanski borzi pa so vsaj deloma vendarle pripomogla tudi negativna dogajanja na svetovnih borzah.

Dogajanja na slovenskem trgu kapitala še vedno potrjujejo, da ima **poslovna uspešnost podjetja razmeroma majhen vpliv na gibanja tečajev delnic**, saj je bila osnova za rast tečajev delnic skoraj izključno dinamika konsolidacije lastništva v posameznem podjetju. Čeprav je Banka Slovenije s prvim julijem letos odpravila kapitalske omejitve za tuje portfeljske investitorje, večjega priliva tujega kapitala v tretjem četrtletju ni bilo. Tuji investitorji so v tem obdobju na organiziranem trgu kapitala sicer opravili neto nakupe v vrednosti 0.85 milijarde SIT, njihov delež v celotnem prometu na organiziranem trgu pa je znašal še vedno skromne 3%. Lastniški delež tujih oseb v javnih delniških družbah na Ljubljanski borzi je tako ostal na približno enaki ravni (8%) kot pred odpravo omejitev. K majhnemu prilivu tujega kapitala so pripomogla tudi negativna gibanja in povečana negotovost na tujih trgih kapitala, zaradi česar se je tuji kapital z manj razvitih trgov pospešeno umikal oziroma nanje ni pritekal.

Dogajanja v zvezi s pooblaščenimi investicijskimi družbami so bila predvsem v znamenju njihovega preoblikovanja, to je, združevanja na enovito pooblašče-no investicijsko družbo ter naknadne cepitve te družbe na holding (del, za-polnjen s pretežno netržnimi vrednostnimi papirji), investicijsko družbo (del s pretežno tržnimi vrednostni papirji) in pooblašče-no investicijsko družbo (pretežno neizkoriščeni lastninski certifikati). Te aktivnosti vsaj zaenkrat niso ustvarile dodatne vrednosti delničarjem, na kar kaže tudi stagnacija tečajev teh delnic. Posebne spodbude tečajem delnic teh družb ni nudilo niti postopno polnjenje privatizacijske vrzeli, kar je povezano s kakovostjo premoženja, ki ga bo država namenila za ta namen.

V prvih devetih mesecih tega leta se na organizirani trg vrednostnih papirjev ni uvrstila **nobena večja izdaja delnic**. Število izdaj dolgoročnih vrednostnih papirjev (delnic vključno z delnicami pooblaščenih investicijskih družb, obveznic in pokojninskih bonov) se je letos povečalo za 8 (na 275). Tržna kapitalizacija delnic na organiziranem trgu se je v tem času tako povečala skoraj izključno kot posledica rasti tečajev delnic. Tržna kapitalizacija delnic je glede na konec leta 2000 porasla za 11.4%. Tržna kapitalizacija obveznic se je v prvih treh četrtletjih leta 2001 povečala za 23.6%, in sicer skoraj izključno iz naslova novih izdaj ter razširitev kotacij državnih obveznic.

Slovensko prebivalstvo tudi v letu 2001 ni povečalo naložb v delnice. **Obseg varčevanja v vzajemnih skladih**, ki je najbolj zanesljiv pokazatelj varčevanja prebivalstva v vrednostnih papirjih, le **skromno narašča** in še vedno predstavlja le slab odstotek obsega varčevanja prebivalstva v poslovnih bankah.

Poleg tega je do polovice porasta obsega premoženja v vzajemnih skladih prišlo iz naslova rasti tečajev delnic in ne iz naslova povečanega pritoka sredstev investitorjev. Zavora še višji rasti tečajev delnic na Ljubljanski borzi je tako še vedno pomanjkanje povpraševanja po delnicah, tako domačega kot tujega. Do povečanja povpraševanja pride le v primerih, ko strateški interes v določeni pravni osebi vidi druga pravna oseba ali skupina pravnih oseb, kar daje slovenskemu trgu kapitala izrazito korporacijski značaj⁴⁵. Pokojninska reforma in ustanovitev pokojninskih družb oziroma pokojninskih skladov še ni pomembneje vplivala na dogajanja na trgu kapitala, saj so ti subjekti do danes zbrali razmeroma majhen obseg premoženja, katerega večino so plasirali v bančne depozite in državne obveznice.

Za razvoj trga kapitala (to je povečanje njegove globine in širine, kar bi omogočilo večje financiranje podjetij z lastniškim kapitalom) po odpravi skrbniških računov bo potrebna tudi večja aktivnost poslovnih bank in zavarovalnic na področju razvoja in trženja produktov in storitev, povezanih z varčevanjem v vrednostnih papirjih. Pozitiven bi lahko bil tudi vpliv privatizacije bank in morebitne večje konkurence tujih finančnih posrednikov, ki bosta prispevala k razvoju oziroma večji ponudbi finančnih produktov, temelječih na vrednostnih papirjih, ter odprava indeksacije obrestnih mer, ki bo zmanjšala primerjalno prednost hranilnih vlog.

⁴⁵ To pomeni, da so dogajanja na trgu predvsem posledica korporacijskih aktivnosti, ne pa aktivnosti portfeljskih investitorjev (bodisi zasebnih bodisi institucionalnih).

5. GLAVNE USMERITVE EKONOMSKE POLITIKE

5.1. DENARNA POLITIKA – Rast denarnega agregata M3 letos nad zgornjo mejo ciljanega koridorja

Banka Slovenije v letu 2001 ni spreminjala temeljne usmeritve denarne politike, ki še naprej ostaja **znižanje inflacije na raven, primerljivo z državami Evropske unije**. Po razlagi Banke Slovenije to pomeni, da inflacija ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo ne bi smela presegati inflacije v državah članicah z najvišjo stopnjo. Takšen cilj je konsistenten z našo oceno višine strukturnih učinkov (Balassa-Samuelsonov efekt, gl. tudi Pomladansko poročilo 2001, str. 97), zaradi katerih se bo tudi po fiksiranju tečaja tolarja še ohranila razlika med domačo in »evropsko« inflacijo, ter z napovedjo gibanja cen, ki je predpostavka za pripravo državnega proračuna.

Bližnji cilj denarne politike ostaja **rast denarnega agregata M3**. Po njegovi stabilni rasti v letu 2000 je Banka Slovenije znižala mejo ciljanega koridorja njegove rasti za eno odstotno točko, tako da v letu 2001 znaša med 11% in 17%. Vendar je M3 že v januarju 2001 dosegel zgornjo mejo, v naslednjih mesecih 2001 pa jo je presegal, v septembru že za 3.9 odstotne točke. Povprečna rast denarnega agregata M3 je namreč v tretjem četrtletju v primerjavi z enakim obdobjem lani dosegla 20.9%, medletna rast v septembru pa je znašala 21%.

Med **posameznimi komponentami denarnega agregata M3** predstavljajo največji del devizne vloge pri bankah. Njihova rast, merjena kot povprečje zadnjega četrtletja v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta, se je v januarju povečala za 32.9%, v naslednjih mesecih pa se je upočasnjevala in v septembru znašala 25.6%. Sledijo tolarске nevpogledne vloge pri bankah. Njihova povprečna rast se je vse leto povečevala, v januarju je znašala 13.1%, do septembra pa se je povečala na 22.6% (gl. tudi poglavje 4.8.). Hitrejša rast vezanih tolarских vlog je vplivala tudi na hitrejšo rast denarnega agregata M2, ki se je v letos povečala za 8.1 odstotne točke in v septembru znašala 19.1%.

Naraščanje širše opredeljenih denarnih agregatov v zadnjih mesecih je v veliki meri posledica ugodnih gibanj v tekočem računu plačilne bilance ter finančnih prilivov, povezanih s prodajami kapitalskih deležev. Razčlenitev izdajanja denarnega agregata M3 pokaže, da se je izdajanje iz tolarских transakcij v prvih osmih mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem lani povečalo za 56%, izdajanje preko deviznih transakcij pa za 2.3-krat. V takšnih razmerah, ki pomenijo pritisk na manjšo depreciacijo, **je prioriteta naloga Banke**

OKVIR 5: INFLACIJSKO CILJANJE

Inflacijsko ciljanje je strategija denarne politike oziroma oblasti, pri kateri kot svoj cilj neposredno določi stopnjo inflacije, ki jo želi doseči v načrtanem obdobju. Po desetletnih izkušnjah držav, ki so prve uvedle strategijo inflacijskega ciljanja, jo danes v vedno večjem številu uporabljajo centralne banke iz razvitih in razvijajočih se ekonomij. Dosedanje izkušnje kažejo, da se države, ki so uveljavile strategijo inflacijskega ciljanja, med seboj razlikujejo glede (i) jasnosti objave svojega cilja, saj so nekatere začele z inflacijskim ciljanjem pred javno razglasitvijo svoje strategije; (ii) ravni cen ob uvedbi, ki se je v večini primerov gibala med nizko in zmerno, (iii) indeksa cen, ki ga zasledujejo (merjena inflacija ali ožje opredeljeni cenovni agregati), (iv) dovoljenih odstopanj od zastavljenega cilja ter posledicah večjega odstopanja in (v) časovnega horizonta, ki so ga določile za dosego ciljane ravni inflacije.

Čeprav se **strategije inflacijskega ciljanja** med državami precej razlikujejo, je njihova **skupna točka izbira ravni cen kot najpomembnejšega (neposrednega) cilja denarne politike**. V ozadju take odločitve je spoznanje, da z denarno politiko v večini primerov ni mogoče uspešno uravnavati kratkoročnih realnih oscilacij v ekonomiji oziroma da je na dolgi rok z denarno politiko mogoče uspešno vplivati le na raven cen. Poleg tega v zadnjem času prevladuje prepričanje, da tudi zmerna inflacija negativno vpliva na druge makroekonomske kategorije, na primer na gospodarsko rast. Nenazadnje pa inflacijsko ciljanje zagotavlja nominalno sidro, ki ga je relativno lahko določiti, izmeriti in s tem tudi zasledovati. Pri tem pa ostaja odprto vprašanje določitve optimalne inflacijske stopnje oziroma nivoja cen, ki je konsistenten z drugimi ekonomskimi cilji, saj podobno kot pri drugih strategijah, ki so na razpolago centralnim bankam, tudi pri ciljanju inflacije ni mogoče neodvisno zasledovati več ciljev hkrati.

Transparentnost strategije inflacijskega ciljanja povečuje razumevanje delovanja denarne oblasti pri zainteresirani javnosti, kar posledično povečuje njeno kredibilnost. V sedanjih razmerah se, ob že realiziranih in delno tudi pričakovanih povečanih pritokih kapitala, spreminja povezava med širše opredeljenimi denarnimi agregati in ravni cen, zaradi česar se zmanjšuje vpliv Banke Slovenije na zniževanje inflacije. Poleg tega bodo strukturne spremembe na finančnem področju vplivale tako na strukturo kot na dinamiko gibanja denarnih agregatov, kar bo povečevalo njihovo nestabilnost in s tem še oslabilo povezavo med ravni cen in denarnimi agregati. Zato bi možna alternativna strategija, neposredno ciljanje ravni cen, lahko omogočila hitrejše znižanje inflacije.

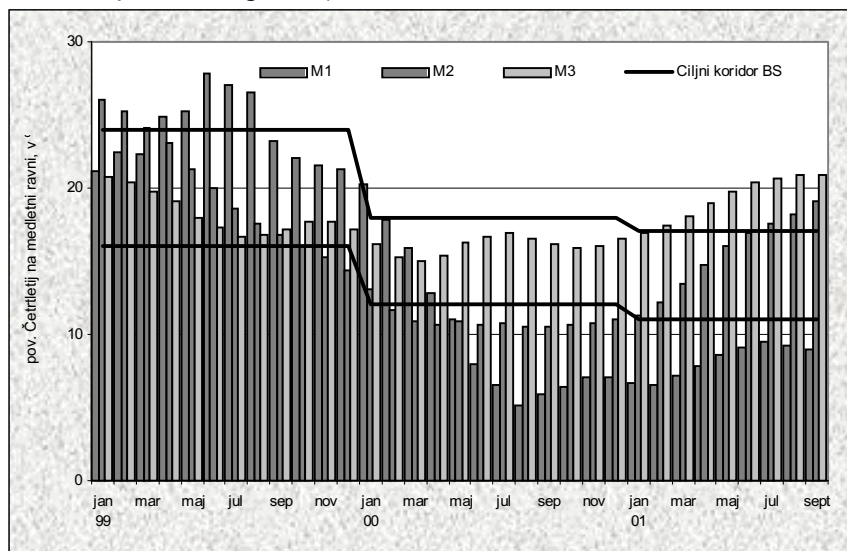
Izbira strategije inflacijskega ciljanja je sprejemljiva tudi z vidika procesa približevanja Evropski uniji. Čeprav je Evropska centralna banka kot primarni cilj izbrala vzdrževanje stabilnosti cen, strategija doseganja cilja pa temelji na dveh stebrih, pri čemer prvi steber poudarja primarni pomen količine denarja, drugi steber pa se osredotoča na analizo širšega spektra ekonomskih in finančnih indikatorjev, pa od držav kandidatka za vstop v Evropsko unijo ne pričakuje, da pred vključitvijo tudi same sprejmejo takšen način vodenja denarne politike.

Slovenije ohranjanje ravni deviznega tečaja, zato se možnost vplivanja centralne banke na rast denarnega agregata M3 zmanjšuje. Ker se povečani pritoki kapitala iz tujine pričakujejo tudi v prihodnosti, se ponovno **odpira vprašanje ustreznosti ciljanja denarnega agregata M3**, saj bi neizpolnjevanje denarnega cilja v daljšem časovnem obdobju zmanjšalo kredibilnost centralne banke in s tem otežilo doseganje njenega strateškega cilja, da zniža inflacijo na raven, primerljivo z državami članicami EU.

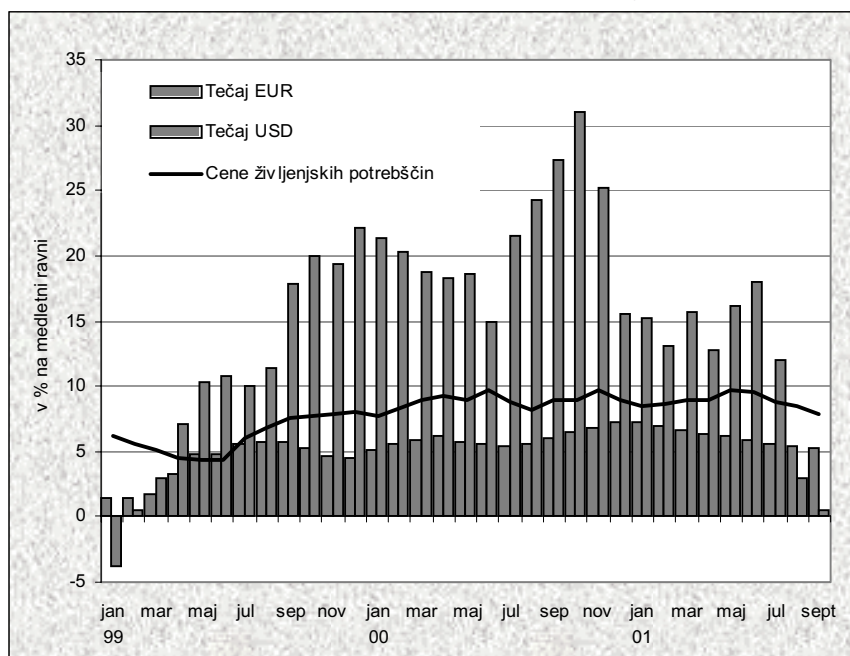
Rast količine primarnega denarja se je prvem četrtletju leta 2000 na medletni ravni zmanjšala za 1 odstotno točko v primerjavi z zadnjim četrtletjem 2000, v naslednjih mesecih pa je pričela naraščati, tako da se je povprečna rast primarnega denarja v zadnjem četrtletju v primerjavi z enakim obdobjem lani v septembru povečala na 7.6%. Podobno dinamiko rasti je letos izkazoval tudi denarni agregat M1, po zmanjševanju v prvih mesecih letos je v drugem četrtletju pričel postopoma naraščati in septembra dosegel 8.9%, kar je za 3.1 odstotne točke več kot septembra lani, predvsem zaradi povečane rasti vpoglednih vlog pri bankah.

Relativno povečan obseg finančnih pritokov iz tujine je letos pomembno vplival tudi na način izdajanja primarnega denarja. Banka Slovenija je, razen

Slika 7: Gibanje denarnih agregatov Banke Slovenije (povprečje zadnjih treh mesecev v primerjavi s povprečjem istih treh mesecev predhodnega leta)

Vir podatkov: Banka Slovenije.

Slika 8: Medletne spremembe tečaja evra, ameriškega dolarja in inflacije

Vir podatkov: Banka Slovenije, SURS.

v januarju, neto izdajala primarni denar preko deviznih transakcij, od tega največ s pomočjo repo poslov, v osmih mesecih letos skupaj za 71.4 milijarde SIT, preko ostalih deviznih transakcij pa je njegovo količino zmanjšala za 8.6 milijard SIT. Neto umik primarnega denarja je potekal s tolarskimi transakcijami, največ (za 47.9 milijard SIT) preko tolarskih blagajniških zapisov BS ter s povečevanjem tolarskih vlog države in podjetij (za 15.8 milijard SIT). Denarni tok umikanja primarnega denarja s pomočjo deviznih blagajniških zapisov pa je znašal 53.8 milijard SIT (v enakem obdobju lani 11.3 milijard SIT).

Banka Slovenije je v letu 2001 nadaljevala z vodenjem politike **uravnavanja nihanj deviznega tečaja**, pri čemer je bilo tudi gibanje deviznega tečaja v veliki meri zaznamovano s povečanimi prilivi deviz. Po 7.1 odstotni nominalni depreciaciji tolarja proti evru v letu 2000 je njegova depreciacija v devetih mesecih letos znašala 5.3%. V prvem četrtletju je povprečna mesečna rast tečaja evra znašala 0.6%, v drugem četrtletju pa se je upočasnila na 0.3%. Ker se je upočasnjeno drsenje tečaja tolarja nadaljevalo tudi v naslednjih mesecih, je Banka Slovenije septembra posegla na devizni trg z določitvijo najnižjega tečaja, po katerem so banke podpisnice dogovora o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja zavezane odkupovati devize. Podobno kot v predhodnih letih je bilo nihanje tečaja ameriškega dolarja med posameznimi meseci pre-

cej večje, saj je v prvem četrletju narasel za 0.1%, v drugem za 2.6%, v tretjem četrletju pa je povprečno mesečno znižanje znašalo 1.8%. V devetih mesecih letos je tolar proti ameriškemu dolarju nominalno depreciral za 2.2%, na medletni ravni pa znaša njegova deprecijacija 0.8%.

Poleg začasnega in končnega odkupa deviz ter signaliziranja tečajev je Banka Slovenija nadaljevala z izdajanjem deviznih blagajniških zapisov, denominiranih v evrih in ameriških dolarjih z ročnostjo med 60 in 360 dni, pri čemer je njihova prodaja omejena samo na poslovne banke.

Pri določanju višine svojih **obrestnih mer** je Banka Slovenije sledila denarnemu in tečajnemu cilju svoje politike. Po povišanju lombardne in eskontne obrestne mere v letu 2000 za dve odstotni točki, je v aprilu še enkrat povišala obe obrestni meri, lombardno z 10% na 11%, eskontno pa z 11% na 12%.

Banka Slovenije je po lanski odpravi **tolarskih blagajniških zapisov** z ročnostjo 7, 14, 28 in 30 dni letos prenehala izdajati 2-dnevne tolarske blagajniške zapise in jih nadomestila z depozitom čez noč. Obrestne mere obstoječih blagajniških zapisov so se povišale, pri 12-dnevnih za 1.5 odstotne točke na 8.5%, pri 60-dnevnih za 1 odstotno točko na 11% in pri 270-dnevnih za 0.5 odstotne točke na 11.5%. Pri **blagajniških zapisih v tujem denarju** je Banka Slovenije spremljala predvsem gibanja obrestnih mer na tujih trgih, tako da so se pri blagajniških zapisih, denominiranih v evrih in ameriških dolarjih, obrestne mere znižale.

Za preostale mesece leta 2001 pričakujemo, da bo Banka Slovenije s svojimi instrumenti še naprej zasledovala notranje in zunanje ravnotežje. Po letu 1999, ko je bila povečana rast cen pogojena pretežno z zunanjimi dejavniki, se v zadnjih mesecih njihov pomen ponovno zmanjšuje, s tem pa tudi pomen parcialnih ukrepov, s katerimi se je zmanjševal obseg njihove endogenizacije v domače okolje. **Za nadaljevanje procesa disinflacije bo imela zato v naslednjih mesecih ključno vlogo restriktivna usmerjenost denarne politike in politike deviznega tečaja** ter njuna usklajenost s fiskalno in dohodkovno politiko, saj analize kažejo, da imata prav denarna politika in politika deviznega tečaja največji vpliv na spreminjanje cen. Ob nadaljnjem zaostajanju plač za rastjo produktivnosti na eni strani ter zmanjšanju deleža cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije ter s tem njihovega vpliva na inflacijo na drugi strani bosta namreč denarna politika in politika deviznega tečaja postali poglobljena vzvoda za znižanje inflacije na raven, primerljivo z državami članicami EU.

Ker pričakujemo, da bo politika obrestnih mer v tujini do konca letošnjega leta in vsaj še v prvi polovici leta 2001 ostala nespremenjena, kar pomeni nadaljnje znižanje tujih obrestnih mer oziroma njihovo ohranjanje na nivoju,

ki so ga dosegle ob koncu tretjega četrtega leta 2001, bi nadaljnja povišanja ključnih obrestnih mer Banke Slovenije še povečala razkorak med domačimi in tujimi obrestnimi merami. Ob nadaljevanju procesa odpravljanja omejitev glede pretoka kratkoročnega kapitala pa bi povečanje obrestne paritete predstavljalo dodatne pritiske na upočasnitev rasti tečaja.

Nadaljevanje procesa približevanja Slovenije državam članicam EU bo, kljub nespremenjenim ciljem, od Banke Slovenije zahtevalo spremembe tako glede načina vodenja kot izbora instrumentov na področju denarne in tečajne politike. V naslednjih dveh letih bo pri vodenju denarne politike potrebno večjo vlogo kot do sedaj nameniti instrumentom denarnega trga, na področju politike deviznega tečaja pa vstop v EU in kasnejša priključitev EMU predvideva spremembo sedanjega tečajnega režima. V vmesnem obdobju bo devizni tečaj lahko opravljal vlogo blažilca šokov, povezanih s približevanjem. Ker ohranjanje **indeksacijskih mehanizmov**, še posebej na finančnem področju, otežuje proces disinflacije in s tem nominalne konvergence ekonomijam držav članic EU, bo potrebna tudi aktivnejša udeležba Banke Slovenije na področju njihove odprave, predvsem na segmentu poslovnega bančništva, kjer je njen vpliv največji. Odprava indeksacije obrestnih mer s TOM bi gotovo prispevala k manjši inertnosti inflacije in zato k njenem hitrejšem zniževanju, vendar v začetnem obdobju ni brez tveganj. Poveča se lahko negotovost varčevalcev, ki bodo morali nominalne obrestne mere primerjati s pričakovano inflacijo; podobno velja za posojilodajalce, ki bodo v nominalno obrestno mero vgradili tudi nadomestilo za pričakovano inflacijo. Da bi preprečili morebitno kratkoročno povišanje obrestnih mer ob odpravi formalne indeksacije ter večji umik varčevanja iz tolarskega v devizno, morajo biti inflacijska pričakovanja ob njeni odpravi čimmanj negotova in usmerjena navzdol, obstajati pa mora tudi »nadomestna« referenčna obrestna mera, ki bi bila idealno sicer določena tržno, ob plitkem finančnem trgu pa bo verjetno morala biti stvar dogovora. Izpolnitev teh pogojev je možna le z usklajenim delovanjem denarne in fiskalne politike ter v sodelovanju z bančnim sektorjem.

5.2. POLITIKA JAVNIH FINANC

5.2.1. JAVNOFINANČNI PRIHODKI V LETIH 2001 DO 2003 – Prilivi od davka na dodano vrednost letos nižji, prilivi od trošarin pa višji od pričakovanih

Javnofinančni prihodki so se v letu 2001 obračunavali in vplačevali po davčni zakonodaji in davčnih instrumentih, ki so veljali že ob koncu leta 2000. Uveljavljene so bile le nekatere spremembe, ki so nebitveno posegle v obseg in strukturo javnofinančnih prihodkov. Prispevki za socialno varnost

so se vplačevali po enakih prispevnih stopnjah (38%) kot leto poprej. Davek na izplačane plače je ostal davčni vir tudi v letu 2001, njegova progresivna obdavčitvena lestvica pa ni bila spremenjena. Da bi razbremenili fizične osebe v najnižjih dohodkovnih razredih, je bil po dogovoru s socialnimi partnerji v letu 2000 sprejet Zakon o izjemnem znižanju davčne obveznosti (znižanje dohodnine za nižje dohodkovne razrede), ki se je uporabljal pri dohodninskih poračunih za leti 1999 in 2000 in zato zmanjševal dohodninske prihodke v letu 2001. Letos so se večkrat povečale trošarine na mineralna olja, uvedena je bila trošarina na plin, povečale pa so se tudi trošarine na alkohol in alkoholne izdelke ter na tobak in tobačne izdelke. Zaradi prostotrgovinskih in pridružitvenega sporazuma so se tudi v letu 2001 še zniževale stopnje uvoznih dajatev določenih proizvodov in s tem prihodki od carin in uvoznih dajatev. S spremembo Zakona o javnih financah pa so bili sistemsko urejeni priprava, predložitev in sprejemanje proračunov za dve leti.

Ob sprejemanju državnega proračuna **za leto 2001** je bilo predvideno, da bodo letos **javnofinančni prihodki** realno za 5.7% višji kot lani in bodo znašali 42.9% bruto domačega proizvoda (za 0.1 strukturne točke več kot leta 2000). Dejanska gibanja javnofinančnih prihodkov v letu 2001 pa kažejo, da se ob pripravi proračuna predvideni javnofinančni prihodki ne bodo v celoti realizirali. Odstopanja navzdol pričakujemo predvsem pri davku na dodano vrednost, ki je zlasti v začetku leta beležil zelo skromne prilive. V začetku leta 2001 je bilo domače trošenje zelo skromno, nižja od prvotno načrtovane pa je bila tudi rast tolarskega uvoza blaga, kar je oboje upočasnjevalo rast vplačil davka na dodano vrednost. Na drugi strani je bila v prvih letošnjih mesecih dinamika rasti izvoza bistveno višja od pričakovane, kar v davčnem smislu pomeni večja vračila vstopnega davka na dodano vrednost. Čeprav se je domače trošenje začelo postopoma krepiti, je jesenska napoved domačega trošenja nižja od pomladanske. Nekoliko nižje kot spomladi sta ocenjeni tudi rast izvoza in rast uvoza, pri tem je popravek napovedi uvoza navzdol relativno večji od popravka izvoza. Vse to vpliva na prihodke od davka na dodano vrednost, ki bodo zato nekoliko nižji od predvidenih v državnem proračunu. Višji od predvidenih v državnem proračunu pa bodo v letu 2001 prihodki od trošarin. Trošarine so bile med letom povečane bolj, kot je bilo prvotno predvideno; zlasti trošarine na naftne derivate, kjer se je nihanje cen nafte na svetovnih trgih izkoristilo za povečevanje trošarinskih dajatev. Ocenjujemo, da bodo skupaj prihodki iz davka na dodano vrednost in trošarin dosegli 13.2% bruto domačega proizvoda, kar je približno toliko kot lani in za 0.1 strukturne točke manj, kot je bilo za oba davčna vira skupaj predvideno v državnem proračunu ob njegovem sprejetju. Precej ugodna so gibanja prispevkov in davkov, ki se obračunavajo na osnovi plač. Ocenjujemo, da se bodo javnofinančni prihodki, ki se oblikujejo na osnovi plač in predstavljajo dobrih 55% javnofinančnih prihodkov, v letu 2001 realno povečali za 4.2%. V javnofinančne blagajne bodo prispevali okoli 23.9% bruto domačega

proizvoda, kar je za 0.3 strukturne točke več kot lani. V tem se bo hitreje povečal davek na izplačane plače ter davek iz plač in nekoliko počasneje prispevki za socialno varnost. Davek na izplačane plače se bo v letu 2001 zaradi fiksne nominalne in progresivne lestvice realno povečal za 15.3%, davek iz plač, ki oblikuje 90% dohodninskih prihodkov, pa se bo zaradi progresivne lestvice realno povečal za 5.5%. Celotni prihodki od dohodnine se bodo zaradi poračunov (tudi po zakonu o izjemnem znižanju davčne obveznosti) in nekoliko počasnejše rasti drugih podvrst dohodnine od rasti davka od plač realno povečali za 4.9%. Prispevki za socialno varnost se bodo v letu 2001 ob nespremenjenih prispevnih stopnjah realno povečali za 2.8%. Zaradi zniževanja carinskih stopenj in slabših uvoznih rezultatov od prvotno predvidenih bodo v letu 2001 nižji od predvidenih tudi prihodki iz naslova carin in drugih uvoznih dajatev. Realno se bodo zmanjšali za dobrih 23% in bodo znašali le še 0.7% bruto domačega proizvoda. Po konsolidirani globalni bilanci (v skladu z metodologijo Ministrstva za finance) ocenjujemo, da se bodo **javnofinančni prihodki v letu 2001** realno povečali za 4.5%; dosegli bodo 43.1% bruto domačega proizvoda, kar je za 0.3 strukturne točke več kot v letu 2000⁴⁶.

Aktivnosti, usmerjene v pripravo novega systemskega zakona o dohodnini in zakona o davku na dobiček pravnih oseb, se bodo nadaljevale tudi v letih 2002 in 2003, reformirani bodo tudi davki na premoženje. To bo prispevalo k razbremenitvi faktorja delo in povečanju obremenitve faktorja kapital. Za leto 2002 je predlagano, da se bo povečala prispevna stopnja prispevkov delodajalcev za zdravstveno zavarovanje, in sicer za 0.2 odstotne točke. Za toliko se bo povečal tudi prispevek upokojencev za zdravstveno zavarovanje. V letu 2002 se bo dvignila spodnja meja obdavčitve plač ter se nekoliko znižala stopnja obdavčitve plač v posameznih razredih pri davku na izplačane plače, s čimer bo dosežena razbremenitev stroškov dela. V letu 2002 bosta tudi povečani stopnji davka na dodano vrednost.

Tudi **v letih 2002 in 2003** se bo, glede na predvidena makroekonomska gibanja, nadaljevala tendenca zmanjševanja deleža obveznih dajatev v bruto domačem proizvodu. Zato bo približevanje javnofinančnemu ravnovesju možno doseči z doslednim obračunavanjem, pobiranjem in izterjevanjem davkov in prispevkov, z razširitvami prispevnih in davčnih osnov ter z racionalizacijo obstoječih davčnih olajšav (zlasti pri davku na dobiček in dohodnini). Okrepiti bo treba tudi druge, predvsem nedavčne prihodke iz domačih in tujih donacij ter iz drugih kapitalskih in koncesijskih prihodkov. Ocenjujemo je, da bodo po konsolidaciji v skladu z metodologijo Ministrstva za finance konsolidirani javnofinančni prihodki v letu 2002 (brez podaljšanja proračunskega leta za

⁴⁶ V oceni je upoštevana popravljena napoved nominalnega bruto domačega proizvoda za leto 2001, ki je nižji od pomladanske napovedi za 30.7 milijarde SIT.

prihodke iz januarja 2003) znašali okoli 42.5%, v letu 2003 pa okoli 43.5% bruto domačega proizvoda.

5.2.2. JAVNOFINANČNI ODHODKI V LETIH 2001 DO 2003 – Prestrukturiranje javnofinančnih odhodkov v letu 2002 v korist investicij

Po sprejetem **državnem proračunu** za leto **2001** znašajo odhodki državnega proračuna 1,210 milijard tolarjev, kar je realno kar za 8.4% več kot v letu 2000, v primerjavi z bruto domačim proizvodom pa 26.7%, kar je za 1.2 strukturne točke več kot leta 2000. Po sprejetem državnem proračunu za leto **2001** je bilo predvideno, da se bodo med odhodki državnega proračuna najhitreje povečala plačila obresti za posojila najeta v tujini. Hitreje kot skupni odhodki državnega proračuna bi se realno povečali še izdatki za plače, za prispevke in druge izdatke zaposlenim v državnih organih in v javnih zavodih, izdatki za blago in storitve in investicijski odhodki. Realno bi se za skoraj 14% povečal transfer sredstev državnega proračuna v pokojninsko blagajno; predstavljal bi 15.4% odhodkov državnega proračuna oz. 4.1% bruto domačega proizvoda. Počasneje kot celotni proračunski odhodki bi se povečevala sred-

Tabela 5.2.2: Struktura in delež odhodkov državnega proračuna v bruto domačem proizvodu (v %)

	Struktura v %				Delež v BDP v %			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
SKUPAJ ODHODKI DRŽAVNEGA PRORAČUNA	100.0	100.0	100.0	100.0	25.5	26.7	26.9	26.5
Tekoči odhodki	30.5	31.1	30.8	30.4	7.8	8.3	8.3	8.0
v tem:								
Plače, prispevki, drugi izdatki zaposlenih v državnih organih	13.0	13.1	13.3	13.5	3.3	3.5	3.6	3.6
Izdatki za blago in stor. v drž. organih	10.6	11.4	10.6	10.5	2.7	3.0	2.9	2.8
Plačila domačih in tujih obresti	5.9	5.9	6.0	5.4	1.5	1.6	1.6	1.4
Tekoči transferi	59.6	58.9	58.9	59.0	15.2	15.7	15.9	15.6
V tem:								
Subvencije	5.1	4.9	4.6	4.6	1.3	1.3	1.2	1.2
Transferi posameznikom in gospodinjstvom	14.6	13.9	13.7	13.7	3.7	3.7	3.7	3.6
Transferi v javne zavode	20.8	20.7	21.1	20.7	5.3	5.5	5.7	5.5
Transferi v PIZ	15.0	15.4	15.5	15.8	3.8	4.1	4.2	4.2
Investicijski odhodki in transferi	9.8	9.9	10.4	10.6	2.5	2.6	2.8	2.8

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, preračuni UMAR.

stva namenjena subvencijam (realno za 3.8%) in sredstva za transfere posameznikom in gospodinjstvom (realno za 2.8%). Realno manj kot leta 2000 bi bilo iz državnega proračuna namenjeno za plačila domačih obresti, za izdatke za blago in storitve v javnih zavodih in za investicijske transfere ter za transfere v občine.

Dejanska gibanja makroekonomskih agregatov in ocene ključnih kazalcev, ki vplivajo na oblikovanje javnofinančnih odhodkov, pa kažejo, da bo v letu 2001 tudi na odhodkovni strani dosežena nekoliko nižja realizacija obsega državnega proračuna od predvidene v sprejetem državnem proračunu. Odhodki državnega proračuna za leto 2001 so ocenjeni na 1.198,8 milijarde SIT, kar je realno za 7.4% več kot lani. To pomeni 26.4% bruto domačega proizvoda ali za 0.3 strukturne točke manj, kot so znašali odhodki po sprejetem proračun za leto 2001.

Pri oblikovanju predlogov državnega proračuna za leti **2002 in 2003** je bilo v ospredju zasledovanje cilja javnofinančne politike o stabilnih in uravnoteženih javnih financah. Bistveno bolj pomembna pa postaja programska in ekonomska struktura javnofinančnih izdatkov. Zato Vlada predlaga, da se v okviru danih omejitev izvede pospešeno prestrukturiranje javnofinančnih izdatkov v smeri razvojnih projektov.

Po predlogu državnega proračuna je za leto 2002 predvidena 5.1-odstotna realna rast odhodkov državnega proračuna in s tem povečanje deleža odhodkov državnega proračuna od 26.4% v letu 2001 na 26.9% bruto domačega proizvoda v letu 2002. Zaradi močnih pritiskov, ki jih v letu 2002 na odhodke državnega proračuna še vedno predstavljajo plače zaposlenih v državnih organih in javnih zavodih, ki se financirajo iz državnega proračuna, se bodo sredstva v ta namen povečala realno za 5.6%, njihov delež v bruto domačem proizvodu pa se bo povečal od 8% v letu 2001 na 8.2% v letu 2002. V strukturi odhodkov državnega proračuna se bo povečal tudi delež sredstev za investicije in investicijske transfere, in sicer od 2.5% v letu 2001 na 2.8% bruto domačega proizvoda v letu 2002. Počasnejšo rast od celotnih odhodkov državnega proračuna pa bodo v letu 2002 zabeležili izdatki za blago in storitve ter subvencije. Transferi sredstev v pokojninsko blagajno se bodo v letu 2002 zadržali na enakem deležu kot v letu poprej. Enak delež bruto domačega proizvoda kot lani bo v letu 2002 namenjen tudi domačim in tujim obrestim ter transferom posameznikom in gospodinjstvom.

S sprejetjem novega zakona, ki bo urejal plače v javnem sektorju, bo zmanjšan pritisk na odhodke za plače iz državnega proračuna predvidoma v letu 2003, ko je predvideno, da se bodo sredstva za plače in prispevke v državnih organih in javnih zavodih povečala realno za 2.4%. V letu 2003 je tudi predvideno realno zmanjšanje plačil obresti, in sicer za 7%. Tudi izdatki za blago

in storitve se bodo po predvidenem proračunu povečali realno le za dober odstotek. Glede na leto 2002 bo v letu 2003 upočasnjena tudi realna rast transferov posameznikom in gospodinjstvom, in sicer na 3.1%. Skupaj se bodo predvideni odhodki državnega proračuna v letu 2003 realno povečali za 2.6%; njihov delež v bruto domačem proizvodu se bo zmanjšal na 26.5% bruto domačega proizvoda, kar pomeni, da se bo vrnil nazaj na raven iz leta 2001.

Odhodki **občinskih proračunov** se bodo po oceni v letu 2001 realno povečali za 1.9%. Njihov delež v bruto domačem proizvodu bo dosegel 5.2%, kar je za 0.1 strukturne točke manj kot v letu 2000. V letu 2001 bodo po oceni hitreje kot celotni odhodki občinskih proračunov naraščali izdatki za plače in prispevke, plačila domačih obresti, subvencije in transferi posameznikom in gospodinjstvom ter investicijski transferi. Realno pa se bodo po oceni zmanjšali izdatki za blago in storitve in drugi transferi. Za leti 2002 in 2003 je predvidena nekoliko upočasnjena rast odhodkov občinskih proračunov, ki bo v obeh letih manjša od rasti bruto domačega proizvoda. V primerjavi z bruto domačim proizvodom se bodo v letih 2002 in 2003 deleži odhodkov občinskih proračunov postopno zmanjšali od 5.2% v letu 2001 na približno 5% v letu 2003.

V letu 2000 je bila uveljavljena pokojninska reforma. S postopno zaostritvijo pogojev za upokojevanje in s postopnim zmanjšanjem odmerne stopnje so se zmanjšali pritiski na **odhodke pokojninskega in invalidskega sistema**. Z zakonom je bila uvedena tudi možnost prostovoljnega pokojninskega zavarovanja. Za realizacijo pravic iz novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (brez plačila prispevkov za zdravstveno zavarovanje upokojenec) je ocenjeno, da bo v letu 2001 potrebnih realno za 2.7% več sredstev kot v letu 2000, oziroma 13.2% bruto domačega proizvoda. Relativno zmanjševanje odhodkov se bo nadaljevalo tudi v letih 2002 in 2003, ko bo z nadaljnjim zmanjšanjem odmerne stopnje in zmerno rastjo število upravičencev (za 1.1% letno) po projekcijah za ta namen v letu 2002 potrebnih okoli 13.1% bruto domačega proizvoda in v letu 2003 okoli 13% bruto domačega proizvoda.

V letu 2001 so ocenjeni odhodki v **obveznem zdravstvenem zavarovanju** realno za 7.1% višji kot v preteklem letu, dosegli bodo 6.9% bruto domačega proizvoda. Zakonsko določene pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja se v letu 2001 sicer niso spremenile. Sprejete so bile številne aktivnosti za obvladovanje izdatkov za zdravila in za racionalizacijo izvajanja zdravstvenih programov. Kljub temu je ocenjeno, da se bodo transferi v zdravstvene zavode povečali v letu 2001 realno za 7.7%. V tem je ocenjeno, da se bodo sredstva za plače in prispevke v zdravstvenih zavodih realno povečala za 7.4%, sredstva za zdravila pa realno kar za 13.4%. Tudi v letih 2002 in 2003

se bodo nadaljevale aktivnosti za zmanjševanje odhodkov v zdravstvu. Omejena sredstva v obveznem zdravstvenem zavarovanju, ki narekujejo stalna prizadevanja za obvladovanje izdatkov v obveznem zdravstvu, že pomembno slabšajo dostop do zdravstvenih storitev. Nadaljevanje tega trenda poraja vprašanja pravičnosti in solidarnosti v obveznem zdravstvenem sistemu. Zato se že pripravljajo analize in ukrepi, s katerimi bo treba v letih 2002 in 2003 poseči na to področje.

Po konsolidaciji se bodo **javnofinančni odhodki** v letu **2001** povečali realno za 4.5%, dosegli bodo 44.5% bruto domačega proizvoda, kar je za 0.4 strukturne točke več kot leta 2000. Ocenjujemo, da bo delež celotnih (konsolidiranih) javnofinančnih odhodkov po konsolidaciji po metodologiji Ministrstva za finance **leta 2002** nekoliko višji od letošnjega, **leta 2003** pa bo ponovno padel na dobrih 44% bruto domačega proizvoda.

5.2.3. JAVNOFINANČNI PRIMANJKLJAJ V LETIH 2001 DO 2003 – Letošnji javnofinančni primanjkljaj nekoliko višji od predvidenega v Proračunskem meorandumu

Čeprav se je letos z ukrepi ekonomske politike blažilo pritiske na javnofinančne odhodke in zagotavljalo čim bolj stabilne vire financiranja, bo javnofinančni primanjkljaj za leto **2001** dosegel 1.4% bruto domačega proizvoda, kar je za 0.4 strukturne točke več, kot je bilo predvideno v proračunskem memorandumu.

Za doseg cilja uravnoteženih javnih financ bo treba v letih 2002 in 2003 nadaljevati z ukrepi na strani javnofinančnih prihodkov (zagotavljanje čim bolj stabilnih virov financiranja), predvsem pa z ukrepi za omejevanje in zmanjševanje javnofinančnih odhodkov. V letu **2002** je s predlogom državnega proračuna predvideno, da se uskladi proračunsko leto s koledarskim, kar pomeni, da se bodo celoletni odhodki državnega proračuna realizirali s prihodki enajstih mesecev (brez januarских prihodkov leta 2003). Zato se bo leta 2002 izkazani tekoči proračunski primanjkljaj povečal za tako imenovali izravnalni primanjkljaj, ki bo po ocenah znašal 1.5% bruto domačega proizvoda. Skupaj s tekočim proračunskim primanjkljajem bo javnofinančni primanjkljaj dosegel v letu 2002 okoli 2.5% bruto domačega proizvoda. V letu **2003** se bo tekoči primanjkljaj zmanjšal glede na tekoči primanjkljaj iz preteklega leta in bo znašal po predvidevanjih okoli 0.7% bruto domačega proizvoda.

Tabela 5.2.3: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (deleži v primerjavi z bruto domačim proizvodom v%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001 ocena
Javnofinančni prihodki	43.1	42.7	42.0	43.0	43.6	42.8	43.1
Javnofinančni odhodki	43.1	42.4	43.2	43.8	44.2	44.1	44.5
Presežek / primanjkljaj	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.4	-1.4

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, preračuni UMAR.

5.2.4. STRUKTURNE SPREMEMBE NAMENOV V JAVNEM FINANCIRANJU – Spremembe v strukturi namenov v prihodnjih dveh letih ne bodo velike, pomembna pa je njihova smer

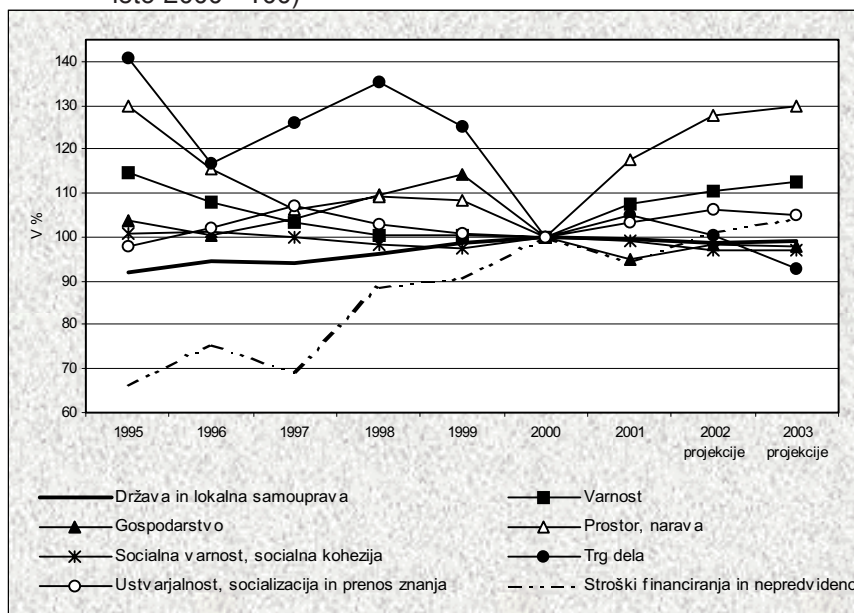
V veliki meri so nameni javnega financiranja odraz družbenega soglasja, tradicije in politične volje ter določeni s takšnimi predpisi, da hitrih strukturnih sprememb ni mogoče doseči. To velja za vse relativno urejene in stabilne države in Slovenija ni izjema. Večje spremembe se lahko dosežejo samo v daljšem časovnem obdobju in/ali če so posamezni elementi, ki določajo nominalni obseg porabe, zelo spremenljivi ali neobvladljivi

Največje strukturne reforme je Slovenija sprejela in uveljavila v obdobju po letu 1995. Vsaka od teh je vplivala na spremembe namenov javnega financiranja, vendar ne istosmerno. Reforma države in lokalne samouprave, ki je bila bolj organizacijsko izvedbena kot vsebinska, je gotovo pripomogla k povečanju deleža stroškov države v vseh javnih izdatkih, reforme sistemov socialne varnosti pa so preprečile povečevanje njihovega deleža v celoti v vseh javnofinančnih izdatkih. Ne dovolj jasno izražen in s skupno politično voljo podprt odnos do vprašanj varnosti in obrambe se je kazal tudi v relativnem zmanjševanju tega namena v javnem financiranju, relativno uspešna politika zaposlovanja pa je glavni vzrok za zmanjševanje deleža za te namene v javnem financiranju.

V preteklem obdobju je sprememba instrumentov za dodeljevanje državnih pomoči in zasledovanje čim manjšega javnofinančnega primanjkljaja povzročila zmanjševanje deleža izdatkov za gospodarstvo. Zaradi vse večjih obveznosti za servisiranje javnega dolga pa so se absolutno in relativno povečevali izdatki za stroške financiranja.

Septembra 2001 predloženi državni proračun in finančni načrti drugih blagajni javnega financiranja v okviru možnosti odražajo spremembe v strukturi namenov. V dveh letih spremembe ne bodo velike. Pomembna pa je njihova smer. Najbolj izrazito se od leta 2000 povečanje deleža pozna pri izdatkih za

Slika 9: Nameni javnega financiranja⁴⁷ (spremembe strukturnih deležev; leto 2000 =100)

Vir podatkov: MF, preračuni UMAR.

varnost, pri namenu za razvijanje ustvarjalnosti, socializacije in prenosa znanja ter v letih 2002 in 2003 pri namenih za gospodarstvo, ki vključujejo tudi investicije. Povečevali se bodo tudi izdatki (sicer zelo majhen delež) za prostor in naravo. Tudi po dopolnjenem predlogu proračuna se osnovne značilnosti struktur ne bodo spremenile, saj so povečanja zneskov za določene namene ravno v tistih skupinah, ki so že prej kazale, da javnofinančna politika podpira razvojne prioritete.

⁴⁷ Ministrstvo za finance je porabo državnega proračuna razvrstilo v 23 funkcionalno-programskih področij. V našem pregledu programske strukture javnega financiranja (dodani izdatki obveznega pokojninskega zavarovanja in obveznega zdravstvenega zavarovanja ter porabe lokalnih skupnosti) je 23 funkcionalno programskih področij združenih v osem skupin, in sicer: **Država in lokalna samouprava** - Politični sistem, Ekonomska in fiskalna administracija, Zunanja politika in mednarodna pomoč, Skupne administrativne službe in splošne javne storitve, Lokalna samouprava; **Varnost** - Obramba in ukrepi ob izrednih dogodkih, Notranje zadeve in varnost, Pravosodje; **Gospodarstvo** - Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo, Pridobivanje in distribucija energetskih surovin, Promet, prometna infrastruktura in komunikacije, Gospodarske dejavnosti; **Prostor, narava** - Varovanje okolja in naravne dediščine, Prostorsko planiranje in naravna izgradnja; **Socialna varnost, socialna kohezija** - Zdravstveno varstvo, Socialno varstvo, Pokojninsko varstvo; **Trg dela** - Trg dela in delovni pogoji; **Ustvarjalnost, socializacija in prenos znanja** - Znanost in tehnološki razvoj, Izobraževanje, Kultura, šport in nevladne organizacije; **Stroški financiranja in nepredvideno** - Servisiranje javnega dolga, Intervencijski programi in obveznosti.

Socialna varnost in socialna kohezija po dveh letih (v letu 2000 pa je njihov delež zmanjšan) ne bosta več bistveno spreminjali svojega deleža v javnih izdatkih, enako se bo po predvidevanjih ustavil tudi delež, ki ga bo država namenjala za stroške financiranja ter nepredvideno. Tudi delež izdatkov za trg dela bo relativno fiksen.

Relativno neznatno zmanjšanje velikih porabnikov javnih financ predvsem v letu 2000 je ustvarilo prostor za večja povečanje manjših porabnikov. Tako spremembe v strukturi odražajo prioritete in cilje, ki si jih država postavlja sama, in tiste nujne ukrepe, ki jih mora sprejeti za ohranjanje svoje razvojne dinamike.

5.2.5. DOLG OŽJE OPREDELJENE DRŽAVE – Postopno zmanjševanje dolga ožje opredeljene države v prihodnjih letih

Dolg ožje opredeljene države se je v prvi polovici leta 2001 nominalno povečal za 229.3 milijarde SIT in je 30.06.2001 znašal 1,242.6 milijarde SIT. Konec junija 2001 je bilo v tolarjih denominiranega 40.3% dolga, v evrih 46.9% in v ameriških dolarjih 12.8%. Delež dolga s spremenljivo obrestno mero je bil 15.2%, dolga z nespremenljivo obrestno mero pa 84.8%.

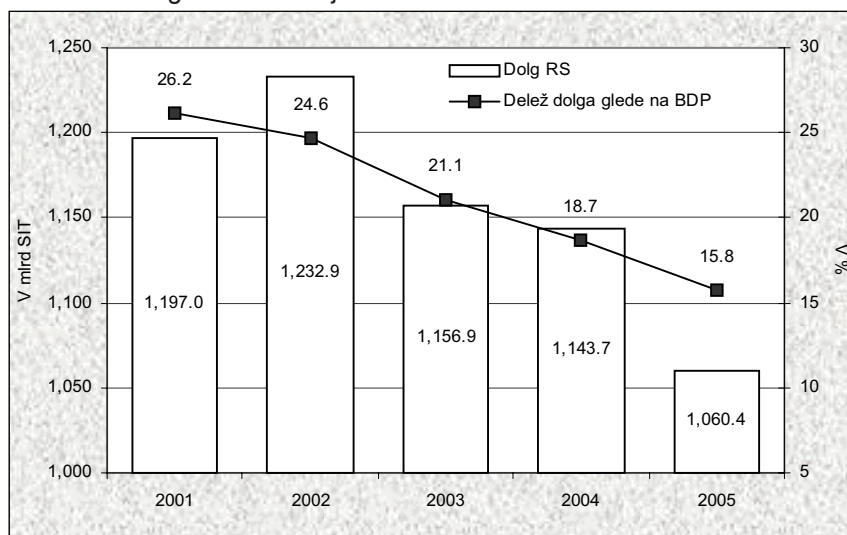
V prvih šestih mesecih se je država doma zadolžila za 147.2 milijarde SIT (37.7 milijarde SIT z najemom posojil in 109.5 milijarde SIT z izdajo vrednostnih papirjev), v tujini pa za 133.4 milijarde SIT (15.1 milijarde SIT z najemom posojil in 118.3 milijarde SIT z izdajo vrednostnih papirjev, preračunano po srednjem tečaju BS).

Ob dosedanjem zadolževanju v letu 2001, predpostavki izvedbe načrtovanega zadolževanja do konca leta ter upoštevajoč prevzem dolga Slovenskih železnic v višini 53.9 milijarde SIT in Slovenskih železarn v višini 28.5 milijarde SIT, bo dolg ožje opredeljene države konec leta 2001 predvidoma znašal **1,197 milijard SIT** ali **26.4%** v primerjavi z ocenjenim bruto domačim proizvodom

Tabela 5.2.5.1: Stanja in spremembe dolga RS v prvi polovici leta 2001 (v mlrd SIT)

	31.12.2000 Stanje	Črpanje	Odplačila	Neto črpanja	Vrednostne spremembe	Sprememba dolga	30.06.2001 Stanje
DOLG RS	1,013.3	280.6	99.9	180.7	48.6	229.3	1,242.6
I. Notranji dolg	505.0	147.2	88.3	58.9	20.2	79.1	584.2
II. Zunanji dolg	508.3	133.4	11.6	121.8	28.4	150.2	658.4

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, BILTEN JAVNIH FINANC.

Slika 10: Dolg RS v obdobju od leta 2001 do leta 2005

Vir: MF

(1.3 odstotne točke več glede na konec leta 2000).

Ob predpostavki, da **v letih 2002 in 2003** država ne bo prevzemala dodatnih dolgov na osnovi posebnih zakonov, bodo v obeh letih na nominalno rast dolga vplivali proračunski primanjkljaj, avtonomna rast dolga zaradi indeksacije glavnice in gibanje tečajev (vrednostna sprememba stanja dolga).

Ob dosledni politiki postopnega zmanjševanja proračunskega primanjkljaja s ciljem uravnoteženega proračuna do leta 2005 in pod predpostavko, da bo privatizacija državnega premoženja v celoti izvedena in bodo prilivi iz privatizacije (predvidoma 442 milijard SIT) uporabljeni za odplačilo dolga, se bo dolg do konca leta 2005 znižal na raven 1,060.4 milijarde SIT oziroma 15.8% bruto domačega proizvoda. S takšnim vodenjem fiskalne politike bi se ohranila obvladljivost dinamike rasti dolga, ki pomeni ohranitev stabilne ravni dolga v primerjavi z višino bruto domačega proizvoda. Na relativno znižanje deleža

Tabela 5.2.5.2: Plačila obresti v obdobju od leta 2001 do leta 2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Plačila obresti (v mlrd SIT)	71.1	81.6	79.9	76.6	77.4
Obresti kot % celotnih odhodkov proračuna	5.9%	6.1%	5.4%	4.3%	3.3%

Vir podatkov: MF.

obresti v javnofinančnih odhodkih in na znižanje relativnega stanja dolga bo vplivala tudi sprememba strukture portfelja dolga. Da bi bolj aktivno upravljala z dolgom, namerava Zakladnica znižati delež indeksiranega dolga, zamenjati dražji dolg s cenejšim ter spremeniti valutno strukturo zunanjega dolga.

5.2.5.1. Dolg države v obdobju 1993-2000⁴⁸

V obdobju 1993-2000 so na povečevanje dolga ožje opredeljene države vplivali naslednji dejavniki: zadolževanje za financiranje proračunskega primanjkljaja, financiranje izvenproračunskih programov⁴⁹ in avtonomna rast, ki je posledica indeksacije glavnice in gibanja tečajev.

V letu 1993 je Republika Slovenija izpeljala dva izvenproračunska sanacijska programa (skupaj 204 milijarde SIT) za reševanje problema terjatev slovenskih podjetij do Iraka, Angole in Kube in reševanje problema deviznega varčevanja v Sloveniji. Poleg tega se je zadolževala še za odplačila glavnice obstoječega dolga.

V letu 1994 je RS izdala za 22.8 milijarde SIT dodatnih obveznic za sanacijo bank, najela je tudi nova posojila za programe, ki niso bili predvideni v proračunu (za obnovo magistralnih cest in za potrebe temeljnih razvojnih programov oboroženih sil). Za financiranje izvenproračunskih programov se je zadolžila za 25 milijard SIT.

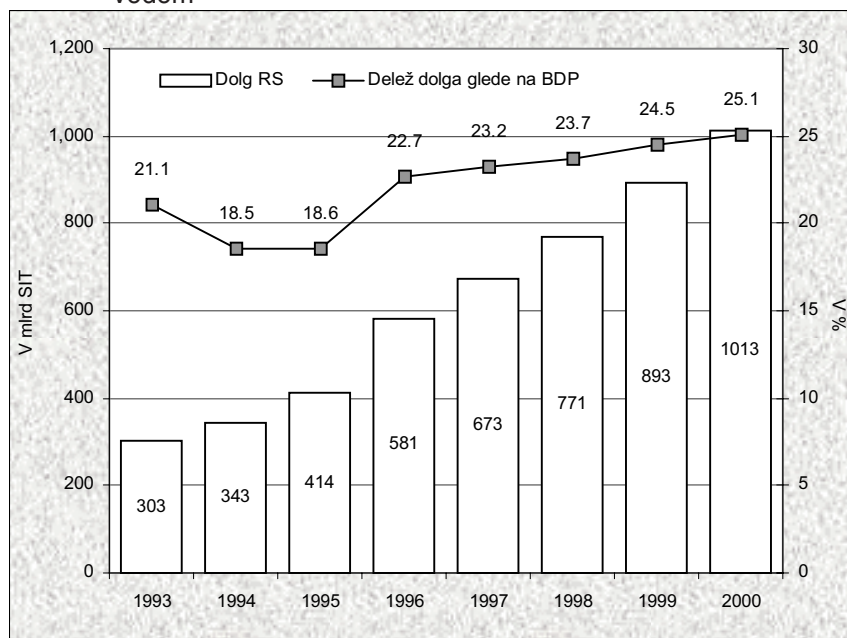
Tudi povečanje v letu 1995 je predvsem posledica financiranja izvenproračunskih programov (nadaljevanje programa sanacije bančnega sistema ter prevzem dolga izplačanih deviznih vlog bank, nadaljevanje izdajanja obveznic za odkup terjatev do Iraka, Kube in Angole in zadolževanje za temeljne razvojne programe oboroženih sil).

Tudi v letu 1996 se je država zadolževala za financiranje odplačila zapadlih obveznosti ter za posebne namene in ne za potrebe financiranja proračunskega salda. V tem letu je zakonsko uredila problem sukcesije dolgov nekdanje Jugoslavije z Londonskim in Pariškim klubom upnikov. Na osnovi sporazuma s konzorcijem komercialnih bank (Londonski klub) je RS izdala NFA⁵⁰ obveznice v skupnem znesku 812 milijonov USD. Poleg tega je avgusta 1996 izdala

⁴⁸ Podatek o državnem dolgu RS, ki vključuje kredite in vrednostne papirje ožje opredeljene države, ki jo sestavljajo državni organi zakonodajne, izvršilne in sodne oblasti ter organizacije v njihovi sestavi, je bil prvič objavljen v letu 1993.

⁴⁹ Med izvenproračunske programe spadajo predvsem programi sanacije bank in povezano reševanje problema deviznih vlog občanov, sanacija gospodarskega sistema, temeljni razvojni programi obrambnih sil ter reševanje problema sukcesije dolgov nekdanje SFRJ.

⁵⁰ New Financing Agreement.

Slika 11: Dolg ožje opredeljene države, primerjava z bruto domačim proizvodom

Vir podatkov: MF.

prvo petletno evroobveznico, denominirano v ameriških dolarjih, v višini 325 milijonov USD.

V letu 1997 se je dolg ožje opredeljene države povečal zaradi financiranja proračunskega primanjkljaja in zaradi zadolževanja za posebne namene (obveznosti, povezane s sukcesijo dolgov nekdanje SFRJ). Za potrebe financiranja proračunskega primanjkljaja je izdala drugo evroobveznico z ročnostjo 7 let, denominirano v nemških markah, v skupnem znesku 400 milijonov DEM. Za financiranje izvenproračunskih programov se je neto zadolžila za 9.5 milijarde SIT.

V januarju 1998 je prvič prišlo do podaljšanja proračunskega leta, ko so se odhodki koledarskega leta 1997 pokrili s prihodki skoraj 13 mesecev (vključno z januarjem 1998). Vodenje »zamaknjene« proračunskega leta je povečalo potrebo po likvidnostnem zadolževanju in posledično vedno višja plačila obresti⁵¹. V letu 1998 je zakladnica začela z rednimi mesečnimi avkcijami trimesečnih zakladnih menic, izdana je bila še tretja (desetletna) evroobvez-

⁵¹ Ker se dolg države vedno izkazuje za koledarsko leto, je pri izračunu spremembe dolga treba izhajati iz primanjkljaja, ki ga je država financirala znotraj koledarskega leta.

Tabela 5.2.5.3: Spremembe dolga v obdobju 1994-2000 (v mio SIT)

Vir spremembe \ leto	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Stanje dolga na začetku	303,019.70	342,982.20	418,121.00	580,698.00	673,276.40	771,296.00	893,293.00
Fiskalni deficit (+) / suficit (-)	-11,827.14	-20,042.14	-18,857.73	32,085.36	35,132.76	19,615.00	37,388.59
Prilagajanje koledarskega fiksnemu letu	0.00	0.00	0.00	-14,156.81	4,514.85	10,596.95	31,059.05
Saldo "B" bilance	4,170.00	-2,080.00	3,146.00	27.00	-4,121.00	1,217.00	-5,129.00
Spremembe zaradi uvedbe nove klasifikacije v letu 1998	3,823.44	1,601.14	2,542.53	2,567.53	0.00	0.00	0.00
Izvenproračunsko zadolževanje	25,036.40	48,709.73	116,713.30	9,413.28	12,864.59	-315.05	-3,238.76
- tuje	0.00	0.00	107,689.35	434.57	922.18	-42.45	0.00
- domače	23,871.27	38,359.71	3,739.56	-1,618.11	3,296.97	8,520.67	204.60
Vrednostne spremembe	22,707.10	33,171.50	35,628.20	64,671.20	23,490.50	65,785.30	79,979.11
- indeksacija	20,067.30	30,808.80	24,538.20	30,744.80	25,764.30	29,750.30	30,556.15
- tečajne razlike	2,639.80	2,362.70	11,090.00	33,926.40	-2,273.80	36,035.00	49,422.96
Spremembe na računu	-123.86	15,379.72	25,947.23	538.36	26,137.90	25,098.80	-19,827.99
Sprememba dolga	39,962.50	75,138.80	162,577.00	92,578.40	98,019.60	121,997.00	120,231.00
Stanje dolga na koncu leta	342,982.20	418,121.00	580,698.00	373,276.40	771,296.00	893,293.00	1,013,524.00
Tečaj USD / SIT (konec leta)	128.8086	118.5185	135.3655	159.6893	166.1346	181.7704	273.3771

Vir podatkov: MF.

nica, denominirana v evrih, v višini 500 milijonov evrov (večji del je bil namenjen predčasnemu odplačilu NFA obveznic, 26.8 milijard SIT pa za financiranje proračunskega salda in plačilo glavnice). Neto izvenproračunsko zadolževanje je v letu 1998 znašalo 12.9 milijarde SIT.

V letu 1999 se je dolg povečal predvsem zaradi indeksacije glavnice in gibanja tečajev ter zaradi zadolževanja za financiranje proračunskega primanjkljaja. RS je izdala četrto evroobveznico, drugič denominirano v EUR in desetletno, v skupnem znesku 400 milijonov evrov, nadaljevala je tudi z rednimi mesečnimi avkcijami trimesečne zakladne menice (TZM). V oktobru je Zakladnica prvič izdala šestmesečno zakladno menico (ŠZM), ki jo redno izdaja vsak drugi mesec.

Tudi v letu 2000 se je dolg ožje opredeljene države povečal predvsem zaradi avtonomne rasti in financiranja proračunskega primanjkljaja. V letu 2000 je zakladnica za potrebe financiranja na domačem trgu prvič pripravila urnik izdaj posameznih dolgoročnih vrednostnih papirjev z ročnostjo 3, 5 in 10 let, s ciljem sistematiziranja izdaj in povečanja obsega vrednostnih papirjev. V skladu z urnikom je izdala pet novih obveznic, namenjenih financiranju proračunskega primanjkljaja ter odplačilu glavnice v skupnem znesku 27.2 milijarde SIT. Maja 2000 pa je zakladnica dopolnila instrumentarij kratkoročnih vrednost-

nih papirjev z rednimi izdajami dvanajstmesečnih zakladnih menic (DZM). RS je v letu 2000 izdala še tretjo destletno evroobveznico, denominirano v evrih, v skupnem znesku 500 milijonov evrov.

5.3. PLAČNA POLITIKA – Rast plač v javnem sektorju močno prehitava zmerno rast plač v zasebnem sektorju

V letu 2001 sta bila prvič v veljavi dva usklajevalna mehanizma za plače, različna za javni in zasebni sektor. V **javnem sektorju** je bil že decembra 2000 podpisan Dogovor o načinu usklajevanja plač v javnem sektorju v letu 2001. Upoštevan je bil nov način usklajevanja plač, in sicer za 90% predvidene rasti cen življenjskih potrebščin, ki je bila v času podpisa dogovora 7-odstotna (od decembra 2000 do decembra 2001). Izhodiščna plača se je tako v januarju 2001 povečala za 3.6% in avgusta za 2.6%. Avgustovska uskladitev plač je bila namenjena za zmanjšanje nesorazmerij med plačami javnega sektorja. Vlada in sindikati s področja javnega sektorja so se o načinu izvedbe drugega dela uskladitve plač morali dogovoriti v kolektivnih pogodbah dejavnosti in v uredbah Vlade. V sprejeti usklajevalni mehanizem je vključena tudi "varnostna zaklopka": v primeru, da bi cene življenjskih potrebščin naraščale hitreje kot je bilo upoštevano v dogovoru, bi se izhodiščne plače v januarju 2002 povečale za nastalo razliko nad 6.3%. Če po drugi strani cene življenjskih potrebščin ne bi dosegle 6.3-odstotne rasti, bi za nastalo razliko pri naslednji uskladitvi za toliko manj povečali izhodiščno plačo.

V **zasebnem sektorju** je do maja 2001 veljal še Dogovor o politiki plač za obdobje 1999-2001. Na osnovi usklajevalnega mehanizma tega dogovora se je izhodiščna plača v januarju 2001 povečala za 4.5%. Maja 2001 pa je bil dogovorjen Aneks h dogovoru o politiki plač za obdobje 1999-2001. Na osnovi tega aneksa je usklajevalni mehanizem dvostopenjski. Pri uskladitvi v avgustu se je upoštevalo preteklo rast cen življenjskih potrebščin, in sicer 92.5% dosežene v prvem polletju leta 2001. Za drugo polletje pa velja enak način usklajevanja kot v javnem sektorju že od začetka leta. V drugi uskladitvi januarja 2002 se bodo izhodiščne plače tako povečale za 2.7% (90% v drugem polletju leta 2001 načrtovane rasti cen življenjskih potrebščin). Tudi ta mehanizem usklajevanja ima vključeno "varnostno zaklopko": v primeru, da dejanska rast cen življenjskih potrebščin preseže načrtovano celoletno rast cen, se izhodiščne plače v januarju 2002 dodatno uskladijo za nastalo razliko, vendar pri tem skupno povečanje izhodiščne plače v letu 2001 ne sme presegati 95% rasti cen življenjskih potrebščin.

V prvem četrletju **2001** je bila realna rast bruto plače na zaposlenega na medletni ravni visoka, saj je bila 5-odstotna, v drugem četrletju se je umirila na 2.6%, v tretjem četrletju, z ocenjeno rastjo v septembru (-2%), pa je medletna rast bruto plače na zaposlenega približno tolikšna kot v drugem četrletju (2.4%). V zadnjem četrletju bo medletna realna rast bruto plače na zaposlenega po oceni okoli 1-odstotna. To je sicer zelo nizka rast, vendar je potrebno upoštevati, da je bila v enakem lanskem obdobju rast plač izjemno visoka. Ocenjena rast realne bruto plače v zadnjem četrletju letos glede na tretje četrletje je 3.5-odstotna. Ocenjujemo, da bo realna bruto plača na zaposlenega na osnovi takih gibanj v letu 2001 dosegla 2.5-odstotno rast, kar je nekoliko več, kot je bilo ocenjeno v Pomladanskem poročilu 2001 (2.3%). Kljub temu bo še vedno zaostajala za rastjo produktivnosti dela za pol odstotne točke.

V **zasebnem sektorju** je rast bruto plače na zaposlenega najbolj povezana z dolžino delovnega meseca in z izplačili plač ob koncu leta na osnovi poslovnega uspeha. Realna bruto plača na zaposlenega se je v letošnjem prvem četrletju na medletni ravni povečala za 3.4%, v drugem kvartalu je bila rast plač precej bolj umirjena (1.3%), v tretjem četrletju pa je, upoštevajoč ocenjeno upadanje v septembru zaradi izjemno visoke avgustovske ravni, višja in bo na medletni ravni dosegla okoli 2%. Visoko mesečno povišanje plač v avgustu (3.4%) je bilo posledica sočasno opravljene uskladitve izhodiščne plače za 4.4%, ki izhaja iz Aneksa k dogovoru o politiki plač za obdobje 1999-2001 ter dodatne uskladitve minimalne plače z rastjo bruto domačega proizvoda v preteklem letu za 4.6% (minimalna plača se je tako povečala za 9.2%). Slednja uskladitev ima dokaj velik vpliv glede na to, da so izhodiščne plače v prvih štirih tarifnih razredih splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo pod ravni minimalne plače. To velja tudi za marsikatero kolektivno pogodbo dejavnosti, predvsem v predelovalnih dejavnostih, gradbeništvu, trgovini in prometu. V zadnjem četrletju ocenjujemo, da bo medletna rast realne bruto plače na zaposlenega ničelna, temelji pa na predpostavki upočasnjene gospodarske rasti v drugi polovici leta ter s tem povezanega manjšega obsega izplačil plač ob koncu leta na osnovi poslovnega uspeha. Upoštevati je treba tudi, da je bila rast realne plače v lanskem zadnjem četrletju izjemno močna, saj je letošnja ocenjena rast realne bruto plače na zaposlenega v četrtem četrletju glede na tretje sorazmerno visoka (4.5%). Na osnovi tako ocenjenih gibanj se bo **bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju v letu 2001 realno povečala za 1.5%**.

Gibanje bruto plače na zaposlenega **v javnem sektorju** je odvisno od povečanja plač iz naslova usklajevanja, še bolj pa od povečanja dodatkov iz kolektivnih pogodb in uredbe ter, kar je še posebej značilno za državno upravo, od povečanja plač zaradi novo zaposlenih in izrednih napredovanj. V prvem četrletju letos glede na prvo četrletje lani se je realna bruto plača v javnem sektorju povečala za 8.2%. V januarju je bila izvedena 3.6-odstotna uskladitev

izhodiščne plače, kot izhaja iz Dogovora o načinu usklajevanja plač v javnem sektorju v letu 2001, za 2.3% so se povečale plače v javni upravi, kot izhaja iz spremembe uredbe Vlade, v istem mesecu pa so se za 3.5% povečale tudi plače v izobraževanju, kot izhaja iz sprememb in dopolnitev kolektivne pogodbe dejavnosti. V drugem četrtletju je bila rast realne bruto plače nekoliko manj intenzivna, vendar še vedno visoka, saj je dosegla 5.2-odstotno medletno rast. Visoke medletne rasti realne bruto plače v prvih dveh četrtletjih letošnjega leta so v velikem delu posledica dinamike rasti plač v letu 2000 (umirjene rasti v prvi polovici leta in izjemne rasti plač v drugi polovici leta 2000). Zato se trendna umiritev na medletni ravni nadaljuje v tretjem četrtletju, ko na osnovi ocenjene rasti plač v septembru predvidevamo, da se bo realna bruto plača na zaposlenega povečala za 3.3%. V avgustu je bilo izvedeno 2.6-odstotno povečanje plač, kot izhaja iz Dogovora o načinu usklajevanja plač v javnem sektorju v letu 2001. Uskladitev je bila izražena s količnikom, ne pa z odstotkom, čeprav je po dejavnostih izvedba korekcijskega količnika pomenila 2.6-odstotno povečanje plač. V kolektivnih pogodbah dejavnosti je bil korekcijski količnik nekoliko diferenciran, najbolj v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva, v uredbi, ki velja za javno upravo, pa je bil količnik enoten (enaka višina količnika za vse zaposlene). Uskladitev, opravljena z aneksi h kolektivnim pogodbam dejavnosti in uredbami za področje državne uprave in pravosodja, je tako korigirala največja odstopanja med plačami po posameznih dejavnostih. V zadnjem četrtletju je ocena medletne rasti realne bruto plače razmeroma nizka (1.5%), vendar predvsem zaradi visoke primerjalne osnove. Ocenjena decembrska bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju bo nominalno za okoli 3% višja od septembrske zaradi 6.5-odstotnega povečanja plač v izobraževanju (dodatki v novembru in decembru) in 2.3-odstotnega povečanja plač v javni upravi (dodatek v decembru). **Ob takih gibanjih bo realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju v letu 2001 višja za okoli 4.4%** in bo s tem krepko preseгла ocenjeno rast narodnogospodarske produktivnosti dela (3%).

V oceni gibanja plač za leto **2002** je upoštevana nekoliko hitrejša rast realne bruto plače v **zasebnem sektorju** kot letos. Pogajanja med delodajalci in delojemalci o politiki plač v zasebnem sektorju dodatno otežuje sočasno dogovarjanje o sistemu plač v zasebnem sektorju. Socialni partnerji bi radi opustili sistem izhodiščne plače in vpeljali sistem osnovne plače, za katerega pa med njimi še ni soglasja. Ne glede na sprejeti usklajevalni mehanizem predvidevamo, da bo gibanje plač v zasebnem sektorju sledilo pričakovanemu izboljšanju gospodarske rasti v drugi polovici leta. Poleg tega je leto 2002 po delovnih dnevih daljše kot leto 2001, kar tudi vpliva na mesečne rasti plač. Ocenjujemo, da se bo bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju realno povečala za **okoli 2%**.

Pogajanja glede usmeritev nove plačne politike v **javnem sektorju** tudi že potekajo. Vladna stran se želi dogovoriti za plačno politiko za obdobje dveh let, za katerega se sprejema tudi proračun. Pogajanja so otežena predvsem zato, ker so okviri dejansko že določeni s predvidenimi sredstvi za plače v proračunu. Predvideni usklajevalni mehanizem v proračunu upošteva 85% načrtovane rasti cen življenjskih potrebščin **v letu 2002 in 2003**. Plače naj bi se tako uskladile v dveh delih (januarja in avgusta), skupaj za 4.8% v letu 2002 in 4.3% v letu 2003. Če bi pri oceni dinamike rasti plač v javnem sektorju v letu 2002 upoštevali le tako predvideno uskladitev ter dodatno januarско uskladitev za 1.2% (zaradi "varnostne zaklopke" v dogovoru za leto 2001), bi bila realna rast bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju leta 2002 okoli 3-odstotna. Tako visok izračun povečanja povprečne letne plače je tudi rezultat visoke rasti plač, predvidene konec leta 2001 – v primerjavi december 2002 glede na december 2001 pa iste predpostavke pomenijo realno povečanje plač le za 0.5%. Faktor dodatne rasti plač v letu 2002 pa je na osnovi sprejete spremembe uredbe Vlade predvideno povečanje plač v javni upravi v maju. Poleg tega je še vedno odprto vprašanje povečanja plač zdravnikom, na katerega je vezano tudi ustrezno povečanje plač zaposlenim v izobraževanju na osnovi že sprejete spremembe in dopolnitve kolektivne pogodbe za dejavnost vzgoje in izobraževanja. Realizacija teh povečanj bi verjetno spodbudila tudi nove zahteve sindikatov zdravstva in socialnega varstva, ki bi zahtevali povečanje plač ustrezno glede na povečanje zdravniških plač, pa tudi drugih sindikatov. To bi privedlo ponovno do visoke rasti plač v javnem sektorju, ki nima podlage v produktivnosti, prav tako tudi ne upošteva razmerja do plač v zasebnem sektorju. Stalna nova pogajanja o povečanju plač bi tudi onemogočila sodelovanje med Vlado in sindikati javnega sektorja glede zakona o sistemu plač v javnem sektorju. V predvideni rasti bruto plače je zato upoštevano, da bo doseženo soglasje glede plačne politike, ki bo vezana tudi na tvorbo sodelovanje pri vzpostavitvi ustreznega zakona o sistemu plač javnega sektorja (veljati naj bi začel z letom 2003). Upoštevani so tudi vladni ukrepi za omejitev raznih oblik neutemeljenih napredovanj v javnem sektorju. Vlada je te ukrepe sprejela z namenom vodenja stabilne politike plač. Rast plač naj bi bila tako bolj odvisna od učinkovitosti dela zaposlenih v javnem sektorju. Na osnovi opisanih predpostavk bo bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju realno porasla manj kot leta 2001, in sicer **za okoli 3.3%**.

Z upoštevanjem ocene gibanj plač v letu 2002 v obeh sektorjih se bo **realna bruto plača na zaposlenega v letu 2002** povečala za okoli **2.5%** in bo zaostajala za rastjo produktivnosti dela za okoli pol odstotne točke.

5.4. POLITIKA TRGA DELOVNE SILE – Prvi koraki uresničevanja nove strategije politike zaposlovanja

Akcijski program zaposlovanja za leti 2000 in 2001 ter Strategija razvoja trga delovne sile do leta 2006 sta prinesla novosti v pristopu k politiki zaposlovanja. Vendar so tudi že programi aktivne politike zaposlovanja v preteklih letih tvorili zasnovano sodobno štiristebno politiko zaposlovanja, kot jo je leta 1997 oblikovala Evropska komisija. V tabeli je podan pregled **ocene sredstev**, ki so bila v preteklih letih namenjena **za posamezne stebre politike zaposlovanja in ukrepe pasivne politike zaposlovanja**. Razvidno je **upadanje sredstev za pasivno politiko zaposlovanja v letih 1999 in 2000**, ki je povezano s spremembami Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti iz leta 1998.

Med programi aktivne politike zaposlovanja imajo še vedno **najpomembnejšo vlogo programi za povečevanje zaposljivosti**, pri izvajanju programov pa kljub novemu konceptu še vedno Zavod za zaposlovanje. V tem okviru velja izpostaviti različne programe izobraževanja, usposabljanja in motiviranja brezposelnih (programi informiranja in motiviranja za iskanje zaposlitve, delavnice za iskanje zaposlitve, delavnice odkrivanja poklicnega cilja, programe osebnostnega razvoja, klube za iskanje zaposlitve, programe usposabljanja in izpopolnjevanja, programi sofinanciranja delovnega preizkusa, programe uvajanja v delo, »Program 5000« – program izobraževanja brezposelnih), programe javnih del, skladov dela, regionalnih zaposlitvenih oziroma razvojnih iniciativ in še nekatere druge programe.

V okviru drugega stebra – **spodbujanje podjetništva** – postopoma **vodilno vlogo** pri izvajanju programov **prevzema Pospeševalni center za malo gospodarstvo**, ki med drugim izvaja tudi programe in aktivnosti s področja

Tabela 5.4: Ocene sredstev, namenjenih za programe politike zaposlovanja po posameznih stebrih (kot % bruto domačega proizvoda)

	1996	1997	1998	1999	2000
I. spodbujanje zaposljivosti	0.22	0.23	0.28	0.40	0.30
II. spodbujanje podjetništva	0.06	0.05	0.05	0.05	0.09
III. spodbujanje prilagodljivosti podjetij in posameznikov	0.15	0.03	0.05	0.02	0.01
IV. zagotavljanje enakih možnosti	0.03	0.04	0.03	0.05	0.04
1. Skupaj (I-IV)	0.47	0.35	0.41	0.52	0.44
2. Sredstva za pasivno politiko zaposlovanja	0.72	0.88	0.89	0.79	0.58
3. Skupaj sredstva za politiko zaposlovanja (1+2)	1.19	1.23	1.31	1.31	1.02

Vir podatkov: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2001.

spodbujanja podjetništva in širjenja znanja o možnostih in tveganjih, povezanih s podjetništvom. Programi spodbujanja samozaposlovanja brezposelnih, ki vključujejo informiranje in motiviranje, različne oblike svetovanja ter finančno pomoč ob samozaposlitvi niso novost, saj imajo že večletno tradicijo. V letih 2000 in 2001 je Zavod za zaposlovanje v sodelovanju s Pospeševalnim centrom za malo gospodarstvo nadaljeval projekte: a) razvoja in izvedbe sistema subvencioniranega svetovanja na podlagi napotnic (t.i. vavčerski sistem), b) usposabljanja za podjetja v rasti, c) povratne finančne pomoči podjetnikom začetnikom, d) spodbujanje poklicnega uveljavljanja žensk, e) uvajanja dela na domu in na daljavo. Potekata pa tudi razvojna projekta Podjetniška ustvarjalnost mladih in Samozaposlovanje na podeželju (ZRSZ, 2001, str. 63-64).

V dokaj **skromnem obsegu** se, podobno kot v večini držav EU, izvajajo usmeritve v okviru tretjega stebra, kjer so **ukrepi usmerjeni k spodbujanju prilagodljivosti posameznikov in podjetij**. V ta okvir lahko uvrstimo programe prestrukturiranja tekstilne, čevlarske in obutvene industrije ter programe prestrukturiranja gospodarskih družb z namenom ohranjanja delovnih mest, kjer Zavod za zaposlovanje sodeluje predvsem s programi prekvalifikacij, ki preprečujejo prehod potencialno presežnih delavcev v odkrito brezposelnost. V posameznih projektih je bil v ta namen uporabljen tudi inštrument skrajševanja delovnega časa, ki je zaposlenim omogočal kombinacijo dela in usposabljanja. Ker javnofinančna situacija ne dopušča zniževanja obdavčitve dela, se v smeri usmeritve zmanjševanja davčne obremenitve dela za spodbujanje zaposlovanja uporablja povračilo prispevkov za socialno varnost, ki jih plačuje delodajalec. Število zaposlenih se je, s pomočjo tega inštrumenta se je v letih 1999 in 2000 močno povečalo.⁵²

Zaskrbljujoča je dolgotrajnost razprav ob oblikovanju novega zakona o delovnih razmerjih, ki je pripeljala do situacije, ko se je vzrokoma za spremembe, ki izhajajo iz sprememb družbeno-ekonomske ureditve, pridružilo še usklajevanje ureditev zakona s pravnim redom EU in številnimi podpisanimi mednarodnimi konvencijami na področju dela. Potrebe delodajalcev po večji fleksibilnosti zaposlitvenih razmerij so pripeljale do pogoste uporabe zaposlovanja za določen čas – velika večina na novo sklenjenih pogodb o zaposlitvi z registriranimi brezposelnimi osebami se sklepa za določen čas. Hkrati se uporabljajo nekatere nove oblike atipičnih zaposlitev (na primer začasno delo), kjer veljavna delovno-pravna zakonodaja sploh ne predvideva tovrstne situacije in zaposlitvenih razmerij na trgu delovne sile. Socialni partnerji so zaključili pogajanja o Zakonu o delovnih razmerjih za drugo branje v parlamentu. Stališča sindikatov in delodajalcev so obstajala predvsem na

⁵² V letih 1994-1998 je število letno vključenih v ta program v povprečju znašalo okoli 2,300 oseb, v letu 1999 se je povečalo na 6,223 oseb, v letu 2000 pa je znašalo 8,073 oseb (ZRSZ, 2001, str. 52, tabela 22).

področju pogojev za uporabo zaposlitve za določen čas, odpovednih rokov in odpravnin ter opredelitve dodatkov v zakonu namesto v kolektivnih pogodbah. Predlog Zakona selektivno (glede na delovno dobo pri delodajalcu) skrajšuje odpovedne roke in zmanjšuje odpravnine ter zakonsko opredeljuje nekatere dodatke, ki so bili prej zapisani zgolj v kolektivnih pogodbah. Za zaposlovanje za določen čas določa pogoje, v katerih se sme uporabljati pogodba o delu za določen čas, in prepoveduje sklepanje zaporednih pogodb z istim delavcem in za isto delo, katerih neprekinjen čas trajanja bi bil daljši od dveh let.

V okviru **programov za zagotavljanje enakih možnosti** je treba izpostaviti predvsem programe za zaposlovanje invalidov in subvencioniranje invalidskih podjetij ter programe za spodbujanje podjetništva med ženskami, ki pa smo jih omenjali že v okviru programov drugega stebra. Delež invalidov med brezposelnimi je konec leta 2000 dosegel 16.5%. Problem brezposelnosti invalidov se je skušal reševati predvsem s programi izobraževanja in usposabljanja, kjer je bilo v letu 2000 vključenih 1232 invalidov, ter javnimi deli (v letu 2000 vključenih 900 invalidov). Za izenačevanje možnosti invalidov na trgu delovne sile pa so oblikovani še posebni programi (programi poklicne rehabilitacije, adaptacije delovnih mest za invalide, spodbujanja zaposlovanja invalidov s sofinanciranjem plače, nadomeščanjem dela stroškov invalidskim podjetjem za zaposlene invalide in nagrajevanjem odpiranja novih delovnih mest za invalide z zneskom v višini desetih zajamčenih plač; več o tem glej ZRSZ, 2001, str. 67-69).

Aktualni in potencialni problemi na trgu delovne sile, ki jih prinašajo izzivi globalizacijskih tokov, zeleno postopno prehajanje v storitveno družbo, približevanje EU in stari trdovratni problemi zahtevajo aktivno in koordinirano strategijo in politiko zaposlovanja. Za sodbo o uspešnosti ali neuspešnosti izvajanja novega pristopa je še nekoliko prezgodaj. Z novim integriranim pristopom je Slovenija namreč še vsekakor še na začetku, predvsem pa bo za ocene (ne)uspešnosti treba vzpostaviti tudi učinkovit sistem spremljanja izvajanja programov in njihovih učinkov na trg delovne sile.

5.5. POLITIKA DRŽAVNIH POMOČI – Od sanacij slabih podjetij k razvojnim prioritetam?

V letu 2000 so državne pomoči v Sloveniji znašale 2.07% bruto domačega proizvoda (leta 1999 2.44%, leta 1998 pa 2.53% bruto domačega proizvoda). Podobne tendence zniževanja kažeta tudi kazalnika: državne pomoči na zaposlenega (v letu 2000 so se nominalno znižale v primerjavi z letom 1999 za 7.3%, v primerjavi z letom 1998 pa za 1.7%) in delež državnih pomoči v

izdatkih države (v letu 2000 4.68% izdatkov, v letu 1999 5.52% in v letu 1998 5.79% izdatkov države). Zniževanje državnih pomoči je rezultat načrtovane politike postopnega približevanja slovenskih pomoči obsegu, ki ga imajo v državah Evropske unije. Z zniževanjem, ki ga je dosegla v zadnjih dveh letih, je Slovenija dosegla raven primerljivih držav članic.

Zniževanje državnih pomoči po posameznih dejavnostih ni bilo enakomerno. V kmetijstvu in ribištvu so pomoči močno porasle, saj je bilo samo v ti dve dejavnosti v letu 1998 usmerjenih 20.9%, v letu 2000 pa že 45.9% vseh državnih pomoči. Pomoči kmetijstvu in ribištvu, ki so v letu 2000 predstavljale že 32.9% dodane vrednosti kmetijstva (v letu 1998 le 13.7%), so tudi del drugih (demografske, socialne, prostorske ipd.), ne le ekonomske politike. V transportnem sektorju (13.8% vseh pomoči leta 2000) so se državne pomoči v letu 1999 močno znižale v primerjavi z letom 1998, v letu 2000 pa spet nekoliko porasle, vendar niso dosegle ravni iz leta 1998 (v letu 2000 4.9%, v letu 1998 5.8% dodane vrednosti transporta). Pomoči premogovništvu so v primerjavi s celotnim zneskom pomoči majhne (2.8% vseh pomoči leta 2000), vendar predstavljajo 6.5% dodane vrednosti premogovništva in so bile v letu 2000 manjše kot v predhodnih letih (1998 10.7% in leta 1999 13.2% dodane vrednosti premogovništva). Pomoči, namenjene ostalim dejavnostim, imajo tendenco hitrega zniževanja. V strukturi vseh državnih pomoči so v letu 2000 imele le še 37.5-odstotni delež (1998 58.5%, 1999 51.9%). V dodani vrednosti predelovalne industrije pa so se znižale s 5.57-odstotnega na komaj 3.04-odstotni delež.

V zadnjih treh letih so se spremenili tudi instrumenti državnih pomoči. V letu 1998 so davčni instrumenti (davčne oprostitve, odlogi plačila davkov in prispevkov ipd.) predstavljali komaj 7.6% vseh pomoči, v letu 2000 pa že

Tabela 5.5: Struktura instrumentov državnih pomoči (v%)

INSTRUMENTI	1998	1999	2000
A1 - dotacije	78.1	70.7	66.1
A2 - davčne oprostitve	7.6	12.0	15.1
B1 - kapitalske transakcije	5.5	2.9	2.2
C1 - posojila	4.3	5.0	5.1
C2 - druge davčne ugodnosti	0.0	4.4	9.1
D - garancije	4.5	5.0	2.4
Proračunski instrumenti (A1+B1+C1+D)	92.4	83.6	75.8
Davčni instrumenti (A2+C2)	7.6	16.4	24.2

Vir podatkov: Tretje poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji (za leta 1998, 1999, 2000), 2001, MF; preračun UMAR.

skoraj četrtino (24.2%). Med proračunskimi instrumenti zelo hitro pada delež dotacij (1998 78.1%, v letu 2000 le še 66.1%) in kapitalskih transakcij, v letu 2000 pa tudi garancij. Delež ugodnih posojil ima v strukturi instrumentov tendenco rahle rasti. Med davčnimi viri pa beležita velik porast obe skupini instrumentov: davčne oprostitve ter olajšave in druge davčne ugodnosti.

Politika državnih pomoči se **v letu 2001** v primerjavi s predhodnim letom ni občutneje spremenila, bistveno pa se je izboljšal nadzor nad dodeljevanjem pomoči. V letu 2000 je bilo predhodno priglašeni le 32.6% pomoči (Posebna obrazložitev Tretjega poročila o državnih pomočeh v Sloveniji, 2001), kar je bila posledica pričetka uvajanja pravil državnih pomoči v prakso in velike razdrobljenosti pomoči v Sloveniji (veliko dajalcev pomoči in veliko različnih shem). V letu 2001 bo odstotek predhodno priglaseni pomoči že bistveno večji, iz dosedanjih priglasirov pa je mogoče zaznati tudi procese združevanja različnih namenov pomoči, kar pomeni, da se število dajalcev in shem zmanjšuje. Znesek pomoči bo znan šele v maju 2002, ocene pa kažejo, da bo obseg predvidoma ostal na ravni leta 2000. Tudi sektorska struktura se ne bo bistveno spremenila. Še vedno bo največ pomoči namenjenih kmetijskemu sektorju, nekoliko večji obseg pomoči pa bo namenjen transportu (predvsem zaradi prevzema dolga Slovenskih železnic). Povsem odprt pa ostaja še problem zaključka dodeljevanja državnih pomoči jeklarstvu in potencialni prevzem zelo visokega zneska dolga Slovenskih železarn. Med instrumenti, s katerimi se državne pomoči dodeljujejo, se bo delež dotacij (med njimi prevladujejo subvencije) še nekoliko znižal, povečala pa se bodo ugodna posojila. Gibanja ostalih instrumentov (celotni davčni izdatki, kapitalske transakcije in garancije) pa zdaj še ne moremo oceniti.

Leto 2002 je zadnje leto uresničevanja nalog iz pogajalskih izhodišč Slovenije z Evropsko unijo. S prenehanjem dodeljevanja državnih pomoči Slovenskim železarnam Slovenija ne bo imela več posebnih sektorskih pomoči za jeklarstvo. Z reorganizacijo Slovenske razvojne družbe in pospešeno privatizacijo podjetij, ki so bila ob zaključku lastninjenja prenesena na družbo, se bo zmanjšal obseg državnih pomoči za prestrukturiranje velikih podjetij (v letu 2000 je znašal še 13.9% vseh pomoči). Razpoložljivi instrumenti pomoči, ki bodo na voljo v približno enakem obsegu kot v letih 2000 in 2001, bodo preusmerjeni od jeklarstva in prestrukturiranja k drugim horizontalnim ciljem. Politika dodeljevanja državnih pomoči bo usmerjena k razvojnim prioritetam, ki so se izoblikovale predvsem v letu 2001. Še vedno pa se ne bodo v zadostni meri uveljavili regionalni kriteriji, po katerih dajemo v Sloveniji le 2% (letu 2000) vseh pomoči, v EU pa v povprečju 13.5% vseh pomoči (letu 1999)⁵³. Pri izvajanju implementacije evropskih norm bo zgrajen in uveljavljen

⁵³ Ninth Survey, 2001.

tudi sistem ugotavljanja učinkov državnih pomoči na strukturne spremembe, gospodarsko rast in konkurenco.

5.6. REGIONALNI RAZVOJ IN REGIONALNA POLITIKA – Za zmanjšanje medregionalnih razlik potrebni posebni ukrepi regionalne politike

Primerjava razvitosti 12 statističnih regij v Sloveniji po višini bruto domačega proizvoda na prebivalca kaže, da dosega v obdobju 1995-97 najvišje vrednosti osrednjeslovenska regija (1,704,000 SIT na prebivalca), kar predstavlja okoli 87% povprečja držav članic EU. Najnižje na lestvici je pomurska regija z 999,000 SIT na prebivalca oziroma 51% povprečja držav petnajsterice. Rahlo nadpovprečen bruto domači proizvod na prebivalca glede na slovensko povprečje ima še obalno-kraška regija, med drugimi regijami pa se razlike gibljejo od 82% do 99% slovenskega povprečja. Medregionalne razlike med najslabšo in najboljšo regijo znašajo 1: 1.7

Kljub absolutnemu znižanju registrirane stopnje brezposelnosti v vseh statističnih regijah v prvem polletju letošnjega leta pa so njihova relativna razmerja večinoma ostala nespremenjena. V povprečju prvih šest mesecev leta 2001 je imela najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti podravska regija (18.1%, kar je za 12.3 odstotne točke več kot v goriški regiji, ki že leta beleži najnižjo stopnjo registrirane brezposelnosti). Nadpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti imajo še podravska, pomurska, zasavska, spodnjeposavska in savinjska regija. Bolj kot visoka stopnja brezposelnosti je po regijah problematična struktura brezposelnih. Običajno je v regijah z visoko stopnjo registrirane brezposelnosti nadpovprečen tudi delež dolgotrajno brezposelnih (podravska, zasavska, savinjska regija), ta delež pa je visok tudi v nekaterih regijah s sicer podpovprečno stopnjo. Najbolj izstopa JV Slovenija, ki ima istočasno tudi nadpovprečen in naraščajoč delež brezposelnih z nizko stopnjo izobrazbe (60.4%). Nadpovprečno slaba izobrazbena struktura brezposelnih je značilna še za zasavsko (51.4%), spodnjeposavsko (50%) in pomursko regijo (55.5). Slednja ima tudi najvišji delež mladih med brezposelnimi, ki predstavljajo skoraj 30% vseh iskalcev zaposlitve v regiji. Sicer imajo nadpovprečen delež mladih iskalcev zaposlitve še zasavska, notranjsko-kraška, savinjska, obalno-kraška, goriška in spodnjeposavska regija. Najslabšo starostno strukturo brezposelnih ima gorenjska regija, kjer je več kot 60% brezposelnih starih nad 40 let. Nadpovprečen delež brezposelnih nad 40 let, ki običajno spadajo tudi med dolgotrajno brezposelne, pa je značilen tudi za regije, ki imajo sicer podpovprečno stopnjo brezposelnosti (osrednjeslovenska in gorenjska regija, JV Slovenija).

Tabela 5.6: Nekateri kazalci po statističnih regijah

Statistične regije	BDP na prebivalca, 1997 (SLO = 100)	Registrirana st. brezposel. I-VI 2001, v%	Stopnja zaposlenosti I-VI 2001, v %	Indeks staranja ¹ , 30.6.2001	Medreg. selitv. prirast, 2000, na 1000 preb.	Pričakovano trajanje življenja skupaj, 1997
Osrednjeslovenska	132	8.5	58.6	88.9	-0.4	74.5
Obalno-kraška	102	9.2	55.6	116.1	1.7	75.5
Gorenjska	93	9.3	55.8	83.4	0.3	73.9
Goriška	99	5.8	57.5	108.1	-0.4	74.4
Savinjska	94	13.3	54.9	83.2	-0.5	72.5
Jugovzhodna Slovenija	93	10.0	58.1	78.3	0.8	71.9
Pomurska	78	17.0	52.9	100.4	-0.4	72.1
Notranjsko-kraška	85	9.9	57.3	102.8	2.6	74.1
Podravska	82	18.1	50.2	99.2	0.1	72.1
Koroška	86	10.1	54.7	78.3	-1.1	72.7
Spodnjeposavska	89	14.6	54.1	96.9	-0.3	71.4
Zasavska	84	14.8	53.0	104.5	0.0	71.9
Slovenija	100	11.7	55.4	91.9	0.0	71.0

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Opomba: ¹ Razmerje med starim (stari nad 64 let) in mladim (stari od 0 do 14 let) prebivalstvo.

Selitveni prirast, ki upošteva medregijski in meddržavni selitveni prirast, je bil v letu 2000 največji v osrednjeslovenski, obalno-kraški in podravski regiji. Če upoštevamo samo medregijske selitve, je največ odselitev na 1000 prebivalcev v koroški, savinjski, osrednjeslovenski, goriški, pomurski in spodnjeposavski regiji. V regijah se še naprej nadaljuje proces suburbanizacije, še posebej poudarjen v osrednjeslovenski regiji. Prebivalstvo se izseljuje iz večjih regionalnih središč (Ljubljana, Maribor, Velenje, Celje, Murska Sobota, Kranj, Jesenice), priseljuje pa se v občine v njihovi okolici. Na poseljenost vpliva tudi naravni prirast, ki se med regijami močno razlikuje. V letu 2000 je bil največji v osrednjeslovenski regiji, pozitiven pa le še v gorenjski regiji, JV Sloveniji in koroški regiji. Najnižjo vrednost oz. upad naravnega prirasta na 1000 prebivalcev je imela zasavska regija (-3.2), zelo nizkega pa še pomurska (-2.6) in notranjsko-kraška regija (-2.3). Rezultat takšnih demografskih gibanj je naraščanje indeksa staranja prebivalstva, ki je od leta 1991 do junija 2001 v povprečju v Sloveniji porasel z 53.3 na 87.8. Najvišji indeks staranja imajo obalno-kraška, goriška, zasavska in pomurska regija. Intenzivno staranje prebivalstva je povezano tudi z naraščanjem pričakovanega trajanja življenja ob rojstvu. Znatne razlike so med regijami v zahodni in tistimi v vzhodni polovici države.

Medregionalne razlike se same po sebi ne bodo zmanjšale, zato terjajo posebne ukrepe regionalne politike. V letu 2000 in letošnjem letu so bili ti ukrepi usmerjeni predvsem v (i) spodbujanje razvoja demografsko ogroženih

območij in območij s posebnimi razvojnimi problemi na področju pospeševanja razvoja lokalne in regionalne gospodarske infrastrukture; (ii) pospeševanje razvoja na področju kmetijstva, turizma in malega podjetništva, predvsem preko Javnega sklada za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja (v nadaljevanju Sklad); (iii) ter institucionalni graditvi (ustanovitev RRA) in pripravi regionalnih razvojnih programov.

V letu 2001 se na področju regionalnega razvoja izvajajo predvsem aktivnosti v smeri nadaljevanja **reform regionalne politike**, kar v praksi pomeni implementacijo Zakona o skladnem regionalnem razvoju, sprejetega leta 1999, in podzakonskih aktov, sprejetih leta 2000. **Izvajanje poteka na dveh ravneh.** Na eni strani se krepijo institucionalne strukture za izvajanje regionalne strukturne politike, na drugi strani pa se poskuša z ukrepi regionalne politike doseči bolj uravnotežen regionalni razvoj. Letos poleti je bila sprejeta tudi Strategija regionalnega razvoja Slovenije.

Proračunska sredstva za regionalni razvoj, med katera štejemo sredstva Ministrstva za gospodarstvo, Agencije RS za regionalni razvoj, so v letu 2000 znašala po naši oceni okoli 0.28% bruto domačega proizvoda. Če k temu prištejemo še PHARE sredstva EU iz naslova čezmejnega sodelovanja in projekta ekonomske in socialne kohezije so skupaj obsegala okoli 0.29% bruto domačega proizvoda, kar je največ po letu 1991. Po oceni realizacije za leto 2001⁵⁴ se je višina teh sredstev zmanjšala na 0.18% bruto domačega proizvoda. Po sedanjem predlogu proračuna za leti 2002 in 2003 se bo delež proračunskih sredstev za regionalni razvoj v okviru Ministrstva za gospodarstvo, Agencije za regionalni razvoj in Sklada v letu 2002 povečal na okoli 0.23% bruto domačega proizvoda, v letu 2003 pa bo ponovno padel na 0.19% bruto domačega proizvoda. Pri tem so upoštevana tudi sredstva predpristopne strukturne pomoči EU (3.9 oz. 3.3 milijarde SIT). Institucionalna reforma regionalne politike bo neuspešna, če ne bo podprta s proračunskimi finančnimi viri, ki bodo omogočili njeno izvedbo. Večina sredstev za regionalni razvoj pa so proračunska sredstva raznih ministrstev, ki so namenjena razvojnim projektom z regionalnim značajem.

⁵⁴ Predlog proračuna RS za leti 2002 in 2003, Poročevalec št. 81.

STATISTIČNA PRILOGA

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije (<i>realne stopnje rasti v %</i>)	132
Tabela 2a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>tekoče cene v mio SIT</i>)	136
Tabela 2b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>struktura v %</i>)	138
Tabela 3a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>stalne cene 1995, v mio SIT</i>)	140
Tabela 3b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>realne stopnje rasti v %</i>)	142
Tabela 4:	Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>tekoče cene v mio SIT in struktura v %</i>)	144
Tabela 5a:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>tekoče cene v mio SIT in struktura v %</i>)	146
Tabela 5b:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>stalne cene 1995 in realne stopnje rasti v %</i>)	148
Tabela 6:	Temeljni agregati nacionalnih računov (<i>tekoče cene v mio SIT in struktura v %</i>)	150
Tabela 7:	Plačilna bilanca (<i>v mio USD</i>)	152
Tabela 8:	Izvoz in uvoz blaga in storitev (<i>v mio USD</i>)	154
Tabela 9a:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (<i>v mio USD</i>)	156
Tabela 9b:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (<i>struktura v %</i>)	159
Tabela 10a:	Bruto investicije (<i>tekoče cene v mio SIT in struktura v %</i>)	162
Tabela 10b:	Bruto investicije (<i>stalne cene 1995 in realne stopnje rasti v %</i>)	164
Tabela 11:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF (bilanca prihodkov) (<i>tekoče cene v mio SIT in struktura v %</i>)	166
Tabela 12:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF (bilanca odhodkov) (<i>tekoče cene v mio SIT in struktura v %</i>)	168
Tabela 13a:	Prebivalstvo, aktivnost in zaposlenost (<i>v tisoč</i>)	170
Tabela 13b:	Stopnje aktivnosti, zaposlenosti, brezposelnosti (<i>v tisoč</i>)	171
Tabela 14:	Tokovi aktivnega prebivalstva med letom (<i>v tisoč</i>)	172
Tabela 15:	Indikatorji mednarodne konkurenčnosti (<i>letne stopnje rasti v %</i>)	173

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	1995	1996	1997	1998
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.1	3.5	4.6	3.8
Deleži v dodani vrednosti v % ¹				
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	4.6	4.5	4.3	4.2
Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.5	38.5	38.2	38.5
- Industrija (C+D+E)	33.4	32.8	32.5	32.8
- Gradbeništvo F	5.1	5.7	5.7	5.7
Storitve (G...O)	59.2	59.5	59.8	59.7
Pripisane bančne storitve	-2.3	-2.5	-2.3	-2.4
BDP v mio SIT (tekoče cene)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751
BDP v mio EUR	14,508	15,075	16,116	17,468
BDP v mio USD	18,745	18,878	18,206	19,585
BDP na prebivalca v USD	9,431	9,481	9,163	9,878
BDP na prebivalca kupna moč v USD	12,500	13,200	14,100	14,800
BDP na prebivalca (PPS)	11,300	12,200	13,200	13,900
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA				
Izvoz proizvodov in storitev ²	1.1	3.6	11.6	6.7
Izvoz proizvodov		2.4	13.3	9.2
Izvoz storitev		8.7	4.9	-3.6
Uvoz proizvodov in storitev ²	11.3	2.1	11.9	10.4
Uvoz proizvodov		1.8	13.3	10.9
Uvoz storitev		3.6	3.1	7.0
Izvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,378	10,488	10,455	11,118
Delež v BDP v %	55.4	55.6	57.4	56.8
Uvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,753	10,679	10,601	11,415
Delež v BDP v %	57.4	56.6	58.2	58.3
Saldo trgovinske bilance v mio USD ²	-953	-825	-776	-789
Delež v BDP v %	-5.1	-4.4	-4.3	-4.0
Saldo tekočih transakcij s tujino v mio USD	-99	31	11	-147
Delež v BDP v %	-0.5	0.2	0.1	-0.8
Devizne rezerve v mio USD	3,426	4,124	4,377	4,781
Zunanji dolg v mio USD	2,970	3,981	4,123	4,915
Delež v primerjavi z BDP v %	15.8	21.1	22.6	25.1

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	1999	2000	2001	2002
			Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	5.2	4.6	3.7	3.6
Deleži v dodani vrednosti v % ¹				
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3.7	3.3	3.2	3.2
Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.3	38.3	37.4	36.7
- Industrija (C+D+E)	32.0	32.1	31.7	31.1
- Gradbeništvo F	6.3	6.2	5.7	5.6
Storitve (G...O)	60.3	60.6	61.7	62.4
Pripisane bančne storitve	-2.2	-2.2	-2.2	-2.2
BDP v mio SIT (tekoče cene)	3,648,401	4,035,518	4,540,500	5,005,000
BDP v mio EUR	18,843	19,682	20,905	22,205
BDP v mio USD	20,071	18,122	18,840	20,412
BDP na prebivalca v USD	10,109	9,105	9,458	10,257
BDP na prebivalca kupna moč v USD				
BDP na prebivalca (PPS)	15,000	16,100		
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA				
Izvoz proizvodov in storitev ²	1.7	12.7	7.2	4.8
Izvoz proizvodov	2.7	12.8	8.0	5.1
Izvoz storitev	-2.7	11.8	3.5	3.3
Uvoz proizvodov in storitev ²	8.2	6.1	3.3	4.7
Uvoz proizvodov	8.8	6.1	3.2	4.8
Uvoz storitev	3.6	6.0	4.1	4.3
Izvoz proizvodov in storitev v mio USD	10,522	10,694	11,265	11,951
Delež v BDP v %	52.4	59.0	59.8	58.5
Uvoz proizvodov in storitev v mio USD	11,403	11,397	11,490	12,204
Delež v BDP v %	56.8	62.9	61.0	59.8
Saldo trgovinske bilance v mio USD ²	-1,245	-1,139	-690	-707
Delež v BDP v %	-6.2	-6.3	-3.7	-3.5
Saldo tekočih transakcij s tujino v mio USD	-783	-611	-215	-253
Delež v BDP v %	-3.9	-3.4	-1.1	-1.2
Devizne rezerve v mio USD	4,115	4,376	4,940 ³	
Zunanji dolg v mio USD	5,400	6,217	6,718 ⁴	
Delež v primerjavi z BDP v %	26.9	34.3	35.7	

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	1995	1996	1997	1998
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST				
Zaposlenost po SNA	1.0	-1.0	-0.5	0.0
Št. registriranih brezposelnih (povp. leta, v tisoč)	121.5	119.8	125.2	126.1
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	13.9	13.9	14.4	14.5
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.4	7.3	7.4	7.9
Bruto plače na zaposlenega	5.1	5.1	2.4	1.6
Produktivnost dela	3.1	4.5	5.1	3.8
DOMAČE POVPRŠEVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV				
Končna potrošnja	7.4	2.3	3.2	3.9
Delež v BDP v %	78.7	77.6	76.7	75.9
v tem:				
Zasebna potrošnja	9.1	2.0	2.8	3.3
Delež v BDP v %	58.5	57.5	56.4	55.7
Državna potrošnja	2.5	3.4	4.3	5.8
Delež v BDP v %	20.1	20.1	20.4	20.3
Investicije v osnovna sredstva	16.8	8.9	11.6	11.3
Delež v BDP v %	21.4	22.5	23.4	24.6
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF				
Javnofinančni prihodki v primerjavi z BDP v %	43.1	42.7	42.0	43.0
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP v %	43.1	42.4	43.2	43.8
Presežek (primanjkljaj) v primerjavi z BDP v %	0.0	0.3	-1.2	-0.8
TEČAJ IN CENE				
Tečaj USD (povprečje leta)	118.5	135.4	159.7	166.1
Tečaj EUR (povprečje leta)	153.1	169.5	180.4	186.3
Efektivni tečaj tolarja ⁶	10.3	-2.8	0.7	3.9
Inflacija (povprečje leta) ⁷	12.6	9.7	9.1	7.9

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

- Realne stopnje rasti v %

	1999	2000	2001	2002
			Napoved	
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST				
Zaposlenost po SNA	1.2	1.1	0.7	0.6
Št. registriranih brezposelnih (povp. leta, v tisoč)	119.0	106.6	101.3	98.8
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	13.6	12.2	11.5	11.2
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.6	7.0	6.3	6.1
Bruto plače na zaposlenega	3.3	1.6	2.5	2.5
Produktivnost dela	4.0	3.5	3.0	3.0
DOMAČE POVPRŠEVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV				
Končna potrošnja	5.6	1.4	2.3	3.2
Delež v BDP v %	76.0	75.8	75.0	75.0
v tem:				
Zasebna potrošnja	6.0	0.8	1.9	3.0
Delež v BDP v %	55.8	54.9	53.9	53.7
Državna potrošnja	4.6	3.1	3.7	3.7
Delež v BDP v %	20.2	20.8	21.0	21.3
Investicije v osnovna sredstva	19.1	0.2	-1.4	4.6
Delež v BDP v %	27.4	26.7	25.1	25.1
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF				
Javnofinančni prihodki v primerjavi z BDP v %	43.6	42.8	43.2 ⁵	
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP v %	44.2	44.2	44.5 ⁵	
Presežek (primanjkljaj) v primerjavi z BDP v %	-0.6	-1.4	-1.4 ⁵	
TEČAJ IN CENE				
Tečaj USD (povprečje leta)	181.8	222.7	241.0	245.2
Tečaj EUR (povprečje leta)	193.6	205.0	217.2	225.6
Efektivni tečaj tolara ⁶	-0.7	-2.1	-0.2	1.0
Inflacija (povprečje leta) ⁷	6.1	8.9	8.5	6.4

Vir podatkov: SURS, Banka Slovenije, Ministrstvo za finance, Eurostat, napoved UMAR.

Opombe: ¹ Črke v oklepajih so iz statistične klasifikacije dejavnosti NACE Rev. 1, ² Plačilno bilančna statistika (izvoz F.O.B., uvoz F.O.B.); z izračunom realnih stopenj je izločen vpliv medvalutnih sprememb in sprememb cen na tujih trgih, ³ September 2001, ⁴ April 2001, ⁵ MF - Proračunski memorandum za leti 2002 in 2003, Poročevalec št. 81, 8. oktober 2001, ⁶ Rast vrednosti pomeni apreciacijo tolara in obratno, ⁷ Do leta 1998 merilo inflacije cene na drobno, od leta 1998 naprej merilo inflacije indeks cen življenjskih potrebščin.

Tabela 2a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Tekoče cene v mio SIT

	1995	1996	1997	1998
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	87,072	98,260	107,700	116,215
B. Ribišstvo	386	439	484	519
C. Rudarstvo	26,006	30,683	33,908	36,023
D. Predelovalne dejavnosti	545,730	616,410	706,266	782,651
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	56,693	65,032	73,492	96,503
F. Gradbeništvo	96,588	123,827	143,158	159,312
G. Trgovina in popravila motornih vozil	232,286	257,269	294,293	326,778
H. Gostinstvo	57,164	68,467	77,314	84,124
I. Promet, skladiščenje in zveze	148,746	169,275	204,827	233,079
J. Finančno posredništvo	77,067	93,185	108,916	119,023
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	224,830	263,568	291,572	334,244
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	102,937	121,447	149,612	161,704
M. Izobraževanje	108,002	123,881	146,687	157,735
N. Zdravstvo in socialno varstvo	101,172	118,454	134,589	148,882
O. Druge skupne in osebne storitve	63,580	77,431	88,243	100,449
Pripisane bančne storitve (PBS)	-43,947	-55,127	-58,554	-66,343
1. DODANA VREDNOST (A...O + PBS), osnovne cene	1,884,312	2,172,501	2,502,509	2,790,898
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	337,147	382,868	404,768	462,853
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751
SKUPAJ DODANA VREDNOST	1,884,312	2,172,501	2,502,509	2,790,898
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribišstvo (A+B)	87,458	98,699	108,184	116,734
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	725,017	835,952	956,824	1,074,489
- Industrija (C+D+E)	628,429	712,125	813,666	915,177
- Gradbeništvo F	96,588	123,827	143,158	159,312
3. Storitve (G...O)	1,115,784	1,292,977	1,496,055	1,666,018
4. Pripisane bančne storitve	-43,947	-55,127	-58,554	-66,343

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 2a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Tekoče cene v mio SIT

		1999	2000	2001	2002
				Napoved	
A.	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	114,552	115,101	123,698	135,498
B.	Ribištvo	520	534	580	629
C.	Rudarstvo	36,825	36,763	37,171	37,882
D.	Predelovalne dejavnosti	859,603	970,014	1,078,802	1,170,892
E.	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	98,108	112,768	124,815	131,206
F.	Gradbeništvo	195,879	214,935	223,035	241,371
G.	Trgovina in popravila motornih vozil	365,101	403,227	456,638	506,323
H.	Gostinstvo	94,979	111,721	128,361	144,391
I.	Promet, skladiščenje in zveze	259,090	282,646	324,744	361,818
J.	Finančno posredništvo	134,177	156,326	183,045	207,867
K.	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	380,744	421,884	480,084	532,320
L.	Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	178,540	203,034	235,506	263,654
M.	Izobraževanje	177,098	205,041	231,074	253,739
N.	Zdravstvo in socialno varstvo	169,420	195,243	223,251	247,542
O.	Druge skupne in osebne storitve	115,126	133,145	152,977	171,261
	Pripisane bančne storitve (PBS)	-69,351	-77,324	-85,782	-93,828
1. DODANA VREDNOST (A...O + PBS) osnovne cene		3,110,409	3,485,059	3,917,998	4,312,565
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹		537,993	550,460	622,501	692,437
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		3,648,401	4,035,518	4,540,500	5,005,000
SKUPAJ DODANA VREDNOST		3,110,409	3,485,059	3,917,998	4,312,565
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)		115,072	115,635	124,278	136,126
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)		1,190,415	1,334,480	1,463,823	1,581,352
- Industrija (C+D+E)		994,536	1,119,545	1,240,788	1,339,981
- Gradbeništvo F		195,879	214,935	223,035	241,371
3. Storitve (G...O)		1,874,273	2,112,268	2,415,679	2,688,915
4. Pripisane bančne storitve		-69,351	-77,324	-85,782	-93,828

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Delež v BDP v %

	1995	1996	1997	1998
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	3.9	3.8	3.7	3.6
B. Ribišтво	0.0	0.0	0.0	0.0
C. Rudarstvo	1.2	1.2	1.2	1.1
D. Predelovalne dejavnosti	24.6	24.1	24.3	24.1
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2.6	2.5	2.5	3.0
F. Gradbeništvo	4.3	4.8	4.9	4.9
G. Trgovina in popravila motornih vozil	10.5	10.1	10.1	10.0
H. Gostinstvo	2.6	2.7	2.7	2.6
I. Promet, skladiščenje in zveze	6.7	6.6	7.0	7.2
J. Finančno posredništvo	3.5	3.6	3.7	3.7
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	10.1	10.3	10.0	10.3
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	4.6	4.8	5.1	5.0
M. Izobraževanje	4.9	4.8	5.0	4.8
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.6	4.6	4.6	4.6
O. Druge skupne in osebne storitve	2.9	3.0	3.0	3.1
Pripisane bančne storitve (PBS)	-2.0	-2.2	-2.0	-2.0
1. DOD. VREDNOST (A...O + PBS), osnovne cene	84.8	85.0	86.1	85.8
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	15.2	15.0	13.9	14.2
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	100.0	100.0	100.0	100.0
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3.9	3.9	3.7	3.6
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	32.6	32.7	32.9	33.0
- industrija (C+D+E)	28.3	27.9	28.0	28.1
- gradbeništvo F	4.3	4.8	4.9	4.9
3. Storitve (G...O)	50.2	50.6	51.5	51.2
4. Pripisane bančne storitve	-2.0	-2.2	-2.0	-2.0
5. Korekcijske postavke ¹	15.2	15.0	13.9	14.2
Deleži v dodani vrednosti, v %				
SKUPAJ DODANA VREDNOST	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	4.6	4.5	4.3	4.2
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.5	38.5	38.2	38.5
- Industrija (C+D+E)	33.4	32.8	32.5	32.8
- Gradbeništvo F	5.1	5.7	5.7	5.7
3. Storitve (G...O)	59.2	59.5	59.8	59.7
4. Pripisane bančne storitve	-2.3	-2.5	-2.3	-2.4

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Delež v BDP v %

	1999	2000	2001	2002
			Napoved	
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	3.1	2.9	2.7	2.7
B. Ribištvo	0.0	0.0	0.0	0.0
C. Rudarstvo	1.0	0.9	0.8	0.8
D. Predelovalne dejavnosti	23.6	24.0	23.8	23.4
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2.7	2.8	2.7	2.6
F. Gradbeništvo	5.4	5.3	4.9	4.8
G. Trgovina in popravila motornih vozil	10.0	10.0	10.1	10.1
H. Gostinstvo	2.6	2.8	2.8	2.9
I. Promet, skladiščenje in zveze	7.1	7.0	7.2	7.2
J. Finančno posredništvo	3.7	3.9	4.0	4.2
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	10.4	10.5	10.6	10.6
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	4.9	5.0	5.2	5.3
M. Izobraževanje	4.9	5.1	5.1	5.1
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.6	4.8	4.9	4.9
O. Druge skupne in osebne storitve	3.2	3.3	3.4	3.4
Pripisane bančne storitve (PBS)	-1.9	-1.9	-1.9	-1.9
1. DOD. VREDNOST (A...O + PBS), osnovne cene	85.3	86.4	86.3	86.2
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	14.7	13.6	13.7	13.8
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	100.0	100.0	100.0	100.0
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3.2	2.9	2.7	2.7
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	32.6	33.1	32.2	31.6
- industrija (C+D+E)	27.3	27.7	27.3	26.8
- gradbeništvo F	5.4	5.3	4.9	4.8
3. Storitve (G...O)	51.4	52.3	53.2	53.7
4. Pripisane bančne storitve	-1.9	-1.9	-1.9	-1.9
5. Korekcijske postavke ¹	14.7	13.6	13.7	13.8
Deleži v dodani vrednosti v %				
SKUPAJ DODANA VREDNOST	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3.7	3.3	3.2	3.2
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	38.3	38.3	37.4	36.7
- Industrija (C+D+E)	32.0	32.1	31.7	31.1
- Gradbeništvo F	6.3	6.2	5.7	5.6
3. Storitve (G...O)	60.3	60.6	61.7	62.4
4. Pripisane bančne storitve	-2.2	-2.2	-2.2	-2.2

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 3a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Stalne cene 1995, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	87,072	87,956	85,362	88,028
B. Ribišтво	386	423	430	411
C. Rudarstvo	26,006	26,495	27,328	27,348
D. Predelovalne dejavnosti	545,730	554,260	590,671	618,131
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	56,693	57,365	59,750	60,303
F. Gradbeništvo	96,588	109,382	117,792	123,199
G. Trgovina in popravila motornih vozil	232,286	239,175	245,870	252,793
H. Gostinstvo	57,164	59,680	61,826	62,404
I. Promet, skladiščenje in zveze	148,746	152,612	159,052	167,272
J. Finančno posredništvo	77,067	85,509	85,555	89,445
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	224,830	234,121	240,033	245,682
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	102,937	108,438	119,592	125,568
M. Izobraževanje	108,002	109,175	114,476	118,048
N. Zdravstvo in socialno varstvo	101,172	107,685	111,035	112,901
O. Druge skupne in osebne storitve	63,580	66,671	69,372	73,376
Pripisane bančne storitve (PBS)	-43,947	-50,253	-48,924	-51,043
1. DOD. VREDNOST (A...O + PBS), osnovne cene	1,884,312	1,948,694	2,039,221	2,113,866
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	337,147	351,206	365,543	382,090
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,221,459	2,299,900	2,404,764	2,495,956
SKUPAJ DODANA VREDNOST	1,884,312	1,948,694	2,039,221	2,113,866
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	87,458	88,379	85,792	88,439
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	725,017	747,502	795,541	828,981
- Industrija (C+D+E)	628,429	638,120	677,749	705,782
- Gradbeništvo F	96,588	109,382	117,792	123,199
3. Storitve (G...O)	1,115,784	1,163,066	1,206,812	1,247,489
4. Pripisane bančne storitve	-43,947	-50,253	-48,924	-51,043

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 3a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Stalne cene 1995, v mio SIT

		1999	2000	2001	2002
		Napoved			
A.	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	86,186	85,309	84,499	86,991
B.	Ribištvo	424	409	409	417
C.	Rudarstvo	27,627	27,253	25,904	25,114
D.	Predelovalne dejavnosti	637,279	692,199	723,694	747,214
E.	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	59,799	61,513	64,004	64,004
F.	Gradbeništvo	142,637	146,663	143,070	147,290
G.	Trgovina in popravila motornih vozil	268,802	275,444	283,845	293,638
H.	Gostinstvo	64,336	70,635	73,849	77,504
I.	Promet, skladiščenje in zveze	172,604	180,708	188,930	196,393
J.	Finančno posredništvo	92,358	97,833	104,241	110,443
K.	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	257,322	264,951	274,357	283,822
L.	Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	132,332	139,909	147,674	154,245
M.	Izobraževanje	122,096	126,659	129,889	133,071
N.	Zdravstvo in socialno varstvo	120,092	125,101	130,240	134,733
O.	Druge skupne in osebne storitve	77,470	80,961	84,644	88,411
	Pripisane bančne storitve (PBS)	-50,289	-51,230	-51,717	-52,777
1. DOD. VREDNOST, (A...O + PBS), osnovne cene		2,211,072	2,324,317	2,407,532	2,490,515
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹		414,870	422,705	440,467	459,284
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		2,625,942	2,747,021	2,848,000	2,949,800
SKUPAJ DODANA VREDNOST		2,211,072	2,324,317	2,407,532	2,490,515
v tem:					
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)		86,610	85,718	84,908	87,408
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)		867,342	927,628	956,672	983,623
- Industrija (C+D+E)		724,705	780,965	813,602	836,332
- Gradbeništvo F		142,637	146,663	143,070	147,290
3. Storitve (G...O)		1,307,409	1,362,201	1,417,669	1,472,261
4. Pripisane bančne storitve		-50,289	-51,230	-51,717	-52,777

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 3b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Realne stopnje rasti v % (stalne cene 1995)

	1996	1997	1998	1999
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	1.0	-2.9	3.1	-2.1
B. Ribištvo	9.6	1.7	-4.4	3.1
C. Rudarstvo	1.9	3.1	0.1	1.0
D. Predelovalne dejavnosti	1.6	6.6	4.6	3.1
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	1.2	4.2	0.9	-0.8
F. Gradbeništvo	13.2	7.7	4.6	15.8
G. Trgovina in popravila motornih vozil	3.0	2.8	2.8	6.3
H. Gostinstvo	4.4	3.6	0.9	3.1
I. Promet, skladiščenje in zveze	2.6	4.2	5.2	3.2
J. Finančno posredništvo	11.0	0.1	4.5	3.3
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	4.1	2.5	2.4	4.7
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5.3	10.3	5.0	5.4
M. Izobraževanje	1.1	4.9	3.1	3.4
N. Zdravstvo in socialno varstvo	6.4	3.1	1.7	6.4
O. Druge skupne in osebne storitve	4.9	4.1	5.8	5.6
Pripisane bančne storitve (PBS)	14.3	-2.6	4.3	-1.5
1. DOD. VREDNOST (A...O + PBS), osnovne cene	3.4	4.6	3.7	4.6
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹	4.2	4.1	4.5	8.6
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	3.5	4.6	3.8	5.2
SKUPAJ DODANA VREDNOST	3.4	4.6	3.7	4.6
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	1.1	-2.9	3.1	-2.1
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	3.1	6.4	4.2	4.6
- Industrija (C+D+E)	1.5	6.2	4.1	2.7
- Gradbeništvo F	13.2	7.7	4.6	15.8
3. Storitve (G...O)	4.2	3.8	3.4	4.8
4. Pripisane bančne storitve	14.3	-2.6	4.3	-1.5

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 3b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Realne stopnje rasti v % (stalne cene 1995)

		2000	2001	2002
			Napoved	
A.	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-1.0	-1.0	3.0
B.	Ribištvo	-3.5	0.0	2.0
C.	Rudarstvo	-1.4	-5.0	-3.0
D.	Predelovalne dejavnosti	8.6	4.5	3.3
E.	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2.9	4.0	0.0
F.	Gradbeništvo	2.8	-2.5	3.0
G.	Trgovina in popravila motornih vozil	2.5	3.0	3.5
H.	Gostinstvo	9.8	4.5	5.0
I.	Promet, skladiščenje in zveze	4.7	4.5	4.0
J.	Finančno posredništvo	5.9	6.5	6.0
K.	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	3.0	3.5	3.5
L.	Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5.7	5.5	4.5
M.	Izobraževanje	3.7	2.5	2.5
N.	Zdravstvo in socialno varstvo	4.2	4.0	3.5
O.	Druge skupne in osebne storitve	4.5	4.5	4.5
	Pripisane bančne storitve (PBS)	1.9	1.0	2.0
1. DOD. VREDNOST (A...O + PBS), osnovne cene		5.1	3.6	3.4
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE ¹		1.9	4.2	4.3
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		4.6	3.7	3.6
SKUPAJ DODANA VREDNOST		5.1	3.6	3.4
v tem:				
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)		-1.0	-1.0	3.0
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)		7.0	3.1	2.8
- Industrija (C+D+E)		7.8	4.2	2.8
- Gradbeništvo F		2.8	-2.5	3.0
3. Storitve (G...O)		4.2	4.1	3.9
4. Pripisane bančne storitve		1.9	1.0	2.0

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Opomba: ¹ Davki na proizvode in storitve minus subvencije po proizvodih in storitvah.

Tabela 4: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

- Tekoče cene v mio SIT

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
								Napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=2+3-4+5)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401	4,035,518	4,540,500	5,005,000
2	Sredstva za zaposlene	1,271,699	1,400,005	1,558,696	1,700,323	1,889,714	2,122,115	2,395,440	2,639,563
	Bruto plače in prejemki	1,070,010	1,213,825	1,363,936	1,482,608	1,646,253	1,847,245	2,085,166	2,294,037
	Delodajalčevi socialni prispevki	201,689	186,180	194,760	217,716	243,462	274,869	310,274	345,526
3	Davki na proizvodnjo in uvoz	377,964	444,708	493,398	572,126	668,115	697,701	792,136	881,858
a	Davki na proizvode in storitve	368,834	418,577	444,275	511,757	591,242	602,030	677,723	752,495
b	Drugi davki na proizvodnjo	9,130	26,131	49,123	60,369	76,873	95,671	114,413	129,363
4	Subvencije	48,001	52,873	59,868	71,771	79,200	77,108	83,094	90,090
	Subvencije na proizvode in storitve	31,686	35,709	39,507	48,904	53,250	51,570	55,222	60,060
	Druge subvencije	16,315	17,164	20,361	22,867	25,950	25,538	27,872	30,030
5	Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek (5=6+7)	619,797	763,529	915,051	1,053,073	1,169,772	1,292,810	1,436,018	1,573,669
v tem:									
6	Bruto poslovni presežek	380,932	488,300	614,485	717,938	810,600	905,932	1,010,543	1,110,790
	Poraba stalnega kapitala	352,315	417,938	468,585	521,930	571,139	637,742	715,350	786,570
	Neto poslovni presežek	28,617	70,362	145,900	196,008	239,461	268,190	295,193	324,220
7	Bruto raznovrstni dohodek	238,865	275,229	300,566	335,135	359,172	386,878	425,475	462,879
	Poraba stalnega kapitala	38,576	45,528	54,360	59,059	63,005	68,351	76,350	82,700
	Neto raznovrstni dohodek	200,289	229,701	246,206	276,076	296,167	318,527	349,125	380,179

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 4: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

- Deleži v BDP v % (tekoče cene)

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
								Napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=2+3-4+5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	Sredstva za zaposlene	57.2	54.8	53.6	52.3	51.8	52.6	52.8	52.7
	Bruto plače in prejemki	48.2	47.5	46.9	45.6	45.1	45.8	45.9	45.8
	Delodajalčevi socialni prispevki	9.1	7.3	6.7	6.7	6.7	6.8	6.8	6.9
3	Davki na proizvodnjo in uvoz	17.0	17.4	17.0	17.6	18.3	17.3	17.4	17.6
a	Davki na proizvode in storitve	16.6	16.4	15.3	15.7	16.2	14.9	14.9	15.0
b	Drugi davki na proizvodnjo	0.4	1.0	1.7	1.9	2.1	2.4	2.5	2.6
4	Subvencije	2.2	2.1	2.1	2.2	2.2	1.9	1.8	1.8
	Subvencije na proizvode in storitve	1.4	1.4	1.4	1.5	1.5	1.3	1.2	1.2
	Druge subvencije	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6
5	Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek (5=6+7)	27.9	29.9	31.5	32.4	32.1	32.0	31.6	31.4
v tem:									
6	Bruto poslovni presežek	17.1	19.1	21.1	22.1	22.2	22.4	22.3	22.2
	Poraba stalnega kapitala	15.9	16.4	16.1	16.0	15.7	15.8	15.8	15.7
	Neto poslovni presežek	1.3	2.8	5.0	6.0	6.6	6.6	6.5	6.5
7	Bruto raznovrstni dohodek	10.8	10.8	10.3	10.3	9.8	9.6	9.4	9.2
	Poraba stalnega kapitala	1.7	1.8	1.9	1.8	1.7	1.7	1.7	1.7
	Neto raznovrstni dohodek	9.0	9.0	8.5	8.5	8.1	7.9	7.7	7.6

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 5a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Tekoče cene v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401	4,035,518	4,540,500	5,005,000
2 IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,226,101	1,424,628	1,669,985	1,842,906	1,916,217	2,386,009	2,714,865	2,930,385
3 UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,271,088	1,451,273	1,693,895	1,892,614	2,077,530	2,529,423	2,769,090	2,992,421
4 SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-44,987	-26,645	-23,910	-49,708	-161,313	-143,414	-54,225	-62,036
5 DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	2,266,445	2,582,014	2,931,187	3,303,459	3,809,714	4,178,932	4,594,725	5,067,036
6 KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	1,747,843	1,983,661	2,231,217	2,470,719	2,772,403	3,057,282	3,403,620	3,753,702
7 DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	1,300,324	1,469,142	1,638,682	1,811,730	2,034,015	2,216,174	2,449,033	2,685,339
- Gospodinjstva	1,275,971	1,443,649	1,609,667	1,780,915	2,000,581	2,179,351	2,408,341	2,640,765
- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	24,353	25,493	29,015	30,815	33,434	36,823	40,692	44,574
8 DRŽAVNA POTROŠNJA	447,519	514,518	592,535	658,989	738,388	841,108	954,587	1,068,363
9 BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	518,602	598,353	699,970	832,740	1,037,311	1,121,650	1,191,105	1,313,335
10 INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	474,626	574,631	679,465	800,629	999,183	1,076,840	1,140,637	1,256,014
11 SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	43,976	23,722	20,505	32,111	38,128	44,810	50,468	57,321

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 5a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Deleži v BDP v % (tekoče cene)

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
								Napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	55.2	55.8	57.4	56.6	52.5	59.1	59.8	58.5
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	57.2	56.8	58.3	58.2	56.9	62.7	61.0	59.8
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-2.0	-1.0	-0.8	-1.5	-4.4	-3.6	-1.2	-1.2
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	102.0	101.0	100.8	101.5	104.4	103.6	101.2	101.2
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	78.7	77.6	76.7	75.9	76.0	75.8	75.0	75.0
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	58.5	57.5	56.4	55.7	55.8	54.9	53.9	53.7
	- gospodinjstva	57.4	56.5	55.4	54.7	54.8	54.0	53.0	52.8
	- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
8	DRŽAVNA POTROŠNJA	20.1	20.1	20.4	20.3	20.2	20.8	21.0	21.3
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	23.3	23.4	24.1	25.6	28.4	27.8	26.2	26.2
10	INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	21.4	22.5	23.4	24.6	27.4	26.7	25.1	25.1
11	SPREM. ZALOG IN VREDN. PREDMETI	2.0	0.9	0.7	1.0	1.0	1.1	1.1	1.1

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Tabela 5b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Stalne cene 1995, v mio SIT

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
								Napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	2,221,459	2,299,900	2,404,764	2,495,956	2,625,942	2,747,021	2,848,000	2,949,800
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,226,101	1,270,085	1,416,863	1,512,395	1,538,789	1,733,512	1,857,458	1,945,689
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,271,088	1,297,490	1,451,977	1,602,804	1,733,995	1,839,624	1,901,251	1,989,659
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-44,987	-27,405	-35,114	-90,409	-195,206	-106,112	-43,793	-43,970
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	2,266,446	2,327,305	2,439,879	2,586,364	2,821,148	2,853,133	2,891,793	2,993,770
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	1,747,844	1,788,413	1,845,160	1,917,730	2,025,866	2,054,222	2,102,141	2,168,437
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	1,300,324	1,325,902	1,362,595	1,407,115	1,491,768	1,503,349	1,531,161	1,576,330
	- Gospodinjstva	1,275,971	1,302,942	1,338,965	1,383,268	1,467,679	1,478,792	1,506,150	1,550,581
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	24,353	22,960	23,630	23,847	24,089	24,557	25,011	25,749
8	DRŽAVNA POTROŠNJA	447,519	462,511	482,565	510,615	534,098	550,873	570,980	592,107
9	BRUTO INVESTICIJE	518,602	538,892	594,719	668,635	795,282	798,911	789,652	825,334
	v tem:								
	INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	474,626	516,828	576,673	642,087	764,422	766,172	755,668	790,051
	SPREM. ZALOG IN VREDN. PREDMETI	43,976	22,064	18,046	26,548	30,860	32,739	33,984	35,283

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 5b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Realne stopnje rasti v % (stalne cene 1995)

		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	3.5	4.6	3.8	5.2	4.6	3.7	3.6
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	3.6	11.6	6.7	1.7	12.7	7.2	4.8
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2.1	11.9	10.4	8.2	6.1	3.3	4.7
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)							
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	2.7	4.8	6.0	9.1	1.1	1.4	3.5
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	2.3	3.2	3.9	5.6	1.4	2.3	3.2
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	2.0	2.8	3.3	6.0	0.8	1.9	3.0
	- Gospodinjstva	2.1	2.8	3.3	6.1	0.8	1.9	3.0
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	-5.7	2.9	0.9	1.0	1.9	1.9	3.0
8	DRŽAVNA POTROŠNJA	3.3	4.3	5.8	4.6	3.1	3.7	3.7
9	BRUTO INVESTICIJE	3.9	10.4	12.4	18.9	0.5	-1.2	4.5
	v tem:							
	INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	8.9	11.6	11.3	19.1	0.2	-1.4	4.6

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Tabela 6: Temeljni agregati nacionalnih računov

- Tekoče cene, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2,221,459	2,555,369	2,907,277	3,253,751	3,648,401	4,035,518	4,540,500	5,005,000
2 Neto primarni dohodki s tujino	21,023	17,528	5,680	5,048	-6,250	-14,941	-31,330	-35,554
3 BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	2,242,482	2,572,897	2,912,957	3,258,799	3,642,151	4,020,577	4,509,170	4,969,446
4 Neto tekoči transferji s tujino	11,273	11,625	19,472	20,701	22,890	27,809	33,740	35,554
5 BRUTO NAC. RAZPOL. DOHODEK (5=3+4)	2,253,754	2,584,522	2,932,429	3,279,500	3,665,041	4,048,386	4,542,910	5,005,000
6 Končna potrošnja gospodinjstev in države	1,747,843	1,983,661	2,231,217	2,470,719	2,772,403	3,057,282	3,403,620	3,753,702
- zasebna potrošnja	1,300,324	1,469,142	1,638,692	1,811,730	2,034,015	2,216,174	2,449,033	2,685,339
- državna potrošnja	447,519	514,518	592,535	658,989	738,388	841,108	954,587	1,068,363
7 BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	505,911	600,861	701,212	808,781	892,638	991,104	1,139,290	1,251,298
8 Saldo tekočih transakcij s tujino	-12,691	2,508	1,242	-23,959	-144,673	-130,546	-51,815	-62,036
9 BRUTO INVESTICIJE (9=7-8)	518,602	598,353	699,970	832,740	1,037,311	1,121,650	1,191,105	1,313,334
- investicije v osnovna sredstva	474,626	574,631	679,465	800,629	999,183	1,076,840	1,140,637	1,256,014
- spremembe zalog in vred. predmeti	43,976	23,722	20,505	32,111	38,128	44,810	50,468	57,321
10 Poraba stalnega kapitala	390,891	463,466	522,945	580,989	634,144	706,093	791,700	869,270
11 NETO INVESTICIJE (11=9-10)	127,711	134,887	177,025	251,751	403,167	415,557	399,405	444,065

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 6: Temeljni agregati nacionalnih računov

- Deleži v BDP v % (tekoče cene)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2 Neto primarni dohodki s tujino	0.9	0.7	0.2	0.2	-0.2	-0.4	-0.7	-0.7
3 BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	100.9	100.7	100.2	100.2	99.8	99.6	99.3	99.3
4 Neto tekoči transferji s tujino	0.5	0.5	0.7	0.6	0.6	0.7	0.7	0.7
5 BRUTO NAC. RAZPOL. DOHODEK (5=3+4)	101.5	101.1	100.9	100.8	100.5	100.3	100.1	100.0
6 Končna potrošnja gospodinjstev in države	78.7	77.6	76.7	75.9	76.0	75.8	75.0	75.0
- zasebna potrošnja	58.5	57.5	56.4	55.7	55.8	54.9	53.9	53.7
- državna potrošnja	20.1	20.1	20.4	20.3	20.2	20.8	21.0	21.3
7 BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	22.8	23.5	24.1	24.9	24.5	24.6	25.1	25.0
8 Saldo tekočih transakcij s tujino	-0.6	0.1	0.0	-0.7	-4.0	-3.2	-1.1	-1.2
9 BRUTO INVESTICIJE (9=7-8)	23.3	23.4	24.1	25.6	28.4	27.8	26.2	26.2
- investicije v osnovna sredstva	21.4	22.5	23.4	24.6	27.4	26.7	25.1	25.1
- spremembe zalog in vred. predmeti	2.0	0.9	0.7	1.0	1.0	1.1	1.1	1.1
10 Poraba stalnega kapitala	17.6	18.1	18.0	17.9	17.4	17.5	17.4	17.4
11 NETO INVESTICIJE (11=9-10)	5.7	5.3	6.1	7.7	11.1	10.3	8.8	8.9

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 7: Plačilna bilanca

- v mio USD

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001		2002
							Napoved		
I. TEKOČI RAČUN									
1. BLAGO	-99	31	11	-147	-783	-611	-215	-253	
1.1. Izvoz blaga FOB	-953	-825	-776	-789	-1.245	-1.139	-690	-707	
1.2. Uvoz blaga FOB	8.350	8.353	8.408	9.091	8.623	8.808	9.360	10.015	
2. STORITVE	9.303	9.178	9.184	9.880	9.868	9.947	10.050	10.722	
2.1. Izvoz storitev	578	633	630	493	364	436	465	454	
- Transport	2.028	2.135	2.048	2.028	1.899	1.886	1.905	1.936	
- Potovanja	505	481	465	540	521	492	475	479	
- Ostalo	1.084	1.240	1.187	1.088	954	961	980	993	
2.2. Uvoz storitev	439	414	396	400	424	433	450	464	
- Transport	436	408	367	409	378	354	330	334	
- Potovanja	573	602	518	558	539	521	510	518	
- Ostalo	440	493	532	568	618	575	600	630	
1.2. BLAGO IN STORITVE	-375	-191	-146	-297	-881	-702	-225	-253	
Izvoz blaga in storitev	10.378	10.488	10.455	11.118	10.522	10.694	11.265	11.951	
Uvoz blaga in storitev	10.753	10.679	10.601	11.415	11.403	11.397	11.490	12.204	
3. DOHODKI	179	132	39	28	-25	-25	-130	-145	
3.1. Prejemki	411	413	397	417	410	422	505	520	
- Od dela	216	234	206	206	199	186	185	190	
- Od kapitala	195	179	191	211	211	235	320	330	
3.2. Izdatki	231	280	357	389	435	446	635	665	
- Od dela	25	24	26	27	25	27	25	25	
- Od kapitala	206	256	331	362	410	419	610	640	
4. TEKOČI TRANSFERJI	96	91	118	122	123	116	140	145	
4.1. Prejemki	248	251	260	300	334	341	395	415	
4.2. Izdatki	152	160	142	178	211	225	255	270	

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 7: Plačilna bilanca

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	294	-26	-89	85	755	569
A. KAPITALSKI RAČUN	-7	-2	1	-2	-1	4
1. Kapitalni transferji	-5	1	2	0	0	1
2. Patenti in licence	-2	-3	-1	-1	-1	3
B. FINANČNI RAČUN	301	-24	-90	86	756	565
1. Neposredne naložbe	183	188	340	250	144	110
- Tuje v Sloveniji	177	194	375	248	181	176
- Domače v tujini	5	-6	-36	2	-38	-66
2. Naložbe v vrednostne papirje	-14	637	236	90	354	189
3. Ostale naložbe	369	-261	622	-95	178	445
3.1. Terjatve	-240	-432	261	-459	-575	-501
3.2. Obveznosti	609	171	361	364	753	947
4. Mednarodne denarne rezerve (BS)	-237	-588	-1,287	-158	81	-178
III. STATISTIČNA NAPAKA	-195	-5	78	62	28	43

- v mio USD

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: izvoz blaga je prikazan na osnovi partite f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi partite f.o.b.

Tabela 8: Izvoz in uvoz blaga in storitev

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001		2002
								Napoved	
1. Izvoz blaga	8,350	8,353	8,408	9,091	8,623	8,808	9,360	9,360	10,015
Oprema	944	1,002	1,069	1,174	1,089	1,127	1,292	1,292	1,403
Repromaterial	3,941	3,767	3,825	4,123	4,052	4,316	4,614	4,614	4,947
Široka poraba	3,465	3,584	3,514	3,794	3,482	3,365	3,454	3,454	3,665
2. Izvoz storitev	2,028	2,135	2,048	2,028	1,899	1,886	1,905	1,905	1,936
3. IZVOZ SKUPAJ	10,378	10,488	10,455	11,118	10,522	10,694	11,265	11,265	11,951
4. Uvoz blaga	9,303	9,178	9,184	9,880	9,868	9,947	10,050	10,050	10,722
Oprema	1,572	1,478	1,480	1,764	1,895	1,790	1,735	1,735	1,919
Repromaterial	5,627	5,259	5,354	5,643	5,427	5,938	6,000	6,000	6,369
Široka poraba	2,104	2,441	2,350	2,474	2,546	2,218	2,315	2,315	2,434
5. Uvoz storitev	1,449	1,502	1,417	1,535	1,535	1,450	1,440	1,440	1,482
6. UVOZ SKUPAJ	10,753	10,679	10,601	11,415	11,403	11,397	11,490	11,490	12,204
7. SALDO blaga in storitev	-375	-191	-146	-297	-881	-702	-225	-225	-253
Storitve	578	633	630	493	364	436	465	465	454
Blago	-953	-825	-776	-789	-1,245	-1,139	-690	-690	-707
8. Pokritje uvoza blaga z izvozom v %	90	91	92	92	87	89	93	93	83

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 8: Izvoz in uvoz blaga in storitev

- Nominalne stopnje rasti v %

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
		Napoved							
1.	Izvoz blaga	22.2	0.0	0.7	8.1	-5.1	2.1	6.3	7.0
	Oprema	23.2	6.1	6.7	9.8	-7.2	3.5	14.6	8.6
	Repromaterial	29.0	-4.4	1.5	7.8	-1.7	6.5	6.9	7.2
	Široka poraba	15.1	3.4	-1.9	8.0	-8.2	-3.4	2.7	6.1
2.	Izvoz storitev	12.1	5.3	-4.1	-1.0	-6.3	-0.7	1.0	1.6
3.	IZVOZ SKUPAJ	20.1	1.1	-0.3	6.3	-5.4	1.6	5.3	6.1
4.	Uvoz blaga	29.8	-1.3	0.1	7.6	-0.1	0.8	1.0	6.7
	Oprema	37.4	-6.0	0.1	19.2	7.4	-5.5	-3.1	10.6
	Repromaterial	27.7	-6.5	1.8	5.4	-3.8	9.4	1.0	6.2
	Široka poraba	30.0	16.0	-3.7	5.2	2.9	-12.9	4.4	5.1
5.	Uvoz storitev	24.3	3.6	-5.6	8.3	0.0	-5.5	-0.7	2.9
6.	UVOZ SKUPAJ	29.0	-0.7	-0.7	7.7	-0.1	-0.1	0.8	6.2

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.

Tabela 9a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- v mio USD

	I Z V O Z (f.o.b.)							U V O Z (c.i.f.)						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001
SKUPAJ	8,316	8,310	8,369	9,051	8,546	8,732	6,148	9,492	9,421	9,366	10,111	10,083	10,116	6,729
RAZVITE DRŽAVE	6,086	5,842	5,796	6,453	6,199	6,176	4,244	7,423	7,325	7,205	7,963	8,043	7,918	5,197
DRŽAVE EU	5,575	5,367	5,320	5,928	5,650	5,580	3,874	6,532	6,360	6,312	7,017	6,945	6,856	4,554
Nemčija	2,508	2,545	2,460	2,572	2,626	2,376	1,645	2,206	2,044	1,936	2,089	2,072	1,919	1,290
Italija	1,212	1,103	1,248	1,255	1,176	1,188	780	1,611	1,593	1,558	1,697	1,686	1,761	1,182
Francija	682	598	463	748	491	619	416	798	925	980	1,258	1,100	1,043	725
Velika Britanija	229	162	150	161	170	186	173	190	208	241	233	307	310	179
Nizozemska	117	125	123	142	144	150	106	207	194	200	225	208	211	131
Belgija	71	76	85	158	134	98	65	144	145	149	155	149	147	104
Španija	42	44	53	69	76	84	61	225	170	199	233	234	265	167
Danska	42	47	54	75	79	81	59	46	42	46	55	53	52	37
Grčija	32	23	24	23	24	24	17	11	13	15	19	24	22	25
Irska	17	4	5	5	9	14	9	20	29	26	35	38	38	25
Portugalska	9	13	14	12	12	16	10	5	5	11	14	11	12	11
Luksemburg	2	2	1	3	10	4	2	10	8	10	17	18	19	14
Avstrija	535	551	565	621	623	656	469	919	835	789	802	805	832	561

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 9a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- v mio USD

	I Z V O Z (f.o.b.)							U V O Z (c.i.f.)						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001
Finska	18	20	18	19	17	23	16	39	39	41	43	53	58	36
Švedska	58	54	56	65	61	61	46	101	111	110	143	185	167	66
DRŽAVE EFTA	87	83	87	98	112	124	78	237	249	194	208	239	213	108
Švica	71	68	70	78	89	101	63	199	178	162	172	215	162	95
Norveška	12	12	14	16	18	17	10	34	68	30	36	22	49	12
Liechtenstein	3	3	2	3	3	5	4	4	2	1	1	1	2	1
Islandija	0	0	0	1	2	1	1	0	1	1	0	0	0	0
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	361	340	340	382	387	404	248	549	585	546	737	717	681	443
v tem:														
Združene države Amerike	261	245	243	252	258	270	169	291	325	287	296	293	299	203
Ostale države	100	95	97	130	129	134	79	258	260	259	441	424	382	240
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	64	53	50	45	50	67	44	105	132	153	135	142	168	92
DRŽ. V RAZVOJU	2,230	2,462	2,568	2,592	2,343	2,554	1,904	2,069	2,095	2,160	2,148	2,039	2,197	1,532
DRŽ. NEKDANJE JUGOSLAVIJE	1,209	1,385	1,387	1,397	1,296	1,363	1,013	671	709	594	593	572	594	354
Hrvaška	891	855	837	815	671	688	532	576	590	466	432	444	447	265

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 9a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- v mio USD

	I Z V O Z (f.o.b.)							U V O Z (c.i.f.)						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001
Makedonija	189	170	149	161	177	158	83	86	72	56	47	37	48	17
Bosna in Hercegovina	119	264	288	319	363	374	257	8	15	30	47	55	58	41
ZR Jugoslavija	9	96	112	103	85	143	142	2	32	42	68	36	41	31
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	375	390	432	330	213	281	248	275	236	284	216	201	263	219
v tem:														
Ruska federacija	305	298	326	235	129	191	169	241	209	250	178	159	231	189
DRUGE EVROPSKE DRŽAVE V RAZVOJU	445	495	525	614	628	699	491	707	664	723	779	854	922	651
v tem:														
Češka	132	147	147	150	159	151	110	247	237	234	264	281	252	171
Slovaška	52	57	56	73	62	69	52	82	92	103	90	91	132	97
Madžarska	115	105	120	141	145	168	106	267	239	293	244	267	294	209
Poljska	105	142	155	181	190	227	159	38	48	58	78	111	137	99
Ostale države	42	44	45	69	73	84	64	73	48	35	103	105	107	75
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	201	193	225	251	207	211	151	416	485	559	423	411	417	307
NERAZVRŠČENO	0	6	4	6	4	2	0	0	1	1	0	1	1	0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla.

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- Struktura v %

	I Z V O Z (f.o.b.)							U V O Z (c.i.f.)						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001
SKUPAJ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
RAZVITE DRŽAVE	73.2	70.3	69.3	71.3	72.5	70.7	69.0	78.2	77.8	76.9	78.8	79.8	78.3	78.3
DRŽAVE EVROPSKE UNIJE	67.0	64.6	63.6	65.5	66.1	63.9	63.0	68.8	67.5	67.4	69.4	68.9	67.8	69.2
Nemčija	30.2	30.6	29.4	28.4	30.7	27.2	26.8	23.2	21.7	20.7	20.7	20.5	19.0	23.7
Italija	14.6	13.3	14.9	13.9	13.8	13.6	12.7	17.0	16.9	16.6	16.8	16.7	17.4	17.2
Francija	8.2	7.2	5.5	8.3	5.7	7.1	6.8	8.4	9.8	10.5	12.4	10.9	10.3	8.4
Velika Britanija	2.8	1.9	1.8	1.8	2.0	2.1	2.8	2.0	2.2	2.6	2.3	3.0	3.1	1.8
Nizozemska	1.4	1.5	1.5	1.6	1.7	1.7	1.7	2.2	2.1	2.1	2.2	2.1	2.1	2.3
Belgija	0.9	0.9	1.0	1.7	1.6	1.1	1.1	1.5	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5	1.2
Španija	0.5	0.5	0.6	0.8	0.9	1.0	1.0	2.4	1.8	2.1	2.3	2.3	2.6	1.6
Danska	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	0.9	1.0	0.5	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5	0.4
Grčija	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1
Irska	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.2
Portugalska	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Luksemburg	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1
Avstrija	6.4	6.6	6.8	6.9	7.3	7.5	7.6	9.7	8.9	8.4	7.9	8.0	8.2	10.4

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- Struktura v %

	I Z V O Z (f.o.b.)							U V O Z (c.i.f.)						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001
Finska	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5	0.6	0.6
Švedska	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	1.1	1.2	1.2	1.4	1.8	1.7	1.2
DRŽAVE EFTA	1.0	1.0	1.0	1.1	1.3	1.4	1.3	2.5	2.6	2.1	2.1	2.4	2.1	2.6
Švica	0.9	0.8	0.8	0.9	1.0	1.2	1.0	2.1	1.9	1.7	1.7	2.1	1.6	2.1
Norveška	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.4	0.7	0.3	0.4	0.2	0.5	0.4
Liechtenstein	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Islandija	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
DRŽAVE NEEVROPSKE ČLANICE OECD	4.3	4.1	4.1	4.2	4.5	4.6	4.0	5.8	6.2	5.8	7.3	7.1	6.7	5.4
v tem:														
Združene države Amerike	3.1	3.0	2.9	2.8	3.0	3.1	2.7	3.1	3.4	3.0	2.9	2.9	3.0	2.7
Ostale države	1.2	1.1	1.2	1.4	1.5	1.5	1.3	2.7	2.8	2.8	4.4	4.2	3.8	2.7
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	0.8	0.6	0.6	0.5	0.6	0.8	0.7	1.1	1.4	1.6	1.3	1.4	1.7	1.2
DRŽAVE V RAZVOJU	26.8	29.6	30.7	28.6	27.4	29.3	31.0	21.8	22.2	23.1	21.2	20.2	21.7	21.7
DRŽAVE NEKDANJE JUGOSLAVIJE	14.5	16.7	16.6	15.4	15.2	15.6	16.5	7.1	7.5	6.3	5.9	5.7	5.9	8.0
Hrvaška	10.7	10.3	10.0	9.0	7.9	7.9	8.7	6.1	6.3	5.0	4.3	4.4	4.4	6.8

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 9b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- Struktura v %

	I Z V O Z (f.o.b.)							U V O Z (c.i.f.)						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1-8 2001
Makedonija	2.3	2.1	1.8	1.8	2.1	1.8	1.4	0.9	0.8	0.6	0.5	0.4	0.5	1.1
Bosna in Hercegovina	1.4	3.2	3.4	3.5	4.2	4.3	4.2	0.1	0.2	0.3	0.5	0.5	0.6	0.1
ZR Jugoslavija	0.1	1.2	1.3	1.1	1.0	1.6	2.3	0.0	0.3	0.4	0.7	0.4	0.4	0.0
DRŽAVE NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	4.5	4.7	5.2	3.6	2.5	3.2	4.0	2.9	2.5	3.0	2.1	2.0	2.6	2.3
v tem:														
Ruska federacija	3.7	3.6	3.9	2.6	1.5	2.2	2.7	2.5	2.2	2.7	1.8	1.6	2.3	2.0
DRUGE EVROPSKE DRŽAVE V RAZVOJU	5.4	5.9	6.3	6.8	7.4	8.0	8.0	7.4	7.0	7.7	7.7	8.5	9.1	7.0
v tem:														
Češka	1.6	1.8	1.8	1.7	1.9	1.7	1.8	2.6	2.5	2.5	2.6	2.8	2.5	2.4
Slovaška	0.6	0.7	0.7	0.8	0.7	0.8	0.8	0.9	1.0	1.1	0.9	0.9	1.3	0.8
Madžarska	1.4	1.3	1.4	1.6	1.7	1.9	1.7	2.8	2.5	3.1	2.4	2.6	2.9	2.6
Poljska	1.3	1.7	1.9	2.0	2.2	2.6	2.6	0.4	0.5	0.6	0.8	1.1	1.4	0.3
Ostale države	0.5	0.4	0.5	0.8	0.9	1.0	1.0	0.8	0.5	0.4	1.0	1.1	1.1	0.8
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	2.4	2.3	2.7	2.8	2.4	2.4	2.5	4.4	5.1	6.0	4.2	4.1	4.1	4.4
NERAZVRŠČENO	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državi namena; uvoz po državi porekla.

Tabela 10a: Bruto investicije

- Tekoče cene v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Bruto investicije	518,603	599,353	699,970	832,740	1,037,311	1,121,650
Bruto investicije v osnovna sredstva	474,626	574,631	679,465	800,629	999,183	1,076,840
Opredmetna osnovna sredstva	463,356	559,814	656,187	773,386	957,133	1,035,101
Zgradbe in objekti	208,261	282,443	342,592	389,695	488,853	522,311
Stanovniške zgradbe	73,711	91,524	113,600	128,590	147,466	152,123
Druge zgradbe in objekti	134,550	190,919	228,992	261,105	341,387	370,188
Oprema in stroji	243,410	264,374	297,152	363,186	442,641	491,202
Transportna oprema	66,787	67,394	67,328	85,565	97,893	109,863
Osebnna vozila	34,407	35,709	34,321	39,422	46,649	50,210
Druge transportna oprema	32,380	31,685	33,007	46,143	51,244	59,653
Druge oprema in stroji	176,623	196,980	229,824	277,621	344,748	381,339
Osnovna čreda in dolgoletni nasadi	4,489	3,711	4,103	4,377	6,178	4,200
Stroški transakcij obstoječih sredstev	7,196	9,286	12,340	16,128	19,460	17,387
Neopredmetna osnovna sredstva	10,794	14,273	22,476	25,410	39,046	38,924
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	476	544	802	1,833	3,004	2,815
Spremembe zalog	43,762	23,470	20,324	31,813	37,599	44,238
Dokončani proizvodi	11,700	5,858	-7,020	9,059	1,670	9,428
Nedokončana proizvodnja	4,714	8,583	3,892	8,458	8,029	11,770
Surovine in materiali	1,562	-6,515	6,796	-372	11,527	2,456
Trgovsko blago	25,785	15,544	16,656	14,668	16,373	20,584
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnin	215	252	181	298	529	572

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 10a: Bruto investicije

	- Struktura v % (tekoče cene)									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000				
Bruto investicije	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0				
Bruto investicije v osnovna sredstva	91.5	96.0	97.1	96.1	96.3	96.0				
Opredmetena osnovna sredstva	89.3	93.6	93.7	92.9	92.3	92.3				
Zgradbe in objekti	40.2	47.2	48.9	46.8	47.1	46.6				
Stanovjske zgradbe	14.2	15.3	16.2	15.4	14.2	13.6				
Druge zgradbe in objekti	25.9	31.9	32.7	31.4	32.9	33.0				
Oprema in stroji	46.9	44.2	42.5	43.6	42.7	43.8				
Transportna oprema	12.9	11.3	9.6	10.3	9.4	9.8				
Osebnna vozila	6.6	6.0	4.9	4.7	4.5	4.5				
Druge transportna oprema	6.2	5.3	4.7	5.5	4.9	5.3				
Druge oprema in stroji	34.1	32.9	32.8	33.3	33.2	34.0				
Osnovna čreda in dolgoletni nasadi	0.9	0.6	0.6	0.5	0.6	0.4				
Stroški transakcij obstoječih sredstev	1.4	1.6	1.8	1.9	1.9	1.6				
Neopredmetena osnovna sredstva	2.1	2.4	3.2	3.1	3.8	3.5				
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.3				
Spremembe zalog	8.4	3.9	2.9	3.8	3.6	3.9				
Dokončani proizvodi	2.3	1.0	-1.0	1.1	0.2	0.8				
Nedokončana proizvodnja	0.9	1.4	0.6	1.0	0.8	1.0				
Surovine in materiali	0.3	-1.1	1.0	0.0	1.1	0.2				
Trgovsko blago	5.0	2.6	2.4	1.8	1.6	1.8				
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnin	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1				

Vir podatkov: SURS.

Tabela 10b: Bruto investicije

- Stalne cene 1995, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Bruto investicije	518,603	538,892	594,719	668,635	795,282	798,911
Bruto investicije v osnovna sredstva	474,626	516,828	576,673	642,087	764,422	766,172
Opremetena osnovna sredstva	463,356	503,691	557,845	621,995	734,932	739,211
Zgradbe in objekti	208,261	249,226	277,181	289,371	340,734	335,649
Stanovjske zgradbe	73,711	80,511	90,524	94,404	102,236	99,511
Druge zgradbe in objekti	134,550	168,715	186,657	194,967	238,498	236,138
Oprema in stroji	243,410	242,956	267,492	317,565	376,580	389,892
Transportna oprema	66,787	63,455	60,653	75,802	83,027	87,367
Osebnna vozila	34,407	32,111	29,835	33,623	37,985	38,657
Druge transportna oprema	32,380	31,344	30,818	42,179	45,042	48,710
Druge oprema in stroji	176,623	179,501	206,839	241,763	293,553	302,525
Osnovna čreda in dolgoletni nasadi	4,489	3,406	3,454	3,544	4,741	3,155
Stroški transakcij obstoječih sredstev	7,196	8,103	9,718	11,515	12,877	10,515
Neopredmetena osnovna sredstva	10,794	12,661	18,191	18,780	27,497	25,278
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	476	476	637	1,311	1,992	1,683
Spremembe zalog	43,762	21,837	17,890	26,309	30,458	32,340
Dokončani proizvodi	11,700	5,485	-6,194	7,523	1,358	7,003
Nedokončana proizvodnja	4,714	7,888	3,352	6,817	6,275	8,414
Surovine in materiali	1,562	-6,164	6,146	-326	9,537	1,757
Trgovsko blago	25,285	14,628	14,586	12,296	13,287	15,166
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnin	215	227	156	239	402	399

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 10b: Bruto investicije

- Letne spremembe obsega (%) (stalne cene 1995)

	1996	1997	1998	1999	2000
Bruto investicije	3.9	10.4	12.4	18.9	0.5
Bruto investicije v osnovna sredstva	8.9	11.6	11.3	19.1	0.2
Opredmetena osnovna sredstva	8.7	10.8	11.5	18.2	0.6
Zgradbe in objekti	19.7	11.2	4.4	17.8	-1.5
Stanovjske zgradbe	9.2	12.4	4.3	8.3	-2.7
Druge zgradbe in objekti	25.4	10.6	4.5	22.3	-1.0
Oprema in stroji	-0.2	10.1	18.7	18.6	3.5
Transportna oprema	-5.0	-4.4	25.0	9.5	5.2
Osebnna vozila	-6.7	-7.1	12.7	13.0	1.8
Druge transportna oprema	-3.2	-1.7	36.9	6.8	8.1
Druge oprema in stroji	1.6	15.2	16.9	21.4	3.1
Osnovna črda in dolgoletni nasadi	-24.1	1.4	2.6	33.8	-33.5
Stroški transakcij obstoječih sredstev	12.6	19.9	18.5	11.8	-18.3
Neopredmetena osnovna sredstva	17.3	43.7	3.2	46.4	-8.1
Povprečje vrednosti neproizvedenih nefinančnih sredstev	0.0	33.8	105.9	51.9	-15.5
Spremembe zalog ¹	0.9	0.7	1.1	1.2	1.2
Dokončani proizvodi	0.2	-0.3	0.3	0.1	0.3
Nedokončana proizvodnja	0.3	0.1	0.3	0.2	0.3
Surovine in materiali	-0.3	0.3	0.0	0.4	0.1
Tigovsko blago	0.6	0.6	0.5	0.5	0.6
Nabave minus prodaje vrednostnih predmetov in umetnih	5.6	-31.3	52.9	68.5	-0.7

Vir podatkov: SURS.

Opomba: ¹ Spremembe obsega v zalogah so prikazane v odstotku od BDP.

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Tekoče cene, v mio SIT

BILANCA PRIHODKOV		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
		REALIZACIJA						
70	I. SKUPAJ PRIHODKI (70+71+72+73+74)	958,186	1,091,815	1,222,587	1,397,903	1,590,017	1,726,724	1,958,301
	TEKOČI PRIHODKI (70+71)	955,790	1,089,017	1,217,023	1,390,982	1,579,255	1,695,040	1,935,794
	DAVČNI PRIHODKI	916,328	1,032,285	1,156,099	1,302,752	1,499,430	1,599,594	1,796,748
	DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	160,370	196,930	227,624	252,936	273,818	311,429	363,931
	Dohodnina	147,429	174,639	194,062	213,342	231,641	259,634	295,378
	Davek od dobička pravnih oseb	12,941	22,291	33,562	39,593	42,177	51,795	68,553
	PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	363,000	376,184	400,630	448,398	496,371	552,574	626,369
	Prispevki zaposlenih	195,413	221,929	247,519	276,805	305,649	342,129	380,326
	Prispevki delodajalcev	151,504	134,112	127,472	142,649	157,206	172,980	192,008
	Prispevki samozaposlenih	13,096	17,167	20,657	25,492	30,626	33,875	36,789
	Ostali prispevki za socialno varnost	2,987	2,976	4,982	3,452	2,889	3,590	17,246
	DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	3,829	18,259	37,491	45,905	55,416	68,071	84,524
	Davek na izplačane plače	809	14,943	33,994	42,058	51,454	63,849	80,140
	Posebni davek na določene prejemke	3,020	3,316	3,497	3,847	3,962	4,222	4,384
	DAVKI NA PREMOŽENJE	12,343	14,628	19,589	27,722	26,597	26,513	31,062
	DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	298,159	349,451	412,094	479,713	601,470	602,895	661,815
	DAVKI NA MEDNARODNO TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	78,176	76,593	58,463	47,291	45,657	38,089	29,023
DRUGI DAVKI	451	241	208	787	100	23	24	
71	NEDAVČNI PRIHODKI	39,462	56,732	60,924	88,230	79,825	95,447	139,046
	UDELEŽBA NA DOBIČKU IN DOHODKI OD PREMOŽENJA	6,628	8,301	9,792	24,186	23,522	27,619	64,289
	TAKSE IN PRISTOJBINE	8,291	8,813	10,452	11,903	13,624	19,964	22,015
	DENARNE KAZNI	2,784	3,690	3,921	5,576	6,793	7,696	8,050
	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV	5,166	4,996	6,800	8,608	5,830	9,075	9,844
	DRUGI NEDAVČNI PRIHODKI	16,592	30,932	29,959	37,956	30,055	31,093	34,848
72	KAPITALSKI PRIHODKI	1,824	1,738	3,805	4,471	6,430	5,897	10,782
73	PREJETE DONACIJE	470	940	1,760	2,449	4,332	7,421	11,725
74	TRANSFERNI PRIHODKI	102	119	0	0	0	0	0
	PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST (se v globalni bilanci konsolidirajo)	42,687	43,894	47,491	52,723	58,026	66,804	81,069

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Delež v primerjavi z BDP v %

BILANCA PRIHODKOV		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
		REALIZACIJA						
70	I. SKUPAJ PRIHODKI (70+71+72+73+74)	43.1	42.7	42.0	43.0	43.6	42.8	43.1
	TEKOČI PRIHODKI (70+71)	43.0	42.6	41.9	42.8	43.3	42.0	42.6
	DAVČNI PRIHODKI	41.2	40.4	39.8	40.0	41.1	39.6	39.6
	DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	7.2	7.7	7.8	7.8	7.5	7.7	8.0
	Dohodnina	6.6	6.8	6.7	6.6	6.3	6.4	6.5
	Davek od dobička pravnih oseb	0.6	0.9	1.2	1.2	1.2	1.3	1.5
	PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	16.3	14.7	13.8	13.8	13.6	13.7	13.8
	Prispevki zaposlenih	8.8	8.7	8.5	8.5	8.4	8.5	8.4
	Prispevki delodajalcev	6.8	5.2	4.4	4.4	4.3	4.3	4.2
	Prispevki samozaposlenih	0.6	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8	0.8
	Ostali prispevki za socialno varnost	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.4
	DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	0.2	0.7	1.3	1.4	1.5	1.7	1.9
	Davek na izplačane plače	0.0	0.6	1.2	1.3	1.4	1.6	1.8
	Posebni davek na določene prejemke	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
	DAVKI NA PREMOŽENJE	0.6	0.6	0.7	0.9	0.7	0.7	0.7
	DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	13.4	13.7	14.2	14.7	16.5	14.9	14.6
	DAVKI NA MEDNARODNO TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	3.5	3.0	2.0	1.5	1.3	0.9	0.6
DRUGI DAVKI	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
71	NEDAVČNI PRIHODKI	1.8	2.2	2.1	2.7	2.2	2.4	3.1
	UDELEŽBA NA DOBIČKU IN DOHODKI OD PREMOŽENJA	0.3	0.3	0.3	0.7	0.6	0.7	1.4
	TAKSE IN PRISTOJBINE	0.4	0.3	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5
	DENARNE KAZNI	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2
	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.2
	DRUGI NEDAVČNI PRIHODKI	0.7	1.2	1.0	1.2	0.8	0.8	0.8
72	KAPITALSKI PRIHODKI	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2
73	PREJETE DONACIJE	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3
74	TRANSFERNI PRIHODKI	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST (se v globalni bilanci konsolidirajo)	1.9	1.7	1.6	1.6	1.6	1.7	1.8

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, preračun deleža v BDP in ocene UMAR.

Tabela 12: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Tekoče cene, v mio SIT

BILANCA ODHODKOV		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
		REALIZACIJA						
40	II. SKUPAJ ODHODKI (40+41+42+43)	957,273	1,083,586	1,256,668	1,423,494	1,613,314	1,781,444	2,022,298
	TEKOČI ODHODKI	169,751	192,816	223,184	262,658	309,000	355,364	416,593
400	PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAP. V DRŽ. ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	66,826	81,983	96,725	104,147	116,560	131,911	154,831
402	IZDATKI ZA BLAGO IN STOR. V DRŽ. ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	76,102	77,928	90,037	106,076	130,943	149,900	180,076
403	PLAČILA OBRESTI	25,598	31,121	34,686	41,721	50,945	60,956	72,626
409	SREDSTVA, IZLOČENA V REZERVE	1,225	1,783	1,736	10,713	10,552	12,597	9,060
41	TEKOČI TRANSFERI	694,218	783,390	912,303	1,020,473	1,136,544	1,255,135	1,416,724
410	SUBVENCIJE	41,747	34,547	39,961	49,239	63,088	58,951	64,578
411	TRANSFERI POSAMEZNIK. IN GOSPODINJSTVOM	391,785	444,184	519,109	573,820	648,071	731,077	817,510
	Transferi nezaposlenim	13,498	12,657	18,861	19,875	20,374	20,008	24,637
	Družinski prejemki in starš. nadomestila	32,322	41,100	49,487	53,151	61,314	73,653	82,061
	Transferi za zagotavljanje socialne varnosti	23,777	27,544	31,798	34,294	34,523	38,407	43,466
	Transferi vojnim invalidom, veteranom in žrtvam vojnega nasilja	7,146	6,085	10,434	14,941	14,876	15,568	16,929
	Pokojnine	273,892	310,075	352,534	391,921	441,027	490,682	543,511
	Nadomestila plač	7,895	10,338	12,344	14,850	18,262	22,326	26,820
	Boleznine	15,905	17,239	19,093	20,483	20,552	22,737	26,498
	Štipendije	9,549	10,884	14,066	13,926	15,038	16,338	18,616
	Drugi transferi posameznikom	7,802	8,262	10,492	10,380	22,105	31,358	34,972
412	TRANSFERI NEPROFITNIM ORGANIZACIJAM IN USTANOVAM	5,501	5,980	7,368	8,489	14,598	16,883	19,195
413	DRUGI TEKOČI DOMAČI TRANSFERI	252,406	294,851	341,932	383,889	405,573	444,402	511,238
	Tekoči transferi v druge javne sklade in agencije	809	719	775	4,569	6,648	2,757	1,977
	Tekoči transferi v javne zavode in javne gospod. služ.	251,597	294,132	341,157	379,320	398,925	441,645	509,261
	- Sredstva za plače in druge izdatke zaposlenih	126,861	152,469	188,044	208,458	234,079	255,590	301,662
	- Izdatki za blago in storitve	124,736	141,663	153,113	170,862	164,846	186,055	207,599
414	TEKOČI TRANSFERI V TUJINO	2,780	3,829	3,934	5,035	5,214	3,822	4,203
42	INVESTICIJSKI ODHODKI	57,376	63,643	67,637	82,206	109,476	111,003	127,745
43	INVESTICIJSKI TRANSFERI	35,928	43,736	53,545	58,158	58,294	59,942	61,236
	III. PRESEŽEK/ PRIMANJ. (I.-II.)	913	8,230	-34,081	-25,591	-23,297	-54,720	-63,997
	PRISPEVKI DELODAJAL. ZA SOC. VARNOST (se v globalni bilanci konsolidirajo)	42,687	43,894	47,491	52,723	58,026	66,804	81,069

Nadaljevanje na naslednji strani.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 12: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

- Delež v primerjavi z BDP v %

BILANCA ODHODKOV		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
		REALIZACIJA							Ocena
40	II.	SKUPAJ ODHODKI (40+41+42+43)	43.1	42.4	43.2	43.8	44.2	44.2	44.5
		TEKOČI ODHODKI	7.6	7.5	7.7	8.1	8.5	8.8	9.2
400		PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOS. V DRŽAV. ORGANIH IN LOKAL. SKUP.	3.0	3.2	3.3	3.2	3.2	3.3	3.4
402		IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽ. ORGAN. IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	3.4	3.0	3.1	3.3	3.6	3.7	4.0
403		PLAČILA OBRESTI	1.2	1.2	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
409		SREDSTVA, IZLOČENA V REZERVE	0.1	0.1	0.1	0.3	0.3	0.3	0.2
41		TEKOČI TRANSFERI	31.3	30.7	31.4	31.4	31.2	31.1	31.2
410		SUBVENCJE	1.9	1.4	1.4	1.5	1.7	1.5	1.4
411		TRANSFERI POSAMEZNIK. IN GOSPODINJSTVOM	17.6	17.4	17.9	17.6	17.8	18.1	18.0
		Transferi nezaposlenim	0.6	0.5	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5
		Družinski prejemki in starševska nadomestila	1.5	1.6	1.7	1.6	1.7	1.8	1.8
		Transferi za zagotavljanje socialne varnosti	1.1	1.1	1.1	1.1	0.9	1.0	1.0
		Transferi vojnim invalidom, veteranom in žrtvam vojnega nasilja	0.3	0.2	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4
		Pokojnine	12.3	12.1	12.1	12.0	12.1	12.2	12.0
		Nadomestila plač	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	0.6	0.6
		Boleznine	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6
		Štipendije	0.4	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4
		Drugi transferi posameznikom	0.4	0.3	0.4	0.3	0.6	0.8	0.8
412		TRANSFERI NEPROFITNIM ORGANIZ. IN USTANOVAM	0.2	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4
413		DRUGI TEKOČI DOMAČI TRANSFERI	11.4	11.5	11.8	11.8	11.1	11.0	11.3
		Tekoči transferi v druge javne sklade in agencije	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.1	0.0
		Tekoči transferi v javne zavode in javne gospod. služ.	11.3	11.5	11.7	11.7	10.9	10.9	11.2
		- Sred. za plače in druge izdatke zaposlenih	5.7	6.0	6.5	6.4	6.4	6.3	6.6
		- Izdatki za blago in storitve	5.6	5.5	5.3	5.3	4.5	4.6	4.6
414		TEKOČI TRANSFERI V TUJINO	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1
42		INVESTICIJSKI ODHODKI	2.6	2.5	2.3	2.5	2.5	2.5	2.5
43		INVESTICIJSKI TRANSFERI	1.6	1.7	1.8	1.8	2.5	2.5	2.5
	III.	PRESEŽEK/ PRIMAN. (I.-II.)	0.0	0.3	-1.2	-0.8	-0.6	-1.4	-1.4
		PRISPEVKI DELODAJAL. ZA SOC. VARNOST (se v globalni bilanci konsolidirajo)	1.9	1.7	1.6	1.6	1.6	1.7	1.8

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, preračun deležev v BDP in ocene UMAR.

Tabela 13a: Prebivalstvo, aktivnost in zaposlenost

- v tisoč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
PREBIVALSTVO 30.6.	1987.5	1991.2	1986.8	1982.6	1985.6	1990.3	1992.0	1990.1
Starostna sestava (v %):								
0-14 let	18.4	17.8	17.2	16.8	16.4	15.9	15.6	15.4
15-64 let	69.3	69.5	69.7	69.8	69.9	70.1	70.1	70.1
65 let in več	12.3	12.7	13.0	13.4	13.7	14.0	14.3	14.4
Koeficient rodnosti*	1.29	1.28	1.25	1.23	1.21	1.22	1.24	1.25
Življenjsko pričakovanje*:								
Moški	70.8	71.0	71.1	71.2	71.2	71.3	71.5	71.8
Ženske	78.3	78.6	78.7	79.0	79.0	78.9	79.1	79.3
Smrtnost dojenčkov (na 1000)*	5.5	4.7	5.2	5.2	4.5	5.5	5.2	4.9
AKTIVNO PREBIVALSTVO PO ANKETI	952.0	946.0	978.0	978.0	959.0	968.0	971.5	972.7
Vse delovno aktivne osebe	882.0	878.0	906.0	901.0	886.0	901.0	910.5	913.2
Od teh (v %):								
v agrarnem sektorju	10.4	10.1	12.7	11.4	10.2	9.9	9.7	9.5
v industriji in gradbeništvu	43.3	42.6	40.5	39.7	38.6	38.7	38.1	37.5
v storitvah	46.3	47.3	46.8	48.8	51.2	51.4	52.2	53.0
Brezposelni (po merilih ILO)	70.0	69.0	72.0	77.0	73.0	68.0	61.0	59.5
FORMALNO AKTIVNO PREBIVALSTVO	873.0	864.1	868.6	871.2	877.4	874.8	878.5	882.1
Formalno delovno aktivne osebe	751.5	744.3	743.4	745.2	758.5	768.2	777.2	783.4
Osebe v delovnem razmerju **	642.0	634.7	651.2	652.5	671.0	683.0	693.4	698.7
Samozaposleni (po osnovnem viru dohodkov)	109.6	109.6	92.2	92.7	87.5	85.1	83.7	84.7
Registrirani brezposelni	121.5	119.8	125.2	126.1	119.0	106.6	101.3	98.8
DELOVNO AKTIVNI v ekvivalentu polnega delovnega časa	824.7	816.7	812.5	812.6	822.6	831.8	837.7	842.5
LETNE STOPNJE RASTI (v %)								
Delovno aktivni v ekvivalentu polnega delovnega časa	1.0	-1.0	-0.5	0.0	1.2	1.1	0.7	0.6
Produktivnost dela	3.1	4.5	5.1	3.8	4.0	3.5	3.0	3.0
Formalno delovno aktivni	-0.1	-1.0	-0.1	0.2	1.8	1.3	1.2	0.8
Osebe v delovnem razmerju **	-0.8	-1.1	0.1	0.2	1.9	1.8	1.5	0.8
Delovno aktivni po anketi	3.6	-0.5	3.2	-0.6	-1.7	1.7	1.1	0.3
Registrirani brezposelni	-4.4	-1.4	4.5	0.7	-5.7	-10.4	-5.0	-2.5
Formalno aktivni	-0.7	-1.0	0.5	0.3	0.7	-0.3	0.4	0.4
Delovno sposobno prebivalstvo	-0.1	0.5	0.1	-0.1	0.3	0.5	0.1	-0.1
Prebivalstvo	-0.1	0.2	-0.2	-0.2	0.1	0.2	0.1	-0.1

Vir podatkov: SURS, ZRSZ, napoved UMAR.

Opombe: * 1999 in 2000: napoved UMAR, *

** Do vključno leta 1996 brez podjetij z 1-2 zaposlenima, do vključno leta 1998 brez zaposlenih v javih delih.

STATISTIČNA PRILOGA

Tabela 13b: Stopnje aktivnosti, zaposlenosti in brezposelnosti

- v tisoč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
DELOVNO SPOSOBNO PREBIVALSTVO (15-64 let)	1377.2	1383.9	1385.3	1384.0	1388.1	1395.1	1397.0	1395.7
od tega: ženske	685.4	686.7	684.9	684.3	685.8	687.3	688.3	687.6
Stopnje aktivnosti (aktivni v % od delovno sposobnega prebivalstva)								
Stopnja anketne aktivnosti	69.1	68.4	70.6	70.7	69.1	69.4	69.5	69.7
Moški	74.0	72.3	75.0	75.3	73.8	73.7	74.3	74.5
Ženske	64.2	64.4	66.1	65.9	64.3	64.9	64.7	64.8
Stopnja formalne aktivnosti	63.4	62.4	62.7	63.0	63.2	62.7	62.9	63.2
Moški	66.0	64.9	67.2	67.4	67.6	66.9	67.5	67.9
Ženske	60.8	59.9	58.1	58.4	58.7	58.3	58.1	58.4
Stopnje zaposlenosti (delovno aktivni v % od delovno sposobnega prebivalstva)								
Stopnja anketne zaposlenosti	64.0	63.4	65.4	65.1	63.8	64.6	65.2	65.4
Moški	68.4	67.1	69.7	69.6	68.3	68.8	69.8	70.1
Ženske	59.7	59.7	61.0	60.5	59.2	60.2	60.4	60.6
V agrarnem sektorju	6.7	6.4	8.3	7.4	6.5	6.4	6.3	6.2
V industriji in gradbeništvu	27.7	26.7	26.2	25.5	24.3	24.4	24.9	24.6
V storitvah	29.6	30.0	30.6	31.8	32.7	33.2	34.0	34.7
Stopnja formalne zaposlenosti	54.6	53.8	53.7	53.8	54.6	55.1	55.6	56.1
Stopnja neformalne zaposlenosti (razlika)	9.5	9.7	11.7	11.3	9.2	9.5	9.5	9.3
Stopnja anketne brezposelnosti (v % od aktivnih po anketi)								
Skupaj	7.4	7.3	7.4	7.9	7.6	7.0	6.3	6.1
Moški	7.7	7.5	7.1	7.7	7.3	6.8	6.0	5.9
Ženske	7.0	7.0	7.6	8.1	7.9	7.3	6.6	6.4
Stopnja registrirane brezposelnosti (v % od formalno aktivnih)								
Skupaj	13.9	13.9	14.4	14.5	13.6	12.2	11.5	11.2
Moški	14.1	13.7	13.6	13.4	12.4	11.1	10.4	10.2
Ženske	13.7	14.0	15.3	15.7	15.0	13.5	12.9	12.3
Stopnja registrirane brezposelnosti ob koncu leta	14.5	14.4	14.8	14.6	13.0	12.0	11.5	11.1

Vir podatkov: SURS, ZRSZ, napoved UMAR.

Tabela 14: Tokovi aktivnega prebivalstva med letom

- v tisoč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
Prilivi v formalno aktivnost (neto)	1.7	-6.2	4.1	-2.8	12.2	-7.5	3.7	3.7
Priliv iz šol *	25.7	25.6	25.4	22.0	26.3	26.3	26.5	25.8
- z nižjo izobrazbo ali brez	36.7	31.3	38.0	25.9	19.1	16.7	20.5	20.9
- s srednjo poklicno izobrazbo	23.4	24.2	21.8	21.3	20.4	23.4	21.0	20.0
- s končano strokovno ali splošno sredno šolo	20.2	21.8	17.1	26.5	35.3	34.7	32.6	32.5
- redni diplomanti	19.7	22.6	23.0	26.2	25.2	25.2	25.9	26.6
Dodatno št. del. dovoljenj za tujce	4.2	1.2	-0.2	-5.0	2.4	2.3	0.8	0.6
- na 100 formalno aktivnih	0.5	0.1	0.0	-0.6	0.3	0.3	0.1	0.1
Upokojitve (-) **	11.5	14.8	15.1	14.8	13.8	14.4	14.3	14.2
- na 100 formalno aktivnih	1.3	1.7	1.7	1.7	1.6	1.6	1.6	1.6
Umrli (-) *	2.8	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7
- na 1000 formalno aktivnih	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Drugi prilivi v aktivnost (neto) *	-13.8	-15.6	-3.3	-2.3	0.0	-18.9	-6.5	-5.7
Prirast registrirano brezposelnih	3.2	-2.3	4.1	-1.9	-12.3	-9.8	-4.0	-2.5
Zaposleni, ki so izgubili delo	57.5	65.4	60.6	58.4	61.1	61.8	63.6	64.1
- na 100 formalno del. aktivnih	7.7	8.8	8.1	7.8	8.1	8.1	8.2	8.2
Novi brezposelni iskalci prve zaposlitve	22.1	21.1	17.9	18.6	19.6	20.5	18.6	16.7
- v % od generacije	86.3	82.4	70.4	84.5	74.7	77.9	70.2	65.0
Registrirani brezposelni, ki so dobili delo (-)	60.0	54.6	56.1	55.4	62.4	60.2	53.6	54.8
- na 100 formalno del. aktivnih	8.0	7.3	7.5	7.4	8.2	7.8	6.9	7.0
Črtani iz evidence brezposelnih (-)	16.4	34.1	18.3	23.5	30.7	31.9	32.6	28.5
- na 100 registrira. brezposelnih	13.5	28.5	14.6	18.7	25.8	29.9	32.2	28.9
od teh: umrli in upokojitve	4.3	5.3	5.4	5.3	5.3	7.3	6.0	5.9
Prirast delovno aktivnih	-1.5	-3.9	0.0	-0.8	24.5	2.3	7.9	6.2
Neto priliv iz brezposelnosti	2.5	-10.7	-4.5	-3.0	1.2	-1.7	-10.0	-9.3
Neto priliv tujcev	4.2	1.2	-0.2	-5.0	2.4	2.3	0.8	0.6
Umrli in upokojitve (-) *	10.0	12.2	12.4	12.2	11.2	9.8	11.1	11.0
Drugi, ki so dobili delo (neto) *	1.8	17.8	17.2	19.3	32.1	11.5	28.2	25.9
- na 100 formalno del. aktivnih	0.2	2.4	2.3	2.6	4.2	1.5	3.6	3.3
AKTIVNO PREB. ob koncu leta	873.1	867.0	871.1	868.3	880.5	873.1	876.7	880.5
- delovno aktivni	746.4	742.5	742.5	741.7	766.2	768.5	776.4	782.6
- registrirani brezposelni	126.8	124.5	128.6	126.6	114.3	104.6	100.5	98.0

Vir podatkov: SURS, ZPIZ, ZRSZ, napoved UMAR.
Opombi: * napoved UMAR; ** 1999 in 2000: napoved UMAR.

Tabela 15: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti

- Letne stopnje rasti v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
							Napoved	
Efektivni tečaj tolarja ¹								
Nominalno	-0.5	-9.7	-5.4	-2.6	-5.5	-8.1	-5.7	-3.5
Realno ²	10.3	-2.8	0.7	3.9	-0.7	-2.1	-0.2	1.0
Stroški dela na enoto proizvoda - celotno gospodarstvo								
V SIT nominalno	13.7	6.4	6.4	5.1	5.6	7.4	8.7	6.3
V košari valut - relativno ⁵	10.9	-5.1	0.3	2.1	-1.4	-1.4	1.1	1.4
Stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih ³								
V SIT nominalno	9.8	6.9	7.3	5.9	7.3	4.0	8.8	6.3
V košari valut ⁴	9.3	-3.5	1.5	3.1	1.4	-4.4	2.5	2.6
V košari valut - relativno ⁵	9.0	-4.9	4.0	5.5	1.2	-3.2	1.7	2.2
Komponente ⁴								
Stroški dela na zaposlenega - realno ⁶	4.9	3.9	3.4	3.4	2.9	2.4	2.2	1.9
Čiste plače in drugi prejemki	6.8	7.7	4.3	3.1	2.5	1.9	1.5	1.8
Davčna obremenitev plač ⁷	-0.6	-2.6	-0.5	0.6	0.4	0.3	0.3	-0.2
Produktivnost dela	8.4	6.7	4.5	5.4	1.8	7.2	2.0	2.6
Cene / devizni efektivni tečaj	12.9	-0.8	2.5	5.1	0.3	0.1	2.3	2.8

Vir podatkov: APP, BS, SURS, OECD, EC, preračuni UMAR.

Opombe: ¹ Rast vrednosti pomeni rasti vrednosti tolarja in obratno, ² Merjen z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, ³ Za podjetja in organizacije s 3 in več zaposlenimi (ZAP-M), ⁴ Samo domači faktorji, ⁵ Glede na rast stroškov dela na enoto proizvoda 7 najpomembnejših OECD trgovinskih partneric, ⁶ Deflacijirano s cenami življenjskih potrebščin, ⁷ Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev / čiste plače.

UPORABLJENA LITERATURA:

- APP (2001): Statistični podatki iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 2000. Ljubljana
- Bernanke, B (1999): Inflation Targeting. Princeton. Princeton University Press.
- BS (2001a): Bilten, Banka Slovenije, različne številke
- BS (2001b): Denarni pregled - mesečna informacija, Analitsko raziskovalni center - Banka Slovenije, različne številke
- Dedek, F. in Novak, J. (1998): Raziskava podjetij s tujim in mešanim kapitalom. Ljubljana. Gral iteo; Urad za gospodarsko promocijo in tuje investicije pri Ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj
- DZS (2001) . Priopćenja Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, različne številke
- EC (2001a): European Economy, Supplement A, Economic Trends. DG for Economic and Financial Affairs, april
- EC (2001b): Economic Reform Monitor, Issue 2001/2, april
- EUROSTAT (2001): News releases, različne številke
- IMF (2001a): IMF World Economic Outlook. The Information Technology Revolution. International Monetary Fund, Washington, oktober
- IMF (2001b): IMF World Economic Outlook. Fiscal Policy and Macroeconomic Stability. International Monetary Fund, Washington, april
- Kleindienst, R (2001): Trg vrednostnih papirjev. Ljubljana, oktober, tipkopolis
- LINK (2001): World Economic Outlook: Cross-Country Tables. Project LINK Meeting, New York, april
- MDSZS (1999). Akcijski program zaposlovanja RS za leti 2000 in 2001. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, november.
- Mičković, S. (2001). Dolg ožje opredeljene države. Ljubljana, oktober, tipkopolis
- Miljenović, Ž. (2001a). Croatian Economic Forecast. Zagrebačka banka, Zagreb, oktober.
- Miljenović, Ž. (2001b). Croatian Economic Forecast. Zagrebačka banka, Zagreb, julij.
- Newton Holding (2001): Quarterly Watch. Autumn.
- OECD (2001): OECD Economic Outlook No. 69, Introduction. Preliminary edition, maj

UPORABLJENA LITERATURA

<http://www.oecd.org/eco/out/eo.htm/>

Statistics in focus (2001). Eurostat, različne številke

Statistisches Bundesamt Deutschland: <http://www.destatis.de/>

UMAR (2001a): Analiza gospodarskih gibanj v letu 2000 in napovedi za obdobje 2001 do 2003, Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, julij

UMAR (2001b): Slovenija v Evropski uniji, Strategija gospodarskega razvoja Slovenije. Urad za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, julij.

UNCTAD (2001): World Investment Report 2001. New York and Geneva, United Nations.

WIFO (2001). Economic Outlook. Austrian Institute of Economic Research, Dunaj, september

WIIW (2001): The Vienna Monthly Report. The Vienna Institute for Comparative Economic Studies, Dunaj, različne številke.

WIIW (2000): The Vienna Monthly Report. The Vienna Institute for Comparative Economic Studies, Dunaj, različne številke.

World Bank (1999). World Development Indicators 1999, marec

Zakon o javnih financah (1999). Uradni list R Slovenije, št. 79/99, september

Zakon o javnih naročilih (2000). Uradni list R Slovenije, št. 39/2000, maj

Zakon o javnih skladih (2000). Uradni list R Slovenije, št. 22/2000, marec

Zakon o nadzoru državnih pomoči (2000). Uradni list R Slovenije, št. 1/2000, januar

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (1999). Uradni list R Slovenije, št. 106/99, december

ZRSZ (2001): Letno poročilo za leto 2000, Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, april